

ΕΛΛΟΠΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΑ ΕΘΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ 1993

ΤΕΥΧΟΣ 17 • ΔΡΧ. 600

«Υπάρχει κάποια (χώρα) Έλλοπια.. με ωραία λιβάδια... γιατί εδώ κατοικοῦσαν οἱ Σελλοί, αὐτοὶ πού τότε λέγονταν Γραικοί - καὶ τώρα Ἕλληνες».

(Στράβων. Ζ, 7, 9 C 328 —
—Αριστοτέλους Μετεωρικά 14)

Έλλοπια

Έκδοση

για τα εθνικά θέματα

Σεπτέμβριος - Οκτώβριος '93

ISSN 1105 -6959

Ιδιοκτησία: «ΕΛΛΟΠΙΑ»,
μη κερδοσκοπική εταιρεία,
Χαβρίου 3,
105 62 ΑΘΗΝΑ
Αθήνα, τηλ. 3241.039

Υπεύθυνος σύμφωνα με το νόμο:
Γιώργος Θ. Ζερβίδης

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού
για 6 τεύχη 3.600 δρχ.
για 12 τεύχη 7.200 δρχ.
Υπηρεσιών: για 12 τεύχη 9.000 δρχ.
— Κύπρος
για 6 τεύχη 6€
για 12 τεύχη 16€
Υπηρεσιών για 12 τεύχη 20€
Εξωτερικού
— Ευρώπη
για 6 τεύχη 25 δολ. Η.Π.Α.
για 12 τεύχη 50 δολ. Η.Π.Α.
— Άλλες χώρες
για 6 τεύχη 26 δολ. Η.Π.Α.
για 12 τεύχη 52 δολ. Η.Π.Α.
— Μαθητών - Φοιτητών
έκπτωση 30%
Αλληλογραφία
Εμβάσματα - Επιταγές:
Περιοδικό Έλλοπια
Χαβρίου 3
105 62 ΑΘΗΝΑ
Εξώφυλλο 17ου τεύχους
«Ο Ναύτης»
Έργο του
Γιώργου Κόρδη

Μερικές μόνο από τις διαφημίσεις σ' αυτό
το τεύχος έχουν εμπορικό χαρακτήρα.

Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται

Φωτοστοιχειοθεσία:
«Φοινίκη», Κωλέττη 15,
τηλ. 3612.649

Αναπαραγωγές φιλμ:
«Υψιλον», Εμμ. Μπενάκη 37
Εκτύπωση - Βιβλιοδεσία:
ΑΘΗΝΑ Α.Ε., Κουμπούρη Ευγενία
Ευριπίδου 87

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

Αγτζίδης Βλάσης
τηλ. 9331.194
Δεληγιαννάκης-Χυτήρογλου Μανόλης
Ζερβίδης Θ. Γιώργος
Καλουδιώτης Δημήτρης
τηλ. 7644.658
Κοροβίνης Βαγγέλης
τηλ. 8223.623
Μανίκας Νίκος
τηλ. 6715.251
Ορφανουδάκη Νίκη
Τελιγάδας Νίκος
τηλ. 6920.850

ΜΟΝΙΜΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

ΑΘΗΝΑ

Αλεξάνδρου Γιώργος
Ανδρέαδης Γιάγκος
Ατζάμπος Περικλής
Βεργέτη Μαρία
Βουρδουμπάκης Βαγγέλης
Βρανόπουλος Α. Επαμ.
Γεώργιος Κώστας
Γιανναράς Χρήστος
Γκοτσόπουλος Αναστάσιος
Δάλκος Χρίστος
Δανίκας Μιχαήλ
Δημόπουλος Δημήτρης
Ιωάννου Χρήστος
Κ. Αλή
Κακουριώτης Σπύρος
Καραγεωργίου Τασούλα
Καραμπελιάς Γιώργος
Κόρπας Παναγιώτης
Κυριακίδης Γιάννης
Κωφόπουλος Γιώργος
Λαζαρίδης Διαμαντής
Λαζάρου Αχιλλέας
Λάζος Χρήστος
Λιάρος Διονύσιος
Λιολιούσης Κώστας
Λουκέρης Κώστας
Μαστραπιάς Σάββας
Μπινιχάκης Θεόδωρος
π. Γεώργιος Μεταλληνός
Ξυδιάς Βασίλης
Πάνου Δημήτρης
Παπαγιαννόπουλος Γιώργος
Παπαθανάκης Σταύρος
Παπασταματέλος Σταμάτης
Πιρπιρής Γιάννης
Πολυχρονίδης Νικόλαος
Ραπτόπουλος Θεόδωρος
Ραπτόπουλος Σωτήρης

Ρηγοπούλου Πέπη
Ροδάκης Περικλής
Σαρρής Νεοκλής
Στοφορόπουλος Θέμος
Σχίζας Γιάννης
Τσουκάτου Στέλλα
Φίλης Δημήτρης
Χατζηπαντωνίου Κώστας
Χολέβας Κώστας

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Βακαλόπουλος Κωνσταντίνος
Ζιάκας Θεόδωρος
τηλ. 943403
Τζιούμπας Θανάσης
Φιλανιώτης Τάσος

ΚΑΤΕΡΙΝΗ

Παπαγεωργίου Γιάννης

ΛΕΜΕΣΟΣ

Μακρίδης Ανδρέας
Μακρίδης Κώστας
Παστελλάς Ανδρέας

ΛΕΥΚΩΣΙΑ

Γεωργιάδης Θεόφιλος
Καλλένος Λάμπρος
Καραλιώτας Γιάννης
Κυθραιώτης Γιώργος
Κύρρης Κώστας
Λαζάρου Πέτρος
Μαύρος Λάζαρος
Παναγιώτου Αλέκος
Παύλου Σάββας
Πίγγουρας Λάκης
Προδρόμου Πρόδρομος
Σογκιούρογλου Σίμης
Τζίβας Γιώργος
Χατζηχριστοδούλου Πέτρος

ΧΑΝΙΑ

Μαχαيريδης Χρήστος

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

Τσίρκας Χρήστος (Μελβούρνη)

ΓΕΩΡΓΙΑ

Καρυπίδης Γιάννης (Τιφλίδα)
Πολιτίδης Χαράλαμπος (Σοχούμι)
Χιονίδης Ηρακλής (Βατούμι)

ΡΩΣΙΑ

Κεσσιδης Θεοχαρης (Μόσχα)

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Το πολιτικό μας σύστημα δεν ενσωμάτωσε τις ιστορικές αλλαγές του '89. Δυσκολεύεται να ανανεωθεί και να παρακολουθήσει τις μεταψυχροπολεμικές συνθήκες. Το σημαντικότερο θετικό στοιχείο της μεταδιπολικής συγκυρίας είναι η επανεμφάνιση του εθνισμού με πολλές μορφές και περιεχόμενα:

Ο εθνισμός που υπενθύμισε στο σύνολο του κόσμου ότι το ανθρώπινο είδος δεν «κοινωνικοποιείται» (τουλάχιστον εσαεί) μονοδιάστατα, δεν έχει ως μοναδικό σημείο αναφοράς το οικονομικό στοιχείο, τις κοινωνικές τάξεις, όπως άκαμπτα υποστήριξε ο μαρξισμός αλλά και (με περισσότερη ευελιξία) η Δυτική σκέψη.

Ο εθνισμός που υπενθύμισε ότι, εκτός από τις ισοπεδωτικές «μεγάλες ιδέες», τις «εφόδους στον ουρανό» — που τελικά κατοχύρωναν την κυριαρχία των μεγάλων χωρών του Βορρά (και την εσωτερική τους μιζέρια), που μας έφεραν στα πρόθυρα του πυρηνικού ολοκαυτώματος, που κράτησαν στην αιματηρή δουλεία τις χώρες του υπαρκτού σοσιαλισμού και οδήγησαν τον τρίτο κόσμο σε μια νέα εποχή πείνας και γενοκτονιών—, υπάρχουν επίσης τα μικρά αλλά και μεγάλα έθνη που έχουν δικαίωμα μετοχής στο παγκοσμιο γίγνεσθαι. Μια μετοχή που μπορεί να αποτελέσει αφετηρία για μια πνευματική άνθιση, σ' ένα πιο πλουραλιστικό, πιο δίκαιο και πιο ελεύθερο κόσμο.

Η καταιγίδα που επακολούθησε μετά την πτώση του κομμουνιστικού φαντάσματος δεν έφερε το «τέλος της ιστορίας», αντίθετα έφερε στην επιφάνεια μια αληθινή επανάσταση ιδεών αλλά και πολύ αίμα. Οι ιδέες που έρχονται στην επιφάνεια ανασύρουν αξίες από πανάρχαιους πολιτισμούς που σε νέες συνθέσεις μπορούν να ξαναδώσουν στην ανθρωπότητα μια άλλη πνοή. Ταυτόχρονα, οι απαιτήσεις επανόρθωσης ιστορικών αδικιών που εμποδίζονται να λυθούν, οδηγούνται σε πολεμικές αναμετρήσεις και απειλούν να οδηγήσουν τον πλανήτη στην καταστροφή. Η απειρία και το σκοτεινό παρελθόν από το οποίο εξέρχονται οι πολιτικές ελίτ των αδικημένων εθνών, αλλά και η στάση των κυρίαρχων δυνάμεων, εντείνουν αυτά τα φαινόμενα. Σαν ακραίες καταστάσεις ο ρατσισμός στο Βορρά και ο φουνταμενταλισμός στο Νότο απειλούν την ανθρωπότητα. Οι ελπίδες ενός πιο ελεύθερου και δημοκρατικού κόσμου συμφύρονται με τον κίνδυνο του ολέθρου.

Η ευρύτερη περιοχή μας αναδεικνύεται σαν ο κεντρικός χώρος της σύγκρουσης, αλλά ταυτόχρονα ο χώρος που απαιτούνται νέες συλλήψεις για να σταματήσει το αιματηρό ξόδεμα και να κυριαρχήσει η ειρήνη. Σ' αυτό το χώρο, η Ελλάδα βρίσκεται στην ανάγκη να διαχωρίζεται από τις λογικές της προηγούμενης περιόδου. Η χώρα μας και ο σύνολος Ελληνισμός, που ευτυχώς παραμένει έξω από τις πολεμικές συγκρούσεις, καλείται να έχει απαντήσεις, επιστρατεύοντας τα εφόδια ενός αρχαίου έθνους για μια σύγχρονη πραγματικότητα.

Σ' αυτό το δύσκολο πλαίσιο, ο κίνδυνος σοβαρών εθνικών απωλειών συνυπάρχει με την ελπίδα ο νεώτερος Ελληνισμός να αποτελέσει ένα τόπο ιδεών και πράξεων σημαντικής συμβολής σ' ένα πιο ελεύθερο, πιο δίκαιο και πιο πολυδιάστατο κόσμο.

Είναι χαρακτηριστικός ο τρόπος που εκδηλώνεται η κρίση στα εθνικά μας θέματα αλλά και η αντιμετώπιση της Ελλάδας από συμμάχους και μη στο ρόλο της στη νέα ζώνη των καταιγίδων. Τα Σκόπια ως αφετηρία μιας νέας παρουσίας στο Βαλκανικό και το ευρύτερο οικουμενικό χώρο· αλλά και τα Σκόπια ως αφετηρία απομόνωσης της χώρας και δημιουργίας ενός νέου σοβαρού εθνικού προβλήματος στα βόρεια σύνορά μας.

Αλλά αυτή η αντιφατική πραγματικότητα μεταφέρεται και στον καθημερινό μας βίο. Από τη μιά η ανάταση, η ελπίδα, η άρνηση να παραδώσουμε την ιστορία μας, από την άλλη η μικρή καθημερινότητα των στείρων κομματικών ανταγωνισμών, των σκανδάλων, των υποκλοπών, της σύγχυσης. Η αισιοδοξία διαδέχεται το σημειωτόν, η άρνηση των σκοπιμοτήτων διαδέχεται την καθήλωση στην επιλογή του μικρότερου κακού. Και είναι εδώ που ο ρόλος του πολιτικού πεδίου αναδεικνύεται αρνητικός. Είναι εδώ σ' αυτή την κρίσιμη περίοδο που οι κυρίαρχες πολιτικές δυνάμεις της χώρας μας προσπαθούν να τιθασεύσουν τις ρωγμές προς το μέλλον και να επαναφέρουν τον ελληνικό λαό στο μίζερο παρελθόν. Η καθημερινότητα πολλές φορές μεταβάλλεται σ' ένα αδιέξοδο γρίφο που θυμίζει (ιδιαίτερα τώρα στην προεκλογική περίοδο) το τέλος του δεκάτου ενάτου αιώνα.

Η διάρρηξη όμως της κυρίαρχης καθημερινότητας είναι ένα πολύ δύσκολο εγχείρημα, παρά τη λαϊκή διάθεση για έξοδο και παρά τα ιστορικά προσπατούμενα (κυρίως πνευματικά) που διαθέτει

ο Ελληνισμός. Απαιτεί τη συγκέντρωση δυνάμεων πνευματικών, ηθικών και γνωσιολογικών που θα τροφοδοτήσουν με διάρκεια τις τάσεις ανάκαμψης που σκιρτούν μέσα σ' ένα δοκιμασμένο λαό. Ένα λαό που πρέπει επίπλέον να επιδράσει, ώστε να δημιουργηθεί ένα αίσθημα εμπιστοσύνης και μέλλοντος στους χειμαζόμενους λαούς των Βαλκανίων.

Για μια σημαντική περίοδο τα εθνικά μας θέματα θα αποτελούν, ήδη αποτελούν, τη βάση με την οποία πρέπει να αντιμετωπίζονται και να ιεραρχούνται όλα τα προβλήματα της χώρας. Τα εθνικά μας θέματα, για την προστασία της εδαφικής μας ακεραιότητας ως ελάχιστο, και για νέα εκκίνηση του Ελληνισμού για ένα σημαντικό ειρηνικό και δημοκρατικό ρόλο στην ευρύτερη περιοχή.

Δυστυχώς παρά τις σαφείς ρωγμές που έχει υποστεί ο κυρίαρχος τρόπος σκέψης και δράσης των πολιτικών μας δυνάμεων, σ' αυτές τις εκλογές η μεγαλύτερη πλευρά της πολιτικής διαμάχης αφορούσε ζητήματα που εντάσσονται στην προδιπολική συγκυρία και που έκφρασή της είναι αυτή η αδιέξοδη πόλωση και κυριαρχία των λεγομένων εσωτερικών προβλημάτων (αποκρατικοποίηση, υποκλοπές, σκάνδαλα κ.λπ.). Είναι χαρακτηριστική ως προς αυτό και η δήλωση του κ. Παπανδρέου πολύ πριν προσδιοριστούν οι εκλογές, πως δεν θα ρίξει το βάρος του στο πρόβλημα με τα Σκόπια· αλλά και του κ. Σαμαρά, που διάλεξε το σοβαρό όντως πρόβλημα της αποκρατικοποίησης του ΟΤΕ για να άρει την εμπιστοσύνη του προς την καταρρέουσα κυβέρνηση Μητσοτάκη. Τα εθνικά μας θέματα αποτελούν πράγματι δεύτερης ή και τρίτης σημασίας θέμα στην εκλογική αναμέτρηση.

— Το Κυπριακό παραμένει σαν ένα «βαρετό» αδιέξοδο θέμα. Δεν τολμούν, ενώ επείγει, να το θέσουν ως το κεντρικό εθνικό θέμα. Δεν διακηρύσσουν πως πέρασε η πολιτική του δόγματος κατοχύρωσης της ανευθυνότητας του εθνικού κέντρου με το διάτρητο «η Κύπρος αποφασίζει και η Ελλάδα συμπαρίσταται». Δεν βάζουν στη δημόσια προσοχή τη σημασία της έκκλησης του συνόλου σχεδόν του Κυπριακού λαού για να υπάρχει μια πανεθνική ανάληψη ευθύνης. Κανένα κόμμα, μικρό ή μεγάλο, δεν δεσμεύεται και δεν καλεί και τα άλλα να δεσμευτούν για μια πανεθνικής ευθύνης πορεία, για την αλλαγή των συσχετισμών με τον Τούρκο εισβολέα προς την απελευθέρωση της Κύπρου. Παραμένει νεκρός ο λόγος πως ο κίνδυνος για τη χώρα μας προέρχεται εξ Ανατολών.

— Αλλά αν για το Κυπριακό επικαλούνται την εθνική κούραση, για το Σκοπιανό βρίσκουν άλλους τρόπους να το παρακάμψουν. Πολλοί προσπαθούν να αποφύγουν ακόμη και τη δέσμευση στο όνομα, ενώ οι άλλοι χρησιμοποιούν αυτή τη δέσμευση ως ταμπού για να μη συζητήσουν για την ευρύτερη Βαλκανική συγκυρία.

— Το μέτρο της προτεραιότητας των εθνικών μας θεμάτων στη σημερινή συγκυρία θα μπορούσε να δοθεί μόνο με την κυριαρχία στην προεκλογική εκστρατεία μιας συζήτησης για ένα Βαλκανικό σχέδιο ειρήνης και δημοκρατικής ανέλιξης. Ένα Βαλκανικό σχέδιο, στο οποίο η Ελλάδα πρέπει δικαιωματικά να έχει τον πρώτο λόγο, στα πλαίσια του οποίου με άλλο τρόπο θα μπορούσαν να συζητηθούν τα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα που μαστίζουν τη χώρα.

— Το Βορειοηπειρωτικό αντιμετωπίζεται από τις πολιτικές δυνάμεις σαν «μιζέρια προς αποφυγήν» και οι Βορειοηπειρώτες στην ίδια την εθνική τους μητρόπολη ως πολίτες χωρίς κανένα δικαίωμα, ως ανύπαρκτοι πολίτες. Η θαρραλέα τοποθέτηση του Βορειοηπειρωτικού κινήματος για την αυτονομία της Βορείου Ηπείρου σε συσχετισμό με την αυτονομία του Κοσσυφοπεδίου, έχει ταφεί μέσα στο εσωτερικό αδιέξοδο.

— Ενώ απαιτείται μια προετοιμασία —και του κρατικού μηχανισμού και της τοπικής αυτοδιοίκησης και του ιδιωτικού τομέα και των ίδιων των πολιτών— σε πολλές περιοχές της χώρας, ώστε να καταστεί δυνατή η ενσωμάτωση των Ελλήνων της Σοβιετικής Ένωσης που κυνηγημένοι συνέρρευσαν και συρρέουν στο εθνικό κέντρο, καμμιά συζήτηση στα μαζικά μέσα ενημέρωσης δεν διεξάγεται. Μένουν οι πρόσφυγες αλλά και ο εναπομείνας στην πρώην Σοβιετική Ένωση Ελληνισμός· χωρίς καν την αίσθηση ενός ενδιαφέροντος του πολιτικού μας κόσμου.

— Και βέβαια παραμένει έξω από την πολιτική συζήτηση η ανάγκη κριτικής θεώρησης της μονοδιάστατης (παρασιτικής) σήμερα προσκόλλησής μας στις Βρυξέλλες. Δεν γίνεται καμμιά συζήτηση για την ανάγκη ενός νέου πλαισίου σχέσεων στην ΕΟΚ και με τις ΗΠΑ. Παρά το ότι «η εποχή της μικράς εντίμου και εξηρημένης Ελλάδος, είναι πια παρελθόν» τα κόμματα εξακολουθούν να θεωρούν αυτή την εποχή ως το ακλόνητο παρόν.

Αυτό το ομιχλώδες τοπίο που κυριάρχησε στην εκλογική μάχη δεν ανταποκρίνεται στις προσδοκίες και στις διεργασίες που αναπτύχθηκαν τα τελευταία δύο τρία χρόνια στο λαϊκό σώμα. Μάλιστα οι διεργασίες ανάκαμψης και παρακολούθησης των εξελίξεων της εποχής μας έχουν απλώσει σημαντικές ρίζες και στον εκτός Ελλάδος Ελληνισμό, αν δεν δημιουργήθηκαν εκεί κυρίως οι αφετηρίες μιας αναγέννησης. Στην ομοιογένεια, στην Κύπρο, στην Βόρειο Ήπειρο, στον Ποντιακό Ελληνισμό, αλλά και στην ίδια τη μητρόπολη, ο Ελληνισμός έδειξε σημάδια μιας διάθεσης για την αναγέννησή του. Την εθνική, την πνευματική, την πολιτική.

— Η διάθεση του Ελληνικού λαού για ανάταση δεν μπόρεσε να περάσει στην εκλογική αναμέτρηση. Η αναγνώριση αυτού του γεγονότος, της επιβολής τελικά των παρωχημένων κομματικών στερεοτύπων, σημαίνει πολλά. Σημαίνει τη δυσκολία που υπάρχει για την ανανέωση του πολιτικού μας βίου. Σημαίνει κυρίως τη δυσκολία που έχει ένα εγχείρημα αναγέννησης του Ελληνισμού και ανάληψης ευρύτερων ευθυνών στα Βαλκάνια, στην Ευρώπη, στο σύγχρονο κόσμο.

Ο Ελληνισμός έχει σήμερα περισσότερες δυνάμεις απ' το να επιλέγει εκείνους που θα διαχειριστούν με λιγότερο σκανδαλώδη τρόπο τα μεγάλα «εσωτερικά» προβλήματα. Υπάρχουν δυνάμεις που μπορούν σύντομα να διαρρήξουν το ήδη ξεπερασμένο πλαίσιο. Μπορούν κυρίως από την επόμενη της εκλογικής αναμέτρησης και της οποίας ευφορίας ή δυσφορίας από το αποτέλεσμα, να συνεχίσουν τη μάχη για την αναγέννηση του Ελληνισμού. Η διαπίστωση της ύπαρξης αυτών των δυνάμεων μας κάνει αισιόδοξους.

1-10-93

Δημ. Καλουδιώτης

Ένα βιβλίο - μελέτη για:

- τα αίτια της κατάρρευσης της ΕΣΣΔ
- τις εμφύλιες συγκρούσεις
- τον Παντουρκισμό και την αμερικανική πολιτική
- τη σοβιετοτουρκική φιλία και τις επιπτώσεις στην ελληνοτουρκική σύγκρουση του 1919
- τις σταλινικές διώξεις κατά των Ελλήνων του Πόντου
- την ελληνική αναγέννηση και τη διεκδίκηση της Αυτονομίας
- το νέο προσφυγικό ζήτημα

Ζητείστε το στα κεντρικά βιβλιοπωλεία ή τηλεφωνείτε στο 3241.039 για να σας σταλεί ταχυδρομικά με αντικαταβολή

ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ. ΔΑΣΟΣ ΔΑΔΙΑΣ ΣΟΥΦΛΙΟΥ: ΜΙΑ ΠΟΛΛΑΠΛΗ ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΦΙΛΟΤΙΜΟ

του Σωτήρη Ραπτόπουλου

Στο μέσον περίπου του νομού Έβρου, κοντά στην περιοχή της κοίτης του ποταμού, βρίσκεται ένας από τους ωραιότερους δασικούς χώρους της πατρίδας μας: Το δάσος της Δαδιάς.

Σε ένα υψόμετρο όχι ιδιαίτερα μεγάλο (500-600μ.), αναπτύσσεται —σε εντονότατο ανάγλυφο, με πολύμορφους σχηματισμούς— ένα από τα εντυπωσιακότερα τοπία του Ελλαδικού χώρου. Η ποικίλη βλάστηση, με τα μικτά δάση πεύκων-δρυών και άλλων φυλλοβόλων, φιλοξενεί έναν μεγάλο αριθμό αρπακτικών πτηνών: Έχουν παρατηρηθεί 36 από τα 38 είδη αρπακτικών πουλιών της Ευρώπης —από τα οποία, 26 είδη φωλιάζουν εδώ.

Χάρης στο κλειστό παρατηρητήριο, ο επισκέπτης μπορεί να θαυμάσει πολλά από αυτά τα είδη στο φυσικό τους περιβάλλον. Βέβαια, ο φυσικός χώρος δεν υπάρχει —και δεν νοείται— χωριστά από τον άνθρωπο και τις κοινωνίες του: Για μας τους Έλληνες, η Δαδιά είναι μία από τις εσχατιές του εθνικού μας χώρου: Ένα σταυροδρόμι ανάμεσα σ' Ασία κι Ευρώπη, όπου ζουν ακόμη σήμερα κάποιοι από τους αρχαιότερους προέλευσης Έλληνες: Οι Σαρακατσάνοι, δείγματα των κονακιών και των μαντριών των οποίων μπορεί κανείς να δει στην περιοχή.

Η Δαδιά είναι μία από τις προστατευόμενες περιοχές της χλωρίδας της χώρας, σύμφωνα με απόφαση του υπουργικού συμβουλίου (Φ.Ε.Κ. 20/5/1980). Το WWF-Ελλάς, μαζί με τα συναρμόδια υπουργεία, τους τοπικούς φορείς και τους κατοίκους της περιοχής, εκπονούν ένα σχέδιο διαχείρισης και φύλαξης του χώρου. Ο φορέας εφαρμογής είναι το τοπικό δασαρχείο¹.

Το σχέδιο περιλαμβάνει και τον τομέα του τουρισμού: Στο Κέντρο Επισκεπτών λειτουργεί τουριστικό περίπτερο, ενώ από το φθινόπωρο του '93 λειτουργούν ξενώνας και χώρος κατασκήνωσης.

Σε μια εποχή που οι δημιουργικές προσπάθειες σπανίζουν, η περίπτωση του δάσους της Δαδιάς είναι είναι μια πρόκληση —όχι μόνο για όσους θα ήθελαν να τις μιμηθούν, για την διάσωση και ανάδειξη κι άλλων εθνικών δρυμών— αλλά και για όσους σχεδιάζουν διακοπές σε ανάλογο περιβάλλον: είναι μια ευκαιρία να εκτιμήσουν τις άγνωστες ομορφιές της πατρίδας μας — και να ενισχύσουν, έστω και λίγο, μία ακριτική περιοχή.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ευχαριστώ τους φύλακες Κ. Πιστόλα και Π. Μπαμπάκα, για το πληροφοριακό υλικό.

ΝΤΡΟΠΗ

του Γιάννη Ελ. Κυμιωνή

Στην ημερήσια οικονομική εφημερίδα της Αθήνας «Εξπρές» (φύλλο Τετάρτης 14.7.1993) στη στήλη «Διεθνή» φιλοξενήθηκε η εξής σύντομη είδηση:

«ΤΟΥΡΚΙΑ - ΚΥΠΡΟΣ: Ισχυρή αντιπροσωπεία από την Τουρκία μεταβαίνει στην κατεχόμενη Β. Κύπρο, για να παραστεί στις εκδηλώσεις που ετοιμάζονται εκεί την ερχόμενη Τρίτη, με αφορμή την 19η επέτειο της τουρκικής εισβολής. Την τουρκική κυβέρνηση θα εκπροσωπήσει αντιπροσωπεία της οποίας ηγείται ο νέος υπουργός Προεδρίας Μοφτούογλου, υπεύθυνος για τις κυπριακές υποθέσεις. Την τουρκική Βουλή θα εκπροσωπήσει αντιπροσωπεία με επικεφαλής τον πρόεδρο του σώματος Γιλντιμίρ Άβτζι. Το δε Γενικό Επιτελείο Στρατού θα εκπροσωπήσει ο υπαρχηγός του στρατηγός Φικρέτ Κουπελί».

Είναι άξια προσοχής κυρίως δύο σημεία. Πέρα από το γεγονός ότι οι ειδήσεις για την Κύπρο τοποθετούνται στην ειδησεογραφία των... διεθνών προβλημάτων (!!!), σαν να πρόκειται για το πρόβλημα του Ανατολικού Τιμόρ ή, στην καλύτερη περίπτωση, των εσωτερικών προβλημάτων της Γης του Πυρός, γίνεται λόγος για «ισχυρή αντιπροσωπεία» ως συμμετοχή στις εκδηλώσεις για τη 19η επέτειο της τουρκικής εισβολής. Ένα μέλος του Υπουργικού Συμβουλίου, ο Πρόεδρος της Εθνοσυνέλευσης, ο υπαρχηγός του Γενικού Επιτελείου Στρατού με βαθμό στρατηγού. Από τη σύνθεση της αντιπροσωπείας γίνεται αντιληπτή η σημασία που δίνεται στις «εορταστικές εκδηλώσεις» για την «ειρηνευτική επιχείρηση» του 1974 από την τουρκική πλευρά. Αυτά για την Τουρκία. Γιατί κοιτώντας και τη δική μας πλευρά μόνο θλίψη μας καταλαμβάνει. 19 χρόνια ατίμωσης. 19 χρόνια ανοχής και προδοσίας. 19 χρόνια ξεφτίλας. Όσο για τη σύνθεση της Ελλαδικής αντιπροσωπείας στις αγωνιστικές κινητοποιήσεις στο αδούλωτο τμήμα της Κύπρου κατά την ίδια περίοδο ούτε λόγος να γίνεται. Βλέπετε, η εισβολή βρήκε η... έρμη να γίνει Ιούλιο και Αύγουστο και η Κύπρος δεν είναι —τι κρίμα!— ...Μύκονος!!!

Το δημοσίευμα μας πληροφορεί για την πρόβλεψη στη συγκρότηση της τουρκικής κυβέρνησης και Υπουργού Προεδρίας, υπεύθυνου για τις Κυπριακές υποθέσεις. Επιτέλους, πότε θα παραδειγματισθούμε και σε αυτό, για να αντιγράψουμε τους Τούρκους; Είναι χαρακτηριστικό ότι ΠΟΤΕ σε νόμο ή άλλη οργανωτική διάταξη του αθηναϊκού κράτους δεν προβλέφθηκε κυβερνητική θέση «υπευθύνου για τις κυπριακές υποθέσεις». Ούτε επί «ρεαλιστή» Καραμανλή ούτε επί «παλληκαράδων» της χούντας, ούτε επί «συμπαριστάμενων» της μεταπολίτευσης. Κι όμως. Η αναγκαιότητα φανερή. Η σκοπιμότητα ευνόητη. Η ντροπή μεγάλη...

ΣΥΓΓΝΩΜΗ, ΛΑΘΟΣ

Ωστε τελικά ήταν παρανόηση! Η Τανσού Τσιλέρ δεν επρόκειτο ποτέ να ζητήσει από τους Έλληνες της Κωνσταντινούπολης να επιστρέψουν. Ποιος ο λόγος άλλωστε; Αφού «μπορούν να εγκατασταθούν εκεί όποτε θέλουν, όπως και κάθε άλλος ξένος». Το μόνο που χρειάζεται είναι να εκπληρώνουν τις προϋποθέσεις του τουρκικού μεταναστευτικού νόμου!

Αυτό όμως το ξέραμε, κυρία Τσιλέρ. Δε χρειαζόταν να μας το πείτε, ούτε υπήρχε βέβαια περίπτωση να δηλώσετε δημόσια ότι οι Έλληνες δεν είναι καλοδεχούμενοι στην Πόλη. Το ότι δεν είναι, το έχετε δείξει και εξακολουθείτε να το δείχνετε σε κάθε ευκαιρία.

Εμείς όμως θέλουμε να επιστρέψουμε, κυρία Τσιλέρ. Να επιστρέψουμε, όχι απλά να εγκατασταθούμε. Και όχι μόνο στην Πόλη, αλλά σε ολόκληρη την Ανατολική Θράκη, τη Μικρά Ασία, τον Πόντο...

Και όχι μόνο εμείς, αλλά κι όλοι οι λαοί που σαν κι εμάς ξεριζώθηκαν από τις εστίες τους εξ αιτίας της γενοκτόνου πολιτικής σας.

Και, κυρίως, όχι σαν κάθε ξένος, κυρία Τσιλέρ. Γιατί εμείς αυτά τα χώματα τα γνωρίζουμε και τα πονάμε πολύ πριν εσείς έρθετε στη Μικρά Ασία. Κι όταν κάποια μέρα επιστρέψουμε, αργά ή γρήγορα, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, αυτά τα χώματα θα μας δεχτούν όχι σαν άγνωστους, αλλά σαν παλιούς γνώριμους, που έχουν να τους δουν πολύ λίγο καιρό, γιατί μπροστά σε χιλιετίες παρουσίας πόσο να είναι τάχα δυο και τρεις γενιές απουσίας;

Κι εδώ είναι που χάσατε την ευκαιρία, κυρία Τσιλέρ. Γιατί μπορούσατε να ζητήσετε πράγματι να επιστρέψουν στις τουρκοκρατούμενες πατρίδες τους οι πρόσφυγες. Και φυσικά, προσφέροντας αξιόπιστες εγγυήσεις για την ασφάλειά τους. Δηλαδή αναγνωρίζοντας τις γενοκτονίες που έχετε καμωμένες, επιστρέφοντας τις αρπαγμένες περιουσίες, εγγυώμενοι πλήρη γλωσσική, θρησκευτική, πολιτιστική ελευθερία, αναγνωρίζοντας ίσα πολιτικά δικαιώματα.

Γι' αυτό όμως δεν την κάματε αυτή την πρόσκληση, κυρία Τσιλέρ. Και μένει από τη μια η δικιά μας αποφασιστικότητα και λαχτάρα να γυρίσουμε, κι από την άλλη οι πόρτες οι κλειστές της Μικρασίας. Ο καιρός θα δείξει πόσο ακόμα θα αντέξουν μανταλωμένες.

Εκδόσεις ΑΙΓΑΙΟΝ
Λευκωσία

- Α. ΤΕΝΕΖΗ
Για το ψυχιατρικό κατεστημένο
- Σ. ΠΑΥΛΟΥ-ΤΖΙΟΝΗΣ
Μέρες του '82
- Σ. ΠΑΥΛΟΥ
Η τακουνοκεντρική έμπνευση
- Γ. ΚΑΡΑΜΠΕΛΙΑΣ
Για τον Σαββόπουλο
- Ν. ΨΥΡΟΥΚΗΣ
Ο ανοιχτός φάκελλος
της Κύπρου (1974 - 84)
- Ν. ΨΥΡΟΥΚΗΣ
Κύπρος η θαλασσοκράτειρα
- Ν. ΨΥΡΟΥΚΗΣ
Αραβικός κόσμος και Ελληνισμός
- Α. ΠΑΣΤΕΛΛΑ
Χώρος διασποράς
- Σ. ΠΑΥΛΟΥ-Α. ΠΙΓΓΟΥΡΑΣ-
Β. ΦΤΩΧΟΠΟΥΛΟΣ
Για την εθνική ολοκλήρωση
-αυτοδιάθεση-ένωση
- Α. ΠΑΠΑΦΙΛΙΠΠΟΥ
Δέσμη
- Π. ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ
Η πατρίς
- Σ. ΠΑΥΛΟΥ
Ο γιος του Ριμάκο
-Σχεδιάσματα
- Σ. ΠΑΥΛΟΥ
Ο γιος του Ριμάκο-Η γέννηση
- Β. ΚΑΠΑΝΤΑΝΗΣ
Τη Κύπρο

Γενικόν Βιβλιοπωλείον

ΑΘΗΝΑ: Σόλωνος 94, τηλ. 3615147
ΠΕΙΡΑΙΑΣ: 'Αγ. Κων/νου 5, τηλ. 4223389

ΠΑΡΟΥΣΙΑ

Για τον εορτασμό της Κυπριακής «Ανεξαρτησίας»

του Γιώργου Ζερβίδη

Γιορτάζεται κάθε 1η Οκτωβρίου η επέτειος της κυπριακής «Ανεξαρτησίας». Μιας «Ανεξαρτησίας» που επιτεύχθηκε και οικοδομήθηκε πάνω στις εθνικά προδοτικές συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου. Οι συμφωνίες αυτές μας οδήγησαν με μαθηματική ακρίβεια στο ιουλιανό πραξικόπημα και την τουρκική εισβολή του 1974, με τις γνωστές συνέπειες.

Οι συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου, που αποτέλεσαν ουσιαστικά έκφραση συμβιβασμού ανάμεσα στον αγγλο-αμερικανικό ιμπεριαλισμό:

1) Εκτόπισαν το Κυπριακό από τα σωστά εθνικά του πλαίσια. Το Κυπριακό έξω από τη φυσική του πορεία, με το σπήσιμο ενός πλαστού και χωρίς εθνικό χαρακτήρα κράτος, οδήγησε σε πορεία συνεχών συμβιβασμών, αποχωρήσεων και ξεπουλημάτων.

2) Έθεσαν το τέρμα της αγγλικής αποικιοκρατίας και την απαρχή του αγγλο-αμερικανικού νεοαποικισμού.

3) Νομιμοποίησαν και μονιμοποίησαν τις αγγλικές-νατοϊκές βάσεις. Η κατακράτηση 100 περίπου τετραγωνικών μιλίων στη Δεκέλεια και το Ακρωτήρι είναι στην πραγματικότητα σφετερισμός κυπριακών εδαφών. Οι βάσεις αυτές χρησιμοποιήθηκαν και χρησιμοποιούνται παρά τη θέληση του κυπριακού λαού και εναντίον των συμφερόντων του. Είναι γνωστός πια ο ρόλος τους στην τουρκική εισβολή το 1974. Βασικά, χρησιμοποιούνται για την προώθηση των νατοϊκών συμφερόντων σ' όλη τη γύρω περιοχή (Μέση Ανατολή - Αφρική - Περσικός κόλπος).

4) Διαίρεσαν τον κυπριακό λαό σε δύο κοινότητες και έσπειραν ανάμεσά του το διχασμό. Πολύ έντεχνα οι Άγγλοι ανύψωσαν την τουρκοκυπριακή μειονότητα σε εθνική κοινότητα, την οποία και παρότρυναν συστηματικά και μακροχρόνια στο να προβάλλει παράλογες απαιτήσεις.

5) Ήταν η αφετηρία της εθνικής καταστροφής του 1974.

Την πρώτη Οκτωβρίου κάθε χρόνου, όσοι από εμάς εξακολουθούμε να θέλουμε να είμαστε Έλληνες, ανανεώνουμε και εντείνουμε τον αγώνα της μνήμης ενάντια στη λήθη. Θυμόμαστε λοιπόν ότι:

1) Ο αγώνας της ΕΟΚΑ του 1955-1959 **δεν έγινε για την Ανεξαρτησία, αλλά για την Ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα**. Απώτερος σκοπός του αγώνα δεν ήταν η αποτίναξη της αγγλικής αποικιοκρατίας, αλλά η Ένωση με τη μητέρα πατρίδα. Ως εκ τούτου η ΕΟΚΑ του 1955-59 ηττήθηκε. Απορίας άξιο είναι πως σχεδόν ομόφωνα το ένοπλο τμήμα της ΕΟΚΑ μαζί με

την ηγεσία του αποδέχτηκαν τις εθνοπροδοτικές συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου. Σπάνια τιμή και δόξα αρμόζει στους αγωνιστές που διαφώνησαν και ύψωσαν παληκαρία το ανάστημά τους. Αμέσως σφαίρες δολοφονικές έκοψαν το νήμα της ζωής τους. Οι δολοφόνοι τους ακόμη και σήμερα παραμένουν άγνωστοι.

Πολλοί από τους αγωνιστές της ΕΟΚΑ (τους ένοπλους αντάρτες), προβάλλοντας ως οι μόνοι γνήσιοι αγωνιστές της αγωνιστικής παράδοσης, καπηλεύτηκαν τον αγώνα και έκαναν καριέρα στηρίζοντας ποικιλόμορφα το κρατικό τερατούργημα.

Εδώ και χρόνια το κράτος και οι πολιτικές δυνάμεις του τόπου μας αγωνίζονται λυσσσαμένα να σκοτώσουν την ΕΟΚΑ, με κύρια όπλα τη διαστρέβλωση, τη μυθοποίηση, τη νεκροφιλία, τη μουσειοποίηση, τη σιωπή. **Ο αγώνας έγινε από την τεράστια πλειοψηφία του κυπριακού λαού**. Ήταν αγώνας λαϊκός, δυναμικός. Ανεξάρτητα αν η συμμετοχή του καθενός ήταν διαφορετική. Αυτό είναι που πρέπει να θυμόμαστε.

2) Το ΑΚΕΛ δεν συμμετείχε σ' αυτόν τον αγώνα και ο λαός μας το απομόνωσε. Η αλλοπρόσκληση και ασταθής στάση του —υπέρ της αυτοκυβέρνησης στην αρχή, υπέρ της Ένωσης ξανά στη συνέχεια, εναντίον των συμφωνιών Ζυρίχης-Λονδίνου στο ξεκίνημα, σθεναρός υποστηρικτής τους στη συνέχεια— ήταν καταστροφική για την εθνική κυπριακή υπόθεση.

3) Τις εθνοπροδοτικές συμφωνίες της Ζυρίχης-Λονδίνου υπέγραψαν από ελληνικής πλευράς οι: Κωνσταντίνος Καραμανλής, Ευάγγελος Αβέρωφ και Αρχιεπίσκοπος Μακάριος ο Γ'.

4) Οι τρεις συνεξόριστοι του Μακαρίου, ο Μητροπολίτης Κηρυκίας Κυπριανός, ο πρωθιερέυς του ιερού ναού της Φανερωμένης και ο γραμματέας της Μητροπόλεως Κυρηναίος δημοσιογράφος Πολύκαρπος Ιωαννίδης, υπήρξαν η αντίθετη όχθη του κάλπικου και παραπλανητικού «Νενικήκαμεν» του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου. Καταδίκασαν τις συμφωνίες και παρέμειναν αταλάντευτοι αγωνιστές της Ενώσεως.

5) Οι συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου βρήκαν σχεδόν σύσσωμη την αντιπολίτευση στην Ελλάδα, αντίθετη. Οι νεολαίες της ΕΔΑ, της Δημοκρατικής Ένωσης, του Κόμματος των Προοδευτικών, της Νέας Αγροτικής Κίνησης καταδικάζουν τις συμφωνίες και απαντούν με την ιαχή «Ζήτω η Ένωση».

Η συζήτηση που έγινε στην ελληνική Βουλή από 23-2-1959 είναι χαρακτηριστική και αποκαλυπτική:

Ο αρχηγός των προοδευτικών Σπ. Μαρκελίτζης, τονίζοντας ότι οι συμφωνίες έθαψαν την Ένωση, αποδοκίμασε και καταψήφισε. Ο αρχηγός των Φιλελευθέρων

Σοφοκλής Βενιζέλος υπήρξε ιδιαίτερα δριμύς και κατηγορηματικός. Τόνισε ότι κατορθώσαμε να μετατρέψουμε τους Τούρκους σε συγκυριάρχους της Κύπρου. Τις συμφωνίες τις χαρακτήρισε ως «Εθνική ταπείνωση». Πρόβλεψε ότι μοιραία οι δύο κοινότητες θα οδηγούντο σε συνεχείς μεταξύ τους προστριβές. Η τελική του εκτίμηση ήταν ότι οι συμφωνίες δεν ήταν βιώσιμες.

Εξίσου δριμύς, κατηγορηματικός και προφητικός με τον Σοφοκλή Βενιζέλο υπήρξε ο κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος της ΕΔΑ Ηλίας Ηλιού. Χαρακτήρισε τις συμφωνίες ως «τραγωδία» και τη συζήτηση γι' αυτές στη βουλή ως «επικήδειο». Εκτίμησή του ήταν ότι συνθηκολογήσαμε χωρίς ήττα.

Ο πρόεδρος της Δημοκρατικής Ένωσης Ηλίας Τσιριμώκος χαρακτήρισε τη νεογέννητη ανεξάρτητη δημοκρατία της Κύπρου ως «ανεξάρτητον τουρκοκρατίαν της Κύπρου» και το κυπριακό κράτος ως «πυριτιδαποθήκη» για τη γύρω περιοχή.

Ο αρχηγός του Λαϊκού Κοινωνικού Κόμματος Στέφανος Στεφανόπουλος αποκάλεσε τις συμφωνίες «τραγελαφικό κατασκευάσμα» και το κράτος που προέκυψε ως «τεχνητόν».

Ο Γ. Παπανδρόπου, ανεξάρτητος φιλελεύθερος, υπήρξε στην ομιλία του ωραιολόγος, επικριτικός και αντιπατικός. Παρ' όλο που τόνισε ότι η Τουρκία επανέρχεται στην Κύπρο, τελικά έδωσε ψήφο έγκρισης στις συμφωνίες.

Ο Κωνσταντίνος Μητσotάκης, ανεξάρτητος φιλελεύθερος τόνισε ότι οι συμφωνίες ήταν «η χειρότερα λύσις που ήτο δυνατόν ποτέ να δοθή». Τόνισε ακόμη ότι «η Ελλάς απεδείχθη κατωτέρα από τη μικρά και περιφρονημένη Ελλάδα της Μελούνας».

Τέλος, ο Γεώργιος Μαύρος, φιλελεύθερος, τόνισε ότι «εις την μικράν μειονότητα των Τούρκων της Κύπρου παρεδόθη η συντριπτική πλειοψηφία των Ελλήνων της Κύπρου».

Δυστυχώς, τόσο η ελλαδική αντιπολίτευση όσο και το ισχυρό αντιζυριχικό μέτωπο που δημιουργήθηκε στην Κύπρο, δεν στάθηκαν ικανά να ανατρέψουν στην πράξη τις επαίσχυντες συμφωνίες του 1959.

6) Το Σύνταγμα που μας επιβλήθηκε με τις συμφωνίες ήταν δοτό, δεν υπήρξε προϊόν της ελεύθερης έκφρασης του κυπριακού λαού. Και ακόμη χειρότερα η βουλή δεν έχει το δικαίωμα να τροποποιεί τα βασικά άρθρα του. Με το ανελεύθερο και αντιδημοκρατικό τούτο σύνταγμα γίνεται προσπάθεια να στραγγαλιστεί το δικαίωμα του λαού μας για αυτοδιάθεση-Ένωση. Η διάταξη του άρθρου 185.2 λέει «η καθολική ή μερική ένωση της Κύπρου μεθ' οιοδήποτε άλλο κράτους ή η χωριστή ανεξαρτησία αποκλείονται».

Βασικές λοιπόν διατάξεις του Ζυριχικού συντάγματος έρχονται σε αντίθεση με τις επικρατούσες διεθνείς αρχές, αλλά και με τις καταστατικές αρχές του Ο.Η.Ε.

Αναμνηστικό της εκτός εμπορίου εκδόσεως του νηολόγου Γεωργίου Κ. Γιαγκάκη «ΟΙ ΖΩΝΕΣ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΚΑΙ Η ΠΟΛΥΠΛΕΥΡΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟ» — 1993. Η μορφή της Μαρίας Συγκλιτικής που κοσμή την έκδοση φιλοτεχνήθηκε από το ζωγράφο-γραφίστα Γιώργο Μιχαήλ βάσει εμπνεύσεως του συγγραφέως. Η Μαρία Συγκλιτική αιχμαλωτίσθηκε κατά την άλωση της Λευκωσίας (1570) από τους Τούρκους και, προκειμένου ν' αποφύγει τη δουλεία, κάρτησε να βάλει φωτιά στην πυριτιδαποθήκη της γαλέρας όπου κρατείτο με αποτέλεσμα να χάσει τον πλάιο και άλλα δύο σκάφη που ήταν κοντά του ν' ανατιναχθούν γεμάτα με λάφυρα, κατακτητές και χιλιάδες Κύπριες νεάνιδες σκλάβες.

Το όνομα της μεσαιωνικής αυτής ηρωίδας — όπως και εκείνο της μεσαιωνικής ηρωίδος του Αγίου Μαρτύρου της Λήνου — έχει χαραχθεί με χρυσά γράμματα στις μαρμαρινές πλάκες όπου αναφέρονται οι ήρωες του Ελληνικού Έθνους στο εσωτερικό του Μουσείου του Ελληνισμού, που δεσπόζει στο χώρο του Ναού της Παναγίας της Ελευθερώτριας στον Κοκκινάρη της Αττικής.

Τυπώθηκε σε 10.000 αντίτυπα και διανέμεται μέσω των Δημόσιων και Δημοτικών Βιβλιοθηκών, καθώς και των Ναυτικών Μουσείων, της Ελλάδος και της Κύπρου, προς επικαιρή υπόμνηση του ανθρακθίματος και της ανάγκης αποφασιστικότητας του Ελληνισμού για τη διαφύλαξη των δικαίων του.

(Μαρία Συγκλιτική — 1570)

«Δεν άντεξες την ατίμωση
και την αιχμαλωσία,
προτίμησες την ανατίναξη
και την αθανασία!»

Η κυρίαρχη άποψη-εκτίμηση για τις συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου είναι ότι υπήρξαν η κατάληξη μιας αδήριτης ανάγκης, ενός τραγικού διλήμματος μπροστά στο οποίο μας οδήγησε η βρετανική πολιτική μηχανοραφία: ή τις Συμφωνίες ή τη Διχοτόμηση. Συναινέσε με τη στάση των Άγγλων και η κυπριακή κυβέρνηση και άσκησε πράγματι αφόρητες πιέσεις στον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο για να υπογράψει, ο οποίος «υπόκυψε» προτιμώντας το «μὴ χειρόν». Η συμφωνία παρουσιάζεται έτσι ως συμβιβασμός ανάμεσα στο αίτημα των Ελλήνων για αυτοδιάθεση-Ένωση, την τουρκική επιδίωξη για διχοτόμηση και την αγγλική θέση για αυτοκυβέρνηση, με συνέχιση της αποικιοκρατίας. Βέβαια παραδέχεται η άποψη αυτή ότι δεν εδημιουργείτο ένα «γνήσιο ανεξάρτητο κράτος», ότι υπήρχαν «οδυνηρά σημεία» για την πλευρά μας, που λόγω της αντιφατικής μας πολιτικής δεν μπορούσαμε να αποφύγουμε.

Είναι αποκαρδιωτικό που την απλοϊκή αυτή άποψη ασπάζονται και αρκετοί «σοβαροί» μελετητές του κυπριακού προβλήματος. Διερωτάται κανείς πώς είναι τόσο εύκολο να παραπλανούνται ή να εθελουφλούν.

Με τις συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου του 1959 αποφύγαμε τη διχοτόμηση; Αποφύγαμε το μη χειρόν; Πώς να αποφύγουμε τη Διχοτόμηση, όταν οι συμφωνίες του Λονδίνου βασίστηκαν όχι πάνω στην αρχή της ενότητας των δύο κοινοτήτων, αλλά πάνω στη βάση του διαχωρισμού των; Η τουρκοκυπριακή μειονότητα με την τεράστια δύναμη που αποκτούσε, μπορούσε να

παραλύει το διοικητικό μηχανισμό, να ανατρέψει τις αποφάσεις της πλειοψηφίας, να αφήνει έκθετο το κράτος και έτσι να καταργεί κάθε έννοια Δημοκρατίας.

Εάν το διχοτομικό σύνταγμα της Ζυρίχης-Λονδίνου μας οδήγησε στην εθνική τραγωδία του 1974, ώστε σήμερα να γιορτάζουμε μία ούτε καν μισή «Ανεξαρτησία», πού θα μας οδηγήσει άραγε το ομοσπονδιακό τέρας των τριών συνταγμάτων, τριών κυβερνήσεων, τεσσάρων βουλών, τριών δικαστικών αρχών και τριών αστυνομιών; Ασφαλώς στον αφανισμό του Κυπριακού Ελληνισμού.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. «Ατραπός», περιοδικό φοιτητών Ρεθύμνου Κρήτης, τεύχος 6, σελ. 47.
2. «Αυτοδιάθεση», Για την Ένωση όλης της Κύπρου με όλη την Ελλάδα, τεύχος 3-4, σελ. 70-72.
3. Από την Ζυρίχη εις τον Αττίλαν, τόμος Α', Σπύρου Παπαγεωργία, εκδόσεις Λαδιά.
4. Νίκου Ψυρούκη, Το Κυπριακό Ζήτημα.
5. Νίκου Κρανιδιώτη, Δύσκολα χρόνια. Κύπρος 1950-1960, σελ. 395-409, Βιβλιοπωλείον της Εστίας.
6. Κύπρος. Ιστορία, προβλήματα και αγώνες του λαού της, επιμέλεια: Γιώργος Τενεκίδης, Γιάννος Κρανιδιώτης, σελ. 475-491.
7. Από την ΕΟΚΑ στην ανεξαρτησία, Έβδομο Κεφάλαιο, εκδόσεις «Αργώ», Αρίστου Κάτση.

Η ΑΥΤΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΝΑΞΟΥ

Εμείς οι Νάξιοι ανέκαθεν διεκρινόμεθα για τήν εύφύια, τήν όξυδέρκεια και τήν διορατικότητα μας. Δέν θά μακρηγορήσω επί του πασιδήλου αυτού γεγονότος αποκλειστικά και μόνον διά νά μήν δημιουργήσω ανεπανόρθωτα συμπλέγματα εις τό εύγενές αναγνωστικόν κοινόν τής «Έλλοπίας». Όθεν θά περιοριστώ εις τό αίτημα τής αυτονομίας τής Νάξου.

Εμείς οι Νάξιοι λοιπόν έπληροφορήθημεν έξ έγκύρων πηγών ότι τό υπέδαφος τής νήσου μας είναι πλουσιότατο σέ κοιτάσματα χρυσοῦ, ουρανίου ή πετρελαίου. Για τό τί άκριβώς πρόκειται είναι ζήτημα δευτερευόν, έπουσιώδες και άσημαντον. Τό σημαντικό είναι ότι θά πλουτίσουμε. Δέν διατεινομαι βεβαίως ότι θά γίνουμε σάν τόν Σουλτάνο του Μπρονέι, σέ κάθε περίπτωση όμως θά εξασφαλίσουμε κατά κεφαλήν εισόδημα πολύ ύψηλότερο από εκείνο του μέσου Έλληνα. Ποίος λόγος συντρέχει νά μοιραστοῦμε τά εισοδήματά μας μέ φτωχούς Ρωσοπόντιους και Βο-

ρειοηπειρώτες ή έστω μέ μικρομεσαίους Πελοποννήσιους και Θεσσαλους; Ούδεις. Τί μας συνδέει μαζί τους; Απολύτως τίποτα. Σκεφθείτε ότι αντίστοιχο αίτημα μέ τό δικό μας, δηλαδή αυτονομία του νησιού τους, έχουν διατυπώσει και οι Κρητικοί οι οποίοι στηρίζονται στον τουρισμό και τά θερμοκήπια. Γιατί νά όλιγώρησουμε έμεις πού βασιζόμαστε σέ πολύ σταθερότερα οικονομικά δεδομένα; Καταλήξαμε λοιπόν στην διατύπωση αίτηματος αυτονομίας τής Νάξου· άργότερα θά διεκδικήσουμε και τήν ανεξαρτησία μας αγωνιζόμενοι παράλληλα και συντροφικά μέ τούς άλλους καταπιεσμένους λαούς τής Κρήτης και τής Σάμου.

Έξ άλλου, τό αίτημα τής αυτονομίας δικαιολογείται και από τήν διαφορετική έθνολογική μας προέλευση, ιδιότητα πού μας ξεχωρίζει από τούς Έλληνες. Όπως πρώτος διετύπωσε ό διάσημος καθηγητής Μίσθερν Γενιτσάρ, οι Νάξιοι είναι καταγωγής πελασγοκυκλαδικής, κάτι ανάλογο μέ τούς Κρητικούς πού είναι μινωικής καταγωγής ή μέ τούς Κύπριους πού είναι φοινικικής. Τήν αλήθεια αυτή θεμελίωσε

και διήρυνε περαιτέρω ό επίσης διάσημος καθηγητής Άργυρώνητ Έξομώτοφ, ό οποίος άλλωστε ηγείται και του κινήματος των Νεοναξίων, άκολουθώντας μαχητικά τό αντίστοιχο κίνημα των Νεοκυπρίων.

Ξέχασα νά αναφέρω και τούτο: έπειδή τά πλούσια κοιτάσματα εκτείνονται και στην ύφαλοκρηπίδα τής νήσου μας, σκοπεύουμε νά τά συσκευμεταλλευθοῦμε συνεργαζόμενοι άρμονικά μέ τίσ γειτονικές Δημοκρατίες τής Σχοινούσας, τής Δονούσας, τής Φολεγάνδρου και των Κουφονησιών. Από τήν συνεργασία έλπίζουμε νά προκύψει και συνομοσπονδία, ώστε ή Νάξος νά έξελιχθεί σέ περιφερειακή ύπερδύναμη. Γιατί λοιπόν νά μήν διεκδικήσουμε τήν αυτονομία μας; Βεβαίως ύπάρχει και ό πολιτικο-οικονομικός ανταγωνισμός τής Πάρου, αλλά δέν άνησυχούμε και πολύ. Όλα θά κριθούν από τήν στάση πού θά κρατήσει (είναι θέμα έπιρροών, βλέπετε) ή Δημοκρατία τής Άντιπάρου. ■

Κονδύλη Ίωάννα

Περί Τυποποιήσεως ονομάτων

του Φίλιππου Κ. Κρητιώτη

Ζούμε σ' ένα τόπο εξόφθαλμων αντιφάσεων και έξαρσης του παραλόγου· αντιφάσεων ως προς το κοινωνικό μας γίγνεσθαι που προκρίνουν το παράλογο. Γιατί, ενώ η οικονομική μας ευημερία και η κοινωνική μας ελευθερία θάπρεπε, όπως συμβαίνει συνήθως, στον λεγόμενο ανεπτυγμένο κόσμο, όπου θέλει να συγκαταλέγεται και η Κύπρος, να μεταφράζονται, ίσως, σε ατομική αυτογνωσία και, συνεπώς, σε ενίσχυση του προσωπικού μας Εγώ —πολιτισμικού, για παράδειγμα— παρατηρούμε, απεναντίας, ότι η ξαφνική ευμάρεια σε συνδυασμό με «κατάλοιπα» αποικιακής νοστορίας και πρόσφατες πολιτικοκοινωνικές προκαταλήψεις έναντι του εαυτού μας, δημιούργησαν έναν τύπο Κύπριου «παντογνώστη» και ξένου προς το μέχρι τώρα γνώριμο πρόσωπό του, σε βαθμό που να αμφισβητεί τα πάντα, ακόμη και αυτή την ίδια την εθνικοπολιτιστική του υπόσταση.

Κι αν η αμφισβήτηση αποτελεί στοιχείο μιας υγιούς δημοκρατικής κοινωνίας, συνιστά ανησυχητικό και επικίνδυνο φαινόμενο, όμως, όταν στοχεύει στην απόλυση και εξάρθρωση βασικών συνισταμένων, όπως είναι ο εθνικοπολιτιστικός μας ιστός, αυτό που ονομάζουμε ταυτότητα.

Φυσικό επακόλουθο μιας τέτοιας (αυτο) «αναδιάνωσης» είναι η δημιουργία ενός πεδίου κρίσης — κρίσης ταυτότητας— που στην περίπτωση μας αντιμάχονται δύο διάφοροι πόλοι της σύγχρονης κυπριακής πραγματικότητας: η αέναη ιστορικότητα, που αντλεί δύναμη και ζωή από τήν αστείρευτη πηγή που λέγεται Ελλάδα και η ευκαιριακή «ιδεολογική» παραχάραξη, που ταλαντεύεται μεταξύ αμάθειας και σκοπιμότητας, για να στηρίξει την ανιστόρητη «Κυπριοσύνη». Πλήρωμα της πρώτης κατηγορίας, η πλειοψηφία των Κυπρίων, «πλήρωμα» της δεύτερης, μια νεόκοπη ομάδα, οι γνωστοί ως «Νεοκύπριοι».

Η εθνικοπολιτιστική διαμάχη των δύο αντιπάλων συγκλόνισε πολλές φορές την τελευταία δεκαετία τα θεμέλια του κυπριακού πολιτικοκοινωνικού οικοδομήματος. Σημαδιακοί σταθμοί της όξυνσης, η σύνδεση της κυπριακής με την ελλαδική τηλεόραση, το «θέμα» της «γλώσσας» του νεότευκτου Πανεπιστημίου της Κύπρου, οι διαπιστώσεις του Καθηγητή της Γλωσσολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών κ. Γεωργίου Μπαμπινιώτη για τα κυπριακά γλωσσικά πράγματα, το πρόγραμμα αναβάθμισης της ελληνικής παιδείας της Κύπρου από την Υπουργό Παιδείας και Πολιτισμού κ. Κλαίρη Αγγελίδου, όπως, επίσης, και ένα, εξ ίσου χαρακτηριστικό σημείο τομής που διεφάνει πριν τρία χρόνια και που βρίσκεται ακόμη στο προσκήνιο της κρίσης. Πρόκειται για την τυποποίηση των κυπριακών ονομάτων και την μεταγραφή τους στο διεθνές ρωμανικό

(λατινικό) αλφάβητο που ποικίλες αντιδράσεις κατάφεραν, κατ' αρχήν, να αναβάλουν την προηγούμενη πενταετία, για να επανέλθει σε ισχύ κατόπιν και να εφαρμοστεί με περισσότερο ζήλο από τη νέα κυβέρνηση.

Η μεταγραφή

Με το επίμοχθο έργο της μεταγραφής επιφορτίσθηκε ο κ. Μενέλαος Χριστοδούλου, Γλωσσολόγος και Γραμματέας της Μόνιμου Επιτροπής Τυποποίησης Γεωγραφικών Ονομάτων. Ίδου πως ο ίδιος εξηγεί το περιεχόμενο και τους κανόνες λειτουργίας του συστήματος που απετέλεσε το αντικείμενο της εργασίας του:

«Η μεταγραφή του ελληνικού αλφαβήτου έγινε από τον Ελληνικό Οργανισμό Τυποποίησης και τη Μόνιμο Κυπριακή Επιτροπή Τυποποίησης Γεωγραφικών Ονομάτων, εγκρίθηκε από το Υπουργείο Προεδρίας της Ελληνικής Κυβερνήσεως και το Υπουργικό Συμβούλιο της Κυπριακής Δημοκρατίας, συζητήθηκε για είκοσι χρόνια από την ομάδα εμπειρογνομόνων των Ηνωμένων Εθνών, παρουσιάστηκαν ικανοποιητικά δείγματα εφαρμογής του και εγκρίθηκε παμπηφεί από την ολομέλεια. Οι προδιαγραφές που έθεταν οι εμπειρογνομονες ήταν το σύστημα μας να είναι μηχανογραφημένο και αντιστρέψιμο και να διασώζει το ίνδαλμα των ελληνικών λέξεων. Έτσι η μεταγραφή του ελληνικού αλφαβήτου έχει τα ακόλουθα προσόντα:

- α) είναι επίσημη
- β) είναι διεθνές πρότυπο
- γ) είναι σταθερή
- δ) είναι υποχρεωτική
- ε) είναι μηχανογραφησιμη
- στ) είναι αντιστρέψιμη
- ζ) είναι το διεθνές ρωμανικό αντίστοιχο της ελληνικής γραφής
- η) διασώζει το ίνδαλμα των ελληνικών λέξεων

Το σύστημα με εγκύκλιο του Υπουργείου Προεδρίας της Κυβερνήσεως της Ελλάδας εφαρμόστηκε σε όλες τις υπηρεσίες. Σήμερα αυτό χρησιμοποιείται από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα για τις σχέσεις της με την Ελλάδα, αναγράφηκε στα ευρωπαϊκά διαβατήρια της Ελλάδας, χρησιμοποιείται στην Πληροφορική και ανέβηκε και στις πινακίδες των οδών των Αθηνών. Στην Κύπρο χρησιμοποιείται ήδη στην Χαρτογραφία και τις οδικές πινακίδες και η χρήση του δεν θα αργήσει¹. Βασικές αρχές της μεταγραφής είναι, μεταξύ άλλων, και οι εξής: Πρώτο, τα ρωμανικά αλφάβητα, όπως, για παράδειγμα, το Αγγλικό, το Γαλλικό, το Τούρκικο είναι εκ φύσεως διεθνή και γι' αυτό δεν μεταγράφονται.

Δεύτερο, μη ρωμανικά αλφάβητα, όπως το Ελληνικό, μεταγράφονται, η μεταγραφή, όμως, δεν είναι αγγλική γραφή όπως νομίζουν πολλοί στην Κύπρο και τρίτο, το μεταγραφόμενο αλφάβητο είναι, όπως έχουμε ήδη αναφέρει, αντιστρέψιμο, προσφέρει δηλαδή τη δυνατότητα αυτόματης μετάβασης με μηχανικά μέσα από τη μη ρωμανική στην ρωμανική γραφή αντιστοίχως.

Μία άλλη, επίσης, βασική αρχή που έχει ιδιαίτερη σημασία για την Κύπρο, αποτελεί το γεγονός ότι η διαδικασία της μεταγραφής γίνεται στον επίσημο τύπο της γλώσσας και όχι τον διαλεκτικό. Η επίσημη γλώσσα της Κύπρου είναι η κοινή νεοελληνική γλώσσα και όχι η κυπριακή διάλεκτος. Εκκινώντας από αυτή την πραγματικότητα λαμβάνονται υπόψη στην περίπτωση της Κύπρου, λοιπόν, οι τύποι της κοινής ελληνικής, όπως, για παράδειγμα, Κουκκιά, Τσαούσης και τα ιστορικά αποκατεστημένα, όπως Αναφωτίδα, Αγλαγγιά και όχι οι διαλεκτικοί τύποι Coucha, chaoushis ή τα από την δουλεία διεφθαρμένα Αναφωτία και Αγλαδja².

Σημασία

Η τυποποίηση και η μεταγραφή των ονομάτων στο ρωμανικό διεθνές σύστημα γραφής και όχι στο αγγλικό αποκτά τεράστια και καθοριστική σημασία για ένα τόπο και ένα λαό που στηρίζει την επιβίωσή του στο αμφισβητούμενο και επαπειλούμενο εθνικοϊστορικό του παρελθόν.

ΝΙΚΟΣ ΨΥΡΟΥΚΗΣ

ΑΡΑΒΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

αλφάβητο
ΛΕΥΚΩΣΙΑ

Είναι το εθνογλωσσικό του διαβατήριο προς τον έξω κόσμο και δη την Ευρωπαϊκή Ένωση κρατών προς την οποία αποτρέπει διεκδικώντας μία ισότιμη και διάφορη θέση — τη δική του θέση — ανάμεσα στ' άλλα μέλη της ευρωπαϊκής οικογένειας. Είναι, ταυτόχρονα, μια σανίδα απομάκρυνσης από το αναχρονιστικό, στείρο πλέγμα της Αποικιοκρατίας.

Υπό την έννοια αυτή, με την μεταγραφή τίθεται τάξη στην αταξία που μας κληροδότησαν μακροχρόνιοι, σκοτεινοί αιώνες δουλείας της ιστορίας μας με πρόσφατο παράδειγμα την αγγλική κατοχή, σ' ένα μέρος, τουλάχιστον, του τομέα της γλώσσας. Κι αυτός ο τομέας της γλώσσας προσλαμβάνει με τη διεθνοποίηση της Ελληνικής στο πρόσωπο της ρωμανικής μεταγραφής προεκτάσεις εθνοϊστορικής και ψυχοκοινωνιολογικής υφής³ που εκπηγάζουν από τον σημειακό χαρακτήρα της γλώσσας, το σύστημα, δηλαδή, εκείνο στο οποίο το γλωσσικό σημείο ως κεντρική έννοια με δύο όψεις, σημασιόμενο και σημαίνον, συνδέει έννοιες και ακουστικές εικόνες⁴.

Η εθνοϊστορική διάσταση της μεταγραφής στη διεθνή ρωμανική γραφή του ελληνικού αλφαβήτου αντανακλάται από το γεγονός της γλωσσικής «εικόνας» που αντικατοπτρίζει το χαρακτηριστικό παραδοσιακό πρόσωπο της Κύπρου. Προβάλλοντας, για παράδειγμα, την ελληνική μορφή του ονόματος της Κύπρου ΚΥΠΡΟΣ, φαίνεται από το διασωζόμενο ίνδαλμα της ελληνικής λέξης ότι πίσω από την μεταγραφή υπάρχει η ελληνική γλώσσα και πίσω από την ελληνική γλώσσα η Ελλάδα και, άρα, η ελληνική γλώσσα και πίσω από την ελληνική γλώσσα η Ελλάδα και, άρα, η ελληνική καταγωγή των Κυπρίων και ο ελληνικός χαρακτήρας της Κύπρου. Όλα αυτά τα σημασιόμενα εξαφανίζονται με την αγγλική γραφή της Κύπρου ως Cyprus. Το ίδιο ακριβώς συμβαίνει, όταν μεταγράφουμε την Λευκωσία σε Nicosia κ.ο.κ. Επιπρόσθετα, με την αποκατάσταση του κοινού τύπου της ιστορικής ορθογραφίας στην πρόσφατη διαλεκτική του μορφή, σε τοπωνύμια όπως Άσσκεια και Κακορακιά, κάτι που συνέβη και με την Γεροσκήπου παλαιότερα, αντί των διεφθαρμένων τύπων Asha και Kakoradja, παρουσιάζεται σε πλήρη διαφάνεια η ιστορική μορφή της γλώσσας και της καταγωγής μας. Η ψυχοκοινωνιολογική προέκταση της μεταγραφής του ελληνικού τοπωνυμίου στο διεθνές ρωμανικό αλφάβητο και όχι στο μέχρι σήμερα εν χρήσει Αγγλικό, έγκειται στην αίσθηση ότι προβάλλεται το δικό μας, ο εαυτός μας και όχι αυτό του ξένου — του Άγγλου. Τι θέλουμε, παραδείγματος χάριν, να δείξουμε όταν μεταγράφουμε την Λεμεσό σε Limassol αντί Lemesos και τον Κόλπο της Λεμεσού σε Limassol Bay αντί Kōlpos tis Lemesou όταν την ίδια στιγμή οι Τούρκοι οικειοποιούμενοι τα, κατεχόμενα και μή, εδάφη μας, τα ονομάζουν Leymosun και Leymosun Kōrfezi σε χάρτες που διανέμουν παγκοσμίως, ότι η Κύπρος κατοικείται από Άγγλους και από Τούρκους; Επιπλέον, με τη διεθνή ρωμανική γραφή ενισχύεται το αίσθημα της κοινωνικής επικοινωνίας μας με τους ξένους διαμέσου της γλώσσας μας όπως ενισχύεται και η ύπαρξη των δικών μας κοινωνικών θεσμών, μια πραγματικότητα που συνεπάγεται απόρριψη του στείρου αποικιακού φάσματος κοινωνίας προς όφελος του πλαισίου της ευρωπαϊκής πολυμορφίας, στο οποίο ανήκει και η Κύ-

προς. Τι περιεχόμενο και τι μορφή κοινωνίας μεταδίδουμε μέσω της επικοινωνίας μας με τους ξένους, όταν, για παράδειγμα, μεταγράφουμε τον Άγιο Γεώργιο σε Saint George αντί Agios Georgios ή την Αμμόχωστο σε Famagusta αντί Ammochostos;

Συνοπτικά, θα λέγαμε, ότι η μεταγραφή στο διεθνές ρωμανικό αλφάβητο σε αντίθεση με την αγγλική γραφή, αναβαθμίζει και εξυψώνει την ελληνική γλώσσα στο υπέρτατο σημείο της συμβολικής της ακμής, αποκρυσταλλώνοντας, έτσι, στις διάφορες εκφάνσεις της το πραγματικό και αδιαμφισβήτητο πρόσωπο της Κύπρου έναντι της ιστορίας της.

Αντιδράσεις

Αποτελεί, πλέον, κυπριακή κοινοτοπία των τελευταίων δύο δεκαετιών το θλιβερό φαινόμενο που παρατηρείται κάθε φορά που γίνεται λόγος ή λαμβάνονται μέτρα για την προστασία, ενίσχυση και προβολή συστατικών στοιχείων της εθνικής μας ταυτότητας, όπως, λόγου χάριν, την ελληνική γλώσσα. Αναδύονται, ως συνήθως, κάποιες ενορχηστρωμένες φωνές — σχεδόν πάντα οι ίδιες — που αποκρούουν κάθε είδους αποστασιοποίηση από την αποικιακή «ιστορία» και «Παράδοση» της Κύπρου και που διασύρουν εκείνους που τολμούν να την διακηρύξουν.

Η τηλεοπτική σύνδεση της Ελλάδος με την Κύπρο και η Ελληνική ως η γλώσσα διδασκαλίας του κυπριακού Πανεπιστημίου παλαιότερα, ο κ. Μπαμπινιώτης και η κ. Αγγελίδου πρόσφατα, βρέθηκαν στο στόχαστρο στο στόχαστρο βρίσκεται εδώ και τρία χρόνια και η μεταγραφή του ελληνικού αλφαβήτου σε ρωμανικό — που ας σημειωθεί, στην Ελλάδα εφαρμόζεται «άνευ ουδεμίας ουδαμώθεν αντιδράσεως»⁵ — και ο εμπνευστής του όλου έργου κ. Μενέλαος Χριστοδούλου.

Η απουσία πολιτικής σταθερότητας και θεσμικού πολιτισμικού αυτοπροσδιορισμού που έχει σαν αναδρομικό σημείο αιχμής το 1974, όπου συντελείται η έκπτωση του εθνικοπολιτικού μας στόχου με το «ανάθεμα» που τον συνεπήρε, συνθέτει το φάσμα εκείνο στο οποίο εδράζεται το σημερινό αδιέξοδο. Αυτό το αδιέξοδο ή κρίση ταυτότητας επιβεβαιώνει, ανυπερθέτως, την επιβίωση ψυχοκοινωνικών «δομών» που επενεργούν και καθορίζουν στάση και δράση. Πρόκειται για το σύνδρομο του αποικιακού ανθρώπου (Homo Coloniensis)⁶ και το αίσθημα της μειονεξίας των Νεοελλήνων έναντι της Δύσης⁷.

Αποικιακό σύνδρομο και νεοελληνική μειονεξία έχουν, στην περίπτωση του Κύπριου, μια κοινή συνισταμένη: το δέος προς τον «ανώτερο» Άγγλο και οτιδήποτε στρέφεται γύρω απ' αυτόν (γλώσσα, τρόπο ζωής κτλ.). Δρομολογείται, έτσι, ένας συνεχής αγώνας υπέρβασης, ένας μαραθώνειος αγώνας απαλλαγής από το στίγμα του «κατώτερου», που μπορεί να βρει κατάληξη μόνο στην εξομοίωση του αυτοθεωρούμενου «δούλου» με τον από μέρους του εκλαμβανόμενο ως «αφέντη»⁸. Ασυνείδητη αμάθεια — ή το χειρότερο, ημιμάθεια — και ενσυνείδητη «ιδεολογική» σκοπιμότητα, που αποτελούν τα κατ' εξοχήν στοιχεία προέλευσης της αντίδρασης, βρίσκουν διέξοδο στην άρνηση της ταυτότητας, η οποία με την σειρά της οδηγεί στην άρνηση της γλώσσας⁹ και στην αναζήτηση μιας

νέας. Στην δική μας περίπτωση, απορρίπτεται η ελληνική εθνική ταυτότητα (γλώσσα, καταγωγή) και «πλάθεται» μια ανιστόρητη, νεόπνευστη «ταυτότητα» διάφορη της γνωστής — η Κυπριακή.

Γι' αυτό και στην πράξη της μεταγραφής, η αντίδραση στοχεύει στην διατήρηση και τυποποίηση του διεφθαρμένου κυπριακού διαλεκτικού τύπου σε αγγλική γραφή, όπως, παραδείγματος χάριν, Lacha, Sha, Yiavashis και όχι του κοινού τύπου σύμφωνα με τις φωνητικές και φωνολογικές αρχές της ελληνικής γλώσσας σε διεθνής ρωμανική γραφή που θα λάβει την μορφή Lakkia, Sia, Giavasis γιατί, απλούστατα, η όλη «κοσμοθεωρία» της στηρίζεται στη διαφοροποίηση από την κοινή νεοελληνική γλώσσα και, κατ' επέκτασιν, την Ελλάδα, που μπορεί να επιτευχθεί μόνο με την συντήρηση και διαίωσιση της αποικιακής ανωμαλίας

Διαφορετική είναι η στάση τους, όπως είναι αναμενόμενο, έναντι των ξένων (αγγλικών) τοπωνυμίων, που εγκληματώντας κατά της ιστορίας και παράδοσης του τόπου «κολλούν» με τις ευλογίες του κράτους οι κάθε λογής επιτήδριοι κερδοσκόποι στο όνομα της «ανάπτυξης» και της «προόδου», όπως τα οικωνυμικά «επιθήματα» Hills, Cliffs, Village, Court κ.τ.λ. ή έναντι της αλλοτρίωσης της ελληνικής γλώσσας από την Αγγλική για αυτά και για πολλά άλλα, όχι μόνο δεν διαμαρτύρονται αλλά επικρίνουν και διασύρουν αυτούς που τα επισημαίνουν — ιδίως όταν πρόκειται για Ελλαδίτες — γιατί αυτό που τους ενδιαφέρει είναι η νόθευση και η απομάκρυνση από οτιδήποτε το Ελληνικό, το οποίο υποτιμούν και ενίοτε μισούν.

Για τη μεταγραφή στο ρωμανικό αλφάβητο είπαν ότι «είναι λάθος... στα Αγγλικά», ότι «θυμίζει τον πόλεμο στην Ελλάδα για την επιβολή της Καθαρεύουσας», ότι «κάτι τέτοιο ανήκει σε δικτατορικές εποχές» και ότι «σε τίποτε δεν διαφέρει από τις αλλαγές στα τοπωνύμια των κατεχομένων εδαφών μας».

Για την πλήρη τουρκοποίηση, όμως, των τοπωνυμίων των κατεχομένων περιοχών μας όπως και αυτών της ελεύθερης Κύπρου από τους Ατίλεις και την «διεθνοποίηση» τους με γεωγραφικούς χάρτες που εκδίδουν και διανέμουν ανά την υψήλιο, δεν έχουν τίποτε να πουν, αυτό που έχει γι' αυτούς σημασία είναι η άνευ όρων «επαναπροσέγγιση».

Πλάθουν, έτσι, θεωρίες, γίνονται ειδικοί σε όλα, γίνονται Γλωσσολόγοι προκειμένου να στηρίξουν την Αγγλοφιλία και την αγγλική γλώσσα, την οποία θεωρούν δική τους και προκειμένου να μην επιτραπεί ποτέ να «ξεμυτίσει» ένα ξεκάθαρο ελληνικό πρόσωπο για την Κύπρο, συμπορευόμενοι, κατ' αυτόν τον τρόπο, με τους Άγγλους και τους Τούρκους που αποσκοπούν, ακριβώς, στον ίδιο παρονομαστή που λέγεται εξαφάνιση κάθε ίχνους Ελληνικότητας.

Επίλογος

Η τυποποίηση των κυπριακών ονομάτων και ο υπεύθυνος για το έργο αυτό κ. Μενέλαος Χριστοδούλου βρίσκονται εδώ και τρία χρόνια στο μάτι του κυκλώνα που τα έριξε η άγνοια και η «ιδεολογία» μιας μικρής ομάδας Κυπρίων θορυβοποιών — πέντε τον αριθμόν! — που αναπαράγουν την σύγχρονη κυπριακή αντίφαση και το παράλογο.

Υπό την επήρεια του αποικιακού συνδρόμου και του νεοελληνικού συμπλέγματος κατωτερότητας, η αρχοντοχωριάτικη ευμάρεια και η ασχετοσύνη αμφισβητούν σαν ένας από μηχανής θεός και υπονομεύουν το δικό μας πρόσωπο και την δική μας υπόσταση, εδραιώνοντας αναχρονιστικές καταστάσεις και αποτρέποντας την είσοδο της Κύπρου στον κόσμο εθνικοπολιτιστικής Δημοκρατίας και προβολής, που αποτελεί το πρότυπο της ευρωπαϊκής οικογένειας στην οποία προβλέπει.

Είναι καιρός ο καθένας και, κυρίως, το κράτος να αναλάβει τις ευθύνες που επιτάσσουν η ιστορία και η παράδοση αυτού του τόπου και να φανεί αντάξιο του ρόλου του ως θεματοφύλακα και προσανατολιστή του πολίτη, θέτοντας, μια για πάντα, φραγμό στον καιροσκοπισμό.

«Η μεταγραφή ανήκει στο κράτος»¹⁰ και όχι στον κάθε επιτήδειο που για προσωπικά ή άλλα κίνητρα προκαλεί τη νοημοσύνη και εξευτελίζει το επιστημονικό κύρος ειδικών με τον εν ψυχρώ διασυρμό τους, οδηγώντας τον τόπο στις ατραπούς της υποανάπτυξης και του ολέθρου.

Θα πρέπει να δοθεί ένα τέρμα στο παράλογο που ταλανίζει αυτό τον τόπο και κάθε προσπάθεια να στραφεί προς την κατεύθυνση της πλήρους στήριξης και της χωρίς εξαιρέσεις εφαρμογής του εθνικού έργου της τυποποίησης, που κλείνει ένα δρόμο επιστροφής στην Αποικιοκρατία και που αναβαθμίζει το πολιτισμικό μας Εγώ.

Η σημερινή κυβέρνηση έχει δείξει με συγκεκριμένες ενέργειες (Κατάργηση της Αγγλικής και χρήση της ελληνικής γλώσσας στις μισθοδοτικές καταστάσεις των Δημοσίων Υπαλλήλων, υποχρεωτική χρήση της Ελληνικής στη σήμανση και τις οδηγίες των καταναλωτικών αγαθών από τον Μάιο του 1994) ότι αντιλαμβάνεται αυτού του είδους τα προβλήματα — κυρίως, η ιδιαίτερα ευαίσθητοποιημένη σε τέτοια θέματα Υπουργός Παιδείας και Πολιτισμού κ. Κλαίρη Αγγελίδου, στην πρωτοβουλία της οποίας ανάγονται οι αλλαγές.

Καλείται, λοιπόν, η κυβέρνηση να προχωρήσει αποφασιστικά και αμετάθετα στην πλήρη εξυγίανση του κράτους από τις αποικιακές του δομές. Καλείται να αναγνωρίσει τον μόχθο και να ανταμείψει τους αφανείς εργάτες του τόπου και, ταυτόχρονα, μαζί με τον υγιώς σκεπτόμενο πολίτη, να απομονώσει κάθε φωνή νοσταλγίας από το σκοτεινό παρελθόν της Αποικιοκρατίας που δεν αποσκοπεί σε τίποτε άλλο παρά στην καταστροφή της Κύπρου.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Πληροφορούμε τούς συνδρομητές μας ότι δεν μπορούμε πλέον να δεχόμαστε προσωπικές επιταγές γιατί η διαδικασία είσπραξης είναι χρονοβόρα και δραχμοβόρα· παρακαλείσθε να μās στέλνετε τίς συνδρομές σας με ταχυδρομικές επιταγές ή έντολές/έμβασματα στήν ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Χριστοδούλου, Μ., Η μεταγραφή του ελληνικού αλφαβήτου σε ρωμανικό, «Ο Φιλελεύθερος» 3.5.91.
2. Για πλήρη ενημέρωση γύρω από το θέμα της μεταγραφής, βλέπε άρθρα του Μενέλαου Χριστοδούλου στον «Φιλελεύθερο», Περί τυποποίησης ονομάτων 31.8.89, 1.9.89, Περί μεταγραφής του ελληνικού αλφαβήτου εις λατινικόν 28.2.90, 1.3.90, Περί τυποποίησης ονομάτων 9.4.90, Η απόδοσις της κυπριακής διαλέκτου 27-30.8.90, Αποκατάστασις ιστορικών τύπων 7.6.91, Περί Λακατάμειας και των συναφών 22.7.93, Πάρθιον βέλος ή περί υβριδίων 18.8.93 και στην «Σημερινή», Η μεταγραφή του ελληνικού αλφαβήτου εις ρωμανικόν 10.8.91, Απάντησις εις έν 10.9.91, Ποια είναι η γλώσσα μας 20.9.91, Το έργο της Μονίμου Επιτροπής Τυποποίησης Ονομάτων 2.11.91, Περί της τυποποίησης των ονομάτων: Υπέρ αυτής πάντα τα δίκαια, αλλά... περί τίνος πρόκειται; 16.7.93, Περί Αθένου και άλλων τινών 22.7.93, Κόρη, άκου, κόρη, άκου 24.7.93, Περί της τυποποίησης των ονομάτων: Φέρουσιν ακεραίαν την ευθύνην 30.7.93 και Πώς εγένετο η τυποποίησης των ελληνικών ονομάτων εις τα Ηνωμένα Έθνη 19.8.93.
3. Βλ. Imhasly, B./Marfurt, B./Portmann, P., Konzepte der Linguistik, Athenaiion, Βισμπάντεν 1979, σελ. 182.
4. Βλ. Saussure de, F., Cours de linguistique générale, Payot, Παρίσι 1979, σελ. 98-100.
5. Χριστοδούλου, Μ., Πώς εγένετο η τυποποίησης...
6. Βλ. Παύλου, Σ., Η καταπίεση της ελληνικής γλώσσας στην Κύπρο, Πενταδάκτυλος, Αθήνα 1990, σελ. 8.
7. Βλ. Γιανναράς, Χ., Η Νεοελληνική Ταυτότητα, Γρηγόρης, Αθήνα 1989, σελ. 110.
8. Βλ. Πρόδρομου, Π., Το στίγμα του νεο-αποικισμού, «Σημερινή» 10.9.89.
9. Φραγκουδάκη, Α., Γλώσσα και ιδεολογία, Οδυσσεάς, Αθήνα 1987, σελ. 84.
10. Χριστοδούλου, Μ., Περί της τυποποίησης των ονομάτων: Υπέρ αυτής πάντα τα δίκαια...

ΜΝΗΜΗ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΣΩΖΟΥ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΟΥ

80 Χρόνια από το θάνατο
του Δημάρχου Λεμεσού
στο Μπιζάνι της Ηπείρου
(6-12-1912)

του Πέτρου Παπαπολυβίου

Στις 6 Δεκεμβρίου 1992 συμπληρώθηκαν 80 χρόνια από το θάνατο του Δημάρχου Λεμεσού Χριστόδουλου Σώζου, στο Μπιζάνι. Η επέτειος αυτή πέρασε απαρατήρητη, όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά ακόμη και στην ιδιαίτερη πατρίδα του Σώζου, τη Λεμεσό. Στην Κύπρο μετά από την ταφόπλακα που έριξαν στο ενωτικό όνειρο οι Συμφωνίες Ζυρίχης - Λονδίνου του 1959 και το πραξικόπημα, η τουρκική εισβολή και ο ξεριζωμός του 1974, μορφές όπως του Σώζου, παραμένουν βουβά «λαμπρά μεγάλα ονόματα» δρόμων, σκονισμένες προτομές και ξεθωριασμένες φωτογραφίες μουσείων ή το πολύ - πολύ συνθέτουν τα ευρητήρια των λιγοστών επιστημονικών εργασιών που αναφέρονται στην ιστορία του μαζικότερου και πιο μακροχρόνιου αλυτρωτικού κινήματος της Νεοελληνικής Ιστορίας, του παλλαικού αγώνα των Ελλήνων της Κύπρου για την εθνική τους αποκατάσταση. Κατά την ειρωνεία της Ιστορίας, η οριστική απομάκρυνση της ένωσης της Κύπρου με την Ελλάδα είχε ως αποτέλεσμα την επιδημική εμφάνιση καθολικής ιστορικής αμνησίας στον κυπριακό λαό: Το ενωτικό κίνημα φαίνεται να έχει διαγραφεί από την ιστορική μνήμη των Κυπρίων, δεν αναφέρεται στα Αναγνωστικά και στα βιβλία Ιστορίας των Σχολείων, ενώ επικράτησε σταδιακά η εντύπωση ότι ο ένοπλος απελευθερωτικός αγώνας του 1955-1959 είχε ως σκοπό την Ανεξαρτησία και όχι την Ένωση¹. Επιπλέον, τελευταίως, διάφοροι κύκλοι που καλλιεργούν τις περιέργες και ιστορικά απαράδεκτες θεωρίες για «ανάδελφο κυπριακό έθνος» αναμασώντας ουσιαστικά τα ανθενωτικά επιχειρήματα της βρετανικής αποικιοκρατίας, υποστηρίζουν ότι το ενωτικό κίνημα του 1821-1960 εξέφραζε την κυπριακή εκκλησία και τα ανώτερα στρώματα της αστικής τάξης και άφηνε αδιάφορους τους κατοίκους της υπαίθρου. Από την άλλη, οι παλαιοκομματάρχες της Δεξιάς ή της ακελικής Αριστεράς, στους οποίους συμφέρει η διαιώνιση της αντικομμουνιστικής υστερίας ή του αντιδεδειγμένου μίσους αντιστοίχως, σε εκλογικές, κυρίως, περιόδους, τεμαχίζουν τραυματίζοντας καιρίαι την ιστορία του ενωτικού κινήματος χρησιμοποιώντας επιλεκτικά

επεισόδια από την ένοπλη φάση του (1955-1959), για να στηρίξουν τις κατηγορίες εναντίον αλλήλων για «προδοσία». Μ' αυτό τον τρόπο καταφέρνουν ώστε οι φανατικοί οπαδοί τους να ανεμίζουν ψηλότερα τις κομματικές σημαίες, σε μια εποχή που τα μπαϊράκια με το μισοφέγγαρο κυματίζουν στο κάστρο της Κερύνειας, στο αρχαίο θέατρο της Σαλαμίνας και στις κορυφές του Πενταδάκτυλου.

Το κείμενο λοιπόν που ακολουθεί είναι από τη μιά ένα οφειλόμενο «μνημόσυνο» στο Χρ. Σώζο και τους άλλους πρωτοπόρους του ενωτικού κινήματος, πρόσωπα που η ιστορική μοίρα έταξε να παραμένουν «αδικαίωτοι και αχειροκρότητοι», αλλά κυρίως είναι μια προσπάθεια παρουσίασης ορισμένων λησμονημένων πτυχών της κυπριακής ιστορίας. Εάν, στα αλήθεια, θέλουμε να τρέφουμε όνειρα, ελπίδες ή αυταπάτες για «επαναπροσέγγιση», επανένωση ή απελευθέρωση της τουρκοπατημένης Κύπρου, οφείλουμε πρωτίστως να διαφυλάξουμε ζωντανή την ιστορία της².

Η συμμετοχή της Κύπρου και των Ελλήνων κατοίκων της στις απελευθερωτικές προσπάθειες του ελληνικού κράτους ήταν ανελλιπής: Σε μικρότερο βαθμό κατά την περίοδο της ύστερης Τουρκοκρατίας στο νησί, και σε πολύ μεγαλύτερη κλίμακα μετά τη βρετανική κατοχή (1878), χιλιάδες Κύπριοι έλαβαν μέρος σε κάθε πολεμική κίνηση στον ελλαδικό χώρο, από τα πρώτα οπασμωδικά απελευθερωτικά κινήματα του 19ου αιώνα μέχρι και τον ελληνικό εμφύλιο της δεκαετίας του 1940, υπογραμμίζοντας την αγωνία και την αλληλεγγύη του κυπριακού Ελληνισμού για τα τεκταινόμενα στον υπόλοιπο ελληνικό χώρο και διακηρύσσοντας παράλληλα τους ενωτικούς πόθους του.

Οι βαλκανικοί πόλεμοι του 1912-1913 και η νικηφόρα έκβασή τους αποτελούν ένα σημαντικό σταθμό στην ιστορία του κυπριακού ενωτικού κινήματος, γιατί στήριξαν με τον καλύτερο τρόπο τα ενωτικά όνειρα και γιατί 1500 τουλάχιστον Κύπριοι εθελοντές είχαν συμμετοχή στις πολεμικές επιχειρήσεις. Οι εθελοντές προέρχονταν από όλες τις κοινωνικές τάξεις και από κάθε περιοχή του νησιού, με ιδιαίτερη πολυπρόσωπη

τη συμμετοχή των Κυπρίων αγροτών. 46 από τους εθελοντές έχασαν τη ζωή τους πολεμώντας στην Ήπειρο ή στη Μακεδονία. Αναφέρουμε εδώ, ως ελάχιστη πράξη μνήμης, το όνομα του πρώτου Κύπριου νεκρού, του Ελευθέριου Θ. Παπαδόπουλου από την τουρκοκρατούμενη σήμερα Κοντέα της Μεσαορίας, που έχασε τη ζωή του στο Σαραντάπορο, κατά την έναρξη του πολέμου, καθώς και του Ιωάννη Χριστοδούλου από τη Λάρνακα, του τελευταίου ίσως νεκρού του ελληνοβουλγαρικού πολέμου. Ο Χριστοδούλου σκοτώθηκε στη μάχη του Πετσόβου τον Ιούλιο 1913, λίγες ώρες πριν από την οριστική κατάπαυση των εχθροπραξιών.

Εκτός από τη συμμετοχή τους στο πολεμικό πεδίο, οι Κύπριοι έστειλαν στην Αθήνα, για την ενίσχυση του ελληνικού Ερυθρού Σταυρού, του στρατού και του στόλου, όπως συνήθιζαν, γενναία χρηματικά ποσά — προϊόν «εθνικών εράνων» — που συγκεντρώθηκαν σε παγκύπριο επίπεδο παρά τη μαρτυρική ένδεια του αγροτικού πληθυσμού³.

Η γνωστότερη μορφή του κυπριακού εθελοντισμού κατά τους βαλκανικούς πολέμους, και μια από τις μεγαλύτερες προσωπικότητες της νεότερης κυπριακής ιστορίας, είναι ο δικηγόρος Χριστόδουλος Σώζος, (γενν. Λεμεσός 1872), που διατέλεσε Δήμαρχος Λεμεσού (από το 1908), μέλος του Εκτελεστικού Συμβουλίου (από το 1911) και για δύο περιόδους (1901-1911) μέλος της «κυπριακής βουλής», του Νομοθετικού Συμβουλίου. Ο παππούς του επανάσταση του 1821, ενώ και ο πατέρας του είχε πολεμήσει εθελοντικά στην Κρήτη κατά το 1866. Βασικό ρόλο, όμως, στη διαμόρφωση της πολιτικής προσωπικότητας του Σώζου, όπως και των άλλων μεγάλων πολιτευτών, δημοσιογράφων και εκπαιδευτικών της εποχής του που κατάγονταν από τη Λεμεσό (Ιω. Κυριακίδης, Σπ. Αραούζος, Ν. Κλ. Λανίτης, Σίμος Μενάρδος, Μεν. Φραγκούδης, Γεωρ. Φραγκούδης, Αρ. Δρουσιώτης κ.ά.), έπαιξε η πληθωρική παρουσία του «Αντρέα του Δάσκαλου», του Ανδρέα Θεμιστοκλέους, που από το 1870 ως το 1914 ήταν ο δημιουργός και η ψυχή κάθε πολιτικής, αθλητικής ή πνευματικής κίνησης στην πόλη⁴.

Ο Σώζος ήταν ένας από τους προοδευτικότερους πολιτικούς της εποχής του και οι δραστηριότητες του εξέφραζαν ακριβώς το πνεύμα των Κυπρίων πολιτικών της «νεάς γενιάς», αυτών που ανδρώθηκαν χωρίς να έχουν γνωρίσει την τουρκική κατοχή και που κατά κανόνα είχαν σπουδάσει στην Αθήνα (συνήθως στη Νομική). Από τις σημαντικότερες πρωτοβουλίες του Σώζου ήταν η κατάθεση και έγκριση για πρώτη φορά από το Νομοθετικό Συμβούλιο ενωτικού ψηφίσματος (1902) και ο ηλεκτροφωτισμός της Λεμεσού και η ίδρυση του Δημοτικού Κήπου επί της Δημαρχείας του. Ένα γεγονός που, πιστεύουμε, επηρέασε την υπόλοιπη ζωή του Σώζου, ήταν η δεύτερη πολιτική επίσκεψή του στο Λονδίνο (Μάιος 1912). Εκεί σχημάτισε την άποψη ότι οι Κύπριοι έπρεπε να ζητήσουν από τους Βρετανούς λύση αυτονομίας που θα οδηγούσε ευκολότερα προς την Ένωση με την Ελλάδα. Η θέση αυτή του Δημάρχου Λεμεσού προκάλεσε τη μήνη των φανατικών ενωτικών δημοσιογράφων και πολιτευτών, που του επιτέθηκαν έμμεσα αλλά με σκληρή γλώσσα, γεγονός που απογοήτευσε το Σώζο όπως φαίνεται από απόσπασμα επιστολής του προς το βουλευτή Ιω. Κυριακίδη (10-5-1912):

«Είς την Κύπρον το προδότης και πατριώτης είναι συνώνυμα και έχασαν και τα δύο την σημασίαν των σήμερον. Ο πολιτευόμενος, σήμερον ονομάζεται πατριώτης, αύριον προδότης, και μεθαύριον υπερπατριώτης⁵».

Με την έκρηξη των βαλκανικών πολέμων, η διάθεση των Ελλήνων της Κύπρου να καταταχθούν μαζικά στον ελληνικό στρατό είχε να αντιμετωπίσει δύο αξεπέραστα, κατά τα φαινόμενα, εμπόδια: Το διάταγμα των βρετανών κυρίαρχων για αυστηρή ουδετερότητα των κατοίκων στον πόλεμο (ας μην ξεχνάμε ότι τυπικά οι Κύπριοι εξακολουθούσαν να είναι Οθωμανοί υπήκοοι και νομικά ήταν πράξη «εσχάτης προδοσίας» η κυπριακή συμμετοχή σε πόλεμο κατά της Τουρκίας) και την άρνηση των ελληνικών αρχών να δεχθούν στις αρχές του πολέμου μεγάλο αριθμό Κυπρίων εθελοντών μετά την αυθόρμητη προσέλευση και κατάταξη χιλιάδων Ελλήνων αποδήμων από όλα τα μέρη του κόσμου. Η άμεση αντίδραση των Κυπρίων πολιτευτών ήταν η αναχώρηση για την Αθήνα στις 17-10-1912 μιας ολιγοπρόσωπης ομάδας, «του σώματος του Κυπριακού Ερυθρού Σταυρού» στην οποία μετείχαν ο Μητροπολίτης Κιτίου Μελέτιος Μεταξάκης, ο Χρ. Σώζος, ο βουλευτής Λάρνακας — Αμμοχώστου Ευάγγελος Χατζηγιάννου, γιατροί και νοσοκόμοι, ενώ ακολούθησαν και δεκάδες άλλοι που αναχωρούσαν μεμονωμένα. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι Κύπριοι πολιτικοί θεωρούσαν τη συμμετοχή εθελοντών από το νησί τους στον πόλεμο **εθνική ανάγκη**, ο δε Σώζος έφυγε κατευθείαν για το λιμάνι της Λάρνακας χωρίς να αποχαιρετήσει την οικογένειά του, φοβούμενος μήπως οι ραγδαίες εξελίξεις του πολέμου δεν του επέτρεπαν να προλάβει να πάρει το βάπτισμα του πυρός. Γράφοντας στη γυναίκα του Ερμιόνη, λίγο πριν αναχωρήσει για τον Πειραιά, ο Κύπριος πολιτικός δικαιολογούσε ως εξής την αναχώρησή του:

«Ημείς έχομεν καθήκοντα τα οποία ουδεμία δύναμις, ουδέν φίλτρον πρέπει να τα εμποδίζη από του να ενασκώνται: αν είμεθα ηγέται των λαών, οφειλομεν δια του παραδείγματός μας και της θυσίας μας να τους παιδαγωγώμεν, όπως και εκείνοι γίνωσιν άνθρωποι συναισθανόμενοι τα καθήκοντά των⁶».

Μόλις έφθασαν στην Αθήνα, οι Μεταξάκης, Σώζος και Χατζηγιάννου έγιναν δεκτοί από τον Έλληνα πρωθυπουργό. Ήταν η παραμονή της απελευθέρωσης της Θεσσαλονίκης (25-10-1912) και ο Ελ. Βενιζέλος, παρά τις αντιρρήσεις του, αναγκάστηκε να υποκύψει στην επίμονη παράκληση των δύο Κυπρίων πολιτικών και να διατάξει την κατ' εξαίρεση κατάταξή τους σε μάχιμη μονάδα. Σαράντα μέρες αργότερα στις 6 Δεκεμβρίου του 1912, ο στρατιώτης Χριστόδουλος Σώζος, ηλικίας 40 ετών, χτυπήθηκε από θραύσματα τουρκικής οβίδας και έχασε τη ζωή του στο ύψωμα Προφήτης Ηλίας στο Μπιζάνι, ενώ στην ίδια μάχη ο Χατζηγιάννου τραυματίστηκε σοβαρά. Κατά σύμπτωση, την ίδια ημέρα που οι ίδιοι Κύπριοι πολιτικοί έδιναν την τελευταία τους μάχη στην Ήπειρο, στην πατρίδα τους οι συνάδελφοί τους έστειλαν στο Υπουργείο Αποικιών ένα ακόμη υπόμνημα με μοναδικό αίτημα το εξής:

«Νυν δ' όποτε δια της εκβάσεως του Βαλκανικού πολέμου η τύχη των Χριστιανικών λαών της Ανατολής πρόκειται να διαρρυθμισθή επί της βάσεως των εθνοτήτων, φρονούμεν μετά πεποιθήσεως, ότι επέστη η κατάλληλος στιγμή, όπως θέσωμεν εις χείρας της Βρετανικής Κυβερνήσεως και τους ιδικούς μας πόθους,

απεκδεχόμενοι παρ' Αυτής την τελικήν λύσιν του Κυπριακού ζητήματος επί της αυτής βάσεως του δικαίου των εθνότητων, ήτοι δια της ενώσεως της Κύπρου μετά της Μητρός Ελλάδος⁷».

Η είδηση του θανάτου του Σώζου συγκλόνησε την Κύπρο και ήταν ένα πολύτιμο δώρο για την ενωτική ιδεολογία ως μια ηχηρή απόδειξη της ενεργού συμπαράταξης της Κύπρου στην προσπάθεια για την απελευθέρωση της Ηπείρου και της Μακεδονίας. Ήταν φυσικό λοιπόν ο Χριστόδουλος Σώζος να γίνει το «σύμβολο» της κυπριακής συμμετοχής στους βαλκανικούς πολέμους και να χρησιμοποιηθεί, μαζί με τον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου Κυπριανό που απαγχονίσθηκε το 1821 από τους Τούρκους στη Λευκωσία, ως τα σημαντικότερα παραδείγματα της «κυπριακής αυτοθυσίας» κατά τη νεότερη κυπριακή ιστορία. Από τα άμεσα αποτελέσματα του θανάτου του Σώζου σημειώνουμε εδώ τη ντε φάκτο αχρήστευση του βρετανικού νόμου για την κυπριακή ουδετερότητα και την εκ νέου δημιουργία εθελοντικού ρεύματος. Στις 8-1-1913 οι Βρετανοί παρακολούθησαν άπρακτοι την πανηγυρική αναχώρηση 200 περίπου χωρικών από τις επαρχίες Λεμεσού και Πάφου που δήλωναν **εκδικηταί του Κυπριακού αίματος** που χύθηκε στην Ήπειρο και στη Μακεδονία. Την αποστολή αυτή ακολούθησαν και άλλες, ενώ σε όλα σχεδόν τα χωριά της Κύπρου πραγματοποιήθηκαν μνημόσυνα για το Σώζο αλλά και για όλους τους Κύπριους πεσόντες. Το σκηνικό των ημερών συμπλήρωνε η έντονη φήμη ότι η ένωση της Κύπρου ήταν θέμα ημερών (ο Ελ. Βενιζέλος βρισκόταν στο Λονδίνο για τη διάσκεψη των βαλκανικών κρατών) και η εφημερίδα *Ελευθερία* της Λευκωσίας δημοσίευσε μάλιστα (5-1-1913) ότι η ελληνική κυβέρνηση είχε διορίσει και τον πρώτο... Νομάρχη Κύπρου, τον Κ. Παπαμιχαλόπουλο. Ο ενθουσιασμός ήταν πρωτοφανής και από την πλευρά τους οι ηγέτες των Τουρκοκυπρίων τηλεγραφούσαν στο Υπουργείο Αποικιών δηλώνοντας την απόφαση των ομοφύλων τους να μεταναστεύσουν στην Τουρκία εάν οι φήμες για την ένωση ανταποκρίνονταν στην πραγματικότητα...

Τον Ιανουάριο του 1913, μέσα στη ζάλη του ενθουσιασμού από τις νίκες των ελληνικών όπλων στους βαλκανικούς πολέμους, κάποιοι είχαν βιαστεί να χαρακτηρίσουν το Δήμαρχο Λεμεσού Χριστόδουλο Σώζο ως την *κυπριακή Ιφιγένεια*, πιστεύοντας ότι ο θάνατός του θα έφερνε συντομότερα την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα. Το ταξίδι όμως από την Αυλίδα είχε δραματική κατάληξη για τους Έλληνες της Κύπρου, τελείως αναπάντεχη για τα δεδομένα της ρομαντικής εποχής του ενωτικού κινήματος, της περιόδου 1878-1931. Και το χειρότερο, θα απέμενε στο τέλος η πικρή αίσθηση «*πως τόσος πόνος, τόσες ζωές, πήγαν στην άβυσσο για ένα πουκάμισο αδειανό, για μίαν Ελένη*»...■

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

(Σημ. Για την εργασία αυτή χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία από την υπό ολοκλήρωση διδακτορική διατριβή του γράφοντος με θέμα «*Η Κύπρος και οι βαλκανικοί πόλεμοι 1912-1913*» που θα υποβληθεί στο τμήμα Ιστορίας του ΑΠΘ. Εδώ γίνονται μόνο οι απαραίτητες παραπομπές).

1. Περισσότερα για το φαινόμενο της «αμνησίας και λήθης» μπορεί να βρει κανείς στο πρωτοποριακό για την εποχή του βιβλίο των Σάββα Παύλου, Λάκη Πίγγουρα, Βάσου Φτωχόπουλου *Για την Εθνική Ολοκλήρωση, την Αυτοδιάθεση — Ένωση*, Λευκωσία 1983. Είναι ιδιαίτερα σημαντική η διαπίστωση των τριών συγγραφέων ότι «*τα συμφέροντα και οι καταστάσεις που οδήγησαν στη λήθη του αιτήματος της Αυτοδιάθεσης — Ένωσης οδηγούν και στη λήθη της κατοχής*».

2. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός πως στις τελευταίες «ιδέες Γκάλι» υπάρχει σαφής διατύπωση για την σύσταση ομάδας που θα συνθέσει την ιστορία της «Νέας Κύπρου», αυτής που κυοφορείται στα παρασκήνια των συνομιλιών.

3. Από το μακρύ και ατέρμονα κατάλογο των εισφορών των Ελλήνων της Κύπρου «υπέρ των εθνικών αναγκών» αναφέρουμε εδώ μια είδηση από τις κυπριακές εφημερίδες της 24-12-1992 που αξίζει να διαβάσουν όσοι δηλώνουν... κουρασμένοι από το Κυπριακό: «*Το Γενικό Συμβούλιο της ΠΑΣΥΔΥ (σημ. πρόκειται για την κυπριακή ΑΔΕΔΥ) αποφάσισε όπως αποκοπεί ποσοστό 1% από τους μισθούς των δημοσίων υπαλλήλων για το μήνα Δεκέμβριο, για βοήθεια προς τους Βορειοηπειρώτες*».

4. Για τον Α. Θεμιστοκλέους βλέπε κυρίως στο Κλ. Ι. Μυριανθόπουλου *Δύο μεγάλοι μορφαί. Α. Θεμιστοκλέους, Χριστόδουλος Σώζος*, Λεμεσός 1938.

5. Στο ίδιο, σελ. 71.

6. Στο ίδιο, σελ. 78.

7. Εφημ. *Νέα Ημέρα* (Αθήνα) 15-12-1912.

27 ΧΡΟΝΙΑ

ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΙΔΗΣΕΟΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΩΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΤΩΝ

Διαμόρφωση ενός νέου πλαισίου στις Ελληνο-Αλβανικές σχέσεις

του Γιώργου Παπαγιαννόπουλου/13.9.93

Η εξαγγελία των «6 σημείων» τον Ιούλιο '93 από τον πρωθυπουργό κο Μητσοτάκη ως θέση της χώρας μας για το σύνολο των ελληνο-αλβανικών σχέσεων, ήλθε να θέσει σε ΛΑΘΟΣ χρόνο ΣΩΣΤΕΣ απόψεις. ΛΑΘΟΣ χρόνο, διότι αυτές έπρεπε να είχαν διατυπωθεί τουλάχιστον ένα χρόνο νωρίτερα, την εποχή του ανταγωνισμού Ελλάδας-Ιταλίας για την Αλβανία, πριν την είσοδο στο παιχνίδι των Η.Π.Α.-Τουρκίας. ΣΩΣΤΕΣ απόψεις διότι επιτέλους οριοθετούνται οι ελληνικές διεκδικήσεις. Διότι νομίζω δεν μπορεί να θεωρηθεί σοβαρή άποψη, αυτή που υποστηρίζει ότι η Ελλάδα δεν έπρεπε ή δεν πρέπει —έστω με επιφυλάξεις— να υιοθετήσει το ζήτημα της Αυτονομίας της Βορείου Ηπείρου διότι έτσι εμπλέκεται ευθέως στο Βαλκανικό παζλ. Τι θα πρέπει δηλαδή να κάνει; Να ρυμουλκηθεί η Χώρα Δυτικότερα προς την Ιταλία ώστε να καταστεί περισσότερο Ευρωπαϊκή ή να αποδεχθεί την «μοίρα» της όπως διατυπώνεται με την φράση «δεν διεκδικούμε τίποτα», την εποχή που οι πάντες διεκδικούν σ' αυτή την ρευστή και μεταβατική παγκόσμια κατάσταση; Προτιμότερο είναι το κλάμα και οι έγχρωμες φωτογραφίες ξεριζωμένων από την παραμονή και πρόοδο των Βορειοηπειρωτών στο χώρο που γεννήθηκαν και μεγάλωσαν αυτοί και οι πρόγονοί τους; Η προτιμάμε δίπλα στη Νέα Σμύρνη να κτιστεί η Νέα Κορυτσά, δίπλα στη Νέα Ιωνία το Νέο Αργυρόκαastro;

Όσο κι αν στο θέμα της Αυτονομίας αυτό καθ' αυτό, η άποψη του πρωθυπουργού κο Μητσοτάκη δεν ήταν ξεκάθαρη —και δεν θα μπορούσε να είναι— εν τούτοις, η σύνδεση του θέματος της Βορείου Ηπείρου με το θέμα του Κοσσυφοπεδίου, η απαίτηση δηλαδή των ιδίων δικαιωμάτων για την ελληνική κοινότητα που ζει στην Αλβανία με αυτά που ζητά η Αλβανία στο Κοσσυφοπέδιο, έχει τις εξής επιπτώσεις:

α) Καθιστά σαφές ότι η Ελλάδα εκτός από χώρα Ευρωπαϊκή είναι και χώρα Βαλκανική με συμφέροντα στην περιοχή. Αδυνατώ να κατανοήσω πως είναι δυνατόν να λαμβάνεται ως σοβαρή η εκδοχή πολλών δημοσιογράφων πως με τα «6 σημεία» η Ελλάδα «έγινε μέρος του Βαλκανικού προβλήματος», την στιγμή που, πέραν των όποιων προθέσεων, η Ελλάδα Ιστορικά και Γεωγραφικά, ΕΙΝΑΙ ΧΩΡΑ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ. Η άρνηση μιας πραγματικότητας, δεν σε οδηγεί έξω από αυτήν, όσο οδυνηρή κι αν είναι. Προτιμότερο είναι να προετοιμάζεσαι.

β) Βλέποντας την κίνηση αυτή σήμερα, ύστερα από δίμηνη παρέλευση, διαπιστώνουμε ότι λειτούργησε ΣΤΑΘΕΡΟΠΟΙΗΤΙΚΑ, εντός των διαπλεκόμενων Ενδο-Βαλκανικών ισορροπιών, τόσο σε σχέση με τις ελληνοβαλκανικές και αλβανογιουγκοσλαβικές σχέσεις, όσο και με τα εσωτερικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η Αλβανία, αφού έγινε κατανοητό από την αλβανική ηγεσία ότι δεν είναι δυνατόν να λύσει το θέμα της αυτονομίας του Κοσσυφοπεδίου προς όφελός της κρατώντας παράλληλα κλειστό το αντίστοιχο θέμα της Βορείου Ηπείρου.

γ) Τα «6 σημεία» (ελεύθερη έκφραση της ορθόδοξης εκκλησίας, ίδρυση και λειτουργία ελληνικών σχολείων, ελεύθερη λειτουργία οργανώσεων και φορέων Βορειοηπειρωτών, ίσες ευκαιρίες εργασίας στο Δημόσιο Τομέα, επιστροφή στις εστίες τους και επαναφορά των περιουσιών για όλους τους διωχθέντες από το 1944 ως σήμερα, δήλωση εκ μέρους των Αλβανών πολιτών όποιος εθνικής ταυτότητας αυτοί επιθυμούν) λειτουργούν σαν ΠΛΑΙΣΙΟ, από το οποίο είναι δύσκολο κανείς να μετακινηθεί χωρίς να εξηγήσει πειστικά το γιατί. Και πάντως, είναι πολύ καλύτερο Πλαίσιο, που προφανώς προέκυψε μετά τα κοσμοϊστορικά γεγονότα του 1989-90 χωρίς τα οποία δεν θα υπήρχαν ούτε «6 σημεία», ούτε «Βορειοηπειρωτικός ελληνισμός», από την οποιαδήποτε θολούρα ελληνο-αλβανικής φιλίας και ειρήνης. Η φραστική αναφορά στην νέα διακήρυξη της 3ης Σεπτεμβρίου 1993 του ΠΑ.ΣΟ.Κ στα δικαιώματα του βορειοηπειρωτικού ελληνισμού και η παρατηρούμενη διαμόρφωση από τα κάτω ενός πατριωτικού δημοκρατικού Κινήματος που μορφοποιείται στη χώρα μας μετά το 1990, επιτρέπει την έκφραση μιας μικρής αισιοδοξίας ότι σε περίπτωση επιστροφής του ΠΑ.ΣΟ.Κ. στην διακυβέρνηση της χώρας το Βορειοηπειρωτικό θα χειριστεί από άτομα με σοβαρότερες απόψεις και γνώσεις για το ζήτημα από αυτές του ανεκδιήγητου κυρίου Παπούλια και των πράξεών του για το εν λόγω θέμα.

Πέρα αυτών:

Οποιαδήποτε σύγκριση ανάμεσα στον βορειοηπειρωτικό ελληνισμό και την μουσουλμανική μειονότητα της Θράκης —σύγκριση προσφιλής στους οπαδούς της ακινησίας και του αθηναϊκού κράτους του τριγώνου Βουλή/Κολωνάκι/άντε κι ως την Ομόνοια— πέραν όλων των άλλων, είναι και ανιστόρητη.

Η ελληνική μειονότητα στην Αλβανία είναι Εθνική.

Ενώ η μουσουλμανική μειονότητα στη Δυτική Θράκη είναι θρησκευτική.

Ο θρησκευτικός χαρακτήρας της μουσουλμανικής μειονότητας στη Δυτική Θράκη προσδιορίζεται ρητά στη Συνθήκη της Λωζάννης (1923). Αυτή η μουσουλμανική μειονότητα αποτελείται από Τουρκογενείς, από Πομάκους και από Αθίγγανους.

Ο εθνικός χαρακτήρας της ελληνικής μειονότητας στην Αλβανία προκύπτει από τον χαρακτηρισμό της περιοχής των 99 χωριών ως μειονοτικής περιοχής (έστω κι αν αυτή αποτελεί ελάχιστο ποσοστό του εδάφους της Βορείου Ηπείρου) μέχρι σήμερα, όπως και από τα δικαιώματα των Βορειοηπειρωτών και ΕΠΙ ΤΟΥ ΕΔΑΦΟΥΣ ΤΟΥΣ από το βιαίως καταργημένο ΜΟΝΟΜΕΡΩΣ από τους Αλβανούς Πρωτόκολλο της Κέρκυρας (1914) με το οποίο αναγνωρίστηκε το Καθεστώς Αυτονομίας της Βορείου Ηπείρου.

Επίσης: η τύχη της ελληνικής μειονότητας στην Αλβανία είναι αυτοτελής και αυτόνομος, η ελληνική μειονότητα δεν αντισταθμίζει οποιαδήποτε αλβανική που ζει στην Ελλάδα. Απεναντίας, η ύπαρξη της μουσουλμανικής μειονότητας της Δυτικής Θράκης συνδέεται με την ελληνική μειονότητα της Κωνσταντινούπολης, της Ίμβρου και Τενέδου. Οι μειονότητες αυτές εξαιρέθηκαν από τους ανταλλάξιμους πληθυσμούς μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας μετά την τραγωδία του 1922.

Ως εκ τούτου, κάθε σύνδεση μεταξύ της εθνικής ελληνικής μειονότητας που ζει στην Αλβανία με την μουσουλμανική, είναι ανιστόρητη και εκ τούτου πονηρού. Απεναντίας: —υπάρχει σύνδεση της μουσουλμανικής μειονότητας στη Δυτική Θράκη με την Ελληνική (ρωμαϊκή) της Πόλης-Ίμβρου-Τενέδου, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις είναι αμοιβαία (άσχετα με το τι ΔΕΝ πράττει η ελληνική Πολιτεία) —υπάρχει σύνδεση της Εθνικής Αλβανικής Κοινότητας στο Κοσσυφοπέδιο με την Εθνική Ελληνική Κοινότητα στη Βόρειο Ήπειρο— έχουν τα ίδια δικαιώματα, τις ίδιες υποχρεώσεις, το ίδιο ανάστημα. Δεν μπορεί το Δικαίωμα της Αυτοδιάθεσης να χρησιμοποιηθεί ΕΠΙΛΕΚΤΙΚΑ μόνο προς την μία κατεύθυνση. Ούτε να κληθεί για άλλη μια φορά ο Ελληνισμός να πληρώσει τις «υποχρεώσεις» του μονομερώς προς τη Δύση. Χθες λόγω «κομμουνιστικού κινδύνου» σήμερα λόγω «νέας τάξης πραγμάτων». Ο Ελληνισμός δεν μπορεί να υποστεί νέα συρρίκνωση. Και ο αλτρωτισμός στη Βόρειο Ήπειρο, όσο και αν τον ξορκίζουμε, είναι υπαρκτός.

Βέβαια, υπάρχει πάντα στους Εξουσιαστές και στους λογής Διαχειριστές, η δυνατότητα ευνουχισμού και χειραγώγησης.

Ευχόμαστε και αγωνιζόμαστε να αποτύχουν.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΥΤΟΓΝΩΣΙΑΣ (ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ - ΜΑΧΗ - ΠΕΛΑΣΓΟΣ - ΡΗΣΟΣ)

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΑΚΡΟΚΕΡΑΜΟ - ΙΩΑΝΝΗΣ ΧΡ. ΓΙΑΝΝΑΚΕΝΑΣ ΑΧ.ΠΑΡΑΣΧΟΥ 127, ΤΚ 114 75, ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛ. 6440021

Νίκου 'Ανδριώτη DER FÖDERATIVE STAAT VON SKLORJE UND SEINE SPRACHE	1.400	Φιλολογικός Σύλλογος Κωνσταντινουπόλεως	
'Αθανασίου Α. Κόρμαλη ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΘΡΑΚΗ	1.300	ΘΡΑΚΙΚΗ ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑ	2.000
'Αθανασίου Α. Κόρμαλη ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΡΩΜΥΛΙΑ. 'Η αλύτρωτη 'Ορφική γη	600	Γιάννης Μαγκρώτης Ο ΕΠΕΚΤΑΤΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ ...	1.000
'Αθανασίου Α. Κόρμαλη ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΓΗ	1.000	Κώστας Θρακιώτης ΛΑ-Ι-ΚΗ ΠΙΣΤΗ ΚΑΙ ΛΑΤΡΕΙΑ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ	2.500
Δημητρίου Ν. 'Εφραϊμίδη ΠΟΝΤΟΣ	800	'Αναστάσιος Πολυζωίδης ΤΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ - ΗΤΟΙ ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑ ΣΥΜΒΑΝΤΑ ΚΑΙ Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ (1874) 2 ΤΟΜΟΙ	3.700
'Ιωάννου Χρ. Γιαννάκενα ΒΟΡΕΙΟΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ 'Η 'Απάντησι στά Σκόπια ...	1.000	Περικλής Ροδάκης Η ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ-ΟΙ ΘΡΑΚΕΣ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΟΙ	1600
Θαλή Μυλωνά Η ΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΥ ..	300	Ζάρεβαντ ΠΑΝΤΟΥΡΑΝΙΣΜΟΣ	2.000
Λάζαρου Γαβαλά ΕΘΝΙΚΟ ΕΓΚΟΛΠΙΟΝ	900	Γιάννης Χολέβας ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΣΛΑΒΟΦΩΝΟΙ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	2.500
'Ιωάννη Μάλλωσι Ο ΙΩΝ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ ΕΞΟΡΙΣΤΟΣ ..	700	Χρ. Κηπουρός ΘΡΑΚΗ! ΘΡΑΚΗ!	1.000
Ναταλίας Π. Μελά ΠΑΥΛΟΣ ΜΕΛΑΣ	900	Μάκη 'Αντωνόπουλου Ο ΠΟΛΕΜΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΝΥΧΤΑΣ	2.500
Περικλής Ροδάκης Ο ΓΟΡΔΙΟΣ ΔΕΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΘΝΟΤΗΤΩΝ-Η ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΧΡΟΝΟ	2.300	Μακris (Θωμάς) 'Αντωνόπουλος Τά μικρά τραγούδια μιάς μεγάλης πατρίδας	1.200
Γιάννης Μαγκρώτης ΠΟΜΑΚΟΙ 'Η ΡΟΔΟΠΑΙΟΙ	800	Καλλιτέχνη έκδοση χειρόγραφης συλλογής λιανotραγούδων για την μαρτυρική και πάντα 'Ελληνική Κύπρο, εμπλουτισμένη με γκραβούρες του 1878. 'Ιωάννου Κ. Χολέβα 'Ο Μακεδονολάτρης ΙΩΝ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ	1.000
Γεώργιος Κλεάνθους Σκαλιέρης ΛΑΟΙ ΚΑΙ ΦΥΛΛΑΙ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣ ΑΣΙΑΣ	3.000	Για πρώτη φορά ολοκληρωμένη εργασία για την πολυδιετατη φυσιογνωμία του 'Ιωνα Δραγούμη. 'Ως Φιλόσοφο, Δημοσιολόγο, Οικονομολόγο και Κοινωνιολόγο. 'Ιωάννου Κ. Χολέβα Η ΠΟΥΛΠΟΚΑΜΗ ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΗΜΙΣΕΛΗΝΟΣ	2.200
Πολύδωρος Παπαχριστοδούλου ΑΛΗΣΜΟΝΗΤΕΣ ΠΑΤΡΙΔΕΣ-ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ, ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑ ΚΑΙ ΠΑΣΧΑΛΙΑ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΘΡΑΚΗ	1.500	'Εξαιρετικό έργο που αποτελεί την μαύρη βίβλο του σύγχρονου τουρκικού έπекτατισμού. Γιάννης Μαγκρώτης ΘΡΑΚΗ, Η ΕΠΑΛΞΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΒΟΡΡΑ	2.500
Ν. Σκούφου (1817) ΔΟΚΙΜΙΟ ΠΕΡΙ ΠΑΤΡΙΩΤΙΣΜΟΥ ..	600	Κώστα Χατζηαντωνίου ΕΘΝΙΚΙΣΜΟΣ και ΕΛΛΗΝΙΚΟΤΗΤΑ	800
Γ.Π. Κορωναίου ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΚΑΘΙΣΤΟΥ ΥΜΝΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΓΩΝΩΝ ΤΟΥ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ	350		
Π. Καρολίδη Η ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΡΩΜΥΛΙΑ ΚΑΙ Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ...	700		
Μυρτίλου 'Αποστολίδη ΑΓΙΑ ΣΟΦΙΑ	650		
Νίκος 'Ατζεμόγλου Τ' ΑΓΙΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ	5.000		

ΑΠΟΣΤΕΛΛΟΝΤΑΙ ΜΕ ΑΝΤΙΚΑΤΑΒΟΛΗ

έλλοπία

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΑ ΕΘΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Η «έλλοπία» κυκλοφορεί ταυτοχρόνως στην Αθήνα, Θεσσαλονίκη, υπόλοιπη Ελλάδα και Κύπρο. Στην επαρχία και την Κύπρο διακινείται από τὰ κατά τόπους πρακτορεία. Στην Αθήνα, Θεσσαλονίκη και Κύπρο (έκτός από την μέσω πρακτορείου διακίνηση) μπορείτε νά τή βρεῖτε στά παρακάτω σημεία πώλησης:

ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ ΑΘΗΝΩΝ:

- «ΠΑΡΟΥΣΙΑ» Σόλωνος 94
- «ΘΕΜΕΛΙΟ» Σόλωνος 84
- «ΠΥΡΙΝΟΣ ΚΟΣΜΟΣ» Σόλωνος καί Ἴπποκράτους
- «ΔΩΔΩΝΗ» Ἀσκληπιού 3
- «ΓΡΗΓΟΡΗΣ» Σόλωνος 71
- «ΤΟΛΙΔΗΣ» Σόλωνος 71
- «ΕΣΤΙΑ» Σόλωνος 60
- «ΕΝΔΟΧΩΡΑ» Σόλωνος 62
- «ΑΙΟΛΟΣ» Σόλωνος 114
- «ΜΗΝΥΜΑ» Σόλωνος 83
- «ΠΟΛΙΤΕΙΑ» Ἀσκληπιού 1
- «ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ» Γραβιάς 3-5
- «ΚΟΜΜΟΥΝΑ» Θεμιστοκλέους 37
- «ΒΙΒΛΙΟΓΟΝΙΑ» Ἀκαδημίας 57
- «Α-Ω ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ» Ἀκαδημίας 57 Στοά
- «ΚΑΡΑΒΙΑΣ - ΡΟΥΣΣΟΠΟΥΛΟΣ» Ἀκαδημίας 58
- «ΒΑΒΕΛ» Π. Γενναδίου 5
- «ΠΑΡΑΠΕΝΤΕ» Ἴπποκράτους 52
- «ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ» Ἴπποκράτους 15ε
- «ΠΙΤΣΙΛΟΣ» Σοφοκλέους 4
- «LIBRO» Π. Ἰωακείμ 8 (Κολωνάκι)
- «ΝΙΚΟΛΑΚΗΣ» Γ' Σεπτεμβρίου 91
- «ΤΡΟΧΑΛΙΑ» Γριβαίων 3-5

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Περιοδικό «έλλοπία»
Χαβρίου 3, Αθήνα, τηλ. 3241.039.

ΑΛΛΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ:

- «ΑΚΡΟΚΕΡΑΜΟ» Ἀχ. Παράσχου 123 (Γκύζη)
- «ΗΧΩ» Λ. Κηφισίας 39 (Ἀμπελόκηποι)
- «ΛΥΜΠΕΡΗΣ» Παπαβασιλείου 7 (Μαρκόπουλο)
- «ΠΑΡΟΥΣΙΑ» Ἀγ. Κων/νου 5 (Πειραιᾶς)

ΠΕΡΙΠΤΕΡΑ

Βερανζέρου & Ἀκαδημίας, Πλ. Κάνιγγος

- Πλ. Ὀμόνοιας 18
- Πλ. Ὀμόνοιας καί Σταδίου 65
- Σόλωνος 66
- Ἵμμηττού 3, πλατεία Ἵμμηττού
- Κοτσιᾶ 1, Κάτω Ἡλιούπολη
- Φαρμακεῖο Κώστα Μεθυμάκη,
- Κεντρική πλατεία Ἡλιούπολης
- 17ης Νοεμβρίου 1

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ:

- «ΛΟΞΙΑΣ» Ἰσαύρων 7
- «ΡΑΓΙΑΣ» Ἐρμού 44
- «ΙΑΝΟΣ» Ἀριστοτέλους 7
- «ΜΑΛΛΙΑΡΗΣ» Ἀριστοτέλους 9
- «ΜΠΑΡΜΠΟΥΝΑΚΗΣ» Ἀριστοτέλους 4
- «ΕΝΤΥΠΟ» Πατριάρχου Ἰωακείμ 4
- «ΛΩΤΟΣ» Καστρισιού 11
- «ΗΡΟΔΟΤΟΣ» Ἰωάννου Μιχαήλ 2
- «ΒΑΝΙΑΣ» Ἀρμενοπούλου 26
- «ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗΣ» Ἐρμού 71
- «ΚΕΝΤΡΙ» Δημ. Γούναρη 22
- «ΜΗΝΥΜΑ» Δέλλιου 6

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Ἐναλλακτικό Βιβλιοπωλεῖο
«ΠΡΑΞΗ» Ἀρμενοπούλου 24, Ροτόντα, Θεσ/νίκη,
τηλ. 20.23.49

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ ΚΥΠΡΟΥ:

- «ΑΙΓΑΙΟΝ» Ἐκτορος 40 Λευκωσία
- «ΑΜΑΡΑΝΤΟΣ» Ἡρακλέους 37 Λευκωσία
- «ΑΜΟΡΓΟΣ» Κιτίου Κυπριανοῦ 21 Λεμεσός

Η Ορθόδοξη Αυτοκέφαλη εκκλησία της Αλβανίας και ο Βορειοηπειρωτικός Αγώνας σήμερα (ἀναγκαῖες ἐπισημάνσεις)

Β. ΗΠΕΙΡΟΣ

του Ἀναστάσιου Γκοτσόπουλου
Θεολόγου - Προέδρου ΣΦΕΦΑ

Ο ιστορικά ἄρρηκτος δεσμός μεταξύ τῆς Ὀρθοδοξίας καί τοῦ Ἑλληνισμοῦ στό Βορειοηπειρωτικό χώρο εἶναι ὁ λόγος γιά τόν ὁποῖο ἡ Ἀλβανική πολιτική ἡγεσία —ἀπό ἰδρύσεως τοῦ κράτους— πολεμᾷ τήν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία.

Ἡ πραξικοπηματική, αὐθαίρετη καί ἀντικανονική ἀπόσχιση ἀπό τή Μητέρα Ἐκκλησία τῆς Κων/πόλεως (1922-1937) εἶχε ἓνα καί μοναδικό στόχο: τήν ὑποδούλωση τῆς Ὀρθοδοξίας στά κελεύσματα τῆς Ἀλβανικής ἡγεσίας καί στήν ἐξυπηρέτηση πολιτικῶν αἰτημάτων μέσω τῆς Ἐκκλησίας. Δυστυχῶς ἡ Ἀλβανική Ἐκκλησία ἀπό τήν ἀπόσχιση της μέχρι τή νομική ἐξαφάνισή της (1922-1967) ἦταν ὑποχείριο τῆς Ἀλβανικῆς πολιτικῆς. Χαρακτηριστικό εἶναι τό ὅτι ἀπό τό 1922 μέχρι καί σήμερα μόνο 2-3 χρόνια (1937-1940) ὑπῆρξε πλήρης καί κανονική ἱεραρχία...

Μετά τήν πτώση τοῦ κομμουνισμοῦ, πολλοί μουσουλμάνοι γίνονται Ὀρθόδοξοι, ἀλματώδης εἶναι ἡ ἀνάπτυξη τῆς Ὀρθοδοξίας καί κυρίως σέ πολλούς «Ἀλβανούς» μέσω τῆς πίστεως «Ξυπᾶ» ἡ ὑπνώουσα —μετά ἀπό 10ετίες δικτατορίας— ἐθνική ἑλληνική τους συνείδηση. Ἡ κατάσταση αὐτή ἔχει θορυβήσει τήν ἐθνικιστική ἡγεσία τῆς Ἀλβανίας, πού φοβᾶται τήν διείδυση τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος. Γι' αὐτό τό λόγο ὁ Ἀλβανικός ἐθνικισμός δέν μπορεί νά βλέπει μέ θετικό μάτι τήν ἀνάπτυξη τῆς Ὀρθόδοξης πίστεως στή γειτονική χώρα.

Εἶναι φανερό πῶς ἡ Ὀρθόδοξη Ἀλβανία δέν πρόκειται νά βρεῖ τήν ἡρεμία της καί νά ἀναπτυχθεῖ στά πλαίσια τῆς κανονικῆς παράδοσής της ὅσο ὑπάρχει ἡ ἐκκρεμότητα τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ Ζητήματος. Προβλήματα στήν Ἐκκλησία τῆς Ἀλβανίας, προσκόμματα στό ἔργο τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Τιράνων δέν δημιουργοῦν ὅσοι ἀγωνίζονται γιά τά δίκαια τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Προβλήματα δημιουργεῖ ἡ καχυποψία καί ἀνασφάλεια τῆς Ἀλβανικῆς ἡγεσίας, διότι γνωρίζει πολύ καλά ὅτι στηρίζεται σέ σαθρές βάσεις καθώς παραβιάζει τά ἀνθρώπινα δικαιώματα καί κρατᾷ σκλάβο ἓνα ζωντανό τμήμα τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ἀπτή ἀπόδειξη τοῦ ἰσχυρισμοῦ αὐτοῦ ἔχουμε ἀπό τό ὅτι παρά τήν ἔντονη καί δικαιολογημένη —τελεῖ ὑπό καθεστῶς ἰδιότυπης ὀμῆρας ἄλλωστε— ἀποστασιοποίηση τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Τιράνων ἀπό τά δίκαια τῶν Βορειοηπειρωτῶν καί τή φιλική του στάση πρὸς

τήν Ἀλβανική ἡγεσία, ἐν τούτοις οἱ Ἀλβανοὶ ἡγέτες συμπεριφέρονται κατά ἀπαράδεκτο τρόπο πρὸς τήν Ὀρθόδοξη, τόσο πού θά μπορούσαμε εὐλογα νά ἰσχυρισθοῦμε ὅτι στήν Ἀλβανία δέν ὑπάρχει πραγματική θρησκευτική ἐλευθερία γιὰτί:

α) Ἀμφισβητοῦν τή νομιμότητα τῆς ἐκλογῆς καί τό ἔγκυρο τῆς ἐνθρόνισης τοῦ Ἀρχιεπισκόπου καί ἀπειλοῦν κατά καιρούς μέ ἐκδίωξή του. Φυσικά οἱ Ἀλβανοὶ γνωρίζουν ὅτι δέν μπορούν νά πραγματοποιήσουν τήν ἀπειλή τους λόγω τῆς ἀντίδρασης τοῦ Ὀρθόδοξου λαοῦ καί τῆς διεθνούς κοινότητος. Κρατοῦν ὁμως ἐπί τούτους πιστούς σέ συνεχή ἔνταση καί ἀγωνία.

β) Ἀπαγορεύουν στοὺς ἐκλεγμένους ἀπό τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο Ἐπισκόπους Ἀργυροκάστρου, Κορυτσᾶς καί Βερατίου τήν εἴσοδο στήν Ἀλβανία καί τήν ἀνάληψη τῆς διαποίμανσης τοῦ λαοῦ.

γ) Ἰδιαίτερα ἔντονα κατά καιρούς ἀμφισβητεῖται τό δικαίωμα τῶν Ἑλλήνων τῆς Β. Ἠπείρου νά χρησιμοποιοῦν τήν Ἑλληνική γλῶσσα στή λατρεία τους. Τό παρελθόν ἐπ' αὐτοῦ εἶναι καί πρόσφατο καί ζοφερό...

δ) Τό σύνολο σχεδόν τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας ἀνήκει ἀκόμα στό κράτος· κανένα μοναστήρι δέν ἔχει δοθεῖ στήν ἐκκλησία· τουλάχιστον σέ 110 Ναοὺς πού ἔχουν χαρακτηριθεῖ ὡς μνημεῖα δέν ἐπιτρέπεται ἡ Ἐ. Λειτουργία· πολλοὶ Ναοὶ εἶναι ἀκόμα στρατόπεδα ἢ καφενεῖα.

ε) Οἱ πολιτειακές ἀντιλήψεις τοῦ ἐρωτοτροποῦντος μέ τόν Ἰσλαμικό Κόσμο Ἀλβανικοῦ κράτους γιά ὠμὴ νομοθετικὴ παρέμβαση στήν ἐσωτερικὴ ζωὴ τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας (ὁ Ἀρχιεπίσκοπος καί οἱ Ἐπίσκοποι νά εἶναι Ἀλβανικῆς καταγωγῆς καί ὑπηκόοι τῆς) δείχνουν πῶς τό Ἀλβανικὸ καθεστῶς νοεῖ τήν ἀνεξίθρησκα. Νά σημειωθεῖ ὅτι ἡ τυχόν ἐφαρμογὴ τῶν διατάξεων αὐτῶν ἀποκλείει τοὺς Βορειοηπειρώτες — Ἀλβανοὺς πολίτες ὁμως— ἀπὸ τὰ πιὸ πάνω ἀξιώματα... Ἡ ἀπαίτηση αὐτὴ τῶν Ἀλβανῶν περιορίζεται μόνο στήν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία: ἐπίσκοπος τῶν Καθολικῶν εἶναι... Ἰνδός· ἑκατοντάδες μουφτῆδες προέρχονται ἀπὸ τίς Ἀραβικὲς χώρες καί τήν Τουρκία...

στ) Ἄλλωστε καί μόνο ἡ ἀπέλαση τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Χρυσοστόμου Μαϊδῶνη, στενοῦ συνεργάτου τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, ἀπὸ τό Ἀργυροκάστρο καί οἱ ἀπειλές τοῦ Μπερίσα, πού ἀκολούθησαν, μαρτυροῦν τήν παραβίαση τῶν θρησκευτικῶν ἐλευθεριῶν τοῦ Ὀρθόδοξου λαοῦ τῆς Β. Ἠπείρου.

Β. Τόν τελευταίο όμως καιρό άκούγεται στη χώρα μας μία ιδιότυπη επιχειρηματολογία, άβάσιμη, έξωπραγματική και προπαντός ιδιαίτερα επικίνδυνη: «τά δικαιώματα των Β/Ηπειρωτών άποκαταστάθηκαν· τό Βορειοηπειρωτικό λύθηκε· τί θέλει ή ΣΦΕΒΑ, οι Βορειοηπειρωτικές οργανώσεις και κυρίως ό Σεβαστιανός και φωνάζει; ύπάρχει Άρχιεπίσκοπος Τιράνων· τί θέλουν άλλοι και φωνάζουν;».

Άς μās επιτραπεί νά αναφερθούμε αναλυτικά στις ενστάσεις αυτές, άφοϋ μάλιστα προέρχονται από κύκλους πού θά έπρεπε και φειδωλοί σέ τέτοιες κρίσεις νά είναι και πιό προσεκτικοί...

Ήδη αναφερθήκαμε στό θέμα της παραβίασης των θρησκευτικών δικαιωμάτων των Όρθοδόξων. Άλλά και στά υπόλοιπα δικαιώματα ή κατάσταση συνεχίζεται νά είναι τραγική:

1) Ή παραβίαση των γλωσσικών και εκπαιδευτικών δικαιωμάτων συνεχίζεται όπως και στην έποχή του Χότζα: άπαγορεύεται ή διδασκαλία της Έλληνικής γλώσσας στη μέση και άνώτατη εκπαίδευση. Άλλά και στην κατώτατη βαθμίδα τά ελληνικά περιορίζονται μόνο σέ 90 χωριά· στις πόλεις Άργυρόκαστρο, Κορυτσά, Άγ. Σαράντα, Χειμάρρα, Πρεμετή, Αύλώνα, Τίρανα, όπου κατοικούν χιλιάδες Έλληνες, άπαγορεύεται ή διδασκαλία Έλληνικών. Παντού άπαγορεύονται ή διδασκαλία της Έλλ. ιστορίας, γεωγραφίας λογοτεχνίας...

2) άπαγορεύεται στους Χειμαρριώτες και τούς Κορυτσαίους νά όνομάζονται και νά θεώρουν τούς έαυτούς τους Έλληνες... Άκόμα και στά μικρά Χειμαρριωτόπουλα δέν επέτρεψαν οι Άλβανικές άρχές νά συμμετάσχουν στην κατασκήνωση της ΣΦΕΒΑ «Άγ. Κομμάς ό Αίτωλος» (Πάτρα 26/7-7/8/93)...

3) τά πολιτικά δικαιώματα περιορίζονται: άπαγορεύεται ή πολιτική έκφραση και έκπροσώπηση στό κοινόβούλιο (ή ΟΜΟΝΟΙΑ άποκλείεται από τις έκλογές).

4) μεταφέρονται από τά βόρεια Άλβανοί και Κοσσοφοπεδινοί έγκαθίστανται σέ χωριά της Β. Ήπειρου και καταλαμβάνουν δουλειές, περιουσίες ή σπίτια Βορειοηπειρωτών πού ζούν προσωρινά στην Ελλάδα. Στην Χειμάρρα ματαιώθηκε ή έγκατάστασή των μετά από σοβαρά έπεισόδια...

5) ή καταλήστευση θησαυρών της Β. Ήπειρου συνεχίζεται: θησαυροί άνεκτίμητης άρχαιολογικής, πολιτιστικής αλλά και πολιτικής άξίας έχουν εξαφανιστεί άπό κρατικά μουσεία και άποθήκες και έχουν μεταφερθεί έκτός βορειοηπειρωτικού χώρου. Τό άρχαιολογικό μουσείο του Βουθρωτού (Άγ. Σαράντα) έχει άδειάσει, από την άποθήκη του Άργυροκάστρου έχουν «φύγει» 600 εικόνες, τό ίδιο και από την Κορυτσά και τά περισσότερα μοναστήρια...

6) Βορειοηπειρωτές πού ύπηρετούν σέ δημόσιες θέσεις έξαναγκάζονται σέ παραίτηση ή έκδιώνονται από τις θέσεις τους.

7) σέ πολλές περιοχές της Β. Ήπειρου ή γη δέν έχει ακόμα μοιραστεί μέ όλέθριες συνέπειες για την κοινωνική και οικονομική κατάσταση των χωριών.

8) λησσοσυμμορίες και παρακρατικοί μηχανισμοί τίθενται στην διάθεση της τρομοκράτησης των βορειοηπειρωτών πού απέμειναν στον τόπο τους: στόχος νά τούς έκδιώξουν και αυτούς. Συμμορίες καταστρέφουν, κλέβουν, χτυπούν, άπειλούν, έκβιάζουν, δολο-

φονούν, και όλα αυτά μέ την ένοχη άνοχή της άστυνομίας...

9) ή Άλβανική άστυνομία, τον τελευταίο καιρό συνεχώς άποθραύνεται: ζηλεύει τις «δόξες» της έποχής του Χότζα: συλλαμβάνει και κακοποιεί νεαρούς Βορειοηπειρωτές...

10) τό Άλβανικό καθεστώς άρνεϊται την παραχώρηση του δικαιώματος της ΑΥΤΟΝΟΜΙΑΣ πού προβλέπει τό Πρωτόκολλο της Κέρκυρας (17-5-1914), τό όποιο και οι ίδιοι οι Άλβανοί έχουν ύπογράψει και

11) τό πλέον άνησυχητικό: Τί θά γίνει στό Κοσσο; Τυχόν έκρηξη εκεί θέτει σέ κίνδυνο όχι μόνο τά δικαιώματα αλλά και ή σωματική άκεραιότητα, την φυσική ύπόσταση των Βορειοηπειρωτών. Οι πιθανότητες επιχειρήσεων «έθνικής έκκαθάρισης» από τον Άλβανικό έθνικισμό είναι πάρα πολλές. Ή έξόντωση των Βορειοηπειρωτών είναι μάλλον βέβαιη· δέν είναι δικές μας κινδυνολογίες: τέτοιοι φόβοι έχουν έκφραστεί σέ μεγάλο κύρους διεθνή έντυπα, τά όποια δέν φημίζονται καθόλου για τον φιλελληνισμό τους (Wall Street Journal 4-3-1993).

Τά πιό πάνω σημεία καθιστούν σαφές ότι τά βασικά, τά στοιχειώδη δικαιώματα του Έλληνισμού στη Β. Ήπειρο συνεχίζουν και σήμερα νά καταπατούνται. Καθιστούν σαφές ότι σήμερα, περισσότερο από κάθε άλλη φορά οι Βορειοηπειρωτές κινδυνεύουν μέ φυσική έξόντωση: καθιστούν σαφές ότι τό ενδιαφέρον και ό άγωνας για ή Β. Ήπειρο πρέπει νά συνεχιστεί όπωσδήποτε.

Τά όποια σχόλια διαφόρων κύκλων ότι πρέπει οι άσχολούμενοι μέ τό Β/Ηπειρωτικό ζήτημα νά σταματήσουν τον άγώνα και τις διαμαρτυρίες, άφοϋ ύπάρχει ή Έκκλησία της Άλβανίας και στερούνται βάσης και επικίνδυνα είναι, τόσο για την ύπόσταση του εκεί Έλληνισμού, όσο και για τό έργο και την ανάπτυξη της Όρθοδοξίας στην Άλβανία: θά ήταν τουλάχιστον σοβαρό λάθος νά πιστέψουμε —και πολύ περισσότερο νά τό λέμε— ότι τό έθνικό θέμα της Β. Ήπειρου λύθηκε, τά δικαιώματα άποκαταστάθηκαν μέ την παρουσία του Άρχιεπισκόπου Τιράνων.

Άλήθεια! Μήπως μπορεί ό Άρχιεπίσκοπος Τιράνων νά διεκδικήσει ή και νά συμπαρασταθεί —έστω και λεκτικά— στον άγώνα της ελληνικής μειονότητας για τά δικαιώματά της; Μήπως μπορεί λόγω θέσεως ό Άρχιεπίσκοπος νά ζητήσει από τούς Άλβανούς:

- τά εκπαιδευτικά και γλωσσικά δικαιώματα της μειονότητας;
- την ελεύθερη πολιτική έκφραση και κοινοβουλευτική έκπροσώπηση;
- ή διάσωση των άρχαιολογικών θησαυρών της Β. Ήπειρου;
- την προστασία των Έλλήνων από τις Άλβανικές λησσοσυμμορίες και τό παρακράτος;
- την προστασία των Έλλήνων από την Άλβανική κρατική άθαιρεσία;
- ή την προστασία της ζωής τους σέ τυχόν άρνητική έξέλιξη στό Κοσσο;

Ή μήπως πρέπει νά έγκαταλείψουμε τούς Βορειοηπειρωτές στό έλεος του Άλβανικού έθνικισμού;

Θά πρέπει επιτέλους νά γίνει σαφές στην Ελλάδα: ό Άρχιεπίσκοπος Τιράνων είναι πνευματικός πατέρας και ποιμένας και Άλβανών Όρθοδόξων. Ζώντας σέ i-

διόμορφες συνθήκες ή δράση του αναφορικά με τούς Βορειοηπειρώτες είναι πολύ περιορισμένη: περιορίζεται στο θρησκευτικό και μόνο τομέα και πουθενά αλλού. Δεν μπορεί ούτε επιτρέπεται η ένασχόλησή του με τὰ δίκαια του Έλληνισμού. Εύρισκόμενος στην Άλβανία δεν μπορεί ούτε νά δρᾷ ούτε νά διαμαρτύρεται ελεύθερα, ούτε νά προασπίζει τὰ δίκαια τῆς μειονότη-
τας...

Τό ἔργο αὐτό ἔχει ἀναλάβει δεκαετίες τώρα, ὁ Μητροπολίτης Δρυϊνουπόλεως κ. Σεβαστιανός. Τό προφητικό τῆς φωνῆς του, τό ἀξιόπιστο τοῦ λόγου του, τό δυναμικό τοῦ φρονήματός του, ἡ προσοχή καί διάκριση τῶν κινήσεών του, καί προπαντός τό συνεπές τοῦ ἀγῶνα καί τό αὐθεντικό τῆς ζωῆς του τόν ἔχουν τοποθετήσει στήν ψυχῇ τοῦ ἀπλοῦ Βορειοηπειρώτη στή θέση τοῦ ἐκφραστή τῶν πόθων καί τῶν ὀνείρων του, τοῦ προστάτη τῶν δικαιωμάτων του, τοῦ ἀγωνιστῆ τῶν δικαίων του. Ἀλήθεια! Τί θά ἐξυπηρετήσει τόν Ἑλληνισμό, ἡ φίμωση τῆς αὐθεντικῆς φωνῆς, τοῦ λόγου τοῦ Μητροπολίτη Σεβαστιανοῦ, τήν ὁποία πολλοί εὐχονται καί δειλά-δειλά διακηρύσσουν;

Ἄν οἱ πολιτικοί ἢ οἱ πολιτικάντηδες ξέρουν τή γλώσσα τῆς διπλωματίας (ἀπαραίτητη μερικές φορές), ὁ Μητροπολίτης Σεβαστιανός μιλάει τή γλώσσα τῆς Ἐκκλησίας, τή γλώσσα τῆς ἀλήθειας πού πρέπει νά συνυπάρχει μέ τή διπλωματική. Ἡ γλώσσα αὐτή κάνει τό λόγο του σεβαστό καί ἐγκυρο τόσο σέ φίλους ὅσο καί προπαντός σέ ἐχθρούς.

Αὐτό τό λόγο τῆς ἀλήθειας τόν ἀντλεῖ ἀπό τήν παράδοση τῶν Ὁρθόδοξων Ἱεραρχῶν πού στήριξαν καί στηρίζουν τό λαό τους, πού στήριξαν καί στηρίζουν τούς ἀγῶνες του καί μάλιστα τούς ἀγῶνες γιά ἐθνική δικαίωση καί ἀποκατάσταση. Τά ὀνόματα τοῦ Κων/πόλεως Γρηγορίου Ε', Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ, Σαλώνων Ἡσαΐα τό 1821, Σμύρνης Χρυσοστόμου τό 1922, Καστοριάς Γερμανοῦ (Καραβαγγέλη) στό Μακεδονικό Ἀγῶνα, Κύπρου Μακαρίου στή Κυπριακή Ἐποποιία (1955-60), ἀλλά καί στό Βορειοηπειρωτικό χῶρο: Κορυτσᾶς Φωτίου, Βελλᾶς καί Κονίτσης (καί μετέπειτα Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν) Σπυριδωνος Βλάχου, Δρυϊνουπόλεως Βασιλείου, Κορυτσᾶς Γερμανοῦ, Ἀργυροκάστρου Παντελεήμονος, (Κοττόκου), Κορυτσᾶς Εὐλογίου (Κουρίλα), ἐρχονται πρόχειρα στό νοῦ καθώς σκεπτόμαστε στόν ἄρρηκτο σύνδεσμο τῶν Ὁρθόδοξων ποιμένων μέ τόν ἀγωνιζόμενο καί διωκόμενο λαό τους! Ἀλήθεια! Γιατί ἡ χορεία αὐτή τῶν Ἱεραρχῶν πρέ-

πει νά ἀναφέρεται στά δίκαια τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἐνῶ ὁ Μητροπολίτης Σεβαστιανός πρέπει νά σιωπήσει;

Ἀλλά καί σήμερα, στήν ἐθνική δοκιμασία τοῦ φίλου καί ἀδελφοῦ Σερβικοῦ λαοῦ τόν πρῶτο λόγο δέν ἔχει ἡ ποιμένουσα Ἐκκλησία; Τά μεγάλα πνευματικά ἀναστήματα τῆς Οἰκουμενικῆς Ὁρθόδοξης Θεολογίας, ὁ Πατριάρχης Σερβίας Παῦλος, Μητροπολίτης τοῦ Μαυροβουνίου Ἀμφιλόχιος (Ράντοβιτς), Ἐρζεγοβίνης Ἀθανάσιος (Γιέφτιτς) καί Μπάσκατς καί Νόβισαντ Εἰρηναῖος (Μπούλοβιτς), ἀπό τή στιγμή πού τούς κάλεσε ἡ ἱστορία καί ἡ παράδοση τοῦ λαοῦ τους δέν συμπαραστέκονται στίς δοκιμασίες, τίς θλίψεις τούς ἀγῶνες του, ἀφήνοντας κατά μέρος τόν μέχρι τώρα λόγο τους ὅπως τόν γνωρίζαμε;

Οἱ Σέρβοι Ἱεράρχες καί ὁ Μητροπολίτης Σεβαστιανός γνωρίζουν νά διακρίνουν τήν καθολικότητα — οἰκουμενικότητα τῆς Ὁρθοδοξίας ἀπό ἕνα ψευτο-διεθνισμό πού χρησιμοποιεῖται εἴτε ὡς ἄλλοθι τῆς ἀπραξίας μας ἢ, κυρίως, ὡς τό «θεολογικό» ὑπόβαθρο τῆς φίμωσης μιᾶς διάφορης φωνῆς, μιᾶς διαφορετικῆς τακτικῆς...

Γιατί λοιπόν νά εἶναι θεμιτός ὁ λόγος τῶν π. Ράντοβιτς, Μπούλοβιτς, καί Γιέφτιτς, ὅταν ἀναφέρεται στά ἐθνικά δίκαια τοῦ λαοῦ καί νά εἶναι ἀθέμιτος ὁ λόγος τοῦ Σεβαστιανοῦ, ὅταν ἀναφέρεται στά δίκαια τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ Ἑλληνισμοῦ;

Θά εἶχαμε καί περισσότερα ἐπ' αὐτοῦ νά ἐπισημάνουμε· ὅμως ἡ σημερινή κατάσταση εἶναι ιδιαίτερα κρίσιμη καί ἀπαιτεῖται πολλή προσοχή καί ἡ συνεργασία ὅλων. **Ὡς ἔθνος εἴμαστε πολύ λίγοι γιά νά ἀποκλείουμε κάποιους ἀπό τούς ἐθνικούς ἀγῶνες· ὡς τακτική εἶναι ἀπαράδεκτη ἡ ἐπιβολή τῆς δικῆς μας καί μόνο μεθόδου.**

Ἐν κατακλείδι μποροῦμε νά ποῦμε:

Ὡς Ὁρθόδοξοι Ἕλληνες καλοῦμαστε νά βοηθήσουμε μέ ὅλες μας τίς δυνάμεις τήν ἀνόρθωση τῆς Αὐτοκέφαλῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τῆς Ἀλβανίας καί νά συμπαρασταθοῦμε στό ἔργο τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀναστασίου.

Ὡς Ὁρθόδοξοι Ἕλληνες καλοῦμαστε ἐπίσης νά βοηθήσουμε μέ ὅλες μας τίς δυνάμεις στήν ἀποκατάσταση τῶν δικαιωμάτων καί τῶν ἐθνικῶν δικαίων τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ Ἑλληνισμοῦ καί νά συμπαρασταθοῦμε στό ἔργο τοῦ Μητροπολίτου Δρυϊνουπόλεως, Πλωγωνιανῆς καί Κονίτσης κ. Σεβαστιανοῦ.

«... Ἐκεῖνο πάντως τὸ ἄσπιον ὄραλλον οἱ Ἑλληνεῖς Κυβερνήσεις νὰ γνωρίζουν εἶναι ὅτι τὸ Βορειοηπειρωτικὸν θέμα ἰσχυροῦται! Καὶ ἐκεῖνο τὸ ἄσπιον ἀπαιτοῦνται εἰς τὴν αἰῶνα εἶναι ἡ ἀπάρνησις τοῦ ἑσπέρου αἰτήματος. Ἡ διεκδοχὴς μὲς διὰ τὴν Β. Ἠπειρὸν εἶναι ἑσπέρη καὶ ἀπαραίτητος».

Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

Οἱ μεγάλοι ἀγῶνες ποτὲ δὲν πρέπει νὰ σταματοῦν.

ΚΕΒΑ

ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ὈΡΓΑΝΟΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΥ ΑΓΩΝΟΣ

Εμείς και οι Σέρβοι

του Κωνσταντίνου Χολέβα

«Δέν υπάρχει μακεδονικό έθνος, ούτε έθνος μουσουλμάνων τής Βοσνίας. Πρόκειται γιά κατασκευάσματα του Τίτο».

Βούκ Ντράσκοβιτς
Άρχηγός τής Σερβικής Άντιπολιτεύσεως
Άθήνα, Αύγουστος 1993

Η εποχή μας έχει χαρακτηριστεί ως η εποχή τής πληροφορήσεως, μάλιστα τής υπερ-πληροφορήσεως. Ασύλληπτος αριθμός πληροφοριών κυκλοφορεί καθημερινά μέσω ποικίλων μέσων που προσφέρει ή σύγχρονη τεχνολογία. Δυστυχώς, όμως, αποδεικνύεται ότι ό σωστότερος όρισμός είναι: εποχή τής παραπληροφορήσεως, διότι τεράστιες προσπάθειες καταβάλλονται και μεγάλα ποσά δαπανώνται γιά τή διαστρέβλωση τών ειδήσεων και τήν σκόπιμη παραποίηση τής αλήθειας. Μιά μορφή παραπληροφορήσεως είναι και ή άποσιώπηση.

Προσφάτως εμείς οι Έλληνες γίναμε μάρτυρες μι-
 ας μεγάλης έκστρατειάς παραπληροφορήσεως έκ μέ-
 ρους μιās μερίδας του Δυτικού Τύπου εις βάρος τών
 εθνικών μας συμφερόντων στά Βαλκάνια (Μακεδονία,
 Βόρειος Ήπειρος), αλλά κυρίως εις βάρος τής γειτο-
 νικής και παραδοσιακής μας φίλης Σερβίας. Από τήν
 άλλη πλευρά ζούμε και μέσα στή χώρα μας τό φαινό-
 μενο τής άποσιώπησης γεγονότων, τά όποια θά έ-
 πρεπε νά δημοσιοποιηθοούν έν έκτάσει. Χαρακτηριστι-
 κό παράδειγμα είναι οι δηλώσεις του Βούκ Ντράσκοβι-
 τς στήν Άθήνα (Αύγουστος 1993). Ό διακεκριμένος
 Σέρβος πολιτικός και συγγραφέας μίλησε στους δη-
 μοσιογράφους και έλαβε θέσεις πολύ θετικές γιά τόν
 έλληνισμό ως προς τά Βαλκανικά ζητήματα. Πρότεινε
 τήν επανένταξη τών Σκοπιών σέ μία Νέα Γιουγκοσλα-
 βική Όμοσπονδία και προχώρησε σέ μία πρόταση πού
 άκούγεται άρκετά κατά τό τελευταίο διάστημα μεταξύ
 Έκκλησιαστικών αλλά και πολιτικών κύκλων: **Τήν στε-
 νότερη συνεργασία τών Όρθοδόξων λαών** όχι υπό
 τήν μορφή επιθετικών «τόξων», αλλά επί τή βάσει κοι-
 νών πολιτιστικών καταβολών και μέ στόχους ειρηνι-
 κούς δημιουργικούς και —άν χρειασθεί— άποτρεπτι-
 κούς κατά κοινών κινδύνων.

Ένώ, λοιπόν, λίγες ημέρες πριν από τήν επίσκεψη
 του στήν Άθήνα ό Ντράσκοβιτς ήρωοποιήθηκε από
 μία ομάδα Έλλήνων διανοητών και δημοσιογράφων, λό-
 γω τής πολιτικής διαμάχης του μέ τόν Μιλόσεβιτς και
 τής φυλακίσεώς του, κανείς από τούς «πνευματι-
 κούς» αυτούς ανθρώπους τής πατρίδας μας δέν πρό-
 βαλε τίς δηλώσεις του Σέρβου πολιτικού. Προφανώς
 διότι οι θέσεις του Ντράσκοβιτς διαφωνούσαν μέ τίς
 θέσεις τών «δημοκρατικών» συμπατριωτών μας. Καί ή
 «δημοκρατικότητα» τους είναι εύαίσθητη μόνον όταν
 βρίσκουν έδαφος κριτικής κατά τής Σερβικής Κυβερ-
 νήσεως ή κατά του έλληνικού πατριωτισμού, πού τόν
 βαφτίζουν «Έπικίνδυνο Έθνικισμό».

Μύθοι και παραπληροφόρηση

Εύτυχώς πού ή ύποκρισία τής Δυτικής παραπληρο-
 φορήσεως και τών έν Έλλάδι φερεφώνων της άποκα-
 λύπεται κάθε μέρα και περισσότερο. Όσοι λέγαμε
 πρό 1-2 ετών ότι πίσω από τή διάλυση τής Γιουγκο-
 λαβίας και από τόν καλλιεργούμενο άντισερβισμό βρί-
 σκονται τό Βατικανό και ή Γερμανία κατηγορηθήκαμε
 γιά άντικαθολική ύστερία κ.λπ. Τώρα όμως έρχονται
 γνωστές προσωπικότητες τής Δύσεως, όπως ό Γάλλος
 πρώην Υπουργός Ντυμά, και έπιβεβαιώνουν τίς ύπο-
 ψίες μας. Είναι δέ συγκλονιστικό τό ντοκουμέντο πού
 απέκάλυψαν δύο Ίταλοι Στρατηγού στό περιοδικό Li-
 mes. Όπως έγραψε ό Ίταλικός Τύπος σχολιάζοντας
 τό κείμενο αυτό: **«Τό Βατικανό κατακερμάτισε τή Γι-
 ουγκοσλαβία»**. Τό πío ένδιαφέρον στοιχείο είναι ότι ή-
 δη από τό Νοέμβριο του 1991 τό Βατικανό είχε διαιρέ-
 σει τήν τότε ενιαία Γιουγκοσλαβία σέ χωριστές έπι-
 σκοπές και είχε ξανασχεδιάσει τά όρια τών επισκοπι-
 κών έπαρχιών κατά τρόπο ώστε αυτές νά περιέχουν έ-
 δάφη πού άνήκαν σέ διαφορετικές Δημοκρατίες έμ-
 πνέοντας έτσι μιá «ιδεώδη άναδιευθέτηση». Σχολίαζε
 δέ ή ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ (στις 1-6-93 και 6-6-93) ότι έτσι έ-
 ξηγείται και ό συμβολικός χαρακτήρας τής πρωτοβου-
 λίας τής Άγίας Έδρας νά αναγνωρίσει τήν Σλοβενία
 και τήν Κροατία δύο ημέρες πριν νά τό πράξει ή Εύ-
 ρωπαϊκή Κοινότητα!

Ένα από τά βαρέα όπλα τής παραπληροφορήσεως
 είναι ότι δήθεν: «Οι Σέρβοι κυβερνούσαν τήν Γιουγ-
 κοσλαβία και τώρα έπιτίθενται στους Κροάτες και
 στους Βοσνιομουσουλμάνους, διότι δέν μπορούν νά
 παραδεχθοούν τό γεγονός ότι έχασαν τόν έλεγχο τής
 Όμοσπονδίας».

Άλθές είναι άκριβώς τό αντίθετο. Οι Σέρβοι δέν ή-
 λεγχαν τήν ενιαία Γιουγκοσλαβία. Ό Τίτο, Κροατοσλο-
 βενικής καταγωγής, φρόντισε έντέχνως νά περιορίσει
 τή δύναμη τών Σέρβων. Η κατασκευή 3 εθνοτήτων
 χωρίς ιστορικό έρεισμα (Μακεδόνες, Μουσουλμάνοι,
 Μαυροβούνιοι) και ή άυτόνομηση τής Βοϊβοδίνας (ό-
 που οι Ούγγροι είναι πολύ λιγότεροι από τούς Σέρ-
 βους) και του Κοσσυφοπεδίου έκει άποσκοπούσαν κα-
 τά κύριο λόγο. Ειδικά στό Κοσσυφοπέδιο ό Τίτο ένί-
 σχυσε τόν άλβανικό έθνικισμό μέ τή μεταφορά Άλβα-
 νών από τήν Άλβανία, πράγμα πού άνάγκασε χιλιάδες
 Σέρβους νά φύγουν τρομοκρατημένοι. Η σημερινή
 δημογραφική σύνθεση του Κοσσυφοπεδίου όφείλεται
 κατά πρώτο λόγο στήν άγαστή συνεργασία του Κομ-
 μουνιστικού καθεστώτος και τών Άλβανών κατά τών
 Σέρβων.

Λέγει επίσης ή παραπληροφόρηση: Χωρίς τή βοή-
 θεια του Όμοσπονδιακού Γιουγκοσλαβικού Στρατού,
 οι Σέρβοι δέν θά έπετύγγαναν τόσες νίκες στά πεδία
 τών μαχών. Άντιστρέφουμε τό έπιχείρημα και ρωτού-
 με: Μήπως δέν μετέχουν στελέχη του πρώην Όμο-

σπονδιακού Στρατού στις δυνάμεις της Κροατίας, της Σλοβενίας και των Βοσνιομουσουλμάνων; Οι στρατιωτικοί αυτών των εθνικοτήτων μετεβλήθησαν αυτόματα σε άμαχους πολίτες; Όχι, βέβαια. Όταν άπεσχησθησαν ή Σλοβενία, ή Κροατία και ή Μουσουλμανική Διοίκηση της Βοσνίας δημιούργησαν ένοπλες δυνάμεις βασιζόμενες στα στελέχη και στον έξοπλισμό του πρώην Όμοσπονδιακού Στρατού. Γιατί λοιπόν, κατηγορούνται μόνον οι Σέρβοι διότι διετήρησαν τούς αξιωματικούς, τούς στρατιώτες και τά όπλα τους; Θά προτιμούσαν κάποιοι, άνόητους και άοπλους τούς Σέρβους και μάάλιστα τίς Σερβικές Κοινότητες έκτός Σερβικής Δημοκρατίας;

Ίσχυρίζονται έξ άλλου οι φορείς της διαστρεβλωτικής ένημερώσεως: Τό Βελιγράδι βρίσκεται υπό την πίεση του Σερβικού έπεκτατισμού και των σχεδιαστών της «Μεγάλης Σερβίας». Διερωτώμεθα πώς δέν βλέπουν ότι στην Βοσνία και στην Κράινα άγωνίζονται οι **έντόπιοι** Σερβικοί πληθυσμοί και όχι οι δυνάμεις της Σερβικής Δημοκρατίας. Ή μήπως είναι έπεκτατισμός ή έπιθυμία των Σέρβων νά σταματήσουν τίς άποσχιστικές τάσεις των Άλβανών του Κοσσυφοπέδιου; Άν δεχθούμε την λογική αυτή τότε συντόμως θά κατηγορηθούμε κι έμεις για έπεκτατισμό στην Δ. Θράκη. Ή Ίστορία διδάσκει ότι ό δήθεν μεγαλοσερβικός ίμπεριαλισμός είναι προπαγανδιστικό κατασκεύασμα των Αύστριακων και των Γερμανών και χρησιμοποιήθηκε για νά δικαιολογήσει τίς έπιθέσεις κατά της Σερβίας στην διάρκεια των 2 Παγκοσμίων Πολέμων. Και σέ τελευταία άνάλυση γιατί ό όρος «Μεγάλη Σερβία» είναι άρνητικός και ό όρος «Μεγάλη Βρετανία», επί παραδείγματι, είναι θετικός;

Ύποστήριξη μέ κριτικό πνεύμα

Ή αντίθεσή μας στην παραπληροφόρηση, βεβαίως, δέν πρέπει νά μάς ώθει στην άκριτη ύποστήριξη των Σερβικών θέσεων. Δεχόμεστε ότι υπάρχουν και Σέρβοι έγκληματίες πολέμου, αλλά **όχι μόνον** Σέρβοι. Άλλωστε πρώτη ή Σερβική Όρθόδοξη Έκκλησία καταδικάζει τίς βιαιότητες κατά άμάχων, από όπουδήποτε και άν προέρχονται και πολύ περισσότερο όταν οι άδικοπραγούντες είναι Σέρβοι. Όμως σημαντική μερίδα του Δυτικού Τύπου καταφεύγει σέ ένα **ειδησεογραφικό ρατσισμό** παρουσιάζοντας τούς «κακούς Σέρβους» και τούς «καλούς Κροάτες και Μουσουλμάνους». Μάλιστα, και αυτό μάς ενδιαφέρει ως Έλληνες όρισμένες δυτικοευρωπαϊκές έφημερίδες δέν μιλούν πλέον για κακούς Σέρβους αλλά για «κακούς Όρθοδόξους». Ή... άντικειμενικότητά τους, όμως, δέν τούς άφησε νά πληροφορηθούν ή και νά δημοσιεύσουν ότι κατά την διάρκεια της Γιουγκοσλαβικής συρράξεως βομβαρδίσθηκαν από Κροάτες και Μουσουλμάνους 157 Όρθόδοξοι Ναοί και 25 Όρθόδοξα παρεκκλήσια. Ότι συλήθηκαν 25 Όρθόδοξα Νεκροταφεία, και κατεστράφισαν 2 Έκκλησιαστικές Βιβλιοθήκες, 1 Έκκλησιαστικό Μουσείο και τόσα άλλα ιερά και όσια των Όρθοδόξων Σέρβων.

Επιμένουμε, όμως, ότι παρ' όλη την συμπάθεια και την άλληλεγγύη μας δέν πρέπει νά είμαστε τυφλοί στή φιλία μας μέ τούς Σέρβους ούτε και σέ οιαδήποτε άλλη συνεργασία. Ύπάρχει πιθανότητα νά δυσανεστηθού-

με από όρισμένες θέσεις άκόμη και του καλύτερου φίλου μας, έστω και χωρίς νά ύπάρχει σκοπιμότητα άνθελληνική. Για παράδειγμα άναφέρουμε ότι οι περισσότεροι πολιτικοί ηγέτες στό Βελιγράδι θά έπιθυμούσαν την ένσωμάτωση της ψευδο-Μακεδονίας στή Νέα Γιουγκοσλαβία. Ίσως όμως όρισμένοι νά προτιμούν την διατήρηση του μύθου περί «μακεδονικού έθνους» μόνο και μόνο για νά μήν θυμηθούν πολλοί κάτοικοι των Σκοπίων τίς βουλγαρικές τους ρίζες. Λέμε! Ίσως. Έν πάση περιπτώσει πρέπει νά συνειδητοποιήσουμε ότι σέ μία συνεργασία μάς ενδιαφέρει νά βρούμε άν είναι περισσότερα τά κοινά συμφέροντα από τά ένδεχόμενα σημεία διαφωνίας. Και στην περίπτωση της έλληνοσερβικής συνεργασίας είναι πολύ περισσότερα τά κίνητρα για στενή προσέγγιση, παρά οι λόγοι για άνησυχία.

Όρθοδοξία και Άμυνα

Τό ότι οι Σέρβοι είναι Όρθόδοξοι και άναγνωρίζουν την Άρχαία Ελλάδα και την Ρωμανία-Βυζάντιο ως ρίζες του πολιτισμού τους όπωσδήποτε βοηθά πολύ προς την κατεύθυνση της συνεργασίας. Παρά ταύτα δέν πρέπει νά συγχέουμε τίς πνευματικές συγγένειες μέ τά στρατηγικά συμφέροντα. Μιλάμε για δύο διαφορετικά επίπεδα έπικοινωνίας, τά όποια κατά εύτυχη συγκυρία συμβαίνει νά συγκλίνουν προς την ίδια κατεύθυνση. Όμως τό Κοινό Ποτήριο της Θείας Εύχαριστίας ένώνει όλους τούς Όρθοδόξους μέ δεσμό αίώνιο και ύπερκοσμικό, ένώ τά γεωπολιτικά δεδομένα συνήθως μεταβάλλονται μέ την πάροδο του χρόνου.

Οί συγκυρίες, λοιπόν είναι σήμερα θετικές. Και ή Τουρκία, την όποια μέ σπάνια όμοφωνία όλοι σχεδόν οι Έλληνες θεωρούμε ως την κυριώτερη έθνική άπειλή, άρχίζει νά δείχνει ένοχλημένη από τή διαφαινόμενη συνεργασία των Όρθοδόξων λαών. Τό ότι ένοχλείται ή Τουρκία, αυτό άκριβώς ενισχύει την άποχή μας ότι πρέπει τό συντομότερο νά ενισχυθούν οι πάσης φύσεως δεσμοί του έλληνισμού μέ τούς Όρθοδόξους της μετακομμουνιστικής Εύρώπης. Ή έπιθυμία των λαών αυτών για στενότερη προσέγγιση μέ εύρύτερους στόχους —ποτέ έπιθετικούς— φάνηκε και κατά τό **Συνέδριο των 16 Όρθοδόξων Κοινοβουλίων**, πού όργάνωσε ή Βουλή των Έλλήνων στην Όρμούλια της Χαλκιδικής από 30/6/93 έως 4/7/93.

Ή καλύτερη προστασία της ειρήνης είναι ή άποτροπή των κινδύνων. Και ή άποτροπή του Τουρκικού έπεκτατισμού μπορεί νά γίνει μόνο μέ την ύπαρξη ισχυρών τοπικών συμμαχιών. Μήπως είναι καιρός νά μιλήσουμε για μία **Άμυντική Συμφωνία μεταξύ Ελλάδος - Κυπριακής Δημοκρατίας και Νέας Γιουγκοσλαβίας** (Σερβίας - Μαυροβουνίου);

Οι Γκαγκαούζοι, η Τουρκία και... εμείς

του Νίκου Ταπούρη

Για πολλοστή φορά το αθηναϊκό κράτος επαληθεύει με χαμόγελο απορίας τον ίδιο του τον εαυτό. Κραυγαλέο παράδειγμα η περίπτωση των Ελληνορθόδοξων Τουρκόφωνων Γκαγκαούζων της πρώην Σ.Σ.Δ. Μολδαβίας και των άλλων περιοχών της Βαλκανικής.

Για να φθάσουμε όμως στη σημερινή τραγική κατάσταση, είναι ανάγκη να κάνουμε μια σύντομη ιστορική αναδρομή με βάση, κυρίως, την πολύ καλή εργασία του ιστορικού κ. Αναστάσιου Ιορδάνογλου «Οι Γκαγκαούζοι και η καταγωγή τους» (Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών Ε' τόμος Αθήνα 1984-85).

Σύμφωνα με τα ιστορικά στοιχεία οι Γκαγκαούζοι ή Γκαγκαβούζηδες εγκαταστάθηκαν στα δυτικά παράλια του Εύξεινου Πόντου, προερχόμενοι από το χώρο της Μ. Ασίας το δεύτερο μισό του 13ου αι. Από τα τέλη του 18ου έως τις αρχές του 19ου αι., μεταναστεύουν πιεζόμενοι από συμμορίες των Τούρκων Δαγλή, Κιρτζαλή και των πασάδων του Βιδινίου Πασπάνογλου Οσράν και Καρά Φεϊζή. Εγκαθίστανται στις περιοχές της Ν. Μολδαβίας. Στην περιοχή αυτή κατοικούν σήμερα οι περισσότεροι από τους Γκαγκαούζους. Μικρότεροι πληθυσμοί βρίσκονται σήμερα στη Ρουμανία, τη Βουλγαρία καθώς επίσης και σε 26 χωριά των περιοχών Διδυμοτείχου και της Ορεστιάδας¹.

Το μόνο κοινό σημείο με τους Οθωμανούς ήταν η γλώσσα και αυτή με μεγάλες φωνητικές και συντακτικές διαφοροποιήσεις. Μόνοι τους πολέμησαν τους Τούρκους γράφοντας το έπος της πατρίδος τους «ΚΑΒΑΡΝΑ». Σε πόλεις και χωριά όπου πλειοψηφούσαν, διατηρούσαν ελληνικά σχολεία, φανατικοί οπαδοί του ελληνισμού υποστήριζαν πάντοτε τα ελληνικά συμφέροντα.

Με τη διάλυση της Οθωμανικής αυτοκρατορίας και τον σχηματισμό των νέων κρατών, οι Ελληνοορθόδοξοι αυτοί εγκαταλείπονται κυριολεκτικά στη μοίρα τους. Μοναδικό τους στήριγμα οι παπάδες, που σε αρκετές περιπτώσεις ήταν Έλληνες.

Από το πλήθος των πληροφοριών και των στοιχείων, που υπάρχουν, καταλήγουμε στο συμπέρασμα, πως οι Γκαγκαούζοι σε τίποτε δεν διαφέρουν από τους Έλληνες τουρκόφωνους της Καππαδοκίας ή πιο γνωστά τους Καραμανλήδες².

Ενδεικτικά αναφέρουμε ορισμένα από αυτά τα στοιχεία:

α) Ο χώρος γέννησης της γλωσσικής τους ιδιομορφίας είναι κοινός με τους Καραμανλήδες, δηλαδή η Μ. Ασία.

β) Διάβαζαν και έγραφαν τα τουρκικά χρησιμοποιώντας το ελληνικό αλφάβητο. Πολύ διαδεδομένα μεταξύ τους ήταν τα καραμανλήδικα βιβλία.

γ) Τα ονόματά τους ήταν ελληνικά ενώ τα επίθετά τους συνήθως τουρκικά και τελείωναν σε -ογλου.

δ) Διακρίνονταν για την έντονη θρησκευτική τους συνείδηση, ενώ εκκλησιαστικά υπάγονταν το Οικουμενικό Πατριαρχείο. Συχνά επισκέπτονταν τα Ιεροσόλυμα και το Άγιον Όρος, παίρνοντας τον τίτλο του Χατζή (πολύ διαδεδομένος στους Καραμανλήδες).

ε) Κοινή με τους Καραμανλήδες είναι η παράδοση που αναφέρεται στο κόψιμο της γλώσσας τους από τους Τούρκους, αν τους άκουγαν να μιλάνε τη μητρική τους γλώσσα, με αποτέλεσμα να την ξεχάσουν.

στ) Στους Γκαγκαούζους παρατηρείται και το αρχαιοελληνικό έθιμο της θυσίας των ζώων και πουλερικών (κουρμπάνι).

ζ) Κοινές με τους Καραμανλήδες είναι πολλές καθημερινές συνήθειες (τρόπος διατήρησης τροφίμων, είδη φαγητών, τρόποι δόμησης των σπιτιών κ.λπ.).

Αν εξαιρέσουμε ορισμένους μελετητές (ίσως λιγότερους από πέντε) και από αυτούς ο μόνος σύγχρονος ο κ. Α. Ιορδάνογλου) η Ελλάδα, λάμπει δια της απουσίας της, στο χώρο της βιβλιογραφίας που αφορά το ζήτημα αυτό. Από την άλλη πλευρά εδώ και πολλές δεκαετίες, ασχολούνται στα σοβαρά παρουσιάζοντας εκατοντάδες εργασίες και βιβλία, οι Βούλγαροι, οι Ρουμάνοι, οι Ρώσοι και φυσικά οι Τούρκοι. Ειδικά οι Βούλγαροι άρχισαν να ασχολούνται από τα τέλη του περασμένου αιώνα.

«Τούρκεψαν οι Γκαγκαούζοι της Μολδαβίας»; Ρωτάει με εύλογη απορία ο κ. Α. Ιορδάνογλου με τον τίτλο αυτό σε άρθρο του στις 14.4.91 στην εφημερίδα «ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ».

Είναι σημαντικό να δούμε πώς, η εξωτερική πολιτική της Τουρκίας με συντονισμένες προσπάθειες αρκετών ετών, κατόρθωσε να προσεταιριστεί πληθυσμούς οι οποίοι, ούτε μουσουλμανικοί είναι, ούτε πολιτιστική και πολιτισμική σχέση έχουν με την Τουρκία, και το κυριότερο ποτέ δεν ένοιωθαν Τούρκοι, πάντοτε δε πολεμούσαν ενάντια στην Τουρκία. Μοναδικό κοινό τους σημείο ήταν η γλώσσα.

Οι προσπάθειες προσεταιρισμού άρχισαν τη δεκαετία του 1930 και από τότε συνεχίζονται με συνέπεια. Οι Τούρκοι μάλιστα, τους θεωρούν ως τη 15η τουρκική φυλή. Σήμερα αρκετοί είναι οι Γκαγκαούζοι φοιτητές που σπουδάζουν δωρεάν στην Τουρκία, ενώ Τούρκοι καθηγητές έχουν πάει να τους διδάξουν την «Ορθή Τουρκική». Σ' όλη την αυτοαποκαλούμενη «δημοκρατία της Γκαγκαουζίας» βλέπουν τα τουρκικά δορυφορικά κανάλια. Ήδη λειτουργεί αεροπορική γραμμή μεταξύ της πρωτεύουσας Κομράτ και της Κωνσταντινούπολης, ενώ τακτικότερες είναι οι επισκέψεις Γκαγκαούζων αξιωματούχων στην Τουρκία³.

Μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου οι Τούρκοι διπλωμάτες, ιστορικοί και δημοσιογράφοι άρχισαν να καταπιάνονται στα σοβαρά με το ζήτημα των Ελλήνων ορθόδοξων τουρκόφωνων της Μολδαβίας και των άλλων Βαλκανικών χωρών. Στην Ελλάδα, την ίδια εποχή, το αθηναϊκό κρατίδιο, εκπροσωπούμενο από ανιστόρητους δημοσίους υπαλλήλους, οι οποίοι μη γνωρίζοντας τίποτε, για το παρελθόν των Γκαγκαούζων που κατοικούν στην Ελλάδα και με μοναδικό τους κριτήριο τη γλωσσική τους ιδιομορφία, τους περνούσαν από το κόσκινο της εθνικοφροσύνης, για να δουν αν έχουν «ισχυράν ελληνικήν συνείδησιν». Τι άλλο να πει κανείς;

Είναι πραγματικά λυπηρό να βλέπουμε την Τουρκία να ασκεί προπαγάνδα όχι μόνο στους μουσουλμανικούς πληθυσμούς της πρώην ΕΣΣΔ και των Βαλκανικών χωρών, αλλά και στους Τουρκόφωνους Ελληνοορθόδοξους των περιοχών αυτών. Το ζήτημα (πρόβλημα) των Γκαγκαούζων μπορεί να εξελιχθεί ακόμη πιο πολύ σε βάρος της Ελλάδος, αν συνδυαστεί με δύο γεγονότα:

ΠΡΩΤΟ: Οι Γκαγκαούζοι της Μολδαβίας εκδήλωσαν την επιθυμία να ενταχθούν εκκλησιαστικά στο Τουρκοορθόδοξο «Πατριαρχείο»⁴, (τώρα ανήκουν στην γεωγραφική περιφέρεια του Πατριαρχείου Μόσχας). Το αποτέλεσμα από μια τέτοιου είδους εξέλιξη (αν και θεωρητικά δύσκολο) θα είναι το «Πατριαρχείο» αυτό από διψήφιο αριθμό πιστών σε όλη την Τουρκία να αποκτήσει περίπου 500.000 πιστούς έξω από τα τουρκικά σύνορα. Οι επιπτώσεις βέβαια για το οικουμενικό πατριαρχείο είναι αυτονόητες. Συνδυαζόμενες μάλιστα, με το ότι έγινε κατορθωτό, μετά από πιέσεις της τουρκικής κυβέρνησης, να ταφεί στο Πατριαρχικό νεκροταφείο του ΣΙΣΛΙ ο αυτοαποκαλούμενος «Τουρ-

κοορθόδοξος Πατριάρχης» ΕΦΤΙΜ ο Β' διαπιστώνουμε το μέγεθος του προβλήματος. **ΔΕΥΤΕΡΟ:** ήδη έχουν γίνει συναντήσεις μεταξύ των Γκαγκαούζων της Μολδαβίας της Βουλγαρίας και Ρουμανίας με πρωτοβουλία του Αχμέτ Ντογκάν προέδρου του μουσουλμανικού «Κινήματος για τα Δικαιώματα και τις Ελευθερίες» που ουσιαστικά κυβερνά τη Βουλγαρία.

Κι όμως, παρόλα αυτά και παρά τις έγγραφες διαμαρτυρίες⁵ πολλών τα ελλαδικά Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης τηλεοπτικά - ραδιοφωνικά - έντυπα⁶ συνεχίζουν να αποκαλούν τους Γκαγκαούζους ως Τούρκους Ελληνοορθόδοξους!

Οτιδήποτε μαθαίνουμε για τους Γκαγκαούζους, προέρχεται μόνο από ξένους δημοσιογράφους (κυρίως Τούρκους). Οι δικοί μας εκδότες δεν πολυενδιαφέρονται για τέτοιου είδους θέματα. Βέβαια, αν στο μέλλον το θέμα «τραβήξει», θα δούμε μέχρι και βιβλία να εκδίδονται μέσα σε μια νύχτα, όπως ακριβώς με το Μακεδονικό. Από «ανύπαρκτο» για δεκαετίες, ξαφνικά έγινε «υπαρκτό».

Στην ιστορία αυτή ευθύνες έχει και η μεγάλη απουσία, η ελλαδική εκκλησία η οποία κοιμόμενη τον ύπνο του δικαίου ξυπνάει που και που και ασχολείται μόνον με το πόσοι από τους σεβάσιμους ιεράρχες μας είναι προχουντικοί, μεταχουντικοί, πασοκικοί, μεταπασοκικοί, οικουμενικοί, παλιοημερολογίτες, νεοημερολογίτες κ.λπ.

Μπόρεσαν και ξεσήκωσαν τον κόσμο με την ταινία του Σκορτσέζε, ενώ δεν έκαναν ούτε ένα συλλαλητήριο για τον αποκλεισμό του Πατριάρχη στο Φανάρι, για τους Ρούμ Ορτοντόξ της Μέσης Ανατολής που εξαφανίζονται καθημερινά, για τους Γκαγκαούζους της Μολδαβίας που τούρκεψαν...

Είναι κοινή διαπίστωση πλέον πως οι νεοέλληνες δεν

πραξη

Εναλλακτικό Βιβλιοπωλείο

«ΠΡΑΞΗ»

Αρμενοπούλου 24 τηλ. 202-349
Ροτόντα, (στον πεζόδρομο)

— Λογοτεχνία, Θεωρία, Ιστορία, Οικολογία, Εθνικά θέματα,

Παιδαγωγικά

— Περιοδικά (και παλιά τεύχη)

γνωρίζουμε τίποτε, ή γνωρίζουμε ελάχιστα για τις ελληνικές μειονότητες που ζουν έξω από τα ελλαδικά και κυπριακά σύνορα.

Κατά την άποψή μου, βασική αιτία του γεγονότος αυτού είναι η ενσυνείδητη, άρα κατευθυνόμενη, αποσύνδεση της ορθόδοξης βυζαντινής περιόδου με την ιστορία των χρόνων της κλασσικής Ελλάδας. Ο Ελληνισμός δεν κοιμήθηκε το 323 π.Χ. με τον θάνατο του Μ. Αλεξάνδρου και ξύπνησε στις 25 Μαρτίου του 1821. Το ελληνιστικό πνεύμα συνέχισε να ζει παντού, είτε καλυμμένα (τάγματα Δερβίσηδων και Ισλαμικές αιρέσεις που ιδρύθηκαν από Έλληνες και είναι επηρεασμένες από τις νεοπλατωνικές απόψεις)⁷ είτε φανερά (Κύπρος έως τον 6ο μ.Χ. αι.). Εξάλλου δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι στο υπερεθνικό οικουμενικό Βυζάντιο κυρίαρχη ήταν η ελληνική κουλτούρα.

Το όλο ζήτημα βέβαια έχει και τις «οικονομικές του παραμέτρους». Όταν δεν διατίθενται χρήματα για εθνοαρχαιολογικές - ιστορικές έρευνες και αποστολές, όταν ακούμε φωνές του είδους... δεν αντέχουμε το οικονομικό κόστος της βοήθειας προς τους αδελφούς μας της Β. Ηπείρου», τότε είναι λογικό να θεωρείται από πολλούς, η ιστορική μνήμη εμπορεύσιμο είδος προς διατίμηση στην αγορά. Αντέχουμε όμως να βοηθάμε τους διάφορους αλλοεθνείς, που έτυχε να βρίσκονται στον ίδιο πολιτικό χώρο με μας.

Από την άλλη πλευρά η Τουρκία, με τα τόσα οικονομικά προβλήματα, έχει τη δυνατότητα να κάνει έρευνες για τους Γκαγκαούζους της Ελλάδας (βλ. «Μιλλιέτ» αρχές του 1990) να βοηθάει τους Αζέρους του Αζερμπαϊτζάν, τους Γκαγκαούζους της Μολδαβίας, τους Μουσουλμάνους της Ελλάδας, της Βουλγαρίας της π. Γιουγκοσλαβίας της Ρουμανίας, της Κίνας, του Καζακστάν και τόσων άλλων περιοχών. Ακόμη και το θνησιγενές κρατίδιο των Σκοπίων μπορεί να στέλνει επίση-

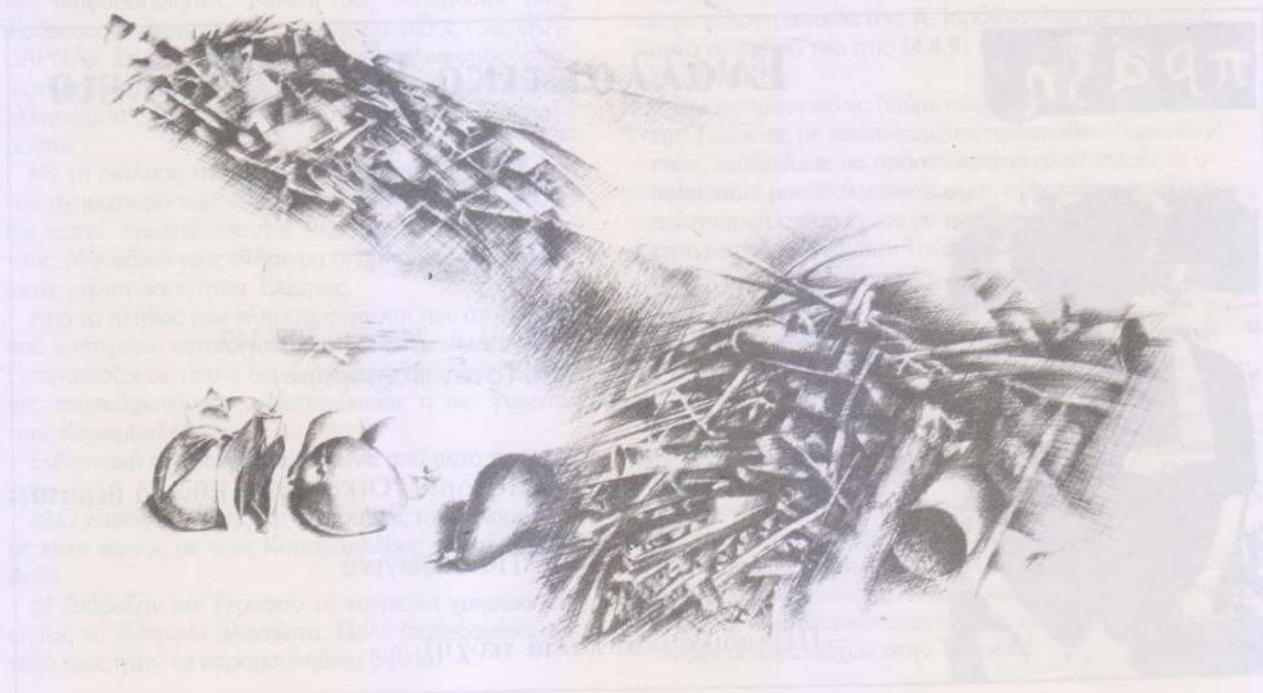
μες αρχαιολογικές αποστολές στις περιοχές των Καφίρ Καλάς (Αφγανιστάν). Ενώ, από την ελλαδική πλευρά, ό,τι και αν έγινε (ευτυχώς) έχει μόνον την υπογραφή κάποιων ιδιωτών που τιμούν το όνομα Ελλάδα. Είναι περιττό βέβαια να πούμε πως το αθηναϊκό κρατίδιο των 660.000 δημοσίων υπαλλήλων, έλαμψε ακόμη μια φορά διά της απουσίας του.

Θα πρέπει να το τονίσουμε για πολλοστή φορά, πως όσο οι αποφάσεις θα παίρνονται στο μίζερο αθηναϊκό κρατίδιο, τόσο θα θρηνούμε πάνω στο σώμα του ημιθανούς Ελληνισμού, από την Κερύνεια έως το Σοχούμι και από το Σαλέντο έως το Αφγανιστάν.

Το επίσημο αθηναϊκό κράτος δεν θέλει άρα και δεν μπορεί να κάνει τίποτε. Μόνη λύση είμαστε εμείς οι ίδιοι. Πρέπει αυτά που δεν διδάσκονται στα σχολεία να τα λέμε εμείς, σε έναν, σε δύο, σε εκατό άλλους. Πρέπει η Ελληνική ιστορία ολόκληρη πια (Αρχαία, Βυζαντινή και Νεότερη) να ξαναδιδαχθεί έστω και με τον προφορικό λόγο.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Βάγιας Δουλούδης: «Λαογραφικά στοιχεία των κατοίκων του χωριού Θουρίου περιφέρειας Διδυμοτείχου» Επιμέλεια Δ. Κτενίδης. Θρακικά τ. 43 (1969).
2. Ηλίας Αναγνωστάκης - Ευαγγελία Μπαλάτ: «Η Καππαδοκία των ζώντων μνημείων» (Εκδ. Πορεία, Αθήνα 1990).
3. Άρθρο του Ζαν Μπατίστ Νοντέ στην Μοντ. «ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ» 13-4-91.
4. «Η απόπειρα δημιουργίας τουρκοορθόδοξης εκκλησίας» (δελτίο κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών τόμος Δ' - 1983).
5. «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ» 16-11-90.
6. «ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ» 7-12-91.
7. Βλάσης Αγτζίδης: «Ποιος φοβάται το Ισλάμ;» («Ελλοπία» τεύχος 4/90).

Το ζήτημα των περιουσιών των μουσουλμάνων Τσάμηδων της Θεσπρωτίας

του Κυριάκου Κεντρωτή*

Τσάμηδες¹ ονομάζονταν κυρίως όλοι εκείνοι που εξισλαμίστηκαν με τη βία ή ασπάσθηκαν τον μωαμεθανισμό εκουσίως κατά τον 17ο και 18ο αιώνα, για να περισώσουν τις περιουσίες τους και ήσαν εγκατεστημένοι στην περιοχή της Τσαμουριάς. Πρόκειται για την περιοχή εκείνη της Ηπείρου, που περιελάμβανε την εποχή της Τουρκοκρατίας, το σημερινό νομό Θεσπρωτίας και συγκεκριμένα τις επαρχίες Παραμυθιάς (σήμερα Σουλίου), Φιλιατών, Μαργαριτίου, Ηγουμενίτσας (Θυάμιδος), Πάργας, καθώς επίσης και μερικά χωριά των περιοχών Δελβίνου και Αγίων Σαράντα της Βορείου Ηπείρου στην Αλβανία². Η περιοχή της Τσαμουριάς κατακτήθηκε από τους Τούρκους το 1449. Αρχικά, εγκαταστάθηκαν εκεί, και κυρίως στην περιφέρεια Παραμυθιάς, ελάχιστες τουρκικές οικογένειες.

Μέχρι το 1611 οι Τσάμηδες ήσαν ολιγάριθμοι και χωρίς φυλετικές και εθνολογικές διαφορές από τους υπόλοιπους κατοίκους της περιοχής. Το 1611, όμως, έγινε επανάσταση στη Θεσπρωτία υπό τον Παραμυθιώτη Μητροπολίτη Τρίκκης Διονύσιο τον Σκυλόσοφο και με την υποκίνηση των Ενετών, την οποία όμως, κατέπνιξαν οι Τούρκοι στο αίμα και ταυτόχρονα επεδόθησαν σε διωγμούς κατά των κατοίκων της περιοχής. Οι μετέπειτα εμφανιζόμενοι πολυπληθείς μουσουλμάνοι κάτοικοι της περιοχής ήταν το αποτέλεσμα ενός βίαιου εξισλαμισμού των ντόπιων χριστιανών Ελλήνων. Οι Τσάμηδες, χάρις κυρίως στην εύνοια των Τούρκων με τους οποίους συμπορεύονταν, αφενός μεν διασώθησαν και αφετέρου δε κατέλαβαν μεγάλα τμήματα εδάφους αποκτώντας τεράστιες περιουσίες στην περιφέρεια που ζούσαν. Έκτοτε άρχισαν να πληθύνονται και συνάμα να μετατρέπονται υπό την ανοχή των Τούρκων σε δυνάστες της περιοχής.

Με τη χάραξη των συνόρων μετά τους βαλκανικούς πολέμους ένα μικρό τμήμα της Τσαμουριάς περιήλθε στην Αλβανία με κέντρο την Κονίσπολη, ενώ το υπόλοιπο τμήμα συνέπεσε κατά το μάλλον ή ήττον με τις προαναφερθείσες περιοχές του νομού Θεσπρωτίας, όπου παρέμειναν αρκετοί Τσάμηδες ταυτιζόμενοι με τους μουσουλμάνους Τούρκους. Το συσταθέν μετά τους βαλκανικούς πολέμους αλβανικό κράτος, κατόπιν υποδείξεων των Ιταλών, αλλά και για αντιπερισπασμό προς την Ελλάδα για το θέμα της Βορείου Ηπείρου, άρχισε να επιδεικνύει ενδιαφέρον για τους Τσάμηδες και να υποστηρίζει ότι είναι Αλβανοί³.

Η τύχη των Τσάμηδων θα ήταν η ίδια με εκείνη των μουσουλμάνων της υπόλοιπης Ελλάδας, δηλαδή θα ανταλλάσσονταν και αυτοί σύμφωνα με τη Συνθήκη της Λωζάννης, αν δεν παρενέβαινε η Αλβανία και δεν αποδεχόταν η Ελλάδα την άποψη, ότι οι Τσάμηδες ήσαν μουσουλμάνοι αλβανικής καταγωγής. Η ελληνική αυτή αποδοχή συντελέστηκε με τις εξής πράξεις:

α) Προφορική δήλωση του έλληνα εκπροσώπου σε συζήτηση που διεξήχθη στα πλαίσια της υποεπιτροπής ανταλλαγής των πληθυσμών στις διαπραγματεύσεις της Λωζάννης στις 19.1.1923.

β) Επιστολή του Βενιζέλου προς τον Γ.Γ. της Κοινωνίας των Εθνών τον Αύγουστο του 1923.

γ) Προφορική επιβεβαίωση του Έλληνα επιτετραμμένου στο Δυρράχιο προς τον αλβανό Πρωθυπουργό Αχμέτ Ζώγου, σύμφωνα με την οποία η Ελλάδα θα τηρούσε όλες τις υποχρεώσεις της για τους μουσουλμάνους αλβανικής καταγωγής, κατοίκους της Τσαμουριάς, που απόρρεαν από τη Συνθήκη της Λωζάννης. Η διαβεβαίωση δόθηκε το Σεπτέμβριο του 1923.

δ) Μονομερή ρηματική διακοίνωση προς την Κοινωνία των Εθνών το 1926 του τότε Υπουργού Εξωτερικών Λουκά Ρούφου, σύμφωνα με την οποία η Ελλάδα αποδεχόταν τη μη ανταλλαγή των Τσάμηδων.

Οι εκπρόσωποι των μουσουλμάνων Τσάμηδων της Θεσπρωτίας σε επιστολή τους προς τον Πρόεδρο του Υπουργικού Συμβουλίου, στρατηγό Θ. Πάγκαλο, στις 15-2-1926 υπέγραψαν ως εξής: «Αλβανοί την φωνήν και το γένος, Μουσουλμάνοι το θρήσκειμα, αλλά Έλληνες από του ευτυχούς γεγονότος του 1912-13»⁴. Με την επιστολή αυτή ζητούσαν να παραμείνουν στην Ελλάδα και να μην ανταλλαγούν σύμφωνα με τη Συνθήκη της Λωζάννης. Το αίτημά τους έγινε δεκτό και ο Υπουργός Εξωτερικών Λουκάς Ρούφος προχώρησε στη μονομερή ρηματική διακοίνωση προς την Κοινωνία των Εθνών το 1926 για τη μη ανταλλαγή των Τσάμηδων. Κάτω από αυτές τις προϋποθέσεις οι Τσάμηδες παρέμειναν στη Θεσπρωτία ως μουσουλμάνοι αλβανικής καταγωγής, ενώ σύμφωνα με την απογραφή της 15ης-16ης Μαΐου 1928 ήταν 19.605 άτομα⁵.

Μετά την επανάσταση του 1611 οι Τσάμηδες άρχισαν να εκδηλώνονται ως μη Έλληνες, γεγονός που στη συνέχεια εξελίχθηκε σε μια πάγια κατάσταση με αποτέλεσμα να μετατραπεί το φρόνημά τους σε καθαρά ανθελληνικό. Από της εντάξεώς τους στο ελληνικό κράτος, η μόνη τους προσπάθεια επικεντρώθηκε στο

ενδιαφέρον τους να διατηρήσουν τις μεγάλες περιουσίες που απέκτησαν κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας. Στα μέρη που διέμεναν λειτουργούσαν με τη φροντίδα του κράτους τεμένη, οι δε κληρικοί τους μισθοδοτούνταν από την ελληνική πολιτεία. Σε όλα τα χωριά λειτουργούσαν σχολεία με δασκάλους που γνώριζαν τη γλώσσα τους. Είχαν πλήρη θρησκευτική και εκπαιδευτική ελευθερία, ουδέποτε, όμως, ίδρυσαν δικά τους σωματεία ή συλλόγους ή εξέδωσαν εφημερίδα ή άλλο έντυπο⁶.

Η θέση τους ήταν ανέκαθεν πλεονεκτική έναντι των Ελλήνων στον τομέα των περιουσιών. Στην κατοχή τους βρίσκονταν τα περισσότερα εύφορα εδάφη και τα μεγάλα κτήματα (τσιφλίκια). Αυτά τα διατήρησαν μέχρι το 1923, όταν και άρχισε στην Ελλάδα η αναγκαστική απαλλοτρίωση των μεγάλων κτημάτων, προκειμένου να διανεμηθούν σε ακτήμονες καλλιεργητές και κτηνοτρόφους, κυρίως πρόσφυγες. Τα μέτρα των απαλλοτριώσεων των μεγάλων κτημάτων έθιξαν και τους Τσάμηδες, όπως και τους άλλους Έλληνες τσιφλικάδες και τα μοναστήρια. Μάλιστα, στην περίπτωση των Τσάμηδων υπήρξε αποζημίωση, παρότι δεν είχαν γραπτούς τίτλους ιδιοκτησίας, οι οποίοι άλλωστε δεν υπήρχαν, αφού τα κτήματα τα είχαν αποκτήσει από διαρπαγές επί Τουρκοκρατίας.

Διακατεχόμενοι από την επιθυμία να επανακτήσουν τα παλιά τους τσιφλίκια και όλα εκείνα τα πλεονεκτήματα επί της γης, αλλά και συνάμα να εκδικηθούν τους συντοπίτες τους Έλληνες, εκμεταλλεύθηκαν αμέσως την ευκαιρία και δέχθηκαν πρόθυμα να συμπράξουν με τους Ιταλούς κατά τον Ελληνο-Ιταλικό πόλεμο του 1940. Ήδη πολλοί Τσάμηδες προ της ενάρξεως του πολέμου είχαν καταφύγει στην Αλβανία και την ημέρα της κήρυξης του πολέμου εισέβαλαν ένοπλοι με τους Ιταλούς στη Σαγιάδα και στη συνέχεια ενώθηκαν με τους ομοθρήσκους τους ντόπιους κατοίκους, όπου με επικεφαλής την οικογένεια Ντίνο, και συγκεκριμένα τον Τζεμάλ Ντίνο, που ήταν γαμπρός του τότε Πρωθυπουργού της Αλβανίας Σεκφέντ Βερλάτσι, τους Μαζάρ Ντίνο, Ρετζέπ Ντίνο και Νούρι Ντίνο, άρχισαν να επιδιώκονται σε βίαιοπραγίες σε βάρος των Ελλήνων. Ενώ, μετά τη νικηφόρα προέλαση των ελληνικών στρατευμάτων, ακολούθησαν τη φυγή των ιταλικών στρατιωτικών τμημάτων, επανήλθαν μετά την κατάρρευση του μετώπου και εξακολούθησαν τα όργια λεηλασιών και εγκλημάτων σε ολόκληρη την περιοχή της Ηπείρου⁷. Μάλιστα στο επίσημο όργανο της φιλογερμανικής κυβέρνησης των Τιράνων, την «Bashkimi i Kombit» («Εθνική Ένωση») στις 14.3.1944, αναφέρεται με ιδιαίτερη υπερηφάνεια η καταστρεπτική δράση των Τσάμηδων από τις κοινές επιχειρήσεις τους με τους Γερμανούς τον Φεβρουάριο του 1944, που οδήγησαν σε εκτεταμένους εμπρησμούς ελληνικών οικιών.

Σε μια απογραφή που έγινε στις 16 Οκτωβρίου 1940⁸ για λόγους ασφαλείας κατεγράφησαν στη Θεσπρωτία σε 62 Δήμους και Κοινότητες 18.576 Τσάμηδες επί συνολικού πληθυσμού 62.250 ατόμων. Με την υποχώρηση των στρατευμάτων κατοχής από την ελληνική επικράτεια το σύνολο των Τσάμηδων, πλην πολύ ελαχίστων⁹, ακολούθησαν τους Γερμανούς και κατέφυγαν, άλλοι στην Αλβανία και άλλοι στην Ιταλία, συναποκομίζοντας όλη την κινητή τους περιουσία και τα λά-

φυρα από τις λεηλασίες σε βάρος των Ελλήνων. Στην Αλβανία οι αρχές τους εγκατέστησαν στην περιοχή της Μουζιακιάς και του Αργυροκάστρου. Ουσιαστικά το Σεπτέμβριο του 1944 ανεχώρησαν από την Ελλάδα καταφεύγοντας στην Αλβανία περί τους 18.000 Τσάμηδες. Αναχώρησαν με δική τους θέληση και πρωτοβουλία, εγκαταλείποντας τις περιουσίες τους, προκειμένου να αποφύγουν τη δικαιοσύνη, αλλά και την οργή των Ελλήνων κατοίκων της περιοχής.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της απογραφής του πληθυσμού της 7ης Απριλίου 1951¹⁰, κατοικούσαν τότε στην Ήπειρο ακόμα 127 μουσουλμάνοι αλβανικής καταγωγής, ενώ κατά την απογραφή της 17ης Μαρτίου 1991¹¹ κατεγράφησαν στο νομό Θεσπρωτίας 56 μουσουλμάνοι Τσάμηδες. Πρόκειται γενικά για λίγες οικογένειες, που είτε δεν είχαν ανάμειξη στις ανθελληνικές δραστηριότητες των ομοεθνών τους είτε έλαβαν μέρος στην εθνική αντίσταση κατά των δυνάμεων κατοχής.

Το 1951 η Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών της Γενικής Διεύθυνσης Ηπείρου διέταξε την απογραφή των εγκαταλειφθεισών περιουσιών των Τσάμηδων (Έγγραφο αριθ. 19031/27.11.1951). Την απογραφή διέξηγαγαν οι Οικονομικές Εφορίες Ηγουμενίτσας, Μαργαριτίου, Παραμυθιάς και Φιλιατών. Από την απογραφή αυτή προέκυψαν τα ακόλουθα στοιχεία¹²:

ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ

Κατοικίες	2.179
Ελαιοτριβεία	123
Οικόπεδα	90
Υδρομυλοι	14
Αγροί, στρέμματα	39.632
Βοσκότοποι, στρέμματα	111.138
Ελαιόδενδρα	156.136
Αγριλιές	8.540
Αμυγδαλιές	7.642
Λοιπά οπωροφόρα	16.245

Σημαντικές, όμως, ήταν και οι καταστροφές που προκάλεσαν οι Τσάμηδες μόνοι ή/και σε συνεργασία με τα στρατεύματα κατοχής στο νομό Θεσπρωτίας. Χαρακτηριστικοί είναι οι παρακάτω αριθμοί:

Δολοφονηθέντες Έλληνες	632
Εξαφανισθέντες, απαχθέντες όμηροι	428
Βιασμοί γυναικών	209
Απαγωγές	31
Πυρποληθέντα σπίτια	2.232
Λεηλατηθέντα χωριά	53
Διαπραχθέντα ζώα	
Αιγοπρόβατα	37.556
Βοοειδή	92.285
Ίπποειδή	4.128
Κυψέλες	732

Η διαχείριση των περιουσιών των Τσάμηδων ανατέθηκε αρχικά και με βάση τον Α.Ν. 1539/1938 (άρθρο 34) στις κατά τόπους Οικονομικές Εφορίες. Ο Νόμος προέβλεπε, ότι, μετά πάροδο δέκα ετών, οι περιουσίες περιείρχοντο στην κυριότητα του ελληνικού Δημοσίου.

Με το Ν.Δ. 2536/1953 περί «επανεποικισμού των παραμεθορίων περιοχών και ενισχύσεως του πληθυσμού αυτών» και το Ν.Δ. 2183/1952 περί «αναγκαστικής απαλλοτριώσεως κτημάτων για την αποκατάσταση ακτημόνων καλλιεργητών και κτηνοτρόφων», όπως συμπληρώθηκαν και τροποποιήθηκαν οι διατάξεις του με τον Ν. 2781 του 1954 «Περί τροποποίησης και συμπλήρωσεως διατάξεων τινών του Ν.Δ. 2536/1953», οι περιουσίες αυτές δόθηκαν σε ακτήμονες γεωργούς και κτηνοτρόφους κατά τη δεκαετία 1960-70, με αποφάσεις της συσταθείσης Επιτροπής Απαλλοτριώσεων Θεσπρωτίας, ενώ το αντίτιμο της αξίας των κατατέθηκε στην Αγροτική Τράπεζα.

Η απαλλοτρίωση και διανομή των περιουσιών επεβλήθη από την ανάγκη εποικισμού των περιοχών δεδομένου ότι, τόσο η εθελουσία αναχώρηση των Τσάμηδων, όσο κι η ερήμωση της περιοχής από τις συμφορές του πολέμου και τη μετανάστευση, μείωσαν τον πληθυσμό της παραμεθορίου περιοχής της Θεσπρωτίας σε επικίνδυνα για την εθνική οικονομία και ασφάλεια επίπεδα. Το ίδιο άλλωστε συνέβη και σε άλλες παραμεθόριες περιοχές της Ελλάδας. Προοδευτικά και με την πάροδο των ετών δόθηκαν στους νέους κατοίκους της περιοχής, όχι μόνο οι περιουσίες που εγκατέλειψαν οι Τσάμηδες αλλά και άλλα ακίνητα που βρίσκονταν στην κυριότητα του ελληνικού Δημοσίου.

Το ελληνικό κράτος με τους νόμους και τις διαδικασίες που προαναφέρθηκαν δεν αφαιρέσει περιουσιακά στοιχεία από Έλληνες υπηκόους και Έλληνες πολίτες. Οι Τσάμηδες μετά την εθελουσία αναχώρησή τους και λόγω της εγκληματικής τους συμπεριφοράς σε βάρος της Ελλάδας και των κατοίκων της, που αφορούσε το σύνολό τους και όχι μεμονωμένα άτομα, στερήθηκαν της ελληνικής τους ιθαγένειας διαγραφόμενοι, σύμφωνα με την ισχύουσα τότε νομοθεσία από τα Δημοτολόγια. Ήταν δηλαδή σαν να μην υπήρχαν, αφού έφυγαν όλοι με τις οικογένειές τους και δεν άφησαν στην Ελλάδα κανένα κληρονόμο.

Η διαδικασία για την αφαίρεση της ιθαγένειας των Τσάμηδων ξεκίνησε με το υπ' αριθ. Πρ. 49343/Ε/2/29.10.1947 έγγραφο της Διευθύνσεως Δικαστικών Υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών προς τη Διεύθυνση Ιθαγένειας του Υπουργείου Εσωτερικών. Με το έγγραφο αυτό το υπουργείο Εξωτερικών ζητούσε να γίνουν οι νόμιμες ενέργειες προκειμένου να αφαιρεθεί η ελληνική ιθαγένεια στους αναχωρήσαντες εθελοντικά Τσάμηδες, συνεργάτες των στρατευμάτων κατοχής, και να διαγραφούν και από τα Δημοτολόγια. Η αφαίρεση έπρεπε να γίνει πριν από την υπογραφή της Συνθήκης ειρήνης με την Αλβανία μια συνθήκη όμως, που δεν υπογράφηκε μετά τον πόλεμο.

Το υπουργείο Εσωτερικών, Διεύθυνση Ιθαγένειας, με έγγραφό του προς τη Νομαρχία Θεσπρωτίας, αριθ. 3976/8.11.1947, ζήτησε να καταρτισθούν ονομαστικές καταστάσεις των Τσάμηδων, που μετά τον πόλεμο εγκατέλειψαν την Ελλάδα και να ληφθούν όλα τα ενδεικτικά μέτρα για την αφαίρεση της ιθαγένειάς τους και τη διαγραφή τους από τα Δημοτολόγια και τα Στρατολογικά Γραφεία.

Μετά την πώση του κομμουνιστικού καθεστώτος στην Αλβανία, και παρότι η χώρα αυτή στο σύνολό της αντιμετωπίζει μόνο προβλήματα από τη μακρόχρονη απομόνωσή της, πολλές φορές οι κατά καιρούς κυβερνητικοί της αξιωματούχοι, δεν παραλείπουν να θέτουν αξιώσεις για το θέμα των Τσάμηδων, κάνοντας λόγο για παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων εκ μέρους της Ελλάδας σε βάρος της αλβανικής μειονότητας των Τσάμηδων της Θεσπρωτίας. Είναι χαρακτηριστικό, ότι επί των ημερών των καθεστώτων του Ε. Χότζα και Ραμίζ Αλία δεν είχε τεθεί ζήτημα Τσάμηδων.

Το θέμα τέθηκε τόσο κατά την συνάντηση στην Κέρκυρα του τότε Υπουργού Εξωτερικών Μ. Καπλάνι με τον τότε ομόλογο του Α. Σαμαρά, όσο και κατά τις επισκέψεις του Έλληνα Πρωθυπουργού Κ. Μητσότση στην Αλβανία από τις 13-14 Ιανουαρίου 1991 και στις 3 Μαΐου 1992, ενώ ενωμένος παρουσιάζεται στο ζήτημα αυτό ολόκληρος ο αλβανικός πολιτικός κό-

ομος¹³. Οι Αλβανοί κυβερνητικοί ιθύνοντες έκαναν λόγο για την επιστροφή των Τσάμηδων στα πατρία εδάφη τους και στις περιουσίες τους, σύμφωνα με τους διεθνείς κανόνες, έγγραφα και στοιχεία. Εκ μέρους της ελληνικής πλευράς, ενώ απορρίπτεται η επιστροφή τους στην Ελλάδα, δόθηκε η υπόσχεση για διερεύνηση του θέματος της αποζημίωσης των περιουσιών τους¹⁴. Δεν είναι τυχαίο, άλλωστε, η σύσταση της αλβανικής πολιτικής οργάνωσης, «Cameria» / «Τσαμουριά», προκειμένου να δημιουργηθεί εκ μέρους των Αλβανών κάποιο αντίβαρο στο ζήτημα του ελληνισμού της Αλβανίας. Στο 1ο συνέδριό τους, το Μάρτιο του 1991 στα Τίρανα αποφασίστηκαν τα εξής:

— Διεκδίκηση των δικαιωμάτων τους σχετικά με τις ιδιοκτησίες τους και την επανεγκατάστασή τους στη Θεσπρωτία.

— Διαβήματα και προσφυγές στα διάφορα διεθνή fora (ΔΑΣΕ / Μόσχα 1991, Ελσίνκι 1992, όπου λαμβάνει μέρος για πρώτη φορά, ΟΗΕ κ.ά.).

Η Αλβανία δείχνει να εκμεταλλεύεται στο έπακρο κάθε ευκαιρία σε διεθνές επίπεδο προκειμένου να διατυπώσει τις ακραίες και αστήρικτες θέσεις της για το ζήτημα των Τσάμηδων και γενικά της αλβανικής μειονότητας στην Ελλάδα.

Υστερα από πενήντα περίπου χρόνια δεν είναι δυνατόν να αντιμετωπίζεται από την Ελλάδα οποιοδήποτε θέμα Τσάμηδων και των περιουσιών τους. Αντιμετώπιση έγινε το ζήτημα των πολιτικών προσφύγων από τις πρώην ανατολικές χώρες, αλλά αυτοί ήσαν πολιτικοί πρόσφυγες που πήραν μέρος σε μια εμφύλια διαμάχη, από εκείνες που όλες οι χώρες του κόσμου, κατά το μάλλον ή ήττον, έχουν αντιμετωπίσει στην ιστορία τους. Οι Τσάμηδες δεν υπήρξαν ποτέ πολιτικοί πρόσφυγες που αναγκάστηκαν να φύγουν από την Ελλάδα. Υπήρξαν αποδεδειγμένα εγκληματίες πολέμου και συνεργάτες των στρατευμάτων κατοχής, που μόνοι τους επέλεξαν το δρόμο της φυγής προκειμένου να μη λογοδοτήσουν στην Ελληνική Δικαιοσύνη και για να αποφύγουν την

οργή των θυμάτων τους. Αφενός μεν είναι αδιανόητο η Ελλάδα να είναι υποχρεωμένη να αποζημιώσει όλους εκείνους που εγκλημάτισαν σε βάρος του λαού της, αφετέρου δε οι καταστροφές που προκάλεσαν αναίτιώς είναι κατά πολύ πολλαπλάσιες από την αξία των περιουσιών που εγκατάλειψαν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

* Δρ. Φιλοσοφίας. Επιστημονικός συνεργάτης του ΙΜΧΑ.

1. Για την προέλευση της ονομασίας υπάρχουν πολλές εκδοχές. Η περισσότερο ανταποκρινόμενη την πραγματικότητα φαίνεται να είναι η εκδοχή που κάνει λόγο για την παραφθορά του ονόματος του ποταμού «Θύαμις» / Καλαμάς.

2. Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια, Πυρός, Αθήνα, τ. 23, σελ. 405. Αντίθετα οι Αλβανοί κάνουν λόγο για μια περιοχή που κατοικείται από Αλβανούς και εκτείνεται μέχρι την Πρέβεζα με επίκεντρο την αλβανική πόλη Κονίσοψη, βλ. Fjalor Enciklopedik Shqiptar (Αλβανικό Εγκυκλοπαιδικό Λεξικό), Τίρανα 1985, σ. 149-150.

3. Β. Κραψίτης: *Η ιστορική αλήθεια για τους μουσουλμάνους Τσάμηδες*, Αθήνα 1992, σ. 81-94.

4. Κραψίτης, ό.π., σ. 59.

5. Α. Παπαδόπουλος, «'Απειρος» χώρα, Αθήνα 1992, σ. 115.

6. Κραψίτης, ό.π. σ. 72-81.

7. Ανάγλυφα παρουσιάζεται η αρνητική στάση των Τσάμηδων από τον Συνταγματάρχη C.M. Woodhouse στο έργο του *Το μήλο της έριδος*, Αθήνα 1976, σ. 149; Βλ. επίσης Α. Λέκκας, *Συνοπτική Ιστορία της Β. Ηπείρου*, 1991.

8. Κραψίτης, ό.π., σ. 250-252.

9. F. Ronneberger / G Mergl: "Bevölkerungsstruktur", στο συλλογικό έργο του K.D. Grothusen, *Griechenland*, τ. III 1980, σ. 381-382.

10. Δ. Μιχαλόπουλος, *Σχέσεις Ελλάδας και Αλβανίας 1923-1928*, Θεσσαλονίκη, σ. 173.

11. Κραψίτης, ό.π., σ. 253.

12. ό.π. σ. 264.

13. *Rilindija Demokratike / Δημοκρατική Αναγέννηση* (Εφημερίδα του Αλβανικού Δημοκρατικού Κόμματος), 16.2.1991.

14. *Βορειοηπειρωτικό Βήμα*, Μάιος - Ιούνιος 1992.

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΘΡΑΚΙΩΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΑΛΕΞ/ΠΟΛΗ 1993

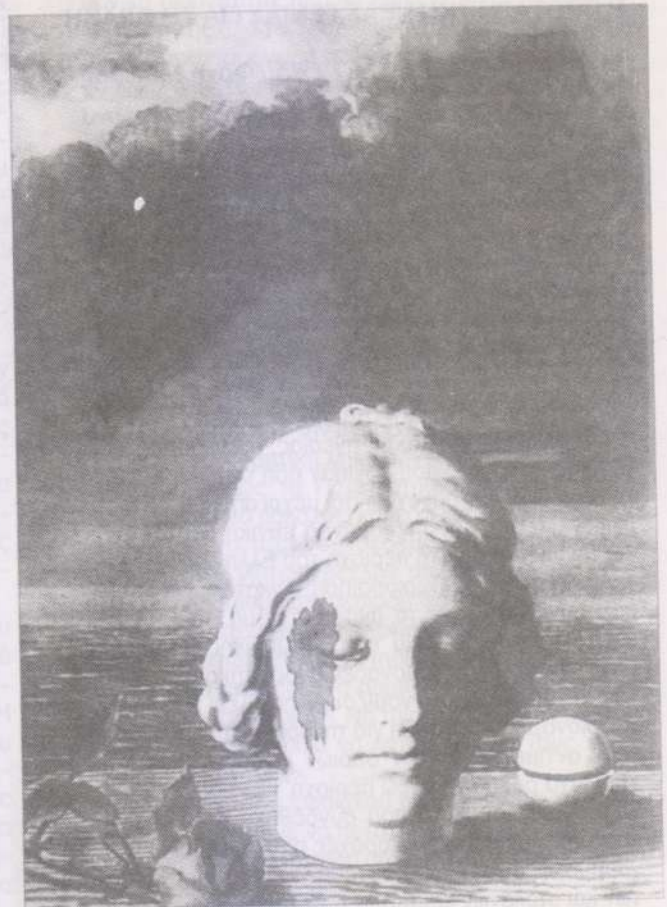
Είναι γεγονός ότι σήμερα, ο Ελληνισμός διέρχεται μία από τις σημαντικότερες κρίσεις του. Τα Εθνικά θέματα, βρίσκονται στο αποκορύφωμά τους, η οικονομία συνεχίζει την παρατεταμένη ύφεσή της, ενώ στην κοινωνία τα σημάδια της παρακμής, γίνονται εντονότερα.

Στη Θράκη η (γνωστή) κατάσταση, γίνεται ολοένα και δύσκολη, τόσο από την απροθυμία αδιαφορία που έδειξαν όλες οι κυβερνήσεις γι' αυτήν, όσο και από τις προκλήσεις των «ανεξάρτητων» βουλευτών - «εκπροσώπων» της μουσουλμανικής μεινότητας.

Οι λανθασμένοι χειρισμοί, η εγκατάλειψη του χώρου, ο οικονομικός και κοινωνικός μαρασμός, χαρακτηρίζουν και σήμερα το χώρο, αφού τα ημίμετρα και τα «προγράμματα», πληθαίνουν συνεχώς, χωρίς δυστυχώς να δίνουν λύσεις...

Έτσι μπροστά σ' αυτήν την πραγματικότητα που επικρατεί στη Θράκη, οι νέοι και οι νέες της περιοχής, φοιτητές και φοιτήτριες στη Θεσσαλονίκη και στην Αγγλία, στην Αθήνα και στον Καναδά, στην Κρήτη και στη Γερμανία, στα Ιωάννινα, στη Βουλγαρία και στη Ρουμανία, παίρνουν πρωτοβουλία για τον τόπο στον οποίο γεννήθηκαν και μεγάλωσαν. Η σπουδάζουσα νεολαία της Θράκης, αναλαμβάνει μια εκστρατεία, για να μπορέσει αυτή η περιοχή, να αναπτυχθεί οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά, για να μπορέσει να βαδίσει σε δρόμους εξέλιξης. Ιδρύει το Σύλλογο των Θρακιωτών φοιτητών, με έδρα την Ακριτική Αλεξανδρούπολη και φιλοδοξεί να παρέμβει στο Θρακικό γίνεσθαι, με αυτόνομο πολιτικό, πατριωτικό, λόγο που θα αναδεικνύει τις λύσεις για τα προβλήματα της περιοχής, με βάση τη νεανική φωνή. Έξω από κόμματα, ετικέτες και (ψευτο)διαχωρισμούς, οι Θρακιώτες φοιτητές, με ανεπτυγμένη την αλληλεγγύη μεταξύ τους, δεν θα είναι ακόμη ένας σύλλογος φολκλορικού-μουσειακού προσανατολισμού, αλλά ένας σύλλογος ο οποίος θα προσπαθήσει να δώσει απαντήσεις στα μικρά και μεγάλα ζητήματα που αφορούν την Θράκη. Στην οικονομική της ανάπτυξη, στην κοινωνική εξέλιξη, στην ενσωμάτωση των Ποντίων αδελφών μας από την Ί. Ε.Σ.Σ.Δ. στον τόπο, στην αναβάθμιση του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου (με το οποίο επιδιώκει στενή συνεργασία) στη νέα πολιτική έναντι της μουσουλμανικής μειονότητας, στην περιθωριοποίηση-απομάκρυνση των δούρειων ίππων της περιοχής.

Η νεολαία αυτής της χώρας και ειδικότερα η σπουδάζουσα, έπαιξε πάντοτε σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της ιστορίας της. Έτσι και τώρα οι φοιτητές της Θράκης, θέλοντας να ακολουθήσουν τα παραδείγματα των συνομηλικών τους του χθές, στην κατοχή του 1941-1944, του Κυπριακού αγώνα, του Πολυτεχνείου, παίρνουν αυτή την πρωτοβουλία, για να μπορέσει να αναδειχθεί - αξιοποιηθεί η νεολαία αυτού του τόπου. Γιατί οι Θρακιώτες φοιτητές, αρκετά χορέψαμε και τραγουδήσαμε. Ήρθε η ώρα και να διεκδικήσουμε...

Rene Magritte: «Η μνήμη», 1948

● Φίλοι συνδρομητές της «έλλοπίας» ανανεώστε έγκαιρως τη συνδρομή σας· ή «έλλοπία» βασίζεται σε σās. Πληροφορούμε επίσης τούς αναγνώστες μας ότι μπορούμε νά τούς στείλουμε επί αντικαταβολή παλαιότερα τεύχη της «έλλοπίας».

Η ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΗΝ ΝΕΑΣ ΓΕΝΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΘΡΑΚΗ

του Φάνη Μαλκίδη*

ΘΡΑΚΗ/ Πατρίδα του Δημόκριτου, του Πρωταγόρα, του Ορφέα, αλλά και πατρίδα των μεταναστών στα βιομηχανικά κέντρα της Ελλάδας και της Δυτικής Ευρώπης...

Είναι γεγονός ότι η Θράκη αγνοήθηκε ιστορικά, πολιτιστικά, αναπτυξιακά για πολλά χρόνια μια και η γεωγραφική της θέση, το ιδιόμορφο εσωτερικό της και η (μικρή) εκλογική αγορά της, ήταν αυτά που έπαιξαν τον πρωτεύοντα ρόλο, και οι παράγοντες που διαμόρφωσαν τη σημερινή κατάσταση.

Με λάθη της πολιτικής ηγεσίας, διπλωματίας, εξωτερικής πολιτικής που άρχισαν ήδη μετά τη Συνθήκη της Λωζάνης και συνεχίζονται μέχρι σήμερα, συντελέστηκε μια άνευ προηγουμένου εθνική «αυτοκτονία» για την ακριτική αυτή περιοχή του Ελληνισμού.

Αδιαφορία, περιθωριοποίηση, εγκατάλειψη. Λέξεις που συνθέτουν, με το άκουσμά τους, τη Θράκη. Η φτωχότερη περιφέρεια της Ευρωπαϊκής Κοινότητας είναι η περιοχή (43,2 μονάδες αγοραστικού εισοδήματος το 1987) και αυτό νομίζουμε πως λέει πάρα πολλά.

Οικονομική ανάπτυξη για τη Θράκη σημαίνει, ασφάλεια, αντιμετώπιση των όποιων κινδύνων υπάρχουν, κυρίαρχο ρόλο στη γύρω περιοχή. Ποιά όμως οικονομική ανάπτυξη; Αυτή που συνδέθηκε με αναπτυξιακούς νόμους, κίνητρα, παροχές που όλα έμειναν κενό γράμμα; Ή αυτή που υποσχέθηκε δια στόματος αρχηγών και στελεχών κομμάτων από κάποιο μπαλκόνι;

Η Θράκη δε στερήθηκε ποτέ από μεγάλα λόγια, και υποσχέσεις, στερήθηκε μόνο από έργα. Με μια υποδομή που βρίσκεται σε κακά χάλια, και με νέους ειδικευμένους επιστήμονες ελάχιστους, ανάπτυξη και εξέλιξη δε γίνεται. Το σιδηροδρομικό δίκτυο της περιοχής θα περιμένει για αρκετό καιρό ακόμη, μια και τώ-

ρα προηγείται το (εθνικό) έργο του Αττικού μετρό! Το ίδιο συμβαίνει και με το κομμάτι της Εγνατίας οδού το οποίο διασχίζει τη Θράκη. Με τη σειρά του θα πρέπει να περιμένει ή την ολοκλήρωση της περιφερειακής του Υμητού ή τουλάχιστον της λεωφόρου Σταύρου-Ελευσίνας.

Στο λιμάνι της Αλεξανδρούπολης είναι ενθαρρυντικό ότι γίνονται κάποιες παρεμβάσεις, όπως και στο Πόρτο-Λάγος, αλλά φοβόμαστε ότι θα χρειαστεί να περιμένουν κονδύλια, μια και προηγούνται ο Πειραιάς και η Θεσσαλονίκη...

Όσο για τα αεροδρόμια —τα δύο που υπάρχουν, αν θεωρήσουμε ότι ο νομός Ξάνθης εξυπηρετείται από αυτό της Καβάλας— νομίζουμε ότι το σπατάλημα στη γραμμή Αθήνας-Αλεξ/πολης (ουσιαστικά Θράκης) είναι κάτι παραπάνω από πρόκληση.

Στο θέμα μουσουλμανική μειονότητα, η κατάσταση θυμίζει καζάνι που βράζει, περιμένοντας την κίνηση που θα το ξεχειλίσει. Αντιμετωπίζοντας το πρόβλημα εκ του μακρόθεν, με κάποια δόση νεοελληνικού ραχαιτισμού, αυτό διογκώθηκε, μεγάλωσε υπερβολικά, με αποτέλεσμα να θερίζουμε σήμερα τους καρπούς αυτής της πολιτικής.

«Ανεξάρτητοι» βουλευτές, συνεχείς αναφορές στο Συμβούλιο της Ευρώπης και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για δήθεν καταπίεση, άρθρα στο διεθνή τύπο — στον «τραμπούκο των Βαλκανίων» η Θράκη κρατά ζηλευτή θέση— απειλές δεξιά και αριστερά ότι θα χυθεί αίμα...

Παράλληλα συνεχίζεται η (γνωστή) δράση του προξενείου της Κομοτηνής, που παρά τις συνεχείς εκκλήσεις από τους τοπικούς παράγοντες εν τούτοις δε βρέθηκε κάποιος από την μακρινή Αθήνα που να προχωρήσει στις δέουσες ενέργειες.

Το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης (Δ.Π.Θ) αυτό που ιδρύθηκε για τους εθνικούς λόγους, που επικαλούνται (όλοι) οι πολιτικοί αρχηγοί κατά την εδώ «τουριστική» τους επίσκεψη, δε διαδραμάτισε σίγουρα τον πνευματικό αναπτυξιακό του ρόλο. Σχολές άσχετες με την τοπική οικονομία και κοινωνία (Νομική, ΤΕ-

ΦΑΑ), μειωμένα κονδύλια —πρόσφατα η Σύγκλητος είχε θέσει στη διάθεση του πρύτανη την παραίτησή της μια και μειώθηκαν οι πόροι για το αναπτυξιακό πρόγραμμα του Πανεπιστημίου κατά 80%— έλλειψη ανθρώπινου δυναμικού. Τελικά αναρωτιόμαστε, μαζί με έναν από τους αντιπρυτάνεις του Πανεπιστημίου Θράκης, αν πράγματι ο περιβόητος εθνικός ρόλος του Δ.Π.Θ. δεν είναι παρά το χρυσόμα του χαπιού για κάποιους εξόριστους επιστήμονες. Η Θράκη διψάει για ανάπτυξη (οικονομική) και πολιτισμό. Και τα δύο μπορεί να τα προσφέρει το Πανεπιστήμιο, αν βέβαια βοηθηθεί από όλους, ειδικά από τους εκάστοτε κυβερνώντες.

Αυτή είναι σήμερα η Θράκη. Εν μέσω δύο χωρών που χρόνια τώρα τη διεκδικούν κρυφά ή φανερά. Από την ανατολή ελπίζουν να αυξηθεί ο μουσουλμανικός πληθυσμός —έρευνες έδειξαν ότι το 1997 θα αποτελεί το 50%— και να επιδιώξει μια κυπροποίηση. Από το βορρά με καλά σχεδιασμένες ιστορικές πλαστογραφίες (από το 1972 λειτουργεί Ινστιτούτο θρακολογίας στη Σόφια), προσπαθούν να «τεκμηριώσουν» τη σύνδεσή τους με τον αρχαίο θρακικό πολιτισμό.

Η νέα γενιά της Θράκης, με την αγωνιστικότητα που τη διακρίνει, έχει τις δικές της προτάσεις. Μακριά από τα λάθη του παρελθόντος, μακριά από κομματικές αντιπαράθεσεις που μόνο εθνικά επιζήμιες υπήρξαν. Η διαμόρφωση ενός σχεδίου, ενός προγράμματος που θα αφορά την οικονομική, πνευματική, κοινωνική εξέλιξη της Θράκης, είναι μέσα στις επιδιώξεις της. Με βασικούς άξονες: την οικονομική ανάπτυξη που θα περιλαμβάνει τα έργα υποδομής, την προβολή των αρχαιοτήτων με όλη τη βοηθητική υποστήριξη (μουσεία κ.λπ.), τις νέες (πραγματικές) επενδύσεις στη βιομηχανία, βιοτεχνία.

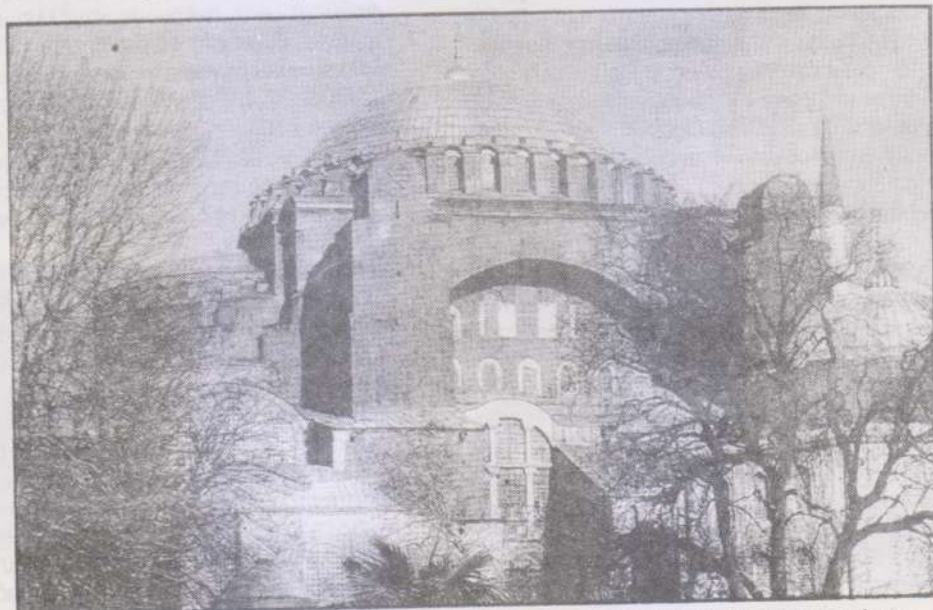
Εγκατάσταση όλων των ελληνοποντίων από την πρώην ΕΣΣΔ στην περιοχή, σε νέες πόλεις που θα δημιουργηθούν στα θρακικά παράλια (πρόταση που έχει κατατεθεί από διάφορους φορείς και πνευματικούς ανθρώπους). Στη νέα πολιτική απέναντι στη μουσουλ-

μανική μειονότητα, που θα επικεντρώνεται στην απεξάρτησή της από το Τουρκικό προξενείο (όποια και αν είναι) στην απομόνωση των σκληροπυρηνικών που παίζουν το δικό τους παιχνίδι, στην ενημέρωση της διεθνούς κοινής γνώμης μέσα από άρθρα, συνέδρια, διαλέξεις που και θα την ενημερώνουν σχετικά με την αληθινή κατάσταση, αλλά και θα τη συγκρίνουν με την ελληνική μειονότητα της Κωνσταντινούπολης, της Ίμβρου, της Τενέδου (και ο νοών νοεΐτω).

Στην πνευματική εξέλιξη της Θράκης, μέσα από τον αυτόνομο αναπτυξιακό φορέα που αυτή διαθέτει: Το Πανεπιστήμιο. Σύνδεσή του με τις τοπικές ανάγκες και προοπτικές, ίδρυση νέων σχολών (π.χ. Γεωπονικής), Ινστιτούτων (Θρακολογίας). Υλοποίηση των προτάσεων που κατά καιρούς έχουν γίνει από τους καθηγητές, φοιτητές για την αναβάθμιση του Δ.Π.Θ., καθώς και γενναία χρηματική επιχορήγηση από την πολιτεία. Πιστεύουμε πως το Πανεπιστήμιο μπορεί να παίξει πρωταγωνιστικό ρόλο, μια και εδώ και 18 χρόνια Θράκη και Δ.Π.Θ. είναι στενά συνδεδεμένα μαζί. Η Θράκη ελπίζει σε ένα καλύτερο μέλλον, σε ένα καλύτερο αύριο. Σήμερα διανύουμε μια περίοδο η οποία είναι το στάδιο του περάσματος από τη γεωπολιτική στη γεωοικονομία. Γι' αυτό πρέπει να τη στηρίξουμε πρώτα οικονομικά, ώστε να μπορέσει να παρέμβει με τη δύναμή της στην ευρύτερη περιοχή. Να τη στηρίξουμε πνευματικά για να έχει τα εφόδια να αντιμετωπίσει τους κινδύνους.

Η νέα γενιά του Θρακικού Ελληνισμού πιστεύει ότι όλα αυτά μπορούμε να πετύχουμε αν αγωνιστούμε ενωμένοι. Και στην Ελλάδα σήμερα, το ζητούμενο είναι η ενότητα.

* Ο Φάνης Μαλκίδης είναι φοιτητής στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

Αγία Σοφία: σύμβολο θρησκευτικής και ιστορικής μνήμης πλήθους ανθρώπων και λαών, στέκει εκεί, μεταφέροντας ανά τους αιώνες ζωντανές από γενιά σε γενιά ανεξίτηλες αξίες

Η Συμφωνία Παρα-Ευξείνιας Συνεργασίας

ΜΕΡΟΣ Β'

Η οικονομική και πολιτική κατάσταση των συμβαλλομένων μερών

του Ανάργυρου Παπαδόπουλου

Η οικονομική και πολιτική κατάσταση των συμβαλλομένων κρατών χρήζει ιδιαίτερης μνείας για τον γενικότερο χαρακτηρισμό της πρόσφατης Τουρκικής πρωτοβουλίας.

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ: Η Βουλγαρία υποφέρει, όπως οι περισσότερες πρώην κομμουνιστικές χώρες, από τις επιπτώσεις της μεταβάσεως στην οικονομία της ελεύθερης αγοράς. Αν και το εθνικό της εισόδημα παρουσιάζει πτωτική τάση (48 δις δολάρια), η εξυπηρέτηση του εξωτερικού χρέους φθάνει τα 10 δις δολάρια και ο πληθωρισμός αγγίζει το 250 τοις εκατό, είναι γεγονός ότι η Βουλγαρική οικονομία διαθέτει σχετικά καλές υποδομές, ενώ επιχειρείται μία τεράτια παραγωγή νομοθετικού έργου για τη διευκόλυνση της προσαρμογής της οικονομίας και τη προσέλκυση ξένων επενδύσεων. Για την Ελλάδα, η Βουλγαρία είναι μία αναδυόμενη αγορά με μεγάλες δυνατότητες συνεργασίας σε όλους τους τομείς και τα επίπεδα, λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι η Ελληνική επιχειρηματική διείσδυση συντελείται προς τη σωστή κατεύθυνση.

ΡΟΥΜΑΝΙΑ: Η Ρουμανική οικονομία αναζητεί το νέο της ρόλο, φέροντας και αυτή τα προβλήματα της μεταβάσεως στην οικονομία της αγοράς, με εφόδιο την προοδευτική απαλλαγή της από το εξωτερικό χρέος. Με πληθωρισμό γύρω στα 150 τοις εκατό και εθνικό προϊόν μειωμένο κατά 18 τοις εκατό, η Ρουμανική οικονομία μαστίζεται από την ανεργία, ένεκα της επικίνδυνης μειώσεως κατά 40 τοις εκατό των επενδύσεων, και την μείωση της βιομηχανικής της παραγωγής κατά 13 τοις εκατό. Βεβαίως, η Ρουμανική οικονομία βρίσκεται σε φάση αναρρώσεως και είναι ανοικτή σε ξένες επενδύσεις. Η διείσδυσή των Ελληνικών επιχειρήσεων στη Ρουμανική αγορά είναι σημαντική με μεγάλες προοπτικές, δεδομένου ότι στη χώρα αυτή υπάρχει μια παλαιά και ακμάζουσα Ελληνική κοινότητα.

ΜΟΛΔΑΒΙΑ: Η Μολδαβία είναι μια μικρή χώρα, η οποία επιχειρεί την χειραφέτησή της από τον Ρωσικό πατερναλισμό και αντιμετωπίζει μέγιστα εσωτερικά προβλήματα, τα οποία επικεντρώνονται στην εμπόλεμη σχέση της με την αυτοαποκαλούμενη Ρωσόφωνη «Δημοκρατία του Δνείστερου». Με 4,5 εκατ. πληθυσμό, εκ των οποίων το 70 τοις εκατό είναι Ρουμανικής καταγωγής, το 13,5 τοις εκατό Ουκρανοί και το 12,5 τοις εκατό Ρώσοι, η Μολδαβία διαθέτει εθνική παραγωγή αξίας 20 δις ρουβλίων. Παρά την ενεργειακή της αυτάρκεια, το 55 τοις εκατό της παραγωγής προέρχεται από τον αγροτικό τομέα και την βιομηχανία τροφίμων.

ΟΥΚΡΑΝΙΑ: Η ορθόδοξη Ουκρανία με 53 εκατ. πληθυσμό, είναι η δεύτερη μεγάλη χώρα της πρώην Σοβιετικής Ενώσεως. Είναι μια πλούσια χώρα με ανεπτυγμένη γεωργία και μεγάλο ορυκτό πλούτο, διαθέτει τις καλύτερες υποδομές, οδικό δίκτυο και τηλεπικοινωνίες. Ήδη έχει ολοκληρώσει το καθεστώς υποδοχής ξένων επενδύσεων και της αγοράς γης, ενώ προχωρεί σταδιακά σε ένα ευρύ πρόγραμμα ιδιωτικοποιήσεων. Η ανάπτυξη δεσμών με τον Ελληνικό επιχειρηματικό κόσμο επικεντρώνεται κυρίως στη ναυτιλία και τις κατασκευές.

ΓΕΩΡΓΙΑ: Η ορθόδοξη Γεωργία με 5,5 εκατ. πληθυσμό, προσπαθεί να ξεπεράσει τα εσωτερικά της προβλήματα υπό την καθοδήγηση του προέδρου Σεβάρντζε. Η οικονομία της αντιμετωπίζει τεράστια προβλήματα, αν και παράγει 14,6 δις ΚW, έχει αναπτυγμένη γεωργία και διαθέτει μαγγάνιο και χημική βιομηχανία. Σημειωτέον ότι στη χώρα αυτή ζουν 100.000 περίπου Έλληνες.

Η θέση της είναι νευραλγική διότι λόγω της συρράξεως της Αρμενίας με το Αζερμπαϊτζάν, η Γεωργία είναι η μόνη χώρα μέσω της οποίας μπορούν να γίνουν οι οδικές μεταφορές και η διέλευση των αγωγών πετρελαίου από την Κεντρική Ασία προς τα Βαλκάνια.

ΡΩΣΙΑ: Η Ρωσία είναι ο μεγαλύτερος κληρονόμος των πλεονεκτημάτων και των μειονεκτημάτων της παλαιάς Σ. Ενώσεως με τεράστια προβλήματα προσαρμογής της οικονομίας της στο καθεστώς της ελεύθερης αγοράς. Με υψηλό πληθωρισμό, η Ρωσία έχει περίπου 30 εκατ. ανέργους και έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών γύρω στα 40 δις δολάρια. Με χρέος 65 δις δολάρια και ραγδαία πτώση της παραγωγής και των επενδύσεων, η Ρωσική οικονομία στηρίζει το μέλλον της στο ΔΝΤ.

Η παρουσία μεγάλης Ελληνικής ομογένειας σε διάφορες περιοχές της Ρωσίας, αποτελεί ένα επιπλέον πλεονέκτημα για την σύσφιξη των οικονομικών σχέσεων των δύο κρατών.

ΑΡΜΕΝΙΑ: Η εμπόλεμη Αρμενία αντιμετωπίζει μεγάλα οικονομικά προβλήματα, αλλά διαθέτει το στήριγμα των Αρμενίων της διασποράς. Το κατά κεφαλήν βιομηχανικό προϊόν είναι γύρω στα 2.500 ρούβλια, ενώ διαθέτει και μια μικρή αγροτική παραγωγή. Πριν από μερικούς μήνες, η Αρμενία υπέγραψε με την Ελλάδα συμφωνία οικονομικής και βιομηχανικής συνεργασίας.

ΑΖΕΡΜΠΑΙΤΖΑΝ: Το εμπόλεμο Αζερμπαϊτζάν βρίσκεται στο κέντρο διεισδύσεως, οικονομικής και πολιτικής, από την Τουρκία και το Ιράν, και προσπαθεί να απεγκλωβιστεί από τον ασφυκτικό αυτό εναγκαλισμό. Προσβλέπει κυρίως στο ΔΝΤ με σκοπό την οικονομική του ανασυγκρότηση.

ΤΟΥΡΚΙΑ: Η Τουρκία μετέχει στη συνεργασία αυτή με το κύρος μιας μεγάλης χώρας της περιοχής, η οποία όμως στην πραγματικότητα στενάζει υπό το βάρος μιας οικονομίας προστατευομένης με επιδοτούμενες εξαγωγές, με πληθωρισμό 70 τοις εκατό, με τεράστια ελλείματα και εξωτερικό χρέος, με τεράστια κοινωνικά προβλήματα και ανοικτό μέτωπο στο εσωτερικό με το Κουρδικό λαό. Η νέα Τουρκική πρωτοβουλία συνοψίζεται στη δήλωση του Τούρκου προέδρου Τ. Οζάλ, κατά τη τελετή μονογραφής της Συμφωνίας Παρευξείνιας Συνεργασίας στη πρώτη σύνοδο των εκπροσώπων εννέα κρατών της περιοχής στις 3 Φεβρουαρίου 1992, σύμφωνα με την οποία «η περιφερειακή στρατηγική υποκαθιστά πλέον τις εθνικές οικονομικές στρατηγικές και το γεγονός αυτό απαιτεί το συντονισμό των προσπαθειών των κρατών της Μαύρης Θάλασσας». Σημειώτέον ότι ο επιχειρηματικός κόσμος της Τουρκίας και το επίσημο κράτος ακολουθούν μια «επιθετική» οικονομική πολιτική στον εξωτερικό τομέα.

Η συμμετοχή και ο ιδιαίτερος ρόλος της Ελλάδας στην Παρευξείνια Οικονομική Συνεργασία

Στη διάσκεψη του Νταβός, το Φεβρουάριο του 1992, είχε αποφασιστεί να συμμετάσχει στη νέα οικονομική ένωση και η Ελλάδα, παρά τις έντονες αντιδράσεις του τουρκικού τύπου. Στη διάσκεψη της Κωνσταντινουπόλεως της 3ης Φεβρουαρίου 1992, οι εκπρόσωποι των εννέα κρατών της Μαύρης Θάλασσας εξέτασαν το ενδεχόμενο συμμετοχής στη Συμφωνία της Αλβανίας και της Ελλάδας, η οποία, τελικώς, συμμετείχε στην υπογραφή της Συμφωνίας στις 25 Ιουνίου 1992.

Η Ελλάδα είναι η μόνη χώρα της σχετικής Συμφωνίας η οποία είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Είναι γεγονός ότι ο προσανατολισμός της χώρας είναι και παραμένει έντονα κοινοτικός. Το γεγονός αυτό αποτελεί ένα μεγάλο πλεονέκτημα έναντι όλων των υπολοίπων κρατών τα οποία υπέγραψαν τη Διακήρυξη. Η Ελλάδα είναι μια χώρα με αφομοιωμένους τους μηχανισμούς της αγοράς και η οικονομία της είναι πλήρως απελευθερωμένη.

Οι υπόλοιπες χώρες προσβλέπουν αφενός στη κοινοτική ιδιότητα της Ελλάδας και αφετέρου στις οικονομικές της εμπειρίες. Έλληνες επιχειρηματίες και εμπειρογνώμονες που έρχονται σε επαφή με οικονομικούς παράγοντες στις εν λόγω χώρες, διαπιστώνουν ότι η Ελλάδα αντιμετωπίζεται ιδιαίτερα φιλικά σε σύγκριση με τις πιο ανεπτυγμένες χώρες της Δυτικής Ευρώπης τις οποίες συχνά θεωρούν οικονομικώς ιδιαίτερα επιθετικές.

— Η συμβολή της Ζώνης Οικονομικής Συνεργασίας στην εξομάλυνση των διαφορών και την αποκατάστασή της σταθερότητας στη περιοχή.

— Η υπερίσχυση του πολιτικού χαρακτήρα της Συμφωνίας

Η έντονη αμφισβήτηση για την αποτελεσματικότητα και την επιτυχία του εγχειρήματος της Οικονομικής Συνεργασίας των κρατών του Ευξείνου Πόντου έχει οδηγήσει στη γενικότερη, αν και πρώιμη, εκτίμηση ότι η σχετική πρωτοβουλία έχει περισσότερο πολιτικό παρά οικονομικό ενδιαφέρον.

Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός, ότι οι συγκεντρωθέντες ηγέτες στη σύνοδο της Κων/πολης τόνισαν την ανάγκη κατάπαυσης του πυρός στις περιοχές εντάσεως και την επιθυμία ειρηνικής επιλύσεως των δια-

φορών. Σημειώτεον ότι οι ένοπλες συρράξεις, οι εντάσεις και οι διαμάχες μεταξύ των κρατών είναι διάχυτες στη περιοχή του Ευξείνου.

Στη Μολδαβία, η Ρωσόφωνη μειονότητα, η οποία υποστηρίζεται από τη Μόσχα, έχει ήδη ανακηρύξει την ανεξαρτησία της Δημοκρατίας του Δνειστερου και βρίσκεται σε σύρραξη με τις κυβερνητικές δυνάμεις της Μολδαβίας.

Η Γεωργία μαστιζείται από εμφύλιο, ανταγωνισμούς και εθνικές συρράξεις (Αμαχάζιοι, Οσέτιοι).

Η ένοπλη σύγκρουση μεταξύ Αρμενίας και Αζερμπαϊτζάν στο Ναγκόρνο-Καραμπάχ συνεχίζεται αμείωτη.

Η Τουρκία βρίσκεται σε διαμάχη με την Αρμενία σχετικά με τα ιστορικά της δικαιώματα στο Ναχitseβάν, ενώ παράλληλα εντείνεται η ένοπλη σύγκρουση με τον Κουρδικό λαό.

Τέλος η Ρωσία βρίσκεται σε διένεξη με την Ουκρανία σχετικά με τη διοίκηση του στόλου της Μαύρης Θάλασσας.

Οι συγκεντρωθέντες ηγέτες υπογράμμισαν την επιθυμία να παραχωρήσουν οι περιφερειακές συγκρούσεις τη θέση τους στην οικονομική συνεργασία. Αυτό όμως προϋποθέτει, όχι μόνο τη κατάπαυση του πυρός, αλλά και την ειρηνική και δίκαιη διευθέτηση των διαφορών μέσα από διμερείς διαπραγματεύσεις. Η επίλυση δηλαδή των διαφορών δεν βασίζεται τόσο στην οικονομική συνεργασία, όσο περισσότερο στο τερματισμό των συγκρούσεων. Μέχρι στιγμής όμως, καμμία οικονομική συναλλαγή δεν φαίνεται ικανή να σταματήσει τις ένοπλες συγκρούσεις και ίσως θα πρέπει να περάσει αρκετός χρόνος έως ότου η Ζώνη Οικονομικής Συνεργασίας του Ευξείνου μπορέσει να αποδώσει ως όργανο εξομαλύνσεως των διαφορών.

Η πολιτική αστάθεια και η οικονομική ένδεια των Παρευξεινίων κρατών περιορίζουν κατά πολύ τις προοπτικές και δυνατότητες οικονομικής συνεργασίας και ευχέρειας επενδύσεων στις χώρες αυτές.

Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η νέα πολιτική της Τουρκίας έχει να αντιμετωπίσει αρκετές δυσχέρειες, οι οποίες πηγάζουν από την παράλληλη πολιτική δύο άλλων κρατών, της Ρωσίας και του Ιράν.

Η Άγκυρα, βεβαίως, αντιλαμβάνεται ότι ο πρώην Σοβιετικός χώρος δεν αποτελεί ένα ελεύθερο πεδίο όπου θα μπορούσε ανεμπόδιστα να αναπτύξει την επιρροή της. Η Ρωσία, παρά τα οικονομικά της προβλήματα, δεν εννοεί να απωλέσει τις προνομιακές σχέσεις που διατηρεί με τις χώρες της πρώην Σοβιετικής Ενώσεως, στις οποίες άλλωστε ζουν ισχυρές ρωσικές μειονότητες.

Επίσης, ο κύριος ανταγωνιστής της Τουρκίας, το Ιράν, παρά την αρχική ξέφρενη κούρσα ανταγωνισμού με την Τουρκία, προτίμησε να χαμηλώσει τους τόνους της αντιπαράθεσής με τη πολιτική της Τουρκίας, ύστερα από την αποτυχία των προσηλυτιστικών προσπάθειών στις μουσουλμανικές Δημοκρατίες της Κεντρικής Ασίας, των οποίων οι κάτοικοι είναι ως επί το πλείστον Σουνίτες και Τουρκόφωνοι. Τη στιγμή αυτή η επιρροή του Ιράν περιορίζεται στο Περσόφωνο Τατζικιστάν, χωρίς όμως να αποκλείεται μια μεταγενέστερη εξάπλωση της επιρροής του.

Το κρατικό ραδιόφωνο της Τεχεράνης, επικρίνοντας την Παρευξεινία Συμφωνία, χαρακτήρισε την όλη προσπάθεια ως απόδειξη του Τουρκικού οικονομικού επεκτατισμού στη Μαύρη Θάλασσα. Θα ήταν ίσως πρόωρο να συμφωνήσουμε ή να διαφωνήσουμε με έναν τέτοιο χαρακτηρισμό. Το μέλλον θα δείξει αν όλες αυτές οι υποθέσεις αποβούν, τελικώς, αληθείς.

Οι νέοι Έλληνες πρόσφυγες από την Αμπχαζία του Καυκάσου

του Βλάση Αγτζίδη

Η ελληνική παρουσία στην Αμπχαζία

Η Αμπχαζία — για την οποία όπως γράφει ο F.P. Dombrohotof στο βιβλίο του "Tsernopomorskaya Pomperozie Kavkaza": «... το 25 π.χ. η γη δυτικά του ποταμού Ιγκούρα (Εγκρίσι), δηλαδή η τωρινή Αμπχαζία, ανήκε στους Έλληνες».

Ο ιστορικός Z.B. Andzambatze αναφέρει ότι η Διοσκουριάς, το σημερινό Σοχούμι, ιδρύθηκε από Μιλησίους κατοίκους του μικρασιατικού Πόντου κατά τον 5ο π.Χ. αιώνα. Το όνομά της η πόλη το πήρε από τους δίδυμους αδελφούς Διόσκουρους. Τον Κάστορα και τον Πολυδεύκτη, οι οποίοι συμμετείχαν στην Αργοναυτική εκστρατεία. Η Διοσκουριάς, όπως αναφέρει ο ιστορικός και γεωγράφος Στράβων, ανεδείχθη σε εμπορικό κέντρο για τους λαούς του Καυκάσου όπου «συναντιούνται εβδομήντα φυλές».

Κατά τη νεώτερη περίοδο το Σοχούμι υπήρξε σημαντικό κέντρο του ελληνικού εθνικού κινήματος στη Μαύρη Θάλασσα. Το κλίμα αλλά και το ηθικό των Ελλήνων στο Σοχούμι φαίνεται από την περιγραφή μιας πανηγυρικής εκδήλωσης στο κέντρο της πόλης, με αφορμή την ήττα των Τούρκων στον παγκόσμιο πόλεμο και την διαφαινόμενη προοπτική χειραφέτησης των Ελλήνων της Μικράς Ασίας και του Πόντου:

«Μέσα σε περιβάλλον, πλημμυρισμένο από την κυανόλευκο και κυριαρχημένο από ατμόσφαιρα εθνικής έξαρσης, εκφωνήθηκαν ενθουσιαστικοί λόγοι για την Ελλάδα, το ελληνικό έθνος και το ελληνικό πνεύμα, όπως και για τους αγώνες που διεξήγαγε, από τα χρόνια ακόμα της αρχαιότητας, ο ελληνικός λαός για τον πολιτισμό και τους ελεύθερους θεσμούς της ανθρωπότητας εναντίον της βαρβαρότητας και της τυραννίας. Στους λόγους γινόνταν ιδιαίτερη αναφορά στους απελευθερωτικούς βαλκανικούς πολέμους και στη συμμετοχή της Ελλάδας στον τελευταίο νικηφόρο πόλεμο των Συμμάχων, που έπαθλό της θα έχει την απελευθέρωση του υπόδουλου μαρτυρικού ελληνισμού της Θράκης, της Μικρασίας και του Πόντου. Γι' αυτό και κάθε τόσο αναφερόταν το όνομα του εθνάρχη Ελευθερίου Βενιζέλου, που ηλέκτριζε την πανήγυρι και έδινε αφορμή σε τρελλά χειροκροτήματα και ζητωκραυγές. Μαθητές και μαθήτριες απαγγείλαν πατριωτικά ποιήματα, ενώ μικροί και μεγάλοι τραγούδησαν με την ψυχή τους το «Μαύρ' η νύχτα στα βουνά», «Του Κίτσου η μάνα» κ.ά. με τον Εθνικό Ύμνο πάντα πρόχειρο, σε

Εβδομήντα χρόνια μετά την συνθήκη της Λωζάννης, με την οποία οι επιβιώσαντες από τις διώξεις Έλληνες του Πόντου, της Ιωνίας και της Ανατολικής Θράκης έπρεπε να εγκαταλείψουν τις παλιές κοιτίδες τους, ο Εύξεινος Πόντος ματώνει και πάλι. Στον Καύκασο αυτό τον καιρό διαδραματίζεται άλλη μια τραγωδία του ελληνισμού. Η κατάρρευση του ολοκληρωτισμού και η ανάδυση των ιστορικών εκκρεμοτήτων και άλυτων διαφορών μεταξύ των εθνών βγήκαν ξανά στο προσκήνιο. Ο ελληνισμός υπαρκτός και δυναμικός, συρρικνωμένος όμως από τις συνεχείς διώξεις τα τελευταία εβδομήντα χρόνια, βρίσκεται στο μάτι του κυκλώνα και περιμένει πολλά από την μοναδική ελεύθερη ελληνική γη, την Ελλάδα.

Οι πρώτοι που βρέθηκαν μεταξύ των πυρών ήταν οι Έλληνες κάτοικοι του χωριού Μεχνανά στο Ναγκόρνο Καραμπάχ που βρίσκεται στη ζώνη των στρατιωτικών επιχειρήσεων των Αρμενίων και των Αζερμπαϊτζανών.

Το προσφυγικό πρόβλημα των Ελλήνων οξύνθηκε πριν από ένα περίπου χρόνο, όταν άρχισε ο πόλεμος στην Αμπχαζία, στην βορειοδυτική πλευρά της Γεωργίας. Με τις συγκρούσεις, οι Έλληνες του Σοχούμι βρέθηκαν στο μέσον των μαχών. Οι συγκρούσεις στην πόλη, την αρχαία ελληνική Διοσκουριάδα της οποίας τα ερείπια είναι ακόμα ορατά στο λιμάνι της σύγχρονης πόλης, ξεκίνησαν από την ύπαρξη του άλυτου απ' ό,τι φαίνεται με ειρηνικά μέσα εθνικού προβλήματος και του αδιεξόδου που δημιουργεί η κληρονομιά της σοβιετικής διοικητικής οργάνωσης.

Με βάση την επίσημη απογραφή του 1989, από τους 358.000 Έλληνες της Σοβιετικής Ένωσης, οι 100.052 ζούσαν στη δημοκρατία της Γεωργίας. Στην περιοχή της Αμπχαζίας πριν την έναρξη των συγκρούσεων κατοικούσαν επίσημα 14.000 Έλληνες. Όμως ο πραγματικός τους αριθμός ήταν πολύ μεγαλύτερος.

Η ελληνική πολιτεία ανταποκρινόμενη στις εκκλήσεις των Ελληνικών οργανώσεων της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και των ποντιακών συλλόγων της Ελλάδας αποφάσισε τον απεγκλωβισμό των Ελλήνων από την ζώνη του πολέμου στην Αμπχαζία. Η επιχείρηση ήταν καλοοργανωμένη από το Υπουργείο Εξωτερικών και το ΓΕΕΘΑ, με την άμεση εποπτεία της υφυπουργού εξωτερικών κ. Βιργινίας Τσουδερού. Στην υπηρεσία του ευγενικού αυτού στόχου τέθηκε το πλοίο «V-iscountes M».

στιγμές που κόρωνε η ατμόσφαιρα από τα παραληρήματα του εθνοσιασμού και χόρευαν εθνικούς χορούς, ποντιακούς και τοπικούς του Καυκάσου χορούς».

Η αιτία του πολέμου

Η σύγχρονη περίοδος χαρακτηρίζεται από την κυριαρχία των μπολσεβίκων στο χώρο της παλιάς τσαρικής αυτοκρατορίας. Η Γεωργία εντάχθηκε βίαια στην ΕΣΣΔ το 1921, όταν ο Κόκκινος Στρατός κατάργησε την ανεξαρτησία της. Η Αμπχαζία προσχώρησε μόνη της στη Σοβιετική Ένωση με το καθεστώς της Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας. Λίγο αργότερα, το 1931, υποβιβάζεται σε Αυτόνομη Δημοκρατία στα πλαίσια της Γεωργίας και αποτελεί μια από τις γεωγραφικές διεξόδους της προς τη Μαύρη Θάλασσα.

Οι Γεωργιανοί αντιμετώπιζαν από θέση υπεροχής την παραλιακή ζώνη. Πολλές φορές τόσο η κεντρική εξουσία όσο και οι ντόπιοι Γεωργιανοί, οι Μιγγρέλοι, κατηγορήθηκαν για αυταρχική συμπεριφορά κατά των άλλων εθνών.

Αυτή ακριβώς η εθνική υπεροψία των Γεωργιανών και η ανοιχτή στρατιωτική παρέμβαση της Τιφλίδας στο Σοχούμι, οδήγησε στην συσπείρωση όλου του «ρωσόφωνου» πληθυσμού της Αμπχαζίας εναντίον τους. Παρ' όλο που οι Αμπχαζίοι αποτελούν μόνο το 17% της Αμπχαζίας έχουν με το μέρος τους την πλειοψηφία του συνολικού πληθυσμού. Σήμερα η Αμπχαζία, με την αφανή υποστήριξη της Ρωσίας, θέλει να γίνει ανεξάρτητη Δημοκρατία και να επαναφέρει το καθεστώς που υπήρχε έως το 1931. Η ένοπλη αντιπαράθεση φαίνεται ότι αποτελεί το μόνο δρόμο για την επίλυση του αδιεξόδου.

Σοχούμι: κατεστραμμένη πόλη!

Η εικόνα που αντίκρυσα στο Σοχούμι ήταν απίστευτη. Η πανέμορφη πόλη του Καυκάσου, που ήταν πνιγμένη στο πράσινο και στα νερά, ήταν νεκρή. Η εγκατάλειψη και ο θάνατος ήταν παντού. Η ερωτική και ευχάριστη ατμόσφαιρα που κάποτε είχε αυτή η πόλη είχε παραχωρήσει τη θέση στα καλασνίκωφ, στο θρήνο και στην καταστροφή.

Το υπαίθριο καφεενείο των Ελλήνων, απέναντι από το αριστοκρατικό ξενοδοχείο «Ρίτσα», όπου μέχρι πρόσφατα άκουγες την ελληνική λαλιά, ήταν βουβό και πνιγμένο στο αγριόχορτο. Η «Άμρα», το παραλιακό καφέ, παραδοσιακός τόπος συνάντησης των παλιών Σοχουμιωτών αλλά και των ερωτευμένων, έστεκε έρημο και μισογκρεμισμένο, έχοντας δεμένα πάνω του πολεμικά πλοίαρια φορτωμένα με πολυβόλα και κατιούσες.

Οι δρόμοι της παραλίας κάτω από τα παλιά όμορφα ελληνικά σπίτια, που πριν λίγο καιρό έσφουζαν από ζωή και από επισκέπτες, σήμερα περιδιαβαίνονται από αγριωπούς Γεωργιανούς εθνοφρουρούς και μαυροντυμένες γυναίκες, οι οποίες φορούν μία, δύο και τρεις καρφίτσες με τα πρόσωπα των αγαπημένων που χάθηκαν στον πόλεμο.

Παντού η εγκατάλειψη και ο πόλεμος. Κρατήρες από βόμβες στους δρόμους, καμμένα αρχοντόσπιτα,

κατεστραμμένες λαϊκές πολυκατοικίες. Παντού ακούς ψιθυριστά, απίστευτες ιστορίες από τον πόλεμο και τις αγριότητες που διαπράχθηκαν.

Οι πρόσφυγες

Οι 1013 Έλληνες πρόσφυγες επιβίβησαν στο πλοίο «Visscountes» την Κυριακή 15 Αυγούστου 1993. Όλοι είχαν να διηγηθούν τα μύρια όσα προβλήματα τους δημιούργησε ο πόλεμος εδώ και ένα χρόνο. Ήταν η τέταρτη κατά σειρά προσφυγιά που βίωσαν μέσα σε εβδομήντα χρόνια. Η πρώτη μεγάλη προσφυγιά ήταν από τον μικρασιατικό Πόντο, διωγμένοι από την τουρκική βία. Η δεύτερη ήταν η δεκαετία του '40 όταν οι σταλινικές αρχές εκτοπίζουν τον ελληνικό πληθυσμό στην Κεντρική Ασία, κοντά στα ρωσοκινεζικά σύνορα. Δεν υπάρχει ούτε ένας που να μην έχει κάποια τραυματική εμπειρία. Οι ιστορίες για συγκρούσεις, επιθέσεις ατάκτων και λεηλασίες, για καταστροφές σπιτιών από εκρήξεις για ισοπεδωμένα χωριά νομίζεις ότι ξεπηδούν από ένα άλλο κόσμο που ανήκει στο παρελθόν και στο φανταστικό.

Δύο είναι τα στοιχεία που κυριαρχούν στις αφηγήσεις των προσφύγων, οι καταστροφές από τις μάχες και οι λεηλασίες από τους παρακρατικούς. Ο Κώστας Σοφινάνωφ από το χωριό Γεωργιέφκα λέει: «Στο χωριό μας ήρθαν μια μέρα 50-60 οπλισμένοι άτακτοι. Αφού πρώτα μπήκαν στην εκκλησία και προσευχήθηκαν μετά άρχισαν τις ληστείες και τις βιαιότητες κατά του ελληνικού πληθυσμού. Χτύπησαν, λήστεψαν, βίασαν και πυρπόλησαν σπίτια. Εμείς δεν μπορέσαμε να αντιδράσουμε». Ο Χ. Καρβουνίδης αφηγείται: «Ήρθαν μια μέρα στο σπίτι μου με τα όπλα. Μου πήραν τα πάντα. Τα ρούχα που φοράω τώρα μου τα έδωσαν οι γείτονες. Το σπίτι μου καταστράφηκε από οβίδα τάνκ».

Η Αικατερίνη Καριοφύλλη λέει: «Ένα βράδυ ήρθαν οκτώ οπλισμένοι σαν αστακτοί. Στα πρόσωπα φορούσαν μάσκες. Αφού σκότωσαν τα ζώα, μας έστησαν στον τοίχο και άρχισαν να πυροβολούν γύρω μας για να ομολογήσουμε που έχουμε κρυμμένα τα λεφτά. Μας τα πήραν όλα. Εγώ έμεινα μόνο με το φουστάνι που φοράω». Τα βασανιστήρια δημιούργησαν ψυχικά προβλήματα σε αρκετούς, όπως στην Αγάπη Τσάτσα και τον άντρα της που βασανίστηκαν από τους παρακρατικούς για να παραδώσουν τα τιμαλφή και τα χρήματα.

Υπάρχουν και κρούσματα βιασμών. Η Α.Π. ληστεύτηκε και βιάστηκε. Επειδή πρόβαλε αντίσταση, της έκοψαν το λοβό του αυτιού με πυρορολιισμό.

Οι Έλληνες νεκροί στην Αμπχαζία

Στην ζώνη ελέγχου των Γεωργιανών, απ' όπου έγινε η μεταφορά των προσφύγων δηλαδή το ένα πέμπτο της Αμπχαζίας, καταμετρήθηκαν 54 Έλληνες νεκροί. Από αυτούς οι 26 δολοφονήθηκαν για να ληστευτούν, 22 ήταν θύματα βομβαρδισμών και 6 σκοτώθηκαν σε πολεμικές συγκρούσεις. Ο κατάλογος των νεκρών που συντάχθηκε δεν θεωρείται πλήρης, ενώ υπολογίζεται ότι οι Έλληνες νεκροί απ' όλη την Αμπχαζία μπορεί να ξεπερνούν τους 200.

Από τις 300 οικογένειες που μελετήθηκαν κατά τη διάρκεια του ταξιδιού προς την Ελλάδα προκύπτουν

συγκλονιστικά στοιχεία. Το 83% είχε εξοριστεί στην Κεντρική Ασία από τους σταλινικούς και επανεγκαταστάθηκε στην Αμπχαζία μετά την αποσταλινοποίηση, ξεκινώντας πάλι από το μηδέν. Το 46% των οικογενειών έπεσε θύμα ληστείας ενώ οι κατοικίες του 45% υπέστησαν ολικές ή μερικές καταστροφές.

Δεν θα ήταν σωστό να θεωρήσουμε τις επίσημες γεωργιανές αρχές, παρ' όλο που ο στρατός αποτελείται κυρίως από εθελοντές - πλιατσικολόγους, υπεύθυνες για τις πράξεις βιαιότητες. Οι πραγματικοί ένοχοι είναι το κλίμα αναρχίας που επικράτησε και οι ιστορικές διαφορές μεταξύ των διαφόρων πληθυσμών. Οι επίσημες γεωργιανές αρχές προσπάθησαν σε κάποιες περιπτώσεις να προστατέψουν τους ελληνικούς πληθυσμούς από την τυφλή βία. Το γεγονός αυτό ομολογείται από πρόσφυγες της περιοχής Γάγρας. Όταν η πόλη αυτή κατελήφθη από τον γεωργιανό στρατό δεν παρατηρήθηκαν σοβαρές πράξεις βίας κατά του γηγενούς ελληνικού πληθυσμού.

Η καταστροφή του «Κόκκινου Καπνά»

Στο Σοχούμι είχα βρεθεί για τελευταία φορά τον Αύγουστο του '91, δουλεύοντας στα Κρατικά Αρχεία της Αμπχαζίας. Στο Αρχείο, εκτός από άφθονες αναφορές για τους Έλληνες σε έγγραφα, κρατικά και κοινοτικά, υπήρχαν μοναδικά ντοκουμέντα της ελληνικής πολιτισμικής παρουσίας του μεσοπολέμου. Εφημερίδες και βιβλία που γλύτωσαν από τη manía των σταλινικών, οι οποίοι την περίοδο των φοβερών διώξεων κατά του ελληνικού στοιχείου, συγκέντρωσαν και κατέστρεψαν μεθοδευμένα οτιδήποτε ήταν γραμμένο στην ελληνική γλώσσα. Η πλήρης σειρά της εφημερίδας «Κόκκινος Καπνάς», δηλαδή «Κόκκινος Καπνεργάτης» — πρωτοκυκλοφόρησε το 1933 και η έκδοση διακόπηκε βίαια από τις αρχές του 1938— υπήρχε στο κρατικό Αρχείο.

Στο Σοχούμι είχα βρεθεί για προτελευταία φορά δύο χρόνια πριν, δουλεύοντας στα κρατικά αρχεία. Η εκδήλωση του πραξικοπήματος του Αυγούστου του '91 με υποχρέωσε να εγκαταλείψω την πόλη για να την συναντήσω δύο χρόνια αργότερα κατεστραμένη και νεκρή. Από το τριώροφο κρατικό αρχείο της πόλης δεν έμεναν τίποτα περισσότερο από τέσσερις καμμένους τοίχους. Απ' ό,τι μάθαμε πυρπολήθηκε συνειδητά από τους παρακρατικούς της πόλης. Τα μοναδικά ελληνικά ντοκουμέντα, που είχαν την τύχη να γλυτώσουν την καταστροφική manía των σταλινικών, καταστράφηκαν από την παράνοια των σωβινιστών.

Η διαπίστωση της ύπαρξης της πλήρους σειράς στο αρχείο του Σοχούμι έγινε το καλοκαίρι του 1989 από τον γράφοντα, στα πλαίσια μιας αποστολής ελληνικών σχολικών βιβλίων από τον ποντιακό σύλλογο «Αργώ» στις ελληνικές κοινότητες στον Καύκασο και στην Υπερκαυκασία. Στη συνέχεια ο ίδιος σύλλογος προσπάθησε και κατάφερε να εξασφαλίσει φωτοτυπίες της εφημερίδας. Για την προσπάθεια αυτή ο Χ. Σοφινιάδης, ο οποίος συμμετείχε μαζί με τον Λ. Πιπερίδη, λέει:

«Το περιβάλλον που συναντήσαμε δεν ήταν πολύ φιλόξενο. Το βαρύ κλίμα οφειλόταν στις εθνικές εντάσεις και κυρίως στην πολιτική των Γεωργιανών ενάντια στους Αμπχαζίους. Χρειάστηκε αρκετός καιρός για

την ταξινόμηση των φύλλων της εφημερίδας. Προσπαθήσαμε να βρούμε κάπου οπουδήποτε ένα φωτοτυπικό μηχάνημα. Δυστυχώς στην πόλη δεν υπήρχε κανένα, ιδίως των διαστάσεων της εφημερίδας. Τελικά, μετά από δύο ημέρες και με την βοήθεια Ελλήνων κομματικών, εντοπίσαμε σε ένα εργοστάσιο ένα φωτοτυπικό απίθανα παλιάς τεχνολογίας. Μετά από διαβουλεύσεις εξασφαλίσαμε και πληρώσαμε τα τελευταία ρολλά φωτοτυπικού χαρτιού. Σχεδόν τρεις ημέρες απαιτήθηκαν για να γίνουν τα αντίγραφα. Στη συνέχεια χρειαστήκαμε άλλες τρεις ημέρες για την ταξινόμηση και την συσκευασία των ρολών. Μας βοήθησαν πολύ οι συμπατριώτες μας που εκείνο τον καιρό ετοιμάζονταν να φύγουν για την Ελλάδα και καταφέραμε να μεταφέρουμε το υλικό στις οικοσκευές τους».

Η ποιότητα των σοβιετικών φωτοαντιγράφων όμως επέβαλλε την ανάλυση νέας προσπάθειας για την φωτογράφιση της εφημερίδας με μικροφίλμ. Την επόμενη χρονιά, με την συμπαράσταση της Ελευθεροτυπίας και του διευθυντού της Σ. Φυντανίδη, γίνεται κατορθωτή η προσπάθεια, παρ' ό,τι το πραξικόπημα που εκδηλώθηκε στην Μόσχα περιορίσει τον διαθέσιμο χρόνο. Πολύτιμη ήταν και πάλι η συμβολή του Ν. Ιωαννίδη του υποδιευθυντή του αρχείου. Το πρωί, ξημερώματα, μετά το πραξικόπημα, παρ' όλο που το κλίμα είχε γίνει εξαιρετικά βαρύ και στην ατμόσφαιρα άρχισε να πλανιέται ο φόβος του χαφίε και του καγκεμπίτη, μας άνοιξε το αρχείο για να προλάβουμε να τελειώσουμε το μικροφιλμάρισμα των υπόλοιπων φύλλων της Εφημερίδας.

Το πυρπολημένο Αρχείο

Στο αρχείο Ξαναπήγα με αφορμή την επιχείρηση «Χρυσόμαλλο Δέρας». Η εικόνα που αντικρύσαμε ήταν εφιαλτική. Από το τριώροφο κτίριο απέμειναν μόνο οι καμμένοι τοίχοι. Η ιστορία της περιοχής είχε γίνει στάχτη. Τα ελληνικά ντοκουμέντα που γλύτωσαν από τη σταλινική λαίλαπα, καταστράφηκαν από την παράνοια των σωβινιστών. Ευτυχώς που είχαμε προλάβει δύο χρόνια πριν, να μεταφέρουμε σε μικροφίλμ ένα μέρος των ελληνικών ντοκουμένων, χάρη στην πολύτιμη συμπαράσταση της Ελευθεροτυπίας και του διευθυντή της Σεραφείμ Φυντανίδη.

Για την καταστροφή του αρχείου ο συμπατριώτης μας Χαράλαμπος Πολιτίδης είπε:

«Η πυρκαγιά προκλήθηκε από μια ομάδα τεσσάρων ενθοφρουρών, οι οποίοι έφτασαν με λευκό αυτοκίνητο Λάντα, χωρίς αριθμούς κυκλοφορίας. Οι τρεις από αυτούς βγήκαν και άνοιξαν πυρ κατά των κρατικών αρχείων. Ο τέταρτος με οπλοπολυβόλο πυροβολούσε από το παράθυρο του αυτοκινήτου.

Αφού οι πόρτες που πυροβολούσαν άνοιξαν, έριξαν μέσα στο κτίριο μια εμπρηστική χειροβομβίδα. Ενώ γινόταν αυτά, ένας από τους ενθοφρουρούς φώναξε ένα επτάχρονο αγόρι —ρωσόφωνο κάτοικο της πόλης, ένα από τα πολλά μικρά παιδιά που τριγυρίζουν την πόλη χωρίς να φοβούνται τίποτα— του έβαλε στο χέρι περιστροφή, τον κατηύηνε προς τα κρατικά αρχεία και τον έβαλε να πυροβολεί... Δεκάδες άνθρωποι ήταν συγκεντρωμένοι εκεί, στο φλεγόμενο κτίριο των κρατικών αρχείων —ανάμεσά τους και εγώ— που προσπα-

θούσαμε να οργανώσουμε το σβήσιμο της φωτιάς. Όμως «γενναίοι» φρουροί με αυτόματα όπλα μας απομάκρυναν».

Τραγική φιγούρα ο Νικόλαος Ιωαννίδης, υποδιευθυντής του Αρχείου. Η ευγενικότερη φυσιογνωμία που γνώρισα τα χρόνια που μελετώ τις ελληνικές κοινότητες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης. Διανοούμενος, σεμνός και βαθειά πατριώτης. Από τους πρώτους στο ελληνικό κίνημα που εμφανίστηκε με την περestroίκα. Με βαθειά θλίψη γιατί δεν γνωρίζει τα ελληνικά, αποτέλεσμα της διάλυσης της οικογένειάς του από τον σταλινισμό και της εξορίας στην Κεντρική Ασία. Η θέση του, ως υποδιευθυντής της Αρχείου, του επέτρεψε να εκδόσει το 1991 στα ρωσικά μια μοναδική μελέτη για τον ελληνισμό της Αμπχαζίας με τίτλο: «Grekī v Amphazii». Η αρχική αυτή έρευνα συμπληρώθηκε με ένα δεύτερο βιβλίο που ολοκλήρωνε την έρευνα του ελληνισμού μέσω των κρατικών εγγράφων. Τα μοναδικά χειρόγραφα του δεύτερου βιβλίου καταστράφηκαν μέσα στο αρχείο. Μαζί με τα χειρόγραφα, καταστράφηκαν και τα στοιχεία των 45 περίπου ελληνικών κοινοτήτων της Αμπχαζίας, που είχαν συλλεχθεί για μια έρευνα καταγραφής που πραγματοποιεί η Γενική Γραμματεία Απόδημου Ελληνισμού και υλοποιεί το παν/μιο του Αιγαίου.

Το χτύπημα που υπέστη ο Ν. Ιωαννίδης ήταν πολύ μεγάλο. Ο μεγάλος του έρωτας, η ιστορία των Ελλήνων στην Αμπχαζία, βρίσκεται μέσα την τέφρα του Αρχείου μαζί με τις ιστορίες των άλλων εθνών της περιοχής, των Αμπχαζίων, των Αρμενίων, των Ρώσων, των Εβραίων αλλά ακόμα και των Γεωργιανών, που κάποιοι φανατικοί απ' αυτούς προσπάθησαν να εξαφανίσουν την ιστορική μνήμη της περιοχής. Ο Ιωαννίδης παρέμεινε στο Σοχούμι! Όμως οι καθημερινές του επισκέψεις στο πυρπολημένο Αρχείο αποκλείεται να φέρουν την ειρήνη στην καρδιά του.

Η αναχώρηση του πλοίου με τους πρόσφυγες το βράδυ της Κυριακής της 15ης Αυγούστου 1993 θα μπορούσε να είναι μια συγκλονιστική στιγμή ελληνικής τραγωδίας. Οι πρόσφυγες όλοι στο κατάστρωμα, πίσω τους η σκοτεινή πόλη και οι εικόνες από τα κλαμένα μάτια των συγγενών που έμειναν πίσω. Οι Γεωργιανοί στρατιώτες στην προβλήτα αποχαιρετούν το πλοίο με συνεχείς ομοβροντίες από τα καλασνίκωφ ενώ οι πρόσφυγες αρχίζουν ένα τρελό χορό με τους ήχους της ποντιακής λύρας, για να ξεχάσουν ότι αφήνουν πίσω τους και για να υποδεχτούν ένα καλύτερο μέλλον.

ΕΛΛΗΝΕΣ ΝΕΚΡΟΙ ΣΤΗΝ ΑΜΠΧΑΖΙΑ

Α) Θύματα παρακρατικών ομάδων

Βαχανέλωφ Μ. Γεώργιος, ετών 78. Ληστεύτηκε και δολοφονήθηκε στο σπίτι του αφού πρώτα βασανίστηκε.

Γεραλίδης Χαράλαμπος, ετών 36. Δολοφονήθηκε στο δρόμο επιτρέφοντας από την δουλειά του.

Εγκόρωφ Κώστας. Ληστεύτηκε και δολοφονήθηκε μέσα στο σπίτι του.

Ηλιάδης Χρήστος, ετών 73. Δολοφονήθηκε μέσα στο σπίτι του στο χωριό Καμάν. Το σπίτι του κάηκε.

Καϊταλίδης Γιάννης, ετών 57. Ληστεύτηκε και δολοφονήθηκε μέσα στο σπίτι του στο χωριό Αχασένι (Σουμπάρα).

Κεσίδης Ηρακλής. Ληστεύτηκε και δολοφονήθηκε με στραγγαλισμό.

Κέσωφ Γιάγκος. Του έκλεψαν το αυτοκίνητο και τον δολοφόνησαν στο χωριό Οντίσι.

Κέσωφ. Η σύζυγος του Γιάγκου.

Μαυρόπουλος Θεοφάνης, ετών 55. Δολοφονήθηκε στο σπίτι του στο χωριό Βολοντάροφκα. Η γυναίκα του κακοποιήθηκε με αποτέλεσμα να χάσει τα λογικά της.

Ουσταμπασιδίου Παρθένα. Ετών 70. Κατακρεουργήθηκε στο σπίτι της με στόχο την ληστεία.

Ουσταμπασιδίου Ελένη. Ληστεύτηκε και δολοφονήθηκε.

Παπαδόπουλος Γιαγκούλης, ετών 35. Ληστεύτηκε και δολοφονήθηκε στο χωριό Πίρτσα.

Παπαδόπουλος Γιώργος. Ληστεύτηκε και δολοφονήθηκε στο χωριό Κελασούρ.

Παπαδόπουλος Ι. Παναγιώτης, ετών 65. Δολοφονήθηκε καθώς επέστρεψε στο σπίτι του από το αεροδρόμιο. Το πτώμα του ανακαλύφθηκε τυχαία στο νεκροτομείο.

Παπαδόπουλος Β. Τάκης (Δημήτρης), ετών 62. Ληστεύτηκε και δολοφονήθηκε μέσα στο σπίτι του.

Τριανταφύλλωφ Γιάννης. Δολοφονήθηκε στην πόλη του Σοχούμι.

Τριανταφύλλωφ Σούλα. Δολοφονήθηκε στην πόλη του Σοχούμι.

Ταλιγγιρίδης Παναγιώτης (Πάντζος), ετών 48. Έβαλαν φωτιά στο σπίτι και τον υποχρέωσαν με πυροβολισμούς να παραμείνει μέσα και να καεί ζωντανός.

Τσούλφας Γιάννης, ετών 62. Ληστεύτηκε και δολοφονήθηκε στο χωριό Πίρτσα.

Τσούλφας Κώστας, ετών 41. Ληστεύτηκε και δολοφονήθηκε.

Τσούλφα Σούλα, ετών 30, σύζυγος Παπαδόπουλου Γ. Ληστεύτηκε και δολοφονήθηκε στο χωριό Πίρτσα.

Τσούλφα Χρυσούλα, ετών 61. Ληστεύτηκε και δολοφονήθηκε μέσα στο σπίτι της στο χωριό Χούρμαλουχ (Οντίσι).

Φυτόσωφ Θεόδωρος. Ληστεύτηκε και δολοφονήθηκε.

Χαριτίδης Κώστας, ετών 82. Ληστεύτηκε και δολοφονήθηκε μέσα στο σπίτι του.

Χαριτόπουλος Κώστας, ετών 70. Δολοφονήθηκε μέσα στο σπίτι του στο χωριό Καμάν. Το σπίτι του κάηκε.

Χιονίδης Κοσμάς, ετών 68. Δολοφονήθηκε μέσα στο σπίτι του στο χωριό Καμάν. Το σπίτι του κάηκε.

Β) Θύματα βομβαρδισμών κ.λπ.

Γιελτσιδης Γεώργιος, ετών 70.
 Ζαρατιάδη Ν. Λιούμπα.
 Κατάνοβα Σόνια.
 Κοτσαμπασίδη Φωφώ, ετών 55.
 Κουρτσοπούλου Ανατολή.
 Μιχαηλίδης Μ. Παναγιώτης, 65 ετών. Σκοτώθηκε στο δρόμο ενώ πήγαινε να αγοράσει ψωμί.
 Μιχαηλίδης Παύλος.
 Μιχαηλίδου Σούλα, σύζυγος του Παναγιώτη.
 Μουράτοβα σύζυγος Νικολάου.
 Μουσαύλοβα Παρθένα, ετών 67.
 Μουστόπουλος Κώστας, ετών 75.
 Νικοπολίδη Χ. Όλγα. Πέθανε από τον λιμό.
 Παπαδόπουλος Γιάννης, ετών 60.
 Παπαδοπούλου Ι. Σοφία, ετών 60.
 Παρασκευοπούλου Δώρα, ετών 58.
 Σακάλοβα Σοφία.
 Σιδηρόπουλος Κοσμάς, ετών 25.
 Σοφιάνοβα Παρέσα.
 Ταραλίδης Νικόλαος.
 Ταραλίδη Βέρα.
 Τελίδης Π. Γιάννης. Σκοτώθηκε από έκρηξη οβίδας. Τον έθαψαν στην αυλή του σπιτιού του.
 Αλχάζωφ (άγνωστα τα υπόλοιπα στοιχεία).

Γ) Νεκροί σε πολεμικές επιχειρήσεις

Μιχαηλίδης Β. Χαράλαμπος, ετών 30. Πολεμούσε στο πλευρό των Αμπχαζίων. Σκοτώθηκε στις μάχες της Γάγγρας (2/11/92).
 Ντζίροφ Γεώργιος από το Ντμανίσι της κεντρικής Γεωργίας. Υπηρετούσε στον γεωργιανό στρατό. Σκοτώθηκε στο Σοχούμι τον Αύγουστο του '92.
 Παρασκευοπούλου Βιτάλι, ετών 43, από την Τσάλκα. Ταγματάρχης στην γεωργιανή αστυνομία.
 Ιακωβίδης Γιώργος, ετών 39, από την Τσάλκα. Υπηρετούσε στην γεωργιανή αστυνομία.
 Καλαϊτζίδης Ατάρι, ετών 33, από την Τσάλκα. Υπηρετούσε στην γεωργιανή αστυνομία.
 Οι τρεις παραπάνω δολοφονήθηκαν στην πόλη Σενάκι τον Σεπτέμβριο του '92 από οπαδούς του Γκαμασχούρντια.
 Καλαϊτζίδης Οδυσσεάς. Σκοτώθηκε στην Τσέτα όταν ένοπλοι συμμορίτες επιτέθηκαν στο αυτοκίνητο με καύσιμα που συνόδευε.

**ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΟΝΤΙΩΝ. ΒΑΤΟΥΜΙ.
21.7.1993 αριθμ. 75**

Αγαπητοί αδελφοί και αδελφές, σήμερα στην Γεωργία μαινεται φοβερός πόλεμος, χύνεται το αίμα των Ελλήνων ομοεθνών μας, χάνονται γέροι, γυναίκες και παιδιά.

1000 Έλληνες-πρόσφυγες από την Αμπχαζία εγκαταλείπουν το βίος πολλών γενεών, τα νοικοκυριά και τα σπίτια των χωρίς μέσα διαβίωσης για να σώσουν την ζωή τους. Κατευθύνθηκαν στο Μπατούμι για να μεταβούν αργότερα στην Ελλάδα μέσω της γειτονικής Τουρκίας.

Είναι δύσκολο να περιγραφούν τα πάθη των. Σε μια στιγμή έχασαν τα πάντα, πολλούς συγγενείς και μόλις πρόλαβαν να φύγουν από τα σπίτια τους και να σώσουν την ζωή τους.

Αλλά πιο δύσκολο ακόμα είναι να βλέπεις να κλαίνει οι μητέρες, παπούδες, γιαγιάδες. Η γενοκτονία των Ποντίων Ελλήνων συνεχίζεται, τους σκοτώνουν, τους κλέβουν, τους βιάζουν. Υπολογίζοντας ότι το βασικό ρεύμα Ελλήνων προσφύγων από την Αμπχαζία θα περάσει από την πόλη μας, ο Ελληνικός Σύλλογος της πόλης του Μπατούμι παρέχει στους πληγέντες κάθε δυνατή βοήθεια, της Ελλάδας και σε μας τους ίδιους λόγω αυτής της άσχημης οικονομικής κατάστασης σε όλη την Γεωργία δίνουν βοήθεια την στιγμή αυτή, το μεγαλύτερο μέρος της οποίας σε είδη διατροφής και ενδυμασίας το δίνουμε στους αδελφούς μας στο Σοχούμι. Σε αυτήν την δύσκολη για την ελληνική διασπορά ώρα, που ο πολύπαθος λαός μας δοκιμάζεται ακόμα μια φορά όπως και στο πρόσφατο παρελθόν βρίσκεται σε τραγική κατάσταση, εμείς οι εκπρόσωποι της ελληνικής κοινωνίας του Μπατούμι απευθυνόμαστε σε σας αγαπητοί συμπατριώτες σε όλον τον κόσμο ζητώντας αλληλεγγύη και βοήθεια για την ανακούφιση των προσφύγων μας. Ελπίζουμε ότι η ελληνική διασπορά όλου του κόσμου θα ανταποκριθεί στην πρόσκληση αυτή και θα τείνει χείρα βοηθείας στους συμπατριώτες της.

Ο πρόεδρος του συλλόγου, Κεσίωβ Ι.

Ο επίτιμος πρόεδρος καθηγητής, Μασμανίδης Ν.

Ο γραμματέας, Μισατακόπουλος Β.

Τα μέλη: Νικολάεβα Ε., Ελευθεριάδη Α., Κιμιλίδη Ε., Βενετικίδη Ν., Σαλβαρίδη Ν., Σωτίδη Δ., Κυτίδη Γ., Ιγνατιάδη Ν., Καραμπασίδη Γ.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Για την αποστολή βοήθειας, οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επικοινωνήσουν με την «Μέριμνα Ποντίων Κυριών Θεσ/κης» στα τηλέφωνα (031)-236388, 814403 ή τον κ. Νίκο Κυριακού 934065

Η προσφυγοποίηση του τελευταίου
μικρασιατικού πληθυσμού

Η φυγή των Ελλήνων της πρώην ΕΣΣΔ στην Ελλάδα. Αίτια και προσδοκίες

Δ' ΜΕΡΟΣ (τελευταίο)

του Βλάση Αγτζίδη

Η στάση των ντόπιων της πρώην
ΕΣΣΔ απέναντι στην μετανάστευση των Ελλήνων
Ποντίων. Οι πολίτες και ο τύπος.

Σε μια προσπάθεια να καταλάβουμε πώς βλέπουν οι ντόπιοι, Ρώσοι, Ουκρανοί και Γεωργιανοί την μετανάστευση των Ελλήνων της πρώην ΕΣΣΔ, μιλήσαμε μαζί τους.

Η Μ. Δ. από την Γεωργία είπε:

«Η κατάσταση εδώ θα είναι άσχημη για τα επόμενα 30 χρόνια. Πολύ καλά κάνουν οι Έλληνες και φεύγουν για το κράτος όπου κυριαρχεί το έθνος τους. Εδώ άρχισε πόλεμος στην Οσετία, σε λίγο θα ξαναρχίσει πόλεμος στην Αμπχαζία, υπάρχουν προβλήματα με την Ατζαρία. Έχουμε 400.000 Αζερμπαϊτζανούς μέσα στη Γεωργία, οι οποίοι ζήτησαν αυτονομία. Έχουμε ακόμα και 500.000 Αρμένιους. Πιστεύω ότι οι εθνικές συγκρούσεις θα φέρουν ακόμα πιο άσχημες μέρες.»

Ο Β. Ο. Ρώσος στην καταγωγή, είπε τα εξής:

«Οι Έλληνες φεύγουν από εδώ γιατί βαρέθηκαν τη ζωή, η οποία δεν τους δίνει καμιά προοπτική. Οι περισσότεροι νέοι φεύγουν γιατί στην Ελλάδα υπάρχουν οι δυνατότητες να βρουν κάποια θέση στη ζωή τους. Εδώ είναι στο σκοτάδι. Δεν μπορούμε να πούμε ότι θα κάνουν μερικά χρόνια υπομονή και μετά θα βγουν στο ξέφωτο. Άλλοι είναι απηυδισμένοι από τα πολλά εμπόδια που βρίσκουν στη ζωή τους. Χτυπάς, ακόμα και τώρα, την πόρτα και δεν βγαίνει κανείς. Παντού υπάρχει τοίχος, μπετόν. Δίχως μέσον τίποτα δεν μπορείς να κάνεις. Δίχως πολλά χρήματα, εξαγορές, μίζες δεν κάνεις τίποτα. Εδώ υπάρχει παράλυση, μεγάλη διαφθορά. Μην νομίζετε ότι το σύστημα μπορεί να αλλάξει εύκολα. Υπάρχει οικονομικός εκφυλισμός. Λόγος επίσης που φεύγουν οι Έλληνες είναι και η καταπίεση που υπέστησαν από το σταλινισμό. Γιατί οι Έλληνες που εξορίστηκαν πέρασαν πολύ άσχημα.»

Ο Γ. Τ., Ρώσος επίσης, είπε για τους Έλληνες της πρώην ΕΣΣΔ, ερμηνεύοντας με τον δικό του τρόπο την μετανάστευση:

«Το φαινόμενο των Ελλήνων δεν το συναντούμε σε άλλη εθνότητα. Ακόμα και οι εξορισμένοι στο Καζακστάν κατάφεραν και βρήκαν τη θέση τους. Έχτισαν καλά σπίτι, βρήκαν κάποιες καλές δουλειές. Οι Έλληνες είναι δημιουργικός λαός. Δεν περίμεναν μόνο από το καθεστώς. Προσπαθούσαν και οι ίδιοι. Ο Έλληνας εδώ έχει την νοσταλγία της Ελλάδας. Αυτοί που φεύγουν περιμένουν να βρουν πιο άνετη ζωή να δράσουν. Να εργαστούν, να ανοίξουν μαγαζί, να κάνουν κάποια

επιχείρηση. Θεωρούν ότι στην Ελλάδα υπάρχει μεγάλο έδαφος δραστηριοποίησης και ανάπτυξης. Κανείς από αυτούς που φεύγει δεν σκέπτεται ότι θα είναι άνεργος ή δεν θα έχει λεφτά στη τσέπη. Όλοι πηγαίνουν με τις καλύτερες προθέσεις και με όμορφα όνειρα. Πιστεύουν ότι θα τους βοηθήσει η τύχη και η εργατικότητα τους.»

Όπως αναφέρθηκε και στο Συνέδριο του Γελεντζίκ, ο σοβιετικός τύπος παρουσιάζει περισσότερο τα οικονομικά κίνητρα της μετανάστευσης προς την Ελλάδα¹⁹. Πάντως μπορούμε να διακρίνουμε ότι η αντιμετώπιση του μεταναστευτικού κύματος και των αιτιών της, ποικίλλει ανάλογα με τον συγγραφέα. Δεν λείπει, μερικές φορές και η σκανδαλοθηρική διάθεση.

Ο δημοσιογράφος Β. Μάλισεφ δημοσίευσε τον Φεβρουάριο του 1990 στην εφημερίδα «Γκόλας Ρόντινη» άρθρο για την μετανάστευση των Ποντίων. Δημοσιεύουμε τα χαρακτηριστικότερα σημεία:

«Στην Ελλάδα οξύνονται πολύ τα προβλήματα των επαναπατριζομένων ελληνικής καταγωγής, που ζούσαν στις ακτές της Μαύρης Θάλασσας και επιστρέφουν σήμερα στην ιστορική τους πατρίδα για μόνιμη εγκατάσταση... Πώς εξηγείται η αύξηση της ροής μετακίνησης από τη Σοβιετική Ένωση των προσώπων ελληνικής καταγωγής; Από τις συνομιλίες με τους Πόντιους μπορεί κάποιος να βγάλει το συμπέρασμα, ότι η κύρια αιτία είναι η ένωση με τους συγγενείς στην ιστορική πατρίδα. Πολλοί από καιρό ήθελαν να έρθουν, αλλά μόλις τώρα μπόρεσαν λόγω των τελευταίων αλλαγών στην ΕΣΣΔ. Η άλλη αιτία είναι οι οικονομικές δυσκολίες στην Σοβ. Ένωση (χαμηλοί μισθοί, δυσκολία στην εξεύρεση τροφίμων, κατοικίας) και πιστεύουν ότι στην Ελλάδα θα ζήσουν καλύτερα. Μεγάλο ρόλο έπαιξε ή όχι καλή κατάσταση των δημοκρατιών της Κεντρικής Ασίας, όπου παρατηρούνται διακρίσεις και εθνικός ρατσισμός εις βάρος των Ποντίων, υπάρχει δυσκολία εξεύρεσης δουλειάς και κατά καιρούς ασκούνται πιέσεις και εκφοβισμοί. Η δραματική μοίρα των Τούρκων Μεσχετινών φοβίζει τους Ποντίους, ότι το ίδιο μπορεί να συμβεί και σε αυτούς»²⁰.

Στις σελίδες του μεγάλου σοβιετικού περιοδικού «Νέοι Καιροί» έχουν παρουσιαστεί εθνογραφικά άρθρα που αναλύουν τον ελληνικό πληθυσμό της πρώην ΕΣΣΔ και εντοπίζουν τις ιδιομορφίες ως προς την μετανάστευση του κάθε χώρου²¹.

Με αφορμή το Α' Πανσοβιετικό Συνέδριο των Ελλήνων, είχαμε μια μεγάλη αύξηση των άρθρων στον τύπο, κυρίως της Νότιας Ρωσίας. Τα άρθρα αυτά παρουσίαζαν κυρίως την ιστορία του ποντιακού ελληνισμού. Μερικά συνέδεαν τις σταλινικές διώξεις με το σημαντικό φαινόμενο της μετανάστευσης.

Ο Τ. Παβλόφ στην εφημερίδα «Πριμπί», που εκδίδεται στο Γελεντζίκ, με τίτλο «Τα σκοτεινά χρόνια του σταλινισμού» αναφέρεται στις προσπάθειες ενός Έλληνα του Γελεντζίκ να πάρει το σπίτι του πεθερού του. Ο πεθερός του πέθανε σε στρατόπεδο συγκέντρωσης και το σπίτι του κατασχέθηκε από τους σταλινικούς. Παρουσιάζει το πώς εμφανίζονται οι πρώτες σκέψεις φυγής στην Ελλάδα ως αποτέλεσμα της απογοήτευσης από την μάταια προσπάθεια, η οποία συναντά τον τοίχο της γραφειοκρατίας και του Κόμματος²².

Ενδιαφέρον έχει το άρθρο του δημοσιογράφου Β. Μπαρμπαλιούκ στην εφημ. «Πριμπί», που αναλύει την πορεία ενός Έλληνα από το Γελεντζίκ, του Χαράλαμπου Δορούλη, ο οποίος μετανάστευσε στην Ελλάδα και λίγο αργότερα επέστρεψε στη Ρωσία. Το άρθρο αυτό παρουσιάζει με αρκετή γλαφυρότητα τους λόγους και τις αιτίες μετανάστευσης στην Ελλάδα. Αναφέρεται σε μια ειδική περίπτωση και προορίζεται για «σοβιετικό» κοινό, εξυπηρετώντας έμμεσα τις ανάγκες για τονισμό των θετικών χαρακτηριστικών του ρωσικού χώρου²³.

Ένα άρθρο αρκετά σκανδαλοθηρικό, που αναφέρεται στις ρωσίδες πόρνες και σχετίζονται με τους μετανάστες, δημοσίευσε η γεωργιανή εφημερίδα «Βετσέρνει Τμπλίσι». Το άρθρο μπερδεύει αρκετά τους πολιτικούς πρόσφυγες με τους Πόντιους και έχει σαφή πρόθεση να υποβαθμίσει τις ρωσίδες²⁴.

Επίλογος

Τελειώνοντας παραθέτουμε ένα απόσπασμα μιας διαμαρτυρίας πολιτών ελληνικής καταγωγής από το Σοχούμι, που στάλθηκε το 1987 στην «Κοινωνική Επιτροπή Διεθνούς Συνεργασίας για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα»:

«Είναι βάσιμα τεκμηριωμένο το δικαίωμά μας να γυρίσουμε στην εθνική μας πατρίδα, την Ελλάδα... Έχουμε την τιμή να σας δηλώσουμε ότι είμαστε Έλληνες και έχουμε δικαίωμα να ζούμε στη γη της Ελλάδας μη δίνοντας σημασία στις δηλώσεις των Σοβιετικών αρχών ότι η πατρίδα μας είναι η ΕΣΣΔ. Νομίζουμε ότι οι Έλληνες δημιούργησαν αρκετά υλικά και πολιτιστικά αγαθά στο διάστημα που ζούσαν στην ΕΣΣΔ (πάνω από εκατό χρόνια), για να έχουν το δικαίωμα να ζήσουν στη γη της Ελλάδας οι ερχόμενες γενιές»²⁵.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

19. Εισήγηση του Γ. Χαραλαμπίδη, εκπροσώπου της ελληνικής οργάνωσης του Σότσι της Νότιας Ρωσίας.
20. Β. Μάλισεφ, Β. Ποντίσκιε Γκρέκοι: Φτοσερά σε βοντνια ζάφτρα. εφημ. Γκόλος Ρόντινι, τ. 6, Φεβρουάριος 1990, σελ. 12-13.
21. Γ. Ιβάνοβνα, Γκρέκοι, Νόβος Βρέμια, Δεκέμβριος 1989.
22. Παβλόφ, Β. Μράτσονιγε Γκόντι Σταλινίζμα, εφημ. Πριμπί, 2-3-1991.
23. Β. Μπαρμπαλιούκ, «Εμικράτσι. Ζντες Μόι Μπέρεγ», εφημ. Πριμπί, Γελεντζίκ, 26-3-1991.
24. Μ. Γιουνάνοφ, «Β. Γκρέτσι φσο γιεστ, ντάζε Σοβιέτακί προστουτιουτκι», Βετσέρνει Τμπλίσι, Τιφλίδα, 15-8-1991.
25. Δημοσιεύτηκε στο παράνομο ρωσόφωνο περιοδικό «Επιστροφή», που έβγαινε στο Σοχούμι, Νο. 2, Σεπτέμβριος 1988.

Η Κατάρρευση της ΕΣΣΔ και η κατάσταση των Ελληνοποντίων

του Θεοχάρη Χ. Κεοσιδή

Α΄ ΜΕΡΟΣ

Πως να ερμηνεύσει κανείς την κατάρρευση της υπερδύναμης, ακριβέστερα της αυτοκρατορίας, την οποία πριν λίγο καιρό πολλοί στη Σοβιετική Ένωση και στη Δύση, μαζί και οι περισσότεροι σοβιετολόγοι, τη θεωρούσαν ακατάλυτο «μονόλιθο»;

Αναφορικά μ' αυτό εκφέρονται διάφορες υποθέσεις και απόψεις. Ορισμένοι έχουν τη γνώμη ότι η κατάρρευση της ΕΣΣΔ επήλθε λόγω της αναίρεσης της ιδέας του «ενιαίου Θεού». Άλλοι θεωρούν την κατάρρευση της αυτοκρατορίας νομοτελειακό γίγνεσθαι. Ενώ μερικοί άλλοι κύρια αιτία θεωρούν την εσφαλμένη εθνική πολιτική της προγενέστερης σοβιετικής ηγεσίας.

Ορισμένα από τα επιχειρήματά τους: «Εμείς εξουδετερώνοντας την ιδέα του χριστιανισμού, του μουσουλμανισμού και όλων των άλλων θρησκειών, όπου είναι παρών ο Θεός, επιστρέψαμε κατά μία χιλιετία πίσω, στα είδωλα... Όμως η ανθρωπότητα, διανύοντας το δικό της δρόμο, ήδη δεν αποδεχόταν τα είδωλα. Θεός σημαίνει συνείδηση (ελευθερία συνειδήσεως)... Τα είδωλα απαιτούσαν αιματηρές θυσίες» (Μορίς Σεμάσκο. Η θρησκεία των κακών και των απαιδεύτων, «Λιτερατούρναγια γκαζέτα», 23-9-1991, αρ. φύλ. 42, σελ. 9). Ανάλογη άποψη αναπτύσσει ο Γκριγκόρι Πομεράντς στο άρθρο του «Επιτάφιος στην αυτοκρατορία», («Λιτερατούρναγια γκαζέτα», 18-12-1991, αρ. φύλ. 50, σελ. 3). Θα προσθέσουμε ότι ο Πομεράντς σχετίζει τις αυτοκρατορίες με τις ιστορικές κατ' εξοχήν θρησκείες, θεωρεί ότι οι θρησκείες και οι αυτοκρατορίες παρακμάζουν λόγω των επιτεύξεων της επιστημονικοτεχνικής επανάστασης.

Οι συλλογισμοί του αρθρογράφου δεν είναι ολότελα σαφείς. Αν υποθέσει κανείς ότι η συνείδηση και η ελευθερία συνειδήσεως γεννιούνται μόνο με την εμφάνιση των ιστορικών θρησκειών, αυτό σημαίνει ότι οι προχριστιανικοί, οι προμουσουλμανικοί και άλλοι λαοί, παραδείγματος χάριν οι Αρχαίοι Έλληνες, που δεν γνώριζαν τον «ενιαίο Θεό», στερούνταν και της συνειδήσεως, θέση που υποστηρίζεται από ορισμένους σοβιετικούς επιστήμονες.

Δυστυχώς, η ανθρωπότητα, εν πάση περιπτώσει οι περισσότεροι άνθρωποι είναι επιρρεπείς στο να «τρέχουν πίσω από την άμαξα του Καίσαρος», δηλαδή, να

αποδέχονται τα είδωλα και τα αγάλματα. Διαφορετικά είναι δύσκολο να εξηγήσει κανείς, γιατί ένας θεοφόρος λαός (οι Ρώσοι) αντικατέστησαν το Θεό με τέτοια είδωλα, όπως ο Λένιν και ο Στάλιν, που μεταβλήθηκαν σε ζωντανούς θεούς. Το είπε μάλιστα και ο ποιητής ότι ο Λένιν είναι «πιο ζωντανός κι απ' όλους τους ζωντανούς». Τα λόγια αυτά, ως γνωστόν, αποτέλεσαν ένα από τα συνθήματα καθημερινής χρήσης των μπολσεβίκων.

Και μερικά αποφθέγματα διακεκριμένων διανοητών του αιώνα μας για τον Λένιν (βλέπε «Πράβντα», 21-1-1992, αρ. φύλ. 16, σελ. 2). Άλμπερτ Αϊνστάιν: «Εγώ εκτιμώ στον Λένιν τον άνθρωπο, ο οποίος διέθεσε όλες τις δυνάμεις του στην πραγματοποίηση της ιδέας της κοινωνικής δικαιοσύνης. Ένα είναι αδιαμφισβήτητο: άνθρωποι τέτοιοι σαν αυτόν είναι θεματοφύλακες της αγνότητας της ανθρωπίνης συνείδησης». (Κι αυτά λέγονται για τον άνθρωπο, ο οποίος από τις πρώτες ημέρες της ανόδου του στην εξουσία απαγόρευσε τη δράση των κομμάτων της αντιπολίτευσης, πρώτα απ' όλα των οργάνων τους, του Τύπου. Για τον άνθρωπο, με την πρωτοβουλία του οποίου ιδρύθηκε 'Εκτακτη Επιτροπή (ΕΕ), που έπνιξε τη χώρα σε μια θάλασσα αίματος). Ερρίκος Μανν: «Το να ενεργεί κανείς σύμφωνα με τις υποθήκες του Λένιν για τα κρατικά μυαλά της Σοβιετικής Ένωσης σημαίνει να ενεργούν σύμφωνα με τη φωνή της συνείδησης». (Η αλήθεια είναι αλήθεια: οι μπολσεβίκοι στη διάρκεια 70 χρόνων ενεργούσαν σύμφωνα με τις υποθήκες του Λένιν, μία απ' τις οποίες, ως γνωστόν, λέει: ηθικό είναι ό,τι υπηρετεί την υπόθεση της επανάστασης, τη νίκη του κομμουνισμού. Οι κομμουνιστές, ακολουθώντας αυτή την υποθήκη, γκρεμίζανε τους ναούς, εκτελούσαν τους ιερείς και όλους τους αντιφρονούντες, ιδιαίτερα εκείνους, που θεωρούσαν ότι το ιδανικό του κομμουνισμού είναι μία χίμαιρα ή αμφιβάλλανε στο θρίαμβο αυτής της χίμαιρας). Ανρί Μπαρμπιούς: «Για μένα ο Λένιν είναι η υπερακέραια και τελειότητα προσωπικότητα απ' όλες όσες έζησαν κάποτε. Εκείνο, που για μένα είναι ιδιαίτερα εκπληκτικό στη θεωρία του, στη διάνοιά του και τη θέληση, είναι η ικανότητά του να διαχωρίζει τα γεγονότα από τις χίμαιρες...». Όπως λέγεται, περιττά τα σχόλια.

Κατά συνέπεια, προς τους μύθους, και τις ουτοπίες δεν είναι επιρρεπείς μόνο οι μάζες, αλλά και διακεκριμένοι διανοητές (αρχίζοντας από τον Πλάτωνα και

φθάνοντας ως τον Μαρξ), οι οποίοι παρουσιάζοντας το επιθυμητό για πραγματικά εφικτό, «επιστημονοποιούν» το μύθο. Δημιουργούν ουτοπίες και αποδεικνύουν τη δυνατότητα υλοποίησής τους. Μπορούμε να πούμε, κάνοντας παράφραση της γνωστής ρήσης του Μαρξ, ότι οι μύθοι και οι ουτοπίες, που έχουν κατακτήσει τις μάζες, μεταβάλλονται σε υλική δύναμη. Και καμιά κριτική δεν είναι σε θέση να συντρίψει αυτή τη δύναμη, ωστόσο οι μύθοι και οι ουτοπίες εκφράζουν τους πόθους και τα όνειρα των ανθρώπων (πιο λεπτομερειακά για τη φύση του μύθου και της ουτοπίας και του ρόλου τους στο ιστορικό γίνεσθαι βλέπε Θ.Χ. Κεσσόδη. Από το μύθο στο λόγο, Μόσχα, 1972, σελ. 39-62).

Θεωρούμε αρκετά γόνιμη την άποψη, σύμφωνα με την οποία «στην επανάσταση δεν κατάγει πάντα νίκη εκείνος που έχει δίκιο, αλλά εκείνος που έχει το ιστορικό μέλλον με το μέρος του, πράγμα που ήδη το απέδειξαν οι μπολσεβίκοι. Υπεροχή έχει εκείνη η πλευρά, η οποία ξέρει καλύτερα το λαό της και καταφέρνει να προβάλλει έγκαιρα συνθήματα, που ανταποκρίνονται στους πόθους των μαζών. Συνάμα, κατά κανόνα, ούτε μία επανάσταση δεν τελεσφορεί χωρίς τους μύθους. Όσον αφορά τους μπολσεβίκους, αυτοί νίκησαν τους αντιπάλους τους στην αρχή με τη βοήθεια των συνθημάτων και μετά πιά με την δύναμη των όπλων. Από τη μια μεριά, υποσχέθηκαν σε όλους τους ανθρώπους ειρήνη και ψωμί, ενώ στους αγρότες και γη. Από την άλλη, δήλωσαν ότι ξέρουν, πώς μπορεί να οικοδομηθεί το «φωτεινό μέλλον», ο επίγειος παράδεισος για όλους, και μάλιστα στο πιο εγγύς μέλλον. Βέβαια, πολλά απ' αυτά είχαν την αφετηρία τους στο μπολσεβίκικο ουτοπισμό, όμως πολλά επινοήθηκαν με πανουργία σαν δόλωμα και το κατάπιναν πολλοί άνθρωποι» (Αλεξέι Κίβα. Οι μπολσεβίκοι θα ανέλθουν στην εξουσία ή ήδη ανήλθαν; «Λιτερατούρναγια γκαζέτα», 8-1-1992, αρ. 2, σελ. 11).

Προβάλλεται επίσης η ιδέα ότι το κοινωνικοπολιτικό οικοδόμημα, που ανήγειραν οι μπολσεβίκοι, ήταν εξαρχής σαθρό: Η επαναστατική ηθική, που τέθηκε στα θεμέλιά του αντί της πανανθρώπινης ηθικής. Ο ισχυρισμός ότι τάχα ηθικό είναι ό,τι είναι καλό για την επανάσταση, ότι τάχα ο σκοπός αγιάζει τα μέσα. Η αφετηριακή φόρμουλα πολύ γρήγορα απόκτησε ελαφρά τροποποιημένη μορφή: ηθικό είναι ό,τι είναι καλό για τον αρχηγό. Τα αποτελέσματα μάς είναι γνωστά... Το μονοπώλιο εξουσίας ενός κόμματος, που μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα μεταβλήθηκε σε μονοπώλιο του μηχανισμού... Περιφρόνηση προς την πανανθρώπινη δημοκρατία» (Όττο Λάτσις. Πως τερματίστηκε ξέρουμε. Πώς, όμως, άρχισε; «Ιζβέστια», 31-12-1991, αρ. 308, σελ. 5).

Σε διάφορα εθνικοπατριωτικά ρεύματα δημόσια ή σιωπηρά εκφράζεται η άποψη ότι πηγή όλων των συμφορών της Ρωσίας είναι οι Εβραίοι-μασσόνοι, που καθοδηγούνται από τα λεγόμενα «Πρωτόκολλα των σιωνιστών σοφών», καθώς και ο ρωσοφοβούμενος «μικρός λαός» (κατ' εξοχήν οι Εβραίοι), που ένας από τους κύριους σκοπούς τους είναι η κατάκτηση όλου του κόσμου. Οι εθνοπατριώτες επικαλούνται το γεγονός ότι στην ηγεσία του Οκτωβριανού πραξικοπήματος του 1917 υπήρχαν πολλοί Εβραίοι, όμως προτι-

μούν να αγνοούν το άλλο γεγονός και ακριβώς το ότι ο διακείμενος αντισιμητικά Στάλιν απομάκρυνε ουσιαστικά απ' την εξουσία (τουλάχιστον στα ανώτατα κλιμάκια της) τα πρόσωπα της εβραϊκής εθνικότητας. Στη μετασταλινική περίοδο, καθώς και στις ημέρες μας, ο αντισιμητισμός έχει θέση σε επίπεδο καθημερινής ζωής, αφού έπαψε να υφίσταται η ιδεολογία των εθνικομμουνιστών. Εν πάση περιπτώσει, οι ιδεολογικοί ιερείς του ΚΚΣΕ και οι πράκτορες της Κα Γκε Μπε, για να «δικαιολογήσουν» στα μάτια του λαού τις διώξεις εναντίον του Ζαχάροφ και του Σολζενίτιν, διέδωσαν ανάμεσα στον πληθυσμό τη φήμη ότι και οι δύο ανήκουν στην εβραϊκή εθνότητα και μάλιστα είναι και «πράκτορες του ιμπεριαλισμού» και του παγκόσμιου σιωνισμού.

Τέλος, σε ορισμένα στρώματα του πληθυσμού επικρατεί η γνώμη, σύμφωνα με την οποία ένοχος για την κατάρρευση της ΕΣΣΔ είναι ο Μιχαήλ Γκορμπατσόφ, που ανέλαβε την πρωτοβουλία της περεστρόικα και της διαφάνειας. Απ' αυτήν την άποψη, ο Γκορμπατσόφ είναι, προφανώς, ένοχος για το ότι δεν προσπάθησε να συγκρατήσει τους λαούς με τη δύναμη μέσα στην ενιαία οικογένεια. Τέτοιες προσπάθειες έλαβαν χώρα (γεγονότα στην Τιφλίδα, το Μπακού και τη Βίλνα), όμως είναι ολοφάνερο ότι η ανασυγκρότηση της κοινωνίας πάνω σε δημοκρατικές αρχές και τα βίαια μέτρα αποτελούν δύο ασυμβίβαστες αρχές και μέθοδες επίλυσης των προβλημάτων.

Προσεγγίζει περισσότερο την αλήθεια η υπόθεση, σύμφωνα με την οποία η ιδέα του Γκορμπατσόφ και του περίγυρού του συνίστατο στην τελειοποίηση, στη μεταρρύθμιση του συστήματος χωρίς να χιχτεί η ουσία του. Εξ ου και οι επανειλημμένες δηλώσεις του για τη «σοσιαλιστική επιλογή και την κομμουνιστική προοπτική». Με άλλα λόγια, ο Γκορμπατσόφ δεν κατάλαβε (ή δεν ήθελε να καταλάβει) τον ουτοπικό χαρακτήρα της κομμουνιστικής ιδέας και το ότι είναι αδύνατο να γίνει μεταρρύθμιση του συστήματος, που εδράζονταν πάνω στην ουτοπία και να το κρατήσεις με την ωμή βία. Μόλις διακηρύχθηκε η περεστρόικα και ελαττώθηκε ο βαθμός βίας και το επίπεδο τρόμου, κατέστη ολότελα σαφές ότι οποιαδήποτε σκληρά μέτρα και αν λαμβάνονταν δεν θα ήταν σε θέση να πνίξουν τη δίψα πολλών εθνών, πρώτα απ' όλα των εθνών των Δημοκρατιών, προς την κρατική ανεξαρτησία, όχι στα λόγια αλλά στην πράξη. Κοντολογίς, ο Γκορμπατσόφ, τον οποίο η ζωή τον ανάγκασε να διακηρύξει την περεστρόικα, δεν ήταν σε θέση να συγκρατήσει τη «σοβιετική οικογένεια» των λαών.

Είναι ευνόητο ότι η έφεση των εθνών της πρώην ΕΣΣΔ προς την αυτοδιάθεση δεν ήταν η μοναδική και μάλιστα η πιο κύρια αιτία κατάρρευσης της μεγάλης αυτοκρατορίας, που ονομαζόταν Σοβιετική Ένωση. Άποψη μας είναι ότι το κράτος ως δεσπόζουσα αρχή της ζωής του λαού, η υπηρέτηση στο κράτος, στη «Δύναμη», ως μια από τις κύριες παραδόσεις του ρωσικού έθνους, κοντολογίς, η προτεραιότητα των κρατικών συμφερόντων έναντι των συμφερόντων των πολιτών, των πολιτικών έναντι των οικονομικών, προτεραιότητα που διαπερνά τη ρωσική διάνοια, αποτελεί «μυστικό» της ασυνήθιστης εξύψωσης της ρωσικής αυτοκρατορίας (μαζί και της μπολσεβίκικοολοκληρωτικής παραλ-

λαγής της) και συνάμα και της «αιφνίδιας» κατάρρευσης της.

Κατά την αντίληψή μας, μια από τις αιτίες της νίκης των Ρώσων κατά των Ταταρομογγόλων συνίστατο στο ότι οι πρώτοι, αφού δανείστηκαν από τους καταπιεστές τους την ιδέα του κράτους και το συγκεντρωτισμό, εντούτοις, συνδυάζανε τη στρατιωτική τέχνη και τους κατακτητικούς σκοπούς με την οικονομική δραστηριότητα, ενώ οι δεύτεροι περιορίζονταν στην είσπραξη του φόρου από τους υποταγμένους λαούς.

Ο συνδυασμός της όλο και πιο πολύ αναπτυσσόμενης στρατιωτικοκρατικής ισχύος με την εντατική κατ'εξοχήν ανάπτυξη της λαϊκής οικονομίας έδωσε τη δυνατότητα στη Ρωσία να κατάγει, έστω μ'εναλλασσόμενη επιτυχία, πολεμικές νίκες. Να διευρύνει το έδαφος της χώρας. Ωστόσο η ιδιομορφία της ιστορικής ανάπτυξης της Ρωσίας συνίστατο ακριβώς στο ότι στην πάλη των δύο τάσεων, μιλώντας συμβατικά, της ευρωπαϊκής (με την αρχή της υπεροχής του ατομικού έναντι του γενικού) και της ασιατικής (με την αρχή της υπεροχής του γενικού έναντι του ατομικού), υπερέτρησε η τελευταία, ιδιαίτερα στην περίοδο της αδιαίρετης κυριαρχίας των μπολσεβίκων σαμουράι.

Η «ευρωπαϊκή τάση» ανάπτυξης, η οποία στα τέλη του 19ου, αρχές του 20ου αιώνα, ειδικά μετά τις μεταρρυθμίσεις του Πιοτρ Στολίπιν, άρχισε να προοδεύει και να εδραϊώνεται, με την άνοδο στην εξουσία των μπολσεβίκων εξτρεμιστών, ξεριζώθηκε. Οι φανατικοί κομμουνιστές, κηρύσσοντας ιερό πόλεμο στην ατομική ιδιοκτησία, εθνικοποίησαν τη γη, εγκαθίδρυσαν την κυριαρχία της κομματικοκρατικής και στρατιωτικοβιομηχανικής γραφειοκρατίας πάνω σε όλους τους κλάδους της παραγωγής και τους τομείς της ζωής. Οι μπολσεβίκοι, ακολουθώντας αποφασιστικά τον εκσυγχρονισμένο από τον κομμουνιστικό μύθο «ασιατικό δρόμο» ανάπτυξης (τον «ασιατικό τρόπο παραγωγής», κατά την ορολογία του Μαρξ), επιδόθηκαν στην επιβολή της επιταχυσμένης εκβιομηχάνισης και της εδραίωσης της στρατιωτικής ισχύος του κράτους, χαρατσώ-

νοντας τους αγρότες με δυσβάστακτους φόρους, υποβαθμίζοντας το επίπεδο ζωής της βασικής μάζας του πληθυσμού των πόλεων και μειώνοντας δραστικά τις επενδύσεις στους κλάδους της παραγωγής, που συνδέονταν με τα καταναλωτικά προϊόντα, με την ικανοποίηση των αναγκών της κοινωνίας και του ανθρώπου. Δεν είναι μυστικό ότι ο εξοπλισμός πολλών κλάδων της εξορυκτικής, της ελαφράς, της επισιτιστικής βιομηχανίας και των ειδών υγιεινής είχε παλιώσει σε αφάνταστο βαθμό. Και οι άλλοι κλάδοι της παραγωγής δεν βρισκόταν σε καλύτερη μοίρα, με εξαίρεση ορισμένα είδη παραγωγής στρατιωτικών εξοπλισμών και διαστημικών ερευνών.

Στο συναγωνισμό των δύο συστημάτων, της οικονομίας της αγοράς (του «ευρωπαϊκού δρόμου» ανάπτυξης) και του διοικητικού συστήματος οικονομίας, κατήγαγε νίκη το πρώτο σύστημα χάρη στη νέα τεχνολογία, τους υπολογιστές, τα νεότερα μέσα λήψης, απομνημόνευσης και μετάδοσης πληροφοριών.

Κατά συνέπεια, ο προσανατολισμός κυρίως στη στρατιωτική ισχύ του κράτους, η αυθαιρεσία της γραφειοκρατίας, η έλλειψη προστασίας του πολίτη, η μεταφορά του κέντρου της προσοχής από την παραγωγή (με εξαίρεση το στρατιωτικοβιομηχανικό σύμπλεγμα) στην κατανομή, κοντολογίς, σ' αυτό που ονομαζόταν κρατική αρχή, που έλαβε στη σοβιετική περίοδο μορφή ολοκληρωτισμού ως προς την κομμουνιστική του ιδιομορφία, ήταν, προφανώς, η κύρια αιτία κατάρρευσης της ΕΣΣΔ.

Οι μπολσεβίκοι για να κατακτήσουν την εξουσία υποσχέθηκαν **ειρήνη στους λαούς, εξουσία στα Σοβιέτ, γη στους αγρότες**. Με την άνοδο στην εξουσία των μπολσεβίκων και την εγκαθίδρυση καθεστώτος αυθαιρεσίας και βίας, **οι λαοί στερήθηκαν την ειρήνη, τα σοβιέτ την εξουσία, οι αγρότες τη γη**. Κι αυτό στη διάρκεια 70 και πάνω χρόνων!

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ: Η χρεώκοπια του ολοκληρωτισμού και η κατάσταση των Ελληνοποντίων.

ΔΙΚΑΙΩΜΑ

ΓΤΗ ΜΝΗΜΗ ΓΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ ΓΤΗΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ

Το Ελληνικό «Οικοσύστημα»

του Γιάννη Σχίζα

Α' ΜΕΡΟΣ

Εισαγωγή

Σε ένα παλιότερο τεύχος της ΕΛΛΟΠΙΑΣ και στα πλαίσια της προβληματικής για την έννοια του έθνους¹, ο Θεοχάρης Κεσιδής σημειώνει: «Παρά το γεγονός ότι το έθνος είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο, που διαμορφώνεται από διάφορες φυλές, ράτσες και λαούς, δεν παύει να αποτελεί ένα οικοσύστημα». Στην εποχή της Παγκόσμιας οικολογικής κρίσης, η συσχέτιση των δύο δομικών στοιχείων — αφενός του «έθνους» που αποτελεί αντικείμενο των επιστημών του ανθρώπου και αφετέρου του «οικοσυστήματος» που αποτελεί βασική έννοια της επιστημονικής οικολογίας — παρουσιάζει αναμφισβήτητο ενδιαφέρον. Ως τώρα οι αναλυτικές σκοπιμότητες του επιστημονικού λόγου δεν διευκόλυναν την συστηματική συσχέτιση εθνικής κοινότητας και φυσικού περιβάλλοντος. Εξ άλλου η ανθρώπινη συμμετοχή αποκλείστηκε από την ευρύτερη ενότητα του οικοσυστήματος, παρά τον ορισμό του τελευταίου ως «οργανωμένης ενότητας έμβιων όντων και αβιοτικών στοιχείων που αλληλεπιδρούν μεταξύ τους και μέσα στην οποία ανταλλάσσονται υλικά και πληροφορίες με κινητήρια δύναμη μια πηγή ενέργειας»². Στο πρόσφατο παρελθόν η προσπάθεια μιας αναθεμελίωσης της Γεωγραφίας με στόχο την αναγωγή της σε επιστήμη που μελετά την **ανθρώπινη οικολογία**³, δεν θεωρείται ότι απέδωσε καρπούς. Αυτό όμως δεν εξαλείφει την ανάγκη της προσέγγισης του εθνικού σχηματισμού σε συσχέτιση και αλληλεπίδραση με τον φυσικό περίγυρό του.

Η πανίδα, η χλωρίδα, το έδαφος και το υπέδαφος, το κλίμα, το τοπίο και οι υδάτινες περιοχές, έχουν ζυμωθεί με τις ατομικές και ομαδικές εκφάνσεις της εθνικής ψυχής σε τέτοιο βαθμό, ώστε δε θα μπορούσαμε να αναγνωρίσουμε αυτή τη τελευταία αποκομμένη από το γεωγραφικό της πλαίσιο.

Ντετερμινισμός ή συστημική αντίληψη;

Ο Ιπποκράτης, ο Ηρόδοτος, ο Θουκυδίδης, ο Πλάτων και ο Αριστοτέλης, και μεταγενέστερα οι Στράβων και Πολύβιος, είχαν αναφερθεί στις επιδράσεις του περιβάλλοντος πάνω στο χαρακτήρα και στη δραστηριότητα των λαών⁴. Ο Αριστοτέλης είχε αναπτύξει την επίδραση του εδάφους πάνω στη συνολική κοινωνική ζωή, όπως επίσης είχε αναφερθεί στη σημασία της εγγύτητας της θάλασσας πάνω στα ήθη, στον πολλαπλα-

σιασμό και στη κοινωνική ζωή των ανθρώπων. Κατά την άποψη του — που πρέπει να θεωρηθεί «προδρομική» της κλιματολογικής θεωρίας του Μοντεσκιέ και αρκετών «ανθρωπογεωγραφικών» προσεγγίσεων — το περιβάλλον δημιουργεί δύο κατηγορίες ανθρώπων, που χαρακτηρίζονται αντίστοιχα από υπεροχή ή υστέρηση του θυμικού στοιχείου έναντι του εγκεφαλικού.

Στα τέλη του 19ου και στις αρχές του 20ου αιώνα η σχολή του φυσικού ντετερμινισμού επιχειρήσε να ερμηνεύσει φαινόμενα όπως αυτά του «εθνικού χαρακτήρα» με βάση διάφορα φυσικά στοιχεία. Μελετητές όπως ο Buckle και ο Ratzel τόνισαν τις προσαρμογές των ανθρώπων στο φυσικό περιβάλλον και ιδιαίτερα στο κλίμα. Η Semple έγραφε (1911) ότι «ο άνθρωπος είναι ένα προϊόν της επιφάνειας της γης... (η οποία)...έχει εισχωρήσει μέσα στο πετσί και τους ιστούς του, μέσα στο πνεύμα και την ψυχή του». Μερικά χρόνια αργότερα (1924), σε μια ακραία εκδοχή γεωγραφικού ντετερμινισμού, ο Γάλλος φιλόσοφος Victor Cousin σημείωνε:

«Δώστε μου το χάρτη μιας χώρας, τη διαμόρφωση του εδάφους της, το κλίμα της, τα νερά της, τους ανέμους της και όλη τη φυσική της γεωγραφία: δώστε μου τα φυσικά προϊόντα της, τη χλωρίδα και τη πανίδα της, και αναλαμβάνω την υποχρέωση να σας περιγράψω εκ των προτέρων το χαρακτήρα της και το ρόλο που διαδραματίζει η χώρα αυτή, όχι τυχαία αλλά αναγκαστικά, στην ιστορία: και όχι μόνο για μια εποχή αλλά για όλες τις εποχές».

Η κριτική στις υπερβολές του «πρώιμου» γεωγραφικού ντετερμινισμού είχε σαν αποτέλεσμα την ανάπτυξη δύο ρευμάτων: Αφ' ενός μεν ενός «επιστημονικού» ντετερμινισμού, που έδειχνε τις ειδικές μορφές με τις οποίες ειδικά στοιχεία του περιβάλλοντος (π.χ. κλίμα) επιδρούν στους κατοίκους των αντίστοιχων περιοχών, αφ' ετέρου δε του «ποσιμπλισμού», που αρνείτο τη καθοριστική σημασία των γεωγραφικών παραγόντων. «Δεν υπάρχουν πουθενά αναγκαιότητες, παντού υπάρχουν δυνατότητες» έγραφε το 1924 ο Febvre, εκπρόσωπος του τελευταίου ρεύματος. «Ο άνθρωπος, ως κύριος των δυνατοτήτων αυτών, είναι αυτός που αποφασίζει για την αξιοποίησή τους. Η άποψη αυτή βάζει σε πρώτη μοίρα τον άνθρωπο κι όχι πλέον τη γη, την επίδραση του κλίματος ή τις καθοριστικές συνθήκες που ισχύουν σε κάθε περιοχή». Ο ποσιμπλισμός μπορεί να θεωρηθεί ως προδρομική έκφραση της τεχνοκρατικής υπεροψίας της μεταπολεμικής περιόδου: Μιας υπεροψίας που κυριάρχησε με ελάχιστο ή καθόλου αντίλογο μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '60. Η απόλυτη εμπιστοσύνη στις νέες ή αναπτυσσόμενες τεχνολογίες δεν κλονίστηκε παρά μόνο όταν αυτές

άρχισαν να οδηγούν σε ευδιάκριτες ανισορροπίες και αποσταθεροποιήσεις. Η πυρηνική ρύπανση από τους πυρηνικούς αντιδραστήρες, τα μεγάλα υδροηλεκτρικά φράγματα, η εντατική γεωργία με την υποβάθμιση των εδαφών, οι κινητήρες εσωτερικής καύσης που οδήγησαν στη συγκέντρωση διοξειδίου του άνθρακα και στο κλιματικό φαινόμενο του θερμοκηπίου, η χρήση των χλαροφθοριανθράκων ως προωθητικών με αποτέλεσμα τη συσσώρευσή τους στην ατμόσφαιρα και την εξασθένηση της προστατευτικής στιβάδας του όζοντος, έδειξαν με ένα αρνητικό τρόπο την αμφίδρομη σχέση ανάμεσα στην ανθρώπινη δράση και στους φυσικούς όρους μέσα στους οποίους αυτή τελείται. Η ανθρώπινη δράση ερήμην των φυσικών περιορισμών αποδείχθηκε καταστρεπτική.

Όπως σε άλλες περιοχές της επιστήμης και της φιλοσοφίας, έτσι και στην προβληματική για τις αλληλεπιδράσεις ανθρώπου και φύσης, επιστρατεύθηκε συχνά ένας **αναγωγισμός**, που στόχευε στην ανάδειξη του «πρωταρχικού παράγοντα» από τον οποίο πήγαζαν όλοι οι υπόλοιποι, δευτερογενείς ή τριτογενείς. Στον αντίποδα του **αναγωγισμού** ο **εμπειρισμός** ασχολείτο με το πλέγμα των αλληλεξαρτήσεων των στοιχείων ενός σχηματισμού, χωρίς να πραγματεύεται τη διαλεκτική της γέννησης, ανάπτυξης και εξαφάνισης κάποιων από αυτά, και ακόμη χωρίς να διαφοροποιεί τα δομικά από τα παρεπόμενα στοιχεία.

Δε θα ήταν υπερβολικό το να ισχυρισθούμε ότι αρκετές από τις μεθοδεύσεις για τον προσδιορισμό της εθνικής ετερότητας (εθνικού χαρακτήρα) ήταν εξαρχής άστοχες ή ανεπαρκείς: Οι περιγραφικές ταυτολογίες του εμπειρισμού και οι νεφελώδεις αφαιρέσεις του αναγωγισμού, οι μονομέρειες του γεωγραφικού ντετερμινισμού ή του ποσιμπλισμού, όπως επίσης και ο υπερβολικός τονισμός της σημασίας της Ιστορίας στο εθνικό γίγνεσθαι, δεν μπορούν να οδηγήσουν σε μια ολοκληρωμένη και «συμμετρική» ερμηνεία της εθνικής διαφορετικότητας. Τέτοια ολοκληρωμένη ερμηνεία μπορεί να αποφέρει μόνο μια **συστημική αντίληψη** που πραγματεύεται τις αλληλεπιδράσεις δομικών στοιχείων όπως είναι:

- η ιστορική προέλευση του εθνικού σχηματισμού
- ο επικοινωνιακός κώδικας (γλώσσα)
- οι εσωτερικές (κοινωνικών, οικονομικών, πολιτιστικών κ.λπ.) σχέσεις
- οι εξωτερικές σχέσεις (με άλλους σχηματισμούς)
- η σχέση με τον γεωγραφικό και φυσικό περίγυρο

Η ελληνική φύση δεν είναι ουδέτερο πλαίσιο

Η φύση δεν είναι το παν, όμως δεν είναι και ένα απλό «ντεκόρ» (διάκοσμος) της εθνικής ύπαρξης. Η ιδιαιτερότητα του Έλληνα ανθρώπου συνδέεται με την ιδιαιτερότητα της Ελληνικής φύσης. Το βίωμα της συμμετοχής στον εθνικό σχηματισμό, σχετίζεται περισσότερο με το γαλανό ουρανό, τη μορφολογία των ελληνικών τοπίων, το χρώμα της ρετσίνας ή την αίσθηση του Αιγαίου, και λιγότερο με την αίσθηση των κοινών ιστορικών καταβολών και από το Δημοσθένη, τον Περικλή ή τον Μεγαλέξανδρο. Ο Χαϊντεγκερ έγραφε:

«ο χώρος δεν είναι ούτε εξωτερικό αντικείμενο ούτε εσωτερική εμπειρία. Δεν έχουμε τον άνθρωπο από τη μια μεριά και το χώρο από την άλλη... **Το να κατοικεί κανείς είναι το ουσιαστικό, το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της ύπαρξης**⁵ (η υπογράμμιση δική μου). Δεν είναι απλό σχήμα λόγου το ότι ο εθνικός «οίκος» είναι **ουσιαστικό** στοιχείο της Ελληνικής εθνικής ταυτότητας. Όμως η αναφορά σ' αυτόν δεν αποβλέπει απλά και μόνο σε μία ερμηνεία της εθνικής διαφορετικότητας. Η στήριξη και ανάπτυξη του εθνικού βιώματος — κοντολογής η ενίσχυση της εθνικής αλληλεγγύης— προϋποθέτει την αναγνώριση της ιδιαιτερότητας και σημασίας του ελληνικού φυσικού περιβάλλοντος, τη συσχέτιση της εξελικτικής του πορείας με το γίγνεσθαι της εθνικής ψυχής. Η υπεράσπιση του Ελληνισμού δεν είναι μόνο μία διαδικασία υπεράσπισης της εδαφικής ακεραιότητας ή της πολιτιστικής του ταυτότητας από εξωτερικούς παράγοντες: Επί πλέον είναι και υπεράσπιση του Ελληνικού **οίκου**, ή ακόμη και κίνηση για την αναβάθμισή του. Ο έρωτας για την Ελληνική φύση δεν είναι μία άκαμπτη —ποσοτικά και ποιοτικά— σχέση. Αντίθετα είναι μια σχέση καλλιεργήσιμη, ικανή να απεγκλωβίζει την εθνική διάνοηση από τις νεφελώδεις διαδρομές ενός ατέρμονος **ιστορισμού**, από το τέλμα μιας νεκροφιλικής σπουδής της Ιστορίας. Κι ακόμη είναι μια σχέση ικανή να προωθεί τη σύνθεση του πατριωτικού και του οικουμενικού πνεύματος: Σύνθεση που από την ίδια της τη φύση αποτρέπει κάθε είδους αυταρέσκεια, αλαζονεία ή μισαλλοδοξία. Σύνθεση που έδινε το παρόν της στη σκέψη μεγάλων Ελλήνων στοχαστών όπως ο Καβάφης ή ο Πικιώνης.

Η Ελλάδα των Ελλαδιτών, αυτή η κύρια γεωγραφική εστία του οικουμενικού Ελληνισμού, μικρομέγαλη χώρα των 132.500 τετραγωνικών χιλιομέτρων, ικανή στο να πληγώνει τους πιο ευαίσθητους (Σεφέρης) αλλά και να γοητεύει, ικανή να «ενθουσιάζει τον ποιητή αλλά όχι να πλουτίζει τον αγρότη». Ο κόσμος της —αληθινά μικρός αλλά και μέγας, θα μπορούσε να 'λεγε ο Ελύτης— διακρίνεται για την απροσδόκητη ποικιλότητά του, για την εναλλαγή των τοπίων, για τα διαφορετικά μικροπεριβάλλοντα που σμίγουν για να σχηματίσουν ιδιαιτερότητες και παραξενιές, για το τεράστιο μήκος των ακτών της (15.000 χλμ. από τα 46.000 χλμ. όλης της Μεσογείου) που συναντιώνται με τα χερσαία οικοσυστήματα αλλά και την εθνική ψυχή παράγοντας μορφές παραγωγής και κατανάλωσης αλλά και δημιουργίας. Παράγοντας αισθητικά πρότυπα αλλά και μεταφυσικές ανησυχίες.

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ: Β' Μέρος (τελευταίο)

Τηλεπικοινωνίες και Ιδιωτικοποιήσεις Στρατηγικές επιλογές για την Ελληνική Οικονομία

Α' ΜΕΡΟΣ

Η πολιτική ιδιωτικοποίησης του ΟΤΕ που επιχειρείται από την σημερινή Κυβέρνηση καθώς και η εκχώρηση της διοίκησής του σε ξένο «στρατηγικό επενδυτή», οδηγεί σε μια σειρά από βασικά συμπεράσματα με γνώμονα τα εθνικά και τα γενικότερα οικονομικά συμφέροντα της χώρας μας. Κατ' αρχάς πρέπει κανείς να αναγνωρίσει ότι το όλο εγχείρημα εντάσσεται στην αγωνιώδη προσπάθεια να καλυφθούν, ταμειακά και συγκυριακά, οι αδυναμίες της ακολουθούμενης δημοσιονομικής πολιτικής και η μερική τιθάσευση των δημοσίων ελλειμμάτων. Επίσης, η αναδιάρθρωση του ιδιοκτησιακού και διοικητικού καθεστώτος του ΟΤΕ υπακούει στα κελεύσματα ακραίων δογματικών απόψεων που δημιουργούν εμφανείς αντιθέσεις και μέσα στην κυβερνητική παράταξη.

Μόνον σε περιπτώσεις έντονης εξάρτησης χωρών του «Τρίτου Κόσμου» ή στη σημερινή κρίσιμη κατάσταση στην Ανατολική Ευρώπη ακολουθούνται πολιτικές παρόμοιας σύνθεσης και προσανατολισμού. Αντίθετα, τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας αναπτύσσουν, κάθε ένα φυσικά με τις ιδιαιτερότητές του, μια διαφορετική πολιτική. Η τελευταία συνδυάζει την κατοχύρωση του εθνικού ελέγχου στις βασικές τηλεπικοινωνιακές λειτουργίες με την ουσιαστική και θεσμικά ενισχυόμενη παρουσία του δημόσιου τομέα. Παράλληλα, προωθείται και η ενδυνάμωση των ιδιωτικών τους φορέων σε συνδυασμό με την επιδίωξη ύπαρξης ανταγωνιστικών συνθηκών. Αυτά πραγματοποιούνται μέσα από παρεμβατικές διαδικασίες με την εφαρμογή αυστηρών και αποτελεσματικών κανονιστικών πλαισίων και ειδικών θεσμικών μηχανισμών. Τέλος, επιχειρείται η συνεργασία με ξένες εταιρείες σε προκαθορισμένους τομείς. Οι τελευταίοι αφορούν τις υπηρεσίες υψηλής προστιθέμενης αξίας και δραστηριότητες όπου εμφανίζονται επιλεκτικές αλλά και έντονες τάσεις διεθνοποίησης στην παγκόσμια αγορά τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών.

του Κωστή Βαϊτσου
Καθηγητή Πολιτικής Οικονομίας
Τμήμα Οικονομικών Επιστημών
Πανεπιστήμιο Αθηνών

Στις επόμενες σελίδες παρουσιάζονται, πρώτα, ορισμένα κεντρικά συμπεράσματα που προκύπτουν από την επισήμανση της τεράστιας ποσοτικής και ποιοτικής σημασίας που έχει σήμερα ο κλάδος των τηλεπικοινωνιών στις σύγχρονες κοινωνίες και στην λειτουργία των οικονομιών τους. Ακολουθούν ειδικότερα θέματα και προτάσεις για τις απαιτήσεις πολιτικής στην λειτουργία του ΟΤΕ.

Α. Παραγωγική υποδομή και πολιτική οικονομία: Η σημασία των τηλεπικοινωνιών στις σύγχρονες οικονομίες

Οι προσδιοριστικοί παράμετροι της πολιτικής οικονομίας σε μια χώρα εξαρτώνται, σε ουσιαστικό βαθμό, από συγκεκριμένα και στρατηγικά στοιχεία της παραγωγικής της υποδομής. Τα στοιχεία αυτά τείνουν να επηρεάζουν τη διάρθρωση και τη διαχρονική εξέλιξη των κοινωνικο-οικονομικών χαρακτηριστικών καθώς και τις ιδιαιτερότητες του οικονομικού χώρου. Με τη σειρά τους, τα στοιχεία της παραγωγικής υποδομής, εάν ερμηνευθούν διαχρονικά, εκφράζουν στον πυρήνα τους ορισμένους ιστορικούς κόμβους **τεχνολογικών αλλαγών**. Οι κόμβοι αυτοί διαμορφώνουν ένα σύνθετο, δυναμικό και όχι προκαθορισμένο ιστό κοινωνικο-οικονομικών σχέσεων. Οι τελευταίες εξελίσσονται σε συνάρτηση με τις **επιλογές** που προκρίνονται σε κάθε χώρα ως προς τον τρόπο οργάνωσής της και το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας της.

Οι τεχνολογικοί κόμβοι προηγούμενων περιόδων είχαν αναδείξει σε σημαντικούς μοχλούς παραγωγικής εξέλιξης την ύπαρξη εργατικού δυναμικού σε χαμηλό κόστος και τη διαθεσιμότητα συγκεκριμένων πρώτων υλών και παραγωγικής γης. Αργότερα η πρόσβαση σε φθηνή ενέργεια και η αξιοποίηση των οικονομιών κλίμακας στη μηχανολογική, χημική και λοιπές βιομηχανίες αποτέλεσαν κύρια στοιχεία μεγένθυσης και ανταγωνιστικής επιβίωσης. Οι επαναστατικές τε-

χνολογικές εξελίξεις των τελευταίων δεκαετιών μαζί με την επιλεκτική διεθνοποίηση της παγκόσμιας οικονομίας επιβάλλουν, σήμερα, νέες προδιαγραφές για τη διασφάλιση μιας παρατεταμένης αναπτυξιακής προοπτικής. Οι νέες αυτές συνθήκες στην οργάνωση της παραγωγής, άρα και της κοινωνίας, βασίζονται (α) στην επεξεργασία και μετάδοση πληροφοριών, (β) στην τεχνογνωσία και τα σύνθετα δίκτυα οργάνωσης και αξιοποίησής της, και (γ) στη συστηματική ανταγωνιστικότητα μιας οικονομίας, δηλαδή στη συνολική της ικανότητα να δημιουργεί νέες και ανταγωνιστικές παραγωγικές ικανότητες με ευελιξία προσαρμογής στις σημαντικές αλλαγές του οικονομικού χώρου.

Στο γνωσιολογικό υπόβαθρο αυτών των ριζοσπαστικών αλλαγών βρίσκονται οι εξελίξεις στην ψηφιακή τεχνολογία και τα ψηφιακά δίκτυα. Αυτά επιτρέπουν σε όλα τα είδη και τις εκφράσεις της πληροφόρησης, στους χώρους της φωνής, των δεδομένων, των κειμένων και των εικόνων, να μετατρέπονται στο δυαδικό κώδικα. Η επεξεργασία όλων αυτών των ειδών πληροφορίας και η μετάδοσή τους, με τις εξελίξεις στις οπτικές ίνες και τις δορυφορικές/καλωδιακές διασυνδέσεις, πραγματοποιούνται μαζικά και σε ασύγκριτα καλύτερες συνθήκες ποιότητας και ελαχιστοποίησης των τριβών, άρα και του κόστους, του χρόνου και του γεωγραφικού χώρου. Επίσης, διαμορφώνονται νέοι κλάδοι κλειδιά που συνθέτουν τμήματα της πληροφορικής τεχνολογίας, της τηλεματικής και συγκεκριμένων ηλεκτρονικών προϊόντων με βάση τη βιομηχανία και τις υπηρεσίες τεχνολογιών αιχμής.

Η στρατηγική σημασία των εξελίξεων αυτών έχει ήδη διαμορφώσει ένα νέο πλαίσιο «συγκριτικών πλεονεκτημάτων» για τις σύγχρονες μικτές οικονομίες της αγοράς. Τρεις εκφράσεις τους καταδεικνύουν την καθοριστική σημασία τους στην οικονομική επίδοση των χωρών μελών του ΟΟΣΑ:

Πρώτον, το παραγωγικό κύκλωμα υπηρεσιών και βιομηχανικών προϊόντων στις τηλεπικοινωνίες αντιπροσώπευε, ήδη από την αρχή της δεκαετίας του '90, περίπου το 5,5% του ΑΕΠ της οικονομίας των Η.Π.Α. Το έτος 2000, το αντίστοιχο πλέγμα υπηρεσιών και προϊόντων στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα θα ανέρχεται σε περίπου 9-10% του κοινοτικού ΑΕΠ. Συγκριτικά, δηλαδή, ο κλάδος αυτός θα έχει σε λίγα χρόνια από σήμερα ένα υπερδιπλάσιο οικονομικό μέγεθος από το αντίστοιχο ολόκληρου του αγροτικού τομέα των κρατών μελών.

Στην περίπτωση της Ελλάδας, μόνον οι υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών έχουν κατά το τρέχον έτος μια τάξη μεγέθους που ανέρχεται σε περίπου 400 δισ. δρχ. Σε σταθερές τιμές, το μέγεθος αυτό προβλέπεται να διπλασιασθεί ως το τέλος της δεκαετίας. Με άλλα λόγια, ο ρυθμός μεγέθυνσης του κλάδου θα είναι πολλαπλάσιος του αντίστοιχου για το ΑΕΠ της ελληνικής οικονομίας στα επόμενα χρόνια.

Η απόφαση, λοιπόν, να περάσει η διοίκηση και να πουληθεί ένα σημαντικό τμήμα των μετοχών του ΟΤΕ σε ξένη εταιρεία δεν αφορά απλώς την αλλαγή του ιδιοκτησιακού καθεστώτος και της διαχείρισης μιας οποιασδήποτε παραγωγικής μονάδας. Αντίθετα, η απόφαση αυτή, συνεπάγεται την εκχώρηση του ελέγχου ενός από τους πύλο δυναμικούς και νευραλγικούς το-

μείς της ελληνικής οικονομίας σε τρίτους και τον επιμερισμό μαζί τους ενός σημαντικού τμήματος του μελλοντικού μας εθνικού προϊόντος.

Δεύτερον, σύμφωνα με εκτιμήσεις της Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, περίπου το 60% των ευκαιριών απασχόλησης στη Δυτική Ευρώπη, στο τέλος αυτού του αιώνα, θα επηρεάζεται, άμεσα ή έμμεσα, από τον κλάδο των τηλεπικοινωνιών. Η σημασία λοιπόν του κλάδου έγκειται ακριβώς στις δυνατότητες οικονομικής διάχυσης και διεισδυτικότητας των υπηρεσιών του σε ολόκληρο το παραγωγικό σύστημα. Γι' αυτούς τους λόγους ακριβώς, οι δραστηριότητες στο κύκλωμα των τηλεπικοινωνιών και οι άμεσες διασυνδέσεις τους με την αξιοποίηση της πληροφορικής αποτελούν καίρια συστατικά στην προσπάθεια εκσυγχρονισμού, στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και στην προώθηση μιας γενικότερης ευημερίας των αντιστοιχών κοινωνιών.

Αναποκρινόμενες σ' αυτές τις προκλήσεις, μεγάλες και μικρές οικονομίες στη Δυτική Ευρώπη, όπως άλλωστε έγινε και σε ορισμένες οικονομίες της Ν.Α. Ασίας, έχουν προωθήσει τις τελευταίες δύο δεκαετίες ολοκληρωμένες πολιτικές παραγωγικού εκσυγχρονισμού βασισμένες σε εθνικά προγράμματα ανάπτυξης των τηλεπικοινωνιών, της πληροφορικής τεχνολογίας και των εφαρμογών τους. Τα αντίστοιχα προγράμματα στηρίζονται σε μαζικές δημόσιες επενδύσεις ελεγχόμενες από εθνικά κέντρα αποφάσεων καθώς και σε ευέλικτα συστήματα επιμέρους συνεργασίας με ιδιωτικούς φορείς εγχώριους και ξένους. Επιπρόσθετα, στρατηγικές αποφάσεις σε χώρους που επηρεάζουν την εξέλιξη ολόκληρου του κλάδου αυτού, κρίνεται ότι πρέπει και επιδιώκεται να διαφυλαχθούν κάτω από τον μεγαλύτερο δυνατό εθνικό έλεγχο. Η προσπάθεια αυτή γίνεται ιδιαίτερα σύνθετη αν ληφθεί υπόψη ότι συνυπάρχουν ισχυρές τάσεις διεθνοποίησης των υπηρεσιών σε συγκεκριμένα τμήματα της τηλεπικοινωνίας. Επίσης, σημαντικές διεθνικές εταιρείες επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους στις υπηρεσίες υψηλής προστιθέμενης αξίας (VANS) του κλάδου.

Οι εξελίξεις, λοιπόν, στο χώρο των τηλεπικοινωνιών και στις πολυκλαδικές τους διασυνδέσεις δεν αφορούν ένα μεμονωμένο τομέα της οικονομίας, οσοδήποτε σημαντικός κι αν είναι ποσοτικά. Αντίθετα, αφορούν ολόκληρο το παραγωγικό κύκλωμα μιας οικονομίας καθώς και τα ποιοτικά της χαρακτηριστικά και τις δυνατότητες εκσυγχρονισμού του κοινωνικού της ιστού γενικότερα.

Στην περίπτωση της χώρας μας προβάλλεται η επιλογή να εναποθετηθεί η διοίκηση του ΟΤΕ στις ικανότητες και τα εταιρικά συμφέροντα μιας ξένης επιχείρησης. Παράλληλα απουσιάζει η διαμόρφωση μιας εθνικής στρατηγικής στον τομέα των τηλεπικοινωνιών ενώ εκκρεμεί ακόμη και η συγκρότηση του απαραίτητου κανονιστικού πλαισίου όπως προβλέπεται από τις κοινοτικές διατάξεις και τις υποχρεώσεις εφαρμογής του Νόμου 2075/92. Όλα αυτά συνεπάγονται την εκχώρηση της διαχείρισης στρατηγικών μας τομέων καθώς και του οικονομικού μας μέλλοντος, σε ξένα επιχειρηματικά συμφέροντα. Επίσης, πρώτης σημασίας εθνικά ερείσματα, όπως είναι η αποκέντρωση και η

ενίσχυση των παραμεθορίων περιοχών και των νησιών της χώρας, καθώς και ζητήματα που εμπλέκουν κεντρικούς προβληματισμούς της εθνικής μας άμυνας και ασφάλειας —όπου οι τηλεπικοινωνίες διαδραματίζουν ένα σημαντικό ρόλο— καταλήγουν να εντάσσονται στα πλαίσια στήριξης ξένων οικονομικών επιδιώξεων και μεγιστοποίησης εταιρικών κερδών.

Τρίτον, η τεράστια οικονομική σημασία του κλάδου των τηλεπικοινωνιών τον έχει ήδη αναδείξει, διεθνώς, σε ένα κείμενο οργανωμένων αντιπαραθέσεων και στρατηγικών συμμαχιών μεταξύ των βασικών «παικτών». Το σκηνικό αυτών των εξελίξεων δημιουργεί σημαντικές τομές στον τρόπο λειτουργίας των αντιστοίχων αγορών και καλύπτει τόσο το ρόλο του κράτους και τον προσανατολισμό των οικονομικών θεσμών, όσο και τα πλέγματα διεταιρικών σχέσεων που αναπτύσσονται.

Στις μεν Η.Π.Α. το άνοιγμα του μονοπωλίου της ΑΤΤ από την αμερικανική κυβέρνηση το 1982 και η μετέπειτα προώθηση μεγάλων εταιρειών σε εξειδικευμένους χώρους υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας, συμπληρώθηκαν το 1988 με την ψήφιση του νόμου Omnibus Trade and Competitiveness Act. Με αυτή την πανοπλία κρατικής-εταιρικής δύναμης, επιβάλλονται κυρώσεις εναντίον τρίτων κρατών —όπως ήδη έγινε στην περίπτωση της Βραζιλίας— όταν επιχειρείται η προστασία της δικής τους ανάπτυξης σε βάρος των αμερικανικών συμφερόντων. Στην Ιαπωνία ακολουθείται ένας εντονα ενορχηστρωμένος προγραμματισμός της κυβερνητικής πολιτικής με τις λειτουργίες των δημοσίων οργανισμών (όπως η ΝΤΤ) και των μεγάλων Ιαπωνικών ιδιωτικών επιχειρήσεων. Στα πλαίσια αυτών των πρωτοβουλιών αναλαμβάνονται μακροχρόνιες δεσμεύσεις εθνικών πόρων με δημόσιες επενδύσεις και κατευθυνόμενες κλαδικές στρατηγικές στην τεχνολογία, τις υπηρεσίες και τη βιομηχανία των τηλεπικοινωνιών. Τέλος η κοινοτική οδηγία του 1988, δίνει σαφή προτιμιακή μεταχείριση στα ευρωπαϊκά προϊόντα και στις υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών. Στην ουσία, η προτιμιακή αυτή πολιτική αφορά κυρίως

τους συχνά δημόσια ελεγχόμενους ή τους συνεργαζόμενους με το κράτος παραγωγούς στα μεγάλα κράτη μέλη. Επιπρόσθετα, η επιδίωξη να διαμορφωθεί μια ενιαία αγορά στον κλάδο αυτό δεν αποσκοπεί στην προώθηση της περιφερειακής ανάπτυξης και στη γεωγραφική διάχυση των αντιστοίχων επιχειρηματικών προσπαθειών. Αντίθετα, διευκολύνει τον συγκεντρωτισμό σ' ένα μικρό αριθμό επιχειρήσεων που θα είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν τον Αμερικανικό και Ιαπωνικό ανταγωνισμό. Ειδικότερα, στα ψηφιακά συστήματα μεταγωγής μόνο η συσπείρωση της παραγωγής σε δύο εταιρικούς πόλους, που θα εξυπηρετούν ολόκληρη την κοινοτική αγορά, μπορεί να καλύψει τις απαιτήσεις απόσβεσης των τεραστίων κονδυλίων που προϋποθέτει η έρευνα και ανάπτυξη διεθνώς ανταγωνιστικής τεχνολογίας.

Όσον αφορά το καθαρά εταιρικό επίπεδο, προωθούνται διεθνώς σύνθετα πλέγματα στρατηγικών συμμαχιών με ένα διπλό στόχο: (i) την οργάνωση του ανταγωνισμού σε ολιγοπωλιακή βάση με τον αποκλεισμό πιθανών ανταγωνιστών, και (ii) την προώθηση συνεργασιών στο χώρο της τεχνολογικής ανάπτυξης και στον επιμερισμό των αντιστοίχων εξόδων ή/και των ερευνητικών κινδύνων. Οι εταιρικές αυτές πρωτοβουλίες έχουν σαν άμεσο αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός οικονομικού περιβάλλοντος όπου υπάρχουν καθαρά κερδισμένοι και καθαρά ζημιωμένοι συμμετοχοί.

Στη διαμόρφωση, λοιπόν, ενός πλαισίου διαχειριζόμενων αγορών και εξάσκησης οικονομικής δύναμης, ο έλεγχος των εταιρικών αποφάσεων αποτελεί στρατηγικό παράγοντα. Επομένως, η εκχώρηση της διοίκησης του ΟΤΕ σε τρίτους εντάσσει την οικονομική αξία του ελληνικού τηλεπικοινωνιακού χώρου στα ευρύτερα και διεθνή συμφέροντα του «στρατηγικού επενδυτή». Αυτός θα καταλήξει να αξιοποιήσει και να ιδιοποιηθεί αυτήν την αξία. Πέρα, λοιπόν, από τα θέματα που αφορούν την αποτίμηση των μετοχών του ΟΤΕ στη διαδικασία ιδιωτικοποίησης, η εκχώρηση του ελέγχου διοίκησής του αποτελεί και το πραγματικό ξεπούλημα της εταιρείας.

Β' ΜΕΡΟΣ

Β. Εταιρική λειτουργία του ΟΤΕ και απαιτήσεις πολιτικής.

Το κείμενο αυτό γράφτηκε πριν από τις βουλευτικές εκλογές της 10ης Οκτωβρίου 1993. Θεωρούμε ότι εξακολουθεί να είναι επίκαιρο και σημαντικό γι' αυτό το δημοσιεύουμε.

Με τη δημοσίευσή του επιχειρούμε να ανοίξουμε μια νέα ενότητα που αφορά την εθνική μας οικονομία.

Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΑΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑΔΟΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΕΤΟΣ 3ο - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1993 - ΤΕΥΧΟΣ 34

Ο ΓΛΩΣΣΙΚΟΣ ΕΞΑΝΔΡΑΠΟΔΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Β' ΜΕΡΟΣ

Γ. Συνοπτική παρουσίαση του γλωσσικού φαινομένου των αγγλισμών

Το φαινόμενο της κακοποίησης της γλώσσας μας από τη χρήση της αγγλικής παρουσιάζεται καθολικό και, σχεδόν, απόλυτο. Καλύπτει όλα τα πληθυσμιακά στρώματα και επιδεινώνεται απελπιστικά στον κοινωνικό χώρο των διανοουμένων, επιστημόνων και τεχνοκρατών, οι οποίοι αναμνηρικάζουν κυριολεκτικά αγγλικούς όρους και φράσεις με πλήρως εφησυχασμένη σοβαρότητα. Όσα ακολουθούν επιχειρούν να δώσουν τη συνοπτική εικόνα του όλου προβλήματος:

- Κορυφαία έκφραση της δουλοπρεπούς νοστορπίας που μας χαρακτηρίζει αποτελεί η διαμονή του Προέδρου του Κυπριακού κράτους στο προεδρικό μέγαρο, το γνωστό αποικιοκρατικό Κυβερνείο με τον «επιβλητικό» και δεσπόζοντα θυρεό, που απεικονίζει τα Λιοντάρια της Μεγάλης Βρετανίας. Κατά μοιραίο τρόπο το γεγονός αυτό προβάλλει αναφανδόν τη συνεχιζόμενη, στη συνείδησή μας, δουλοφροσύνη, την επιζώσα Αγγλοκρατία. (Εισήγησή μας να μετατραπεί σε Μουσείο Αγώνος, το οποίο να ενθυμίζει, ότι η «πολιτισμένη» Αγγλία ανάγκασε το λαό μας να ανέβη στην αγχόνη και να χύσει το αίμα του για να κερδίσει την ελευθερία του).

Δυστυχώς η χρησιμοποίηση του Αγγλικού Κυβερνείου ως Προεδρικού δεν αποτελεί εξαίρεση, της κατά τα άλλα Ελληνόφρονος και Ελληνοκεντρικής πολιτικής της εξουσίας σ' αυτό τον τόπο. Η πλειοψηφία των Συμβούλων, των ειδικών και των εμπειρογνομώνων που χρησιμοποιεί η κυβέρνηση είναι επίσης Άγγλοι.

Ατελείωτος θα ήταν ο κατάλογος των ανεπίτρεπτων εκδηλώσεων Αγγλισμού που απορρέουν από τον Κυβερνητικό, το δημόσιο και τον ημικρατικό τομέα:

- Στα κρατικά Νοσοκομεία (όπως βέβαια και στις ιδιωτικές κλινικές) οι γιατροί γράφουν τις συνταγές, τις ιατρικές εκθέσεις κ.τ.λ. κατά κανόνα στα Αγγλικά, ακόμα και όταν πρόκειται για αναλφάβητο ασθενή.

- Όλα τα έγγραφα, οι ανακοινώσεις, οι ειδοποιήσεις, οι πινακίδες κ.τ.λ. σε όλες σχεδόν τις Υπηρεσίες του δημοσίου είναι στα αγγλικά. Μια επίσκεψη στα κρατικά τελωνεία, στα γραφεία του φόρου ακίνητης ιδιοκτησίας, του φόρου εισοδήματος, της μετεωρολογικής υπηρεσίας ή οπουδήποτε αλλού, θα εκπλήξει και τον πλέον άπιστο.

του Ανδρέα Μακρίδη*

- Τα έγγραφα και οι ειδοποιήσεις των κυπριακών Ταχυδρομείων (Συστημένα, δέματα κ.α.) χρησιμοποιούν την Αγγλική ως επίσημη και ιερή γλώσσα.

- Ολόκληρη η νομοθεσία μας, η πριν το 1960, εξακολουθεί να παραμένει αμετάφραστη, στην Αγγλική, γνήσιο τέκνο του αγγλοσαξωνικού Δικαίου, ενώ μέχρι πρόσφατα και οι αποφάσεις των δικαστηρίων ήσαν στην Αγγλική.

- Όλες ανεξαιρέτα οι Εκθέσεις των αρχαιολογικών ανασκαφών του Αρχαιολογικού μας Μουσείου και των αρχαιολόγων μας εκδίδονται στην Αγγλική, καθλώνοντας την έρευνα και την ανάδειξη νέων επιστημόνων.

- Οι επιταγές των δημοσίων υπαλλήλων, οι καταστάσεις μισθών και όλα τα άλλα έγγραφα του Γενικού Λογιστηρίου εξακολουθούν να χρησιμοποιούν την Αγγλική.

- Η Κυπριακή Κυβέρνηση, χωρίς ίχνος ευθιξίας από όσα γράφονται, συνεχίζει απτόητη να εκδίδει τα διβατήρια των Ελληνοκυπρίων στα αγγλικά, να διατηρεί το αγγλικό αλφάβητο στις πινακίδες των αυτοκινήτων, να εκδίδει τις άδειες κυκλοφορίας στα αγγλικά, όπως και την πίσω όψη των χαρτονομισμάτων μας.

Οπωσδήποτε το πρόβλημα δεν περιορίζεται στα πιο πάνω συγκεκριμένα παραδείγματα, επεκτείνεται και μετασχηματίζεται σε τρόπο ζωής, σε καθολική νοστορπία. Υπουργοί, βουλευτές κομματικοί ηγέτες, που υποτίθεται ότι κόπτονται γιά τα εθνικά μας προβλήματα, διαβρωμένοι από το μικρόβιο, σερβίρουν τους αγγλισμούς στην καθημερινή τους ομιλία, με τέτοια συχνότητα που αγγίζει τα όρια του πιο ανεπίτρεπτου εκχυδαϊσμού.

Ουσιαστικά πρόκειται για εξανδραποδιστική περιφρόνηση της γλώσσας μας, που στην εφησυχασμένη μας συνείδηση «δικαιολογείται» με τον εξορκισμό και την υπεραπλουστευμένη εκλογίκευση, ότι η αγγλική είναι διεθνής γλώσσα. Κατά συνέπεια ως διεθνής γλώσσα δικαιούται *de jure* να υποκαταστήσει και να ισοπεδώσει την εθνική μας γλώσσα.

- Στον τομέα της Παιδείας, παρά τις φιλότιμες προσπάθειες των φιλολόγων μας, η κατάσταση δεν παρουσιάζεται θετικότερη.

Από πλήθος παροπλισμένων «επαϊόντων» και εργατοπατέρων υπεστηρίχθη, ότι η γλώσσα του Πανεπιστημίου της Κύπρου θα έπρεπε αν ήταν η Αγγλική, για να αποκτήσει το νεόδμητο ίδρυμά μας κύρος και προσωπικότητα. Η Ελληνική θεωρήθηκε ως ανεπαρκής στον τομέα των επιστημών και απωθητικό στοιχείο για τους Άραβες, που θα έσπευδαν ομοθυμαθόν να εγγραφούν και να φοιτήσουν σ' αυτό!!!

Η γλώσσα των μεγαλύτερων αριστουργημάτων της παγκόσμιας λογοτεχνίας και Γραμματείας, η γλώσσα που δάνεισε χιλιάδες λέξεις στην αγγλική και τις άλλες Ευρωπαϊκές γλώσσες, κηρύχτηκε από τους ξενομανείς δημοκόπους ως άχρηστη. Αληθινά μόνον περιφρόνηση ταιριάζει σε τέτοιες ανυπόστατες και υποβολιμαίες τοποθετήσεις, που παράλληλα μαρτυρούν και την πνευματική στάθμη των ανθρώπων αυτών, που τόλμησαν να υποστηρίξουν, ότι το Ελληνικό μας Πανεπιστήμιο, μάλιστα σε ώρες κρίσιμες εθνικά, θα έπρεπε να ομιλεί... Αγγλιστί!!!

Ευτυχώς η θύελλα των αντιδράσεων ανέτρεψε το θράσος αυτό. Το Πανεπιστήμιο της Κύπρου ομιλεί Ελληνικά. Όμως δυστυχώς και πάλιν παρεισέφεραν μερικές γνωσσομεικτικές αντιξοότητες. Ορισμένοι καθηγητές διδάσκουν στα αγγλικά και μερικά βιβλία είναι στα αγγλικά, με τη δικαιολογία, ότι δεν υπάρχουν ανάλογα συγγράμματα στα Ελληνικά! Η αγγλική εμφανίζεται, αληθινά, ως μολυσματικός ιός, που διεισδύει στο εθνικό μας σώμα από μυριάδες εισόδους.

Σε πολλές ανώτερες σχολές της Κύπρου χρησιμοποιείται ως επίσημη και μοναδική γλώσσα διδασκαλίας η Αγγλική. Αναφέρω το ΑΤΙ, το Δασικό Κολλέγιο, το Ι-ΞΕΤ, τη Σχολή υγειονομικών επιθεωρητών, τη Σχολή Διοικήσεως, μέχρι πέρσι και τη Νοσηλευτική κ.α. Στις σχολές αυτές οι νέοι μας —το μέλλον του τόπου, όπως τους αποκαλούν όλοι— καλούνται να σπουδάσουν την επιστήμη τους και τον εθνικό μας πολιτισμό σε μian ξένη γλώσσα (Όνειδος!).

Στα Λύκεια διδάσκεται το μάθημα της Λογιστικής στα Αγγλικά, μονίμως με τη φαιδρή δικαιολογία, ότι η Ελληνική αδυνατεί να αποδώσει στους τεχνοκρατικούς τομείς, όπου, σημειωτέον, η πλειοψηφία των ξένων λέξεων και όρων προέρχονται από την Ελληνική.

Ενδεικτικό, στον εκπαιδευτικό τομέα, είναι και το γεγονός, ότι η Κύπρος έχει ασφυκτικά γεμίσει από ξενόγλωσσα Κολλέγια και Σχολές. Ξαυτονίζω. Δεν είμαι πολέμιος τις γλωσσομάθειας, αντίθετα πιστεύω ότι η άψογη γνώση ξένων γλωσσών, και μάλιστα της αγγλικής, βοηθεί την πνευματική ολοκλήρωση των νέων μας, ενώ και η χρησιμότητά τους στον τομέα των εθνικών μας προβλημάτων είναι σημαντική. Δεν είναι λοιπόν η γλωσσομάθεια που ενοχλεί, αλλά αυτή η ασθμαίνουσα και εναγώνια τάση προς την αγγλική, αυτός ο εκστασιασμός που υποθάλλει όλα τα σύνδρομα της δουλικότητας, που εγκυμονεί όλους τους κινδύνους εκποίησης της δικής μας γλώσσας και του δικού μας πολιτισμού.

Πλήθος οικογενειών, συνήθως ευπόρων, φθάνουν στο σημείο να μην στέλλουν καθόλου τα παιδιά τους στα ελληνικά σχολεία, αλλά αντίθετα στα Αγγλόφωνα (English school, Grammar school κ.α.) για να εκμάθουν «φυτευτή» την αγγλική, προορίζοντάς τα να σπουδάσουν στην Αγγλία. Το φαινόμενο αυτό, οφειλόμενο σε αντιλήψεις κατωτερότητας της ελληνικής Παιδείας και αντιστοίχως ανωτερότητας της αγγλικής, αποκαλύπτει αναμφίλεκτα το ξενομανές σύνδρομο από το οποίο πάσχει ο μέσος Κύπριος. Ασφαλώς τα παιδιά αυτά, γαλουχημένα από το αγγλικό πρότυπο και τη νεοαποικιακή πεμπτούσια του αγγλικού τρόπου σκέψης, θα είναι και οι μελλοντικοί ιεραπόστολοι του αγγλικού πνεύματος, οι πολιτισμικοί «πράκτορες»,

στους οποίους η Μεγάλη Βρετανία θα αναθέσει το ρόλο της προάσπισης και περαιτέρω εξάπλωσης και κυριαρχίας του Βρετανικού ιδεώδους.

Ταυτόχρονα, πλείστες εκδηλώσεις λαμβάνουν χώρα στα Αγγλικά. Το Υπουργείο Παιδείας πραγματοποιεί σεμινάρια επιμόρφωσης των Συμβούλων των Σχολείων, σεμινάρια, δηλαδή, Παιδαγωγικών, στα αγγλικά, με τη φθηνή δικαιολογία ότι δεν βρήκε στην Ελλάδα καθηγητές που θα μπορούσαν να κάνουν τα σεμινάρια αυτά. Έτσι οι θέσεις των μονίμων συμβούλων στα Γυμνάσιά μας θα κριθούν και θα δοθούν, όχι στους μέχρι σήμερα υπηρετούντες ως συμβούλους, όχι σε όσους έχουν πολυετή πείρα και προσφορά στο έργο αυτό, όχι σε όσους διακρίνονται για την πολυμάθεια, τις ορθές παιδαγωγικές τους προσεγγίσεις και την άρτια αντιμετώπιση των προβλημάτων των παιδιών, αλλά σε όσους παρηκολούθησαν τα αγγλόφωνα αυτά σεμινάρια και έλαβαν θεϊαν φώτιση από τον θεόσταλτο αγγλικό ΛΟΓΟ.

● Αξιοθρήνητο παρουσιάζεται το φαινόμενο της γλωσσικής μας εξαχρείωσης στον τομέα των εμπορικών και διαφημιστικών επιγραφών. Ταμπέλες, φωτινές επιγραφές, λογής πινακίδες και τα παρόμοια, ως να πρόκειται για ιερή νόσο ή συλλογικό παραλογισμό, γράφονται κατά κανόνα σχεδόν στα αγγλικά. Η δικαιολογία ότι η Κύπρος είναι τουριστικός χώρος και τοιούτοτρόπως οφείλει «σεβασμό» προς τον ξένο επισκέπτη, αποτελεί συλλογισμό, που απλώς παρακάμπτει την αλήθεια και εξωραίζει την ευτέλειά μας. Είναι κωμική παραμυθία και άλλοθι προς εθελουφλία.

Η χρήση της αγγλικής στον τομέα αυτό έχει πάρει τέτοιες διαστάσεις, ώστε να εμφανίζεται ως ένα όργιο γλωσσικής διαφθοράς και εθνικής ανηθικότητας. Στις τουριστικές περιοχές οι αγγλογραφημένες ταμπέλες ξεπερνούν το 98%, ενώ στο εμπορικό κέντρο των πόλεών μας το 65-70%. Η παραδοξολογία αυτή φθάνει και σε μακρινά ακόμα χωριά, που δεν έχουν και την παραμικρή τουριστική κίνηση.

Δυστυχώς η κατάντια μας αυτή ανάγεται σε λόγους νοοτροπίας και καμιά παραπειστική ερμηνεία δεν μπορεί να τη συγκαλύψει. Επεκτείνεται ως θεομηνία και θερειύει ως λαίλαπα που σαρώνει τα πάντα. Τα ονόματα της πλειοψηφίας των κυπριακών εταιρειών είναι αγγλικά. Τα ονόματα όλων, σχεδόν, των ξενοδοχείων και των πολυκατοικιών είναι αγγλικά ή αναγράφονται στα αγγλικά. Όλα τα διαφημιστικά στα καταστήματα, εμπορικά αυτοκίνητα κ.α. γράφονται στα αγγλικά. Είναι λοιπόν όλα αυτά λόγω του τουριστικού χαρακτήρα του νησιού μας; Και σε τέτοια περίπτωση πρέπει να ξεπουλήσουμε στο βωμό των οικονομικών συμφερόντων τη γλώσσα και τον εθνικό μας πολιτισμό για να ικανοποιήσουμε τους τουρίστες μας;

Η απάντηση απαιτεί ένα ΟΧΙ πολύ μεγαλύτερο από εκείνο του 1940. Ας αναδιφύσουμε όμως λίγο και μερικούς άλλους χώρους, όπου δεν κυκλοφορούν οι τουρίστες. Σε ποιόν, αλήθεια, απευθύνονται τα «No parking», «No parking please» που φιγουράρουν στα κιγκλιδώματα των σπιτιών μας ακόμα και στις πιο φτωχικές γειτονιές και στις πιο λαϊκές συνοικίες; Σε ποιόν απευθύνονται τα «parking place», «Block A», «Block C» κ.λ.π. στις πολυκατοικίες μας; Σε ποιούς απευθύνονται τα «No smoking», «EXIT», «ENTRANCE», «W.C.», «TOILET» και τόσα άλλα, που ξεχειλίζουν α-

πό εθνική υπερηφάνεια, στους κινηματογράφους, τα θέατρα, τους εκθετήριους χώρους κ.λπ.; Εδώ η «τουριστικοβαρής» δικαιολογία, ασφαλώς, δεν έχει θέση. Θα ήταν το λιγότερο κωμική. Εδώ η ενοχή μας περιπύσσει ως βάρβαρος όφισ.

● Πουθενά δεν σταματά η αξιολογική αυτή συμπεριφορά μας για όποιον πραγματικά επιθυμεί να ερευνήσει το πρόβλημα αυτό. Η κορύφωση όμως του φαινομένου βρίσκεται στην ίδια την καθημερινή ζωή, στον προφορικό μας λόγο. Η σημερινή μας λαλιά δεν αποτελεί μονάχα γλωσσομειχτικό αποτέλεσμα κοινής Ελληνικής και Κυπριακής διαλέκτου. Δυστυχώς έχουν διεισδύσει στον προφορικό μας λόγο και τον έχουν κυριολεκτικά μπασταρδέψει χιλιάδες αγγλικές λέξεις και φράσεις, τις οποίες αυθόρμητα και φυσιολογικά εκστομίζουμε ως να πρόκειται για αυθεντικά στοιχεία της γλώσσας μας. Και το φοβερότερο είναι ότι σε πλείστες περιπτώσεις οι εισβολείς αυτοί έχουν υποκαταστήσει ή αχρηστεύσει ολοκληρωτικά τις ελληνικές λέξεις. Τα: *ευχαριστώ, καλημέρα, καληνύχτα, χαιρετε* κ.λπ. έχουν γίνει δυσάκουστα και δυσεύρετα, όπως το ψωμί στον πόλεμο και έχουν αντικατασταθεί από τα: *Thanks, morning, good night, bye-bye! Ta any way, okay, unlucky, special, stand by* και χιλιάδες άλλα έχουν σχεδόν αφομοιωθεί από μικρούς και μεγάλους.

Στα γενέθλια μας τραγουδούμε αποκλειστικά το *happy birthday to you* και στις χριστουγεννιάτικες ευχές μας τα *merry Cristmaw, happy new year*. Στο τηλέφωνο το *Hello* έχει συντρίψει το «Εμπρός». Φωνάζουμε τα παιδιά μας και εκείνα αποκαλούνται μεταξύ τους με αγγλικά χαϊδευτικά: *Michael, John, Mary, Joana, George* κ.τ.λ. Όταν ακούς να μιλούν τεχνοκράτες και επιστήμονες (οικονομολόγοι, λογιστές, αρχιτέκτονες κ.α.) είναι να τραβάς, πραγματικά τα μαλλιά σου! Οι αγγλικοί όροι έχουν συχνότητα ισόβαθμη σχεδόν με τους ελληνικούς.

Θα μπορούσα να συνεχίσω με άλλους τομείς και άλλα ατέλειωτα παραδείγματα, η περιορισμένη όμως δυ-

νατότητα ενός άρθρου με αναγκάζει να σταματήσω. Ελπίζω τα όσα έγραψα, έστω αδρομερώς, να συνθέτουν την πραγματικότητα.

Η φθορά και η σήψη που υφίσταται η γλώσσα μας βρίσκεται σε προχωρημένο στάδιο. Ο εφησυχασμός και η άγνοια ίσως αποδειχθούν ολέθριες συμπεριφορές. Ο πολιτισμός μας σ' αυτό τον τόπο κατασκάπτεται εκ θεμελίων και αν καταφέρουν να υποσκάψουν και να εξαφανίσουν τον ελληνικό πολιτισμό αυτού του τόπου, τότε κι εμάς ευκολότατα θα μας εξαφανίσουν.

Όσοι νοιώθουν Έλληνες, όσοι νοιώθουν υπερηφάνεια για την Εθνική μας ταυτότητα πρέπει να αφυπνισθούν και να δραστηριοποιηθούν για τη σωτηρία της γλώσσας μας. Οι επιθέσεις που δέχεται δεν είναι από ασυνείδητους και ξενομανείς μόνον, αλλά και από οργανωμένους και συνειδητούς ανθελληνικούς κύκλους, που εχθρεύονται κάθε τι το ελληνικό σ' αυτόν τον τόπο και μοχθούν να το αφανίσουν.

Δυστυχώς οι κίνδυνοι που διατρέχει η γλώσσα και ο πολιτισμός μας δεν οφείλονται σε περιπτώσιακά και περιστασιακά μόνον λάθη και συνήθειες, αλλά και σε υποβολιμαία και σκόπιμη δραστηριότητα. Η δική μας άγνοια και αδιαφορία επιτρέπει στην ανθελληνική αυτή μειοψηφία να συνεχίζει απρόσκοπτα τη σηπτική δράση της, να διασύρει επιστήμονες και ερευνητές που αγωνιούν γι' αυτόν τον τόπο, όπως ο κ. Μπαμπινιώτης, να σπιλώνουν και να σκυλεύουν την ελληνικότητα της Κύπρου, να γράφουν τον ιστορικό επίλογο αυτού του νησιού και μάλιστα υπεράνω κάθε υποψίας, ως θάα περιστέρια, μέλη του αγνότερου περιστροτροφείου!

Δεν...«βλέπουμε φαντάσματα», δεν πάσχουμε από παραισθήσεις. Η γλώσσα και ο τόπος μας κινδυνεύουν από δύο διαφορετικούς εισβολείς. Η αμφοτεροβαρής αυτή απειλή εις βάρος της γλώσσας και του πολιτισμού μας απαιτεί άμεση ανάνηψη και νηφαλιότητα, ανυποχώρητο αγώνα σωτηρίας. Η ελληνική μας γλώσσα είναι η Άδεια ύπαρξής μας σ' αυτό τον κόσμο. **Σκοτώντας τη γλώσσα μας, σκοτώνουμε την ίδια τη ζωή μας. ΑΥΤΟΚΤΟΝΟΥΜΕ.**

FITZGERALD

Η ΕΠΟΧΗ ΤΩΝ ΘΑΥΜΑΤΩΝ

Printa

COLETTE

Ο ΑΓΑΠΗΜΕΝΟΣ "chéri"

Printa

HAMSON

ΜΥΣΤΗΡΙΑ

Printa

Είμαστε Έθνος ανάδελφο;

Α' ΜΕΡΟΣ

Θεσσαλονίκη 1-6-93

του Θεόδωρου Ζιάκα

Η άποψη ότι είμαστε έθνος ανάδελφο διατυπώθηκε, όπως γνωρίζετε, από τον τέως πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας κ. Χ. Σαρτζετάκη. Κατ' αρχάς φάνηκε σάν παραδοξολόγημα και έγινε άφορμή σκωπτικών σχολίων. Τώρα συναντά μία εύρυτατη άποδοχή. Είναι κοινό αίσθημα.

Στό αίσθημα του «ανάδελφισμού» συμφύρονται τά έξι νοήματα: 'Ανάδελφος σημαίνει πρωτίστως **έλληψη συγγενών**. Τά «ανάδελφα» έθνη ύποτίθεται άκριβώς ότι δέν έχουν «συγγενείς» («άδέλφια», «ξαδέλφια» ή ίσως και έπιζώντες «γονείς»). 'Ο «ανάδελφισμός» νοείται, έπιπλέον, σάν μόνιμο-διαχρονικό στοιχείο τής έθνικής ταυτότητας.

'Ο συνδυασμός τών δύο αυτών νοημάτων ύποβάλλει τήν ιδέα, ότι ή παρατηρούμενη σήμερα δυσκολία νά βρούμε ύποστηρικτές στά διάφορα διεθνή βήματα, είναι κάτι τό λίγο πολύ «φυσιολογικό». Προσφέρει έτσι και μία άρκετά βολική έρμηνεία γιά τήν πολύ κακή θέση τής χώρας μας στή διεθνή κοινότητα.

'Η πεποίθηση ότι είμαστε έθνος ανάδελφο είναι, ώστόσο, πέρα γιά πέρα, έσφαλμένη, γιατί μπερδεύει τήν «άπομόνωση» μέ τήν «έλληψη συγγένειας». Δέν έχει ούτε κόκκο αλήθειας και συσκοτίζει τήν έθνική μας συνείδηση, πού είναι άρκετά συσκοτισμένη και δίχως αυτή. Έπιτρέψτε μου τώρα νά τεκμηριώσω τόν ισχυρισμό αυτό.

I

Τό πολιτιστικό κριτήριο

'Υπάρχουν δύο τρόποι νά έννοήσει κανείς τή «συγγένεια» μεταξύ τών έθνών: 'Ο ένας είναι **φυλετικός**. 'Ο άλλος είναι **πολιτιστικός**. 'Η έθνική καταγωγή μπορεί νά νοηθεί είτε ως βιολογική είτε ως πνευματική (πολιτιστική). Σπεύδω νά έπισημάνω ότι, γιά μās τούς Έλληνες, ή έθνικότητα όριζόταν, άνέκαθεν, ως καταγωγή πνευματική και όχι ως βιολογική (φυλετική-ρατσιστική). Έλληνες είναι **οι τής έλληνικής παιδείας μετέχοντες**. Νά ποιά ήταν ή κλασσική νοηματοδότηση τής έθνικότητάς μας. 'Αν δηλαδή περηφανευόμαστε ότι είμαστε παιδιά του Σωκράτη και του Περικλή, τών μεγάλων Καππαδοκών και του Γρηγορίου του Παλαμά, είμαστε (άν είμαστε) παιδιά «κατά χάριν», «έν πνεύματι». 'Οχι «κατά σάρκα». Κοντολογίς: τήν έθνικότητά μας τήν έπιλέγουμε κάθε στιγμή. 'Ο καθένας μας προσωπικά και όλοι μαζί σάν κοινότητα.

Βεβαίως ή **πνευματική καταγωγή** δέν είναι κάτι τό «φυσικό». Τό αυτόμάτως δεδομένο. Τό σίγουρο και κατασφαλισμένο. Είναι κατόρθωμα προσωπικής και συλλογικής **δημιουργικής προσπάθειας**. Ριψοκίνδυ-

νη ελεύθερη έπιλογή. 'Υπ' αυτή τήν έννοια τό νά είσαι Έλληνας είναι άθλημα. Είναι φορτίο βαρύ. Εύεξήγητη συνειπώς ή άνομολόγητη έπιθυμία μας νά τό άποθέσουμε. Είναι, όπως λέει ό ποιητής, «**τό μαρμάρινο τουτο κεφάλι στά χέρια πού μου έξαντλεί τούς άγκώνες και δέν ξέρω πού νά τό άκουμήσω**»!

'Όλα αυτά δίνουν άσφαλώς έναν παράδοξο όρισμό τής έλληνικότητας. Έναν όρισμό έξαιρετικά άβολο, άφοψ δέν έπιτρέπουν νά ξεπλώσει κανείς άνετα πάνω του. 'Αλλά τί νά κάνουμε — αυτόν τόν «άριστοκρατικό» όρισμό μας έχει κληροδοτήσει ό έλληνικός τρόπος.

'Αν (τοίς κείνων ρήμασι πειθόμενοι) δεχθούμε ότι ή έθνική συγγένεια είναι γεγονός πολιτισμικό, προσωπική και κοινωνική **έπιλογή πνευματικών προγόνων**, πρωτίστως θέμα **συλλογικής συνειδήσεως**, τότε ύπάρχει έθνική συγγένεια μόνον εκεί όπου ύπάρχει **κοινότητα παραδόσεων** (μίας τουλάχιστον). Αντιστρόφως: μπορούμε νά πούμε ότι ένα έθνος δέν έχει καμιά συγγένεια μέ τά υπόλοιπα (είναι ανάδελφο) μόνο άν δέν έχει ούτε μία κοινή παράδοση μέ αυτά. 'Αν μάλιστα είναι σωστή ή θέση πού ύποστηρίζω, ότι τά έθνη είναι σχηματισμοί παραδόσεων, μέ κεντρική παράδοση και περιφερειακές παραδόσεις, τότε **άδελφά** είναι τά έθνη πού έχουν κοινή **κεντρική παράδοση**, αυτά πού άνήκουν στήν ίδια ιστορική μορφή «οίκουμένης», στήν ίδια «οικογένεια» έθνών. Σάν πρώτο παράδειγμα αναφέρω τά άραβικά έθνη πού έχουν κοινή παράδοση τό 'Ισλάμ. Σάν δεύτερο παράδειγμα αναφέρω τά έθνη τής Δυτικής Ευρώπης πού έχουν κοινή τήν παράδοση τής λογικοκρατίας και του άτομικισμού. Σάν τρίτο παράδειγμα αναφέρω τά έθνη τής βυζαντινής κοινοπολιτείας, πού είχαν ως κοινή και μάλιστα κεντρική παράδοση τήν έλληνική 'Ορθοδοξία.

Λέγεται ότι τό πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα ανάδελφου έθνους είναι οι Έβραίοι. Τούτο όμως θά ήταν άληθές μόνον άν έκλαμβάναμε τή μακραίωνα άπομόνωση, τήν άμοιβαία έχθρότητα και τήν κλειστότητα, σάν έλληψη δεσμών συγγένειας. 'Υπάρχουν άδέλφια πού σκοτώνονται μεταξύ τους ή δέν αλλάζουν καλημέρα. Αυτό όμως δέν τά κάνει «ανάδελφα». Τό θέμα είναι άν τό συγκεκριμένο έθνος έχει ή δέν έχει κοινές παραδόσεις μέ άλλα έθνη. Πώς όμως θά μπορούσαμε νά πούμε κάτι τέτοιο γιά τούς έβραίους, όταν μία από τίς βασικές πηγές του σύγχρονου πολιτισμού είναι ή Παλαιά Διαθήκη; 'Όταν πλήθος έθνών έχουν μέ τούς Έβραίους κοινή τήν κεντρική παράδοση αυτών τών τελευταίων;

Τό ίδιο σκεπτικό εφαρμόζεται και σέ μάς. Έκτός άπό τήν Όρθοδοξία, πού μάς καθιστά συγγενείς (και μάάλιστα «πρώτου βαθμού» μέ τά άλλα όρθόδοξα έθνη, έχουμε και τήν κλασσική έλληνική παράδοση, άπό τήν όποία άντλει, μέ τόν τρόπο της, όλόκληρη ή Δύση. Έπιπλέον είμαστε έθνος άνέκαθεν άνοιχτό στήν πολιτιστική άλληλεπίδραση και τήν άλληλοπεριχώρηση. Άν έπομένως κάποιος δέν δικαιούται νά πει τόν έαυτό του «άνάδελφο» είναι οι Έλληνες. Μέ βάση, λοιπόν τόν **πολιτιστικό προσδιορισμό** τών έθνικών σχέσεων συγγένειας κάθε άλλο παρά «έθνος άνάδελφον» είμαστε.

Άς περάσουμε τώρα στό δεύτερο σημείο, πού είναι ή ύποτιθέμενη **διαχρονικότητα** του άναδελφισμού. Άν ύποθέσουμε ότι σήμερα διαπιστώνονται κάποια στοιχεία πού προσφέρουν έρείσματα στόν άναδελφισμό, μήπως μπορούμε πράγματι νά τά γενικεύσουμε και νά αναγάγουμε τή μοναξιά μας σε στοιχείο μόνιμο, ύπεριστορικό, συνδεδεμένο μέ τή... «φύτρα» μας; Όχι. Κατηγορηματικά όχι, γιατί ύπάρχουν τά χίλια χρόνια του Βυζαντίου. Τό Βυζάντιο διαφεύδει κάθε άναγωγή του «άναδελφισμού» σέ διαχρονικό χαρακτηριστικό του Έλληνισμού.

Το φυλετικό κριτήριο

Τό πολιτιστικό και τό ιστορικό κριτήριο άφήνουν λοιπόν έωλη, ξεκρέμαστη, τήν περί άναδελφισμού ιδέα. Άλλά άς δούμε μήπως ό άναδελφισμός μπορεί νά βρει έρείσματα στή φυλετική (ρατσιστική) νοηματοδότηση του έθνους. Σύμφωνα μέ τή ρατσιστική άντίληψη είμαστε Έλληνες, έπειδή άνήκουμε σέ μία ξεχωριστή και μάάλιστα έκλεκτή ράτσα, ή όποία (παρά τίς θεωρίες του «άνθέλληνος Φαρμεράυερ») διατηρείται «καθαρή», άπό τήν έποχή του Περικλή ως τήν έποχή τών κυρίων Παπανδρέου και Μητσοτάκη!

Κατά τή ρατσιστική θεωρία (τήν έντελώς ξένη πρός τό έλληνικό πνεύμα) συγγενή είναι τά έθνη πού έχουν κάποιο βαθμό φυλετικής έπιμείξιας και άνάδελφα εκείνα πού διατήρησαν «άλώβητη» τή φυλετική τους «καθαρότητα». Πρόκειται φυσικά γιά άνυπόστατη άποψη, γιατί τά έθνη είναι στήν πραγματικότητα μωσαϊκά φυλών. Στήν ίδια, τή λεγόμενη μεσογειακή φυλή, άνήκουν μαζί μας όλοι οι λαοί τής περιοχής. Φυλετικά είμαστε κι έμεις ένα άπροσδιόριστο μωσαϊκό, όπως όλοι οι άλλοι.

Στή διαπίστωσή μας ότι δέν είμαστε «καθαρή ράτσα», ότι σίς φλέβες μας δέν ρέει «γνήσιο άρχαιο-έλληνικό αίμα», οι εισαγόμενοι έθνικιστές μας, βλέπουν μίαν άνατριχιαστική ύβρη. Είναι ώστόσο παραπάνω άπό βέβαιο, ότι, σέ άντίθεση μέ τούς νεώτερους έλληνες, πού θέλουν νά κρύψουν τήν πολυφυλετική τους σύσταση, οι βυζαντινοί και οι άρχαίοι, δέν είχαν κανένα πρόβλημα νά τήν άναγνωρίσουν. Δέν έβλεπαν τίποτα τό κακό σ' αυτήν. Γιά νά μήν πώ ότι τή θεωρούσαν και θετικό παράγοντα.

Δέν θά άντιπαραθέσω στόν φυλετικό άναδελφισμό τή βέβαιη έπιμείξια μας μέ τά σλαβικά φύλα, κατά τόν 6ο-7ο αιώνα, όταν οι σλαβικοί πληθυσμοί κατέκλυσαν τά Βαλκάνια και στό νότιο άκρο τους άφομοιώθηκαν, όχι μόνο θρησκευτικά και πολιτιστικά, αλλά και γλωσσικά, άπό τούς έλληνικούς πληθυσμούς. Θά έπικαλεστώ ένα πίο έντυπωσιακό έπιχείρημα. Υπολογίζεται ότι οι

Έλληνες τής κλασσικής έποχής ήταν τό 5% του πληθυσμού τής Γής². Δηλαδή, μέ τά σημερινά δεδομένα, είχαν τό πληθυσμιακό μέγεθος τών ΗΠΑ και τής Σοβιετικής Ένωσης! Νά ύποθέσουμε ότι ό πληθυσμός αυτός κατάντησε νά είναι σήμερα μόλις δεκαπέντε εκατομμύρια, άντί διακόσια, λόγω φυσικού άφανισμού ή «ύπογεννητικότητας»; Όχι βέβαια. Άν άπό πολιτιστική άποψη, όλα «πήγαιναν καλά» γιά τόν Έλληνισμό, δηλαδή κατόρθωνε νά τά βγάλει πέρα μέ τίς χριστολογικές αίρέσεις στήν Άνατολή και μέ τίς πνευματολογικές στή Δύση, θά διατηρούσε και θά αύξανε τό πληθυσμιακό του ποσοστό.

Μέ άλλα λόγια οι γειτονικοί μας λαοί και ιδιαίτερα οι λαοί τής Μικρασίας, θά ήταν Έλληνες. Άλλωστε, όταν οι Τουρκοί, πού φουσκώνουν σήμερα άπό ύπερηφάνεια γιά τόν πληθυσμιακό όγκο τους, ήρθαν άπό τήν κεντρική Άσία, δέν ήταν ούτε πέντε χιλιάδες. Φυλετικά λοιπόν ή μεγάλη πλειοψηφία τους δέν είναι λιγότερο Έλληνες άπό μάς.

Άλλά Έλλην φυλετικώς δέν σημαίνει τίποτα. Έκανα όλη αυτή τήν άναδρομή στό φυλετικά έπιχειρήματα γιά νά δείξω ότι, ακόμα και αν στόν «άναδελφισμό» προσόδαμε φυλετικό περιεχόμενο, πάλι θά έπρόκειτο γιά πελώρια άνοησία. Πώς θά μπορούσαμε νά θεωρούμε τόν έαυτό μας «άνάδελφο», όταν πάρα πολλοί γύρω μας είναι κομμάτια εκείνου του μεγάλου παλιού πληθυσμού πού αυτοαναγνωριζόταν ως έλληνικός;

Τό γλωσσικό κριτήριο

Θά άντέτεινε ίσως κανείς ότι έκτός άπό τό πολιτιστικό και τό φυλετικό κριτήριο ύπάρχει και ή γλώσσα. Σίγουρα κανείς άλλος δέν μιλά έλληνικά. Δέν είναι αυτό άναδελφισμός; Όχι, γιατί: α) Η έλληνική γλώσσα ύπάρξε διεθνής, γιά μία πολύ μεγάλη ιστορική περίοδο (έλληνιστικοί και βυζαντινοί χρόνοι), όποτε ή ύποτιθέμενη διαχρονικότητα του άναδελφισμού δέν καλύπτεται. β) Η έλληνική γλώσσα διασώθηκε, κυρίως, γιατί μία συγκεκριμένη παράδοση, ή έλληνική Όρθοδοξία, κατέβαλε συστηματική προσπάθεια νά τή διατηρήσει (και δέν άναφέρομαι μόνο στό εκατοντάδες έλληνικά σχολεία πού ίδρυσε ό Άγιος Κοσμάς). Τό γλωσσικό κριτήριο άνάγεται, μέ άλλα λόγια, στό ευρύτερο πολιτιστικό κριτήριο, στό όποιο και στήριξα τήν έπιχειρηματολογία μου.

Τά όσα άνέφερα άποδεικνύουν νομίζω ικανοποιητικά ότι ό άναδελφισμός είναι κούφιο και άποπροσανατολιστικό ιδεολόγημα. Ότι δέν ύπάρχει στήν πραγματικότητα. Ότι ύπάρχει μόνο στό «κοινωνικό φαντασιακό» τών σημερινών Έλλήνων.

Διασυνδέοντας τα επίπεδα

του Γιώργου Καραμπελιά

Πολύ συχνά, ιδιαίτερα ανάμεσα στους ευαισθητοποιημένους με τα εθνικά θέματα πολίτες συζητιέται το ζήτημα του πολιτικού μέλλοντος της χώρας και της ανάγκης να συγκροτηθεί μια πολιτική δύναμη που να υπερασπίζει τα εθνικά δικάιά της. Έτσι είναι έντονη η τάση πολλών φίλων και πολιτών από όλη τη χώρα να θέτουν τουλάχιστον την ανάγκη συγκρότησης ενός πολιτικού σχήματος που να έχει ως αφετηρία του τα «εθνικά». Ιδιαίτερα σήμερα που το εγχείρημα των **Οικολόγων-Εναλλακτικών** έχει αποτύχει και στις εκλογές του 1993 το «νέο» στοιχείο υπήρξε η εμφάνιση του «κόμματος Σαμαρά», με αφετηρία τα εθνικά θέματα, αυτός ο προβληματισμός μοιάζει να ενισχύεται και συχνά να φαίνεται αυταπόδεικτος.

Αυτός ο προβληματισμός έχει κατ' αρχήν ως γενεσιουργό αίτιο την γενικευμένη κρίση της χώρας και του πολιτικού της συστήματος. Προφανώς δε συνδέεται με την ανάδειξη των εθνικών θεμάτων, με αιχμή το Μακεδονικό, στο κέντρο της συγκυρίας των πολιτικών εξελίξεων.

Τίθεται λοιπόν ευθέως το εξής ερώτημα. **Μπορούν τα εθνικά θέματα «από μόνα τους» να απαντήσουν στις ανάγκες της συγκρότησης ενός νέου πολιτικού σχήματος; Η, ακριβέστερα, τι εννοούμε εθνικά θέματα;**

Το ίδιο ερώτημα κάτω από άλλους όρους είχε τεθεί με την δημιουργία των **Οικολόγων-Εναλλακτικών πριν τέσσερα χρόνια: Μπορεί η αντιμετώπιση της παγκόσμιας περιβαλλοντικής κρίσης και η ανάγκη αλλαγής του παγκόσμιου αναπτυξιακού προτύπου, να απαντήσει από μόνη της τόσο στο ζήτημα των κοινωνικών δυνάμεων που μπορούν να πραγματοποιήσουν μια τέτοια αλλαγή, καθώς και στη μορφή του κοινωνικού καθεστώτος; Ή μήπως μπορεί να απαντήσει στο ζήτημα των δομών οργάνωσης των ανθρώπινων κοινωνιών (έθνη, περιφέρειες, υπερεθνικές ενότητες, πολιτισμικές περιοχές, κ.λπ.)**

Το αδιέξοδο των ολιστικών αντιλήψεων

Το ίδιο ερώτημα σε άλλη κλίμακα και για σχεδόν 150 χρόνια είχε θέσει το εργατικό και σοσιαλιστικό κίνημα: Είναι δυνατό η μορφή του κοινωνικού καθεστώτος και η ηγεμονία κάποιων κοινωνικών δυνάμεων, να απαντήσει αφ' εαυτής στο ζήτημα των σχέσεων του ανθρώπου με τη φύση, στο ζήτημα των σχέσεων ανάμεσα στα φύλα, ή στο θέμα της πολιτικής οργάνωσης των κοινω-

νιών; Μπορεί να προκαθορίσει την επιβίωση ή την υπέρβαση της εθνικής οργάνωσης, κ.λπ.

Η σοσιαλιστική θεωρία και ιδιαίτερα ο μαρξισμός λενινισμός απάντησαν θετικά σε αυτό το ερώτημα. Και τα αποτελέσματα είναι γνωστά. Ήταν ο σοσιαλιστικός ολοκληρωτισμός που τόσο παταγωδώς κατέρρευσε στην Ανατολική Ευρώπη.

Ο ισλαμικός φονταμενταλισμός προσπαθεί να δώσει μια εξίσου ολιστική απάντηση στο ζήτημα της σχέσης του Ισλάμ με την κοινωνία: ισλαμική οικονομία, ισλαμική ηθική, ισλαμικό δίκαιο, ισλαμική κυβέρνηση. Η θρησκεία αναγνωρίζεται ως το αποκλειστικό κλειδί που «ερμηνεύει» και μπορεί να οργανώσει τον κόσμο.

Μήπως το έθνος μπορεί να αποτελέσει τη βάση για μια εναλλακτική «ερμηνεία» του κόσμου; «εθνική κοινωνία», εθνική οικονομία, εθνικός πολιτισμός, εθνική θρησκεία και πάει λέγοντας. Ο χιτλερισμός είναι ο μόνος που δοκίμασε να μεταβάλει το έθνος στο μοναδικό «κλειδί» ερμηνείας του κόσμου. Η πάλη των τάξεων υποτάσσεται στην πάλη των εθνών και κατά συνέπεια η κυριαρχία του γερμανικού έθνους αποτελεί το μοναδικό στόχο των «πραγματικών» Γερμανών. Όσοι δεν συμφωνούσαν ήταν «προδότες» της Γερμανίας. Το γεγονός ότι ο Χίτλερ ήταν χορτοφάγος και οι Ναζί ζωόφιλοι και φυσιολάτρες είχε να κάνει με τις «πατροπαράδοτες αρετές της γερμανικής φυλής». Και ο κριτικός της τεχνολογίας Χάιντεγκερ προσέγγισε το ναζισμό ακριβώς ως μια επιστροφή στις ρίζες, δηλαδή τη φύση και το έθνος-ράτσα.

Η περιβόητη λοιπόν «ολιστική θεώρηση» τόσο αρεστή στους οπαδούς της «πολιτικής οικολογίας», αποτέλεσε και συνεχίζει να αποτελεί, εν μέρει, μια από τις αιτίες —ή τουλάχιστον την ιδεολογική αφετηρία— των πιο ολοκληρωτικών και βάρβαρων μορφών καθεστώτων στην ιστορία της γης. Και πολλοί έχουν περιγράψει το σενάριο μιας κοινωνίας που μετά από μια οικολογική καταστροφή μεγάλης κλίμακας —ίσως μια πυρηνική καταστροφή— εγκαθιδρύεται μια οικολογική δικτατορία — αυτό που οι ίδιοι οι οπαδοί της πολιτικής οικολογίας ονομάζουν «οικοφασισμός». Και πράγματι σε μια κοινωνία με μοναδική καθοδηγητική αρχή την οικολογία, μπορούμε να φανταστούμε ακόμα και την εξάλειψη των υπεραριθμών, που επιβαρύνουν το οικοσύστημα —μήπως κάτι τέτοιο δεν προτείνεται από οπαδούς της «βαθείας οικολογίας» στην Αμερική, και ίσως δεν θα συναντήσουμε και τέτοιους οικολόγους και στην Ελλάδα— οι σχετικοί με τον οικολογικό χώρο θα καταλάβουν.

Η μονομανία της ενοποίησης των επιπέδων με μία και μόνη καθοδηγητική αρχή αποτέλεσε την αυταπάτη των επαναστατικών κινήματων, ιδιαίτερα στον εικοστό

αιώνα, αυταπάτη από την οποία βγαίνει σήμερα τόσο τραυματισμένη και αποπροσανατολισμένη η ανθρωπότητα.

Βέβαια ο δρόμος προς την κόλαση είναι στρωμένος με τις καλύτερες προθέσεις.

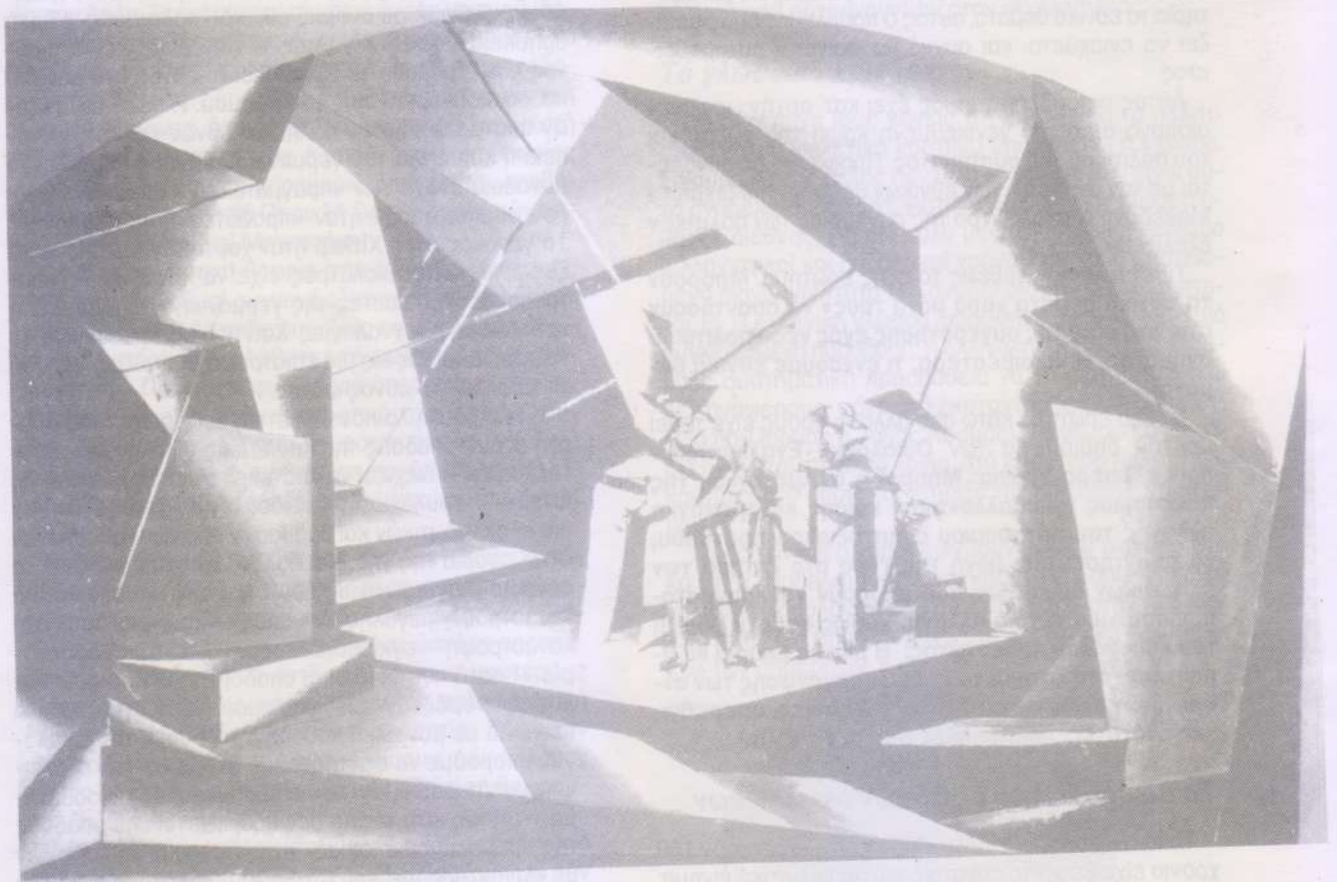
Στην μαρξιστική αντίληψη έμοιαζε αυτονόητο πως η επίτευξη της ταξικής κοινωνίας θα εξαφανίσει κάθε είδους αντιθέσεις, κατά συνέπεια η πάλη των τάξεων που οδηγεί «αναπόφευκτα στη δικτατορία του προλεταριάτου» (Λένιν) αποτελεί τη βασιλική οδό μέσα από την οποία θα λυθούν και όλες οι άλλες αντιθέσεις. Αντίστοιχα ο οικολογικός ολισμός ισχυρίζεται πως η μορφή του κοινωνικού καθεστώτος είναι συνέπεια της ανάγκης για μια οικολογική κοινωνία, άρα όπερ έδει δείξει.

Ο εθνικοσοσιαλισμός στις πιο «ευγενείς» και προδρομικές εκδοχές του*, υποστήριξε πως η εθνική αναφορά είναι αφ' εαυτής αντικαπιταλιστική γιατί το κεφάλαιο είναι άπατρι και κοσμοπολίτικο, εξού και η έμμονη ιδέα του εβραϊκού κοσμοπολιτισμού. Κατά συνέπεια αρκούσε να είναι κανείς εθνικιστής για να είναι ταυτόχρονα και σοσιαλιστής.

Αν περάσουμε στις πιο σύγχρονες και προοδευτικές μορφές εθνισμού, τα εθνικοαπελευθερωτικά κινή-

ματα του Τρίτου Κόσμου έφθασαν τόσο συχνά σε σοσιαλιστικές εκδοχές εθνικής ανάπτυξης, ώστε να θεωρείται σχεδόν δεδομένη η σύνδεση εθνισμού, σοσιαλισμού και ανάπτυξης για μερικές δεκαετίες τουλάχιστον. Όμως στην πραγματικότητα σήμερα ξέρουμε πως όλα τα εθνικοαπελευθερωτικά κινήματα δεν υπήρξαν αυτομάτως και σοσιαλιστικά (π.χ. ο Γκάντι στην Ινδία) και πως σε ότι αφορά την ανάπτυξη, τις περισσότερες φορές απέτυχαν. Παρόλα αυτά το μεγάλο κύμα των εθνικοαπελευθερωτικών κινήματων συνδέθηκε με τις σοσιαλιστικές ιδέες.

Είναι πράγματι αλήθεια πως την εποχή της άμεσης και πραγματικής υπαγωγής** του πλανήτη στο κεφάλαιο φαίνεται πως οποιαδήποτε αφετηρία και να έχει κανείς μπορεί να καταλήξει στην ολότητα. Η πολυεθνικοποίηση και διεθνοποίηση του κεφαλαίου υπερακοντίζει τις εθνικές και περιφερειακές ταυτότητες, οδηγεί στην καταστροφή του πλανήτη και γενικεύει την εκμετάλλευση στα πέρατα της γης. Όμως όπως δείξαμε ήδη αυτό δεν αρκεί για να ενοποιήσει πραγματικά τα επίπεδα, δεν έχει φτάσει σε τέτοιο βαθμό που να τα κάνει ένα. Η αντίδραση στην ηγεμονία του κεφαλαίου μπορεί να πάρει πολλαπλές κατευθύνσεις — μια τέτοια είναι και ο ισλαμισμός και δεν οδηγεί αναπόφευκτα παρά μόνο «σε τελική ανάλυση», δηλαδή

στο βασίλειο του φανταστικού, σε ένα ενιαίο ολιστικό κίνημα. Το οικολογικό κίνημα, στην Ευρώπη τουλάχιστον, στα πρώτα του στάδια υποτίμησε τόσο την κοινωνική διάσταση της κυριαρχίας του κεφαλαίου καθώς και την χωροταξική (αδυναμία κατανόησης του εθνικού ζητήματος και επιμονή μόνο στην περιφερειακή διάσταση). Όσο για τους υπερασπιστές των εθνικών δικαιών των Σέρβων Μιλόσεβιτς και Σέσελι, σε καμιά περίπτωση, δεν μπορούν να θεωρηθούν υποδείγματα κοινωνικής και οικολογικής συνείδησης. Η σύμπτωση ορισμένων από τα επίπεδα που αναφέραμε επιτυγχάνεται μόνο σε ελάχιστες περιπτώσεις και σχεδόν ποτέ όλων. Έτσι στην Κινέζικη επανάσταση η κοινωνική διάσταση και η διάσταση της απελευθέρωσης — σχετικής — της γυναίκας συμβάδιζαν με την εθνική, αλλά η οικολογική διάσταση ήταν σχεδόν ανύπαρκτη καθώς και η διάσταση των ατομικών δικαιωμάτων απέναντι στα συλλογικά.

Κατά συνέπεια παρά την άμεση ηγεμονία του κεφαλαίου δεν μπορούμε να μιλήσουμε για ταυτόσημες ποιότητες, **δηλαδή δεν αρκεί το εθνικό για να είναι κανείς ταυτόχρονα σοσιαλιστής, οικολόγος, φεμινιστής και δημοκράτης.** Και τα παραδείγματα που δώσαμε μπορούν να μας πείσουν πως είναι δυνατό τα πράγματα να οδηγηθούν στην εντελώς αντίθετη κατεύθυνση.

Όμως μπορούμε να διαπιστώσουμε σήμερα μια βαθύτατη ομολογία ανάμεσα σε αυτές τις διαφορετικές εκφάνσεις. Δηλαδή υπάρχει ομολογία ανάμεσα στην οικολογία και τα κοινωνικά δικαιώματα, την εθνική αυτοδιάθεση και γενικότερα την εδαφικοποίηση των ανθρώπων, καθώς και την υπεράσπιση και επέκταση των δικαιωμάτων των γυναικών και την υπεράσπιση των ατομικών δικαιωμάτων και την διεύρυνση μορφών άμεσης δημοκρατίας. Αν τελείωσε η εποχή των μερικών ολισμών, έχει ήδη αναδυθεί εκείνη της διασύνδεσης των επιπέδων.

Το Ελληνικό «Παρατηρητήριο»

Στις περισσότερες χώρες και περιοχές του κόσμου εξαιτίας της ανισότητας της οικονομικής και ιστορικής ανάπτυξης και της συγκυρίας, κάποιο από τα στοιχεία που επισημάναμε αποκτάει μια σημαντική πρωτοκαθεδρία και μοιάζει να υπερκαθορίζει τα υπόλοιπα. Έτσι οι ολιστικές αντιλήψεις μπορούν εύκολα να ηγεμονεύσουν έστω για ένα διάστημα. Στο παρελθόν, στις χώρες του αγαπυγμένου καπιταλισμού ήταν η αντίθεση κεφαλαίου-εργασίας που αναγορεύτηκε στη μοναδική βασική αντίθεση. Αντίθετα στον αποικιακό χώρο υπήρξε η εθνική αντίθεση που αποτέλεσε την «καθοδηγητική δύναμη» των κοινωνικών αντιθέσεων. Σήμερα και πάλι στην αναπτυσσόμενη Δύση, την εποχή της απειλής της οικολογικής καταστροφής, η πολιτική οικολογία προβάλλει την αντίθεση ανθρώπου — φύσης και μάλιστα κεφαλαίου — φύσης ως την βασική αντίθεση των σύγχρονων κοινωνιών. Αρκεί να είσαι οικολόγος για να είσαι και κοινωνικά ευαίσθητος, χωροταξικά εδαφικοποιημένος, φεμινιστής, αμεσοδημοκράτης, κ.λπ. κ.λπ.

Δεν θα χρειαστεί να επιμείνουμε περισσότερο με την κατάρριψη αυτού του ισχυρισμού. Η υπαγωγή στο

Θεόδωρος Ι. Ζιάκας

ΕΘΝΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

Ευλαχταίς Εκδόσεις

Αριθμός 2

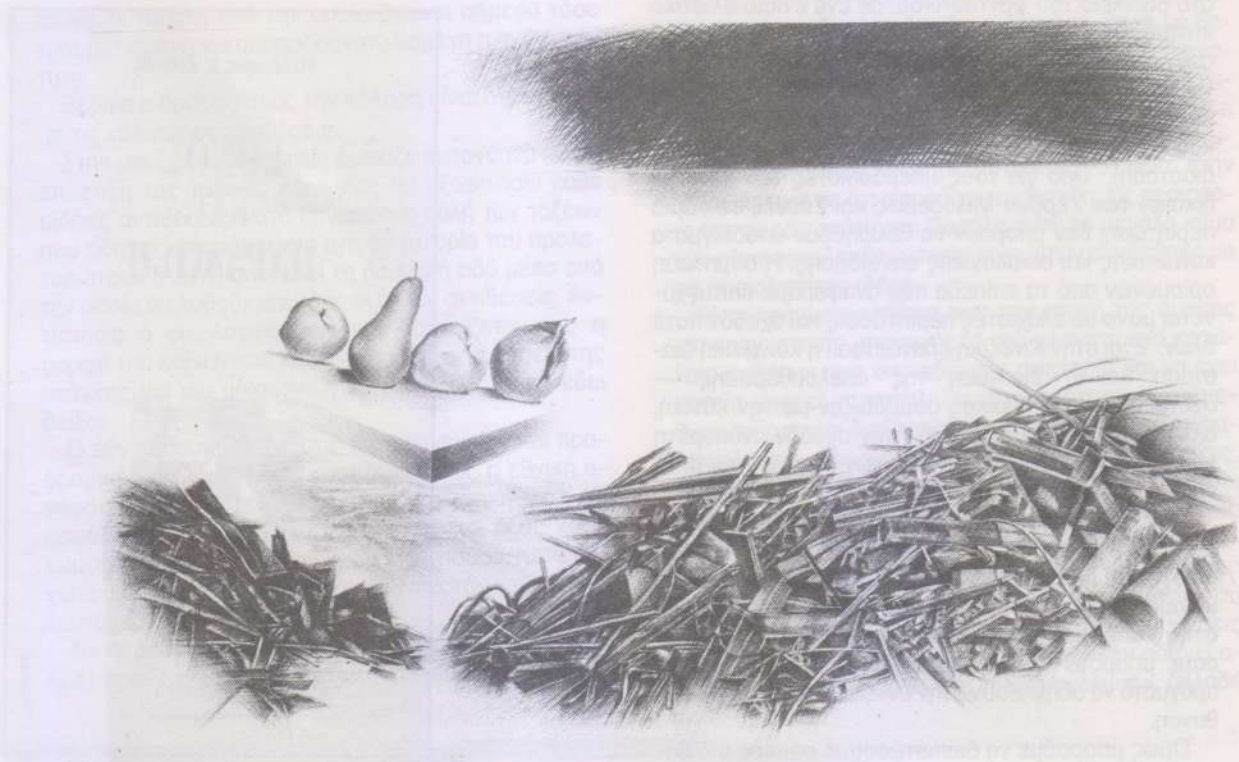
Γιώργος Καραμελιός

ΕΛΛΑΔΑ ΜΙΑ ΧΩΡΑ ΤΩΝ ΣΥΝΟΡΩΝ

εὐλαχταίς
Ευλαχταίς Εκδόσεις

Αριθμός 3

κεφάλαιο, όχι μόνο της εργασίας, αλλά και της φύσης, των ατόμων, της διαφοράς των φύλων, των εθνών, κ.λπ. ενώ είναι πραγματική δεν σημαίνει πως δημιουργεί — τουλάχιστον — σήμερα ένα ενιαίο και ενοποιημένο πεδίο αντιθέσεων. Απλώς δημιουργεί συγκλίνοντα πεδία αντιθέσεων — εξού και η έννοια των κοινωνικών κινήματων που αντικατέστησε εκείνη του μονοδιάστατου κινήματος. Το αν κάποτε είναι δυνατό να ενοποιηθούν όλα τα επίπεδα είναι μια συζήτηση που δεν μας αφορά εδώ. Εκείνο που ενδιαφέρει είναι πως σήμερα όλα τα επίπεδα μπορούν να συγκλίνουν και να συναρθρωθούν μεταξύ τους, χωρίς κάποιο να αναγορευτεί σε βασική αντίθεση.

Η χώρα μας — η Ελλάδα — αποτελεί μια ιδιαιτερότητα. Είναι μια «καθυστερημένη και εξαρτημένη χώρα» του.. αναπτυγμένου καπιταλισμού (SIC!), σε διαδικασία υπερεθνικοποίησης με ασφυκτικά και επείγοντα... εθνικά προβλήματα, καπιταλιστική (ή σοσιαλ-καπιταλιστική) με εκτεταμένη μικροϊδιοκτησία, με απειλούμενο φυσικό περιβάλλον, χωροταξικά αποδιορθωμένη, με ένα πολιτικό σύστημα σε κρίση, κ.λπ. κ.λπ.

Στο παρελθόν αυτή η ιδιαιτερότητα αποτυπώθηκε στη σχιζοφρένεια του ελληνικού κομμουνιστικού κινήματος που στη λογική της μιας και μοναδικής αντίθεσης — αστών και προλεταρίων — υποβάθμισε το εθνικό και διέπραξε και ανοσιουργήματα — Μικρασιατική Καταστροφή, Μακεδονικό — ενώ στη συνέχεια, στην Κατοχή μεταβλήθηκε στην καθοδηγητική δύναμη του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα. Ή η στάση του στο Κυπριακό, κ.λπ. κ.λπ. Αυτή η σχιζοφρένεια υπήρξε συνέ-

πεια της θεωρητικής υποβάθμισης του εθνικού ζητήματος στην κατηγορία των «αστικών» αιτημάτων. Εκείνο που μας ενδιαφέρει εδώ είναι πως η Ελλάδα επειδή βρίσκεται στο μεταίχμιο των διαφορετικών κόσμων, με πολλαπλά προβλήματα, αποτελεί μια χώρα παρατηρητήριο, μια χώρα «των συνόρων» και κατά συνέπεια ένα επαναστατικό ή ακόμα και «ρεφορμιστικό» κίνημα είναι υποχρεωμένο να έχει μια πλουραλιστική αντίληψη του κόσμου, και να παρεμβαίνει σε πολλαπλά επίπεδα.

Επιπλέον, επειδή κανένα από τα επίπεδα των αντιθέσεων δεν αναδεικνύεται για μια μεγάλη σχετικά περίοδο σε βασικό, είναι σχεδόν αδύνατη η οικοδόμηση ενός πολιτικού πόλου με βάση μια και μόνη αντίθεση. Η όξυνση της πάλης κεφάλαιου - εργασίας δεν είναι τέτοια ώστε να καθορίζει αποκλειστικά τις υπόλοιπες. Το ίδιο ισχύει με τα εθνικά θέματα. Η Ελλάδα δεν απειλείται άμεσα με Κατοχή, ούτε βρίσκεται σε πόλεμο. Τα οικολογικά προβλήματα είναι πιεστικά και υπερκαθορίζουν σήμερα όλο τον πλανήτη, αλλά δεν μπορούν να συγκροτήσουν την μοναδική και ηγεμονική αφετηρία για την συγκρότηση του προβληματισμού στη χώρα. Δεν ζούμε σε συνθήκες Τσερνομπίλ και δεν διαθέτουμε καν πυρηνικά εργοστάσια. Το ίδιο ισχύει για την αντίθεση άντρα - γυναίκας καθώς και για το ζήτημα των πολιτικών δικαιωμάτων. Δεν ζούμε σε συνθήκες δικτατορίας ώστε το θέμα των ατομικών δικαιωμάτων να αναδειχθεί στο κεντρικό ζήτημα της κοινωνίας, όπως είχε γίνει επί χούντας, αλλά ζούμε ήδη στην εποχή της τηλεόρασης ώστε το θέμα της απελευθέρωσης

του ελεύθερου χρόνου από το κεφάλαιο να αποκτάει επείγοντα χαρακτήρα.

Αυτή η ιδιαιτερότητα της ελληνικής κοινωνίας, που εντείνεται στην περίοδο της μεταπολίτευσης είναι και εκείνη που απαγόρευσε τόσο την συγκρότηση ενός οποιουδήποτε σοβαρού πολιτικού πόλου γύρω από μια και μόνη θεματική, και οδήγησε και στη δραματική συρρίκνωση των «μονοθεματικών κομμάτων» —βλέπε ΚΚΕ— ενώ αντίστροφα εδραίωσε τα πολυσυλλεκτικά κόμματα — τη Νέα Δημοκρατία και το ΠΑΣΟΚ.

Το εγχείρημα των **Οικολόγων - Εναλλακτικών** ναύγησε εξαιτίας μιας... παύλας. Στην δική μας αντίληψη —εκείνη των «εναλλακτικών»— επρόκειτο για ένα σχήμα που παρόλο το βάρος που έδινε στην οικολογική συνιστώσα αποτελούσε μια συνάντηση οικολόγων και εναλλακτικών. Αυτή η πραγματικότητα αποτυπώθηκε και στις προγραμματικές θέσεις του σχήματος, όπου γινόταν αναφορά σε ένα σύστημα πολλαπλών αντιθέσεων, ανθρώπου φύσης, εκμεταλλευτών εκμεταλλευόμενων, διευθυντών - διευθυνόμενων, χωροταξικών εδαφικοποιήσεων —Βορρά-Νότου, εθνών και περιφερειών, άνδρα-γυναίκας και ατομικού— συλλογικού. Και επιμέναμε πως η σχετική και συγκυριακή πλανητική προτεραιότητα των σχέσεων ανθρώπου-φύσης δεν οδηγεί στη λογική της αναγωγής των αντιθέσεων σε μία και μοναδική, αλλά είναι αναγκαία μια σύνθεση των επιπέδων. Όμως αυτή η ηγεμονία της εναλλακτικής οπτικής δεν γινόταν αποδεκτή από τους οπαδούς της «πολιτικής οικολογίας». Γι' αυτούς στην πραγματικότητα μία είναι η «βασική» αντίθεση, η αντίθεση άνθρωπος-φύση και οι άλλες απορρέουν εξ' αυτής. Άρα θα έπρεπε να φύγει η... παύλα στο **Οικολόγοι - Εναλλακτικοί** και η Ομοσπονδία δεν έπρεπε να λέγεται «Ομοσπονδία Οικολογικών και Εναλλακτικών Οργανώσεων», αλλά «Οικολογικών εναλλακτικών». Δεδομένης της ιδεολογικής ηγεμονίας στο σχήμα των εναλλακτικών αντιλήψεων η διαφωνία των «οικολόγων» πήρε χαρακτήρα διαλυτικής συμπεριφοράς.

Σήμερα αυτή η απόπειρα έληξε. Και σε αυτό έπαιξε αποφασιστικό ρόλο η μετάθεση της συγκυρίας. Σχετική προτεραιότητα στην Ελλάδα απέκτησαν τα εθνικά θέματα, ιδιαίτερα μετά την γιουγκοσλαβική κρίση. Και μπορούμε να προβλέψουμε πως σε όλη την επόμενη περίοδο θα υπερκαθορίζουν το σύνολο των εσωτερικών ζητημάτων. Με οποιαδήποτε μορφή. Είτε εκείνη της πορείας της ΕΟΚ και της ένταξης της Ελλάδας σε έναν υπερεθνικό οργανισμό, είτε των Βαλκανικών είτε της αντιπαράθεσης με την Τουρκία. Κατά συνέπεια ανοίγεται μια περίοδος όπου το «εθνικό» θα παίζει αποφασιστικό ρόλο σε όλες τις προσπάθειες πολιτικής ανασύνθεσης. Είτε θετικά, είτε αρνητικά. Δηλαδή από την αρνητική πλευρά θα αποσυνθέτει χώρους συγκροτημένους στη βάση άλλων «κλειδιών», τα κομμουνιστικά και κομμουνιστικογενή σύνολα, τους οικολόγους, ακόμα και κόμματα όπως η Νέα Δημοκρατία. Από την θετική θα τείνει να φέρει σε επαφή μεταξύ τους ανθρώπους διαφορετικών προελεύσεων σε ότι αφορά τις παλιότερες «κεντρικές» αντιθέσεις. **Το εθνικό στη σημερινή συγκυρία τείνει να μεταβληθεί σε άξονα των πολιτικών επιλογών και σχηματισμών, ή τουλάχιστον να τις υπερκαθορίσει.**

Η «εθνική» συνιστώσα

Επιμέναμε και στο προηγούμενο άρθρο μας στην **Ελλοπία***, πως το «εθνικό» αποτελεί στη σημερινή συγκυρία ένα θέμα κατεξοχήν «απελευθερωτικής» και «προοδευτικής» κατεύθυνσης. Πως η εσωτερική δυναμική του είναι **ομολογή με τις ιδέες της κοινωνικής απελευθέρωσης και της οικολογίας**. Και αυτό γιατί στην Ελλάδα οι ηγεμονικές τάξεις και στρώματα είναι δεμένες με την παρασιτική και εξαρτημένη δομή της χώρας και κατά συνέπεια δεν μπορούν να εκφράσουν με στοιχειώδη συνέπεια μια εθνική στρατηγική. Άρα η πιθανή όξυνση των εθνικών θεμάτων θα επιτείνει και την ταξική πόλωση γύρω από το εθνικό ζήτημα και θα αναδείξει την ανάγκη μιας αυτόνομης και οικολογικά αποκεντρωμένης ανάπτυξης σαν προϋπόθεση για μια εθνική στρατηγική που να στέκει στα πόδια της.

Αυτό όμως δεν σημαίνει πως η αναγνώριση της προτεραιότητας των εθνικών ζητημάτων οδηγεί σε συνθήκες «εθνικοαπελευθερωτικού κινήματος», όπου δηλαδή αρκεί η συμμετοχή στον εθνικό αγώνα για να καθορίσει τα υπόλοιπα. Και η αναγνώριση της προτεραιότητας των εθνικών μπορεί να οδηγήσει στον Σαμαρά και την εθνική αστική τάξη του... Κόκκαλη ή σε ένα κοινωνικά απελευθερωτικό πολιτικό εγχείρημα. Επομένως ο ισχυρισμός μας πως σε «τελική ανάλυση» το εθνικό ζήτημα σήμερα στην Ελλάδα μπορεί να λυθεί ικανοποιητικά μόνο στα πλαίσια μιας διαφορετικής κοινωνικής οργάνωσης, δεν μπορεί σήμερα να αποδειχτεί άμεσα. Εμφανίζεται ως μια υπόθεση, που μένει να δοκιμαστεί στην πράξη. Ούτε η σύνδεση του οικολογικού κινήματος και της αμεσοδημοκρατικής οπτικής **απορρέουν** από το εθνικό.

ΣΟΦΟΚΛΗ ΛΑΖΑΡΟΥ

ΚΑΤΑΓΡΑΦΕΣ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ 1993

Πιστεύουμε ότι **ομολογούν** μαζί του. Γι' αυτό και θεωρούμε πως η λύση του εθνικού ζητήματος στην Ελλάδα εντάσσεται σε μια **επανάστατική οπτική**. Αυτό όμως δεν συμβαίνει παντού και πάντα. Το εθνικό μπορεί κάτω από ορισμένες συγκυρίες να ενταχθεί και σε αντεπαναστατική κατεύθυνση. Στη σημερινή Ελλάδα πιστεύουμε πως αυτό είναι αδύνατο. Γι' αυτό και θεωρούμε εφικτή την συγκρότηση ενός απελευθερωτικού κινήματος που να μπορεί να εμπεριέχει το σύνολο —ή σχεδόν το σύνολο των αντιθέσεων που χαρακτηρίζουν το σημερινό κόσμο. Μόνο που αυτή η συγκρότηση είναι μακρόσυρτη, και όχι αστραπιαία, γιατί καμιά αντίθεση δεν παίρνει —τουλάχιστον ακόμα— οξυμένη μορφή και δεν αρκεί για να συγκεντρώσει γύρω της τις υπόλοιπες. Το ίδιο πιστεύω πως συμβαίνει και με το εθνικό. Σήμερα **δεν μπορεί** να συγκροτηθεί ένας μονοδιάστατος «εθνικός» πολιτικός φορέας. Μπορούν να συγκροτηθούν εθνικοί φορείς ή πυρήνες της Δεξιάς ή της Κεντροδεξιάς (π.χ. Σαμαράς), αύριο πιθανά του ΠΑΣΟΚ και της Αριστεράς, οι Οικολόγοι Εναλλακτικού διασπάστηκαν εν πολλοίς με βάση το εθνικό κ.λπ. κ.λπ., αλλά δεν μπορεί να υπάρξει «σκέτος» εθνικός πολιτικός φορέας.

Αυτό που μπορεί και πρέπει να υπάρξει ή τουλάχιστον να αρχίσει να συγκροτείται είναι ένας πολιτικός φορέας όπου οικολογία, σοσιαλισμός, εθνισμός, αντιεξουσιαστική και αμεσοδημοκρατική αντίληψη, φεμινισμός, κ.λπ. θα συνυπάρχουν όσο πιο αρμονικά γίνεται. Και αυτό το θεωρούμε δυνατό τα επόμενα χρόνια, δεδομένης αν όχι της **ταύτισης**, αλλά της **βαθύτερης ομολογίας** αυτών των κινήματων. Η ανάδειξη της προτεραιότητας του εθνικού στην πολιτική συγκυρία επιτρέπει να συσπειρωθούν και να πολλαπλασιαστούν οι επαναστατικές πολιτικές δυνάμεις που προέρχονται από διάφορες κατευθύνσεις. Αντίθετα στην προηγούμενη περίοδο το εθνικό αποτέλεσε εκείνο το στοιχείο που **εμπόδιζε τη σύγκλιση**. Αυτό θα είναι το **κεντρικό εγχείρημα της επόμενης περιόδου, η προσπάθεια συγκρότησης ενός ενιαίου πολιτικού πόλου, εθνικού, εναλλακτικού, οικολογικού, ριζοσπαστικού**.

Κάθε μονοδιάστατο εγχείρημα θα είναι καταδικασμένο στην αποτυχία, θα αναπτύξει νέες αυταπάτες και θα οδηγήσει σε βαθύτατες απογοητεύσεις.

Κατά συνέπεια χρειαζόμαστε ένα πολιτικό σχήμα που δεν θα ασχολείται μόνο με τα Σκόπια ή την Κύπρο, αλλά θα μπορεί να καταδείξει τη σχέση ανάμεσα στο κάψιμο των δασών και την ενδοτική πολιτική των αρχουσών τάξεων, ανάμεσα στην αποκέντρωση και την μεταφορά της πρωτεύουσας και την εθνική θωράκιση, την αυτοδιαχείριση και την άμεση δημοκρατία από την απεξάρτηση από τη ηγεμονία των πολυεθνικών. Είναι καιρός για την υπέρβαση των κατατμήσεων και των μερικότητων, όχι με μια νέα ολιστική ή ίσως ολοκληρωτική θεώρηση, αλλά με μια **σύνθεση των διαφορετικών κινήματων που ομολογούν μεταξύ τους, σε μια χώρα όπου η σύνθεση είναι αίτημα ζωής ή θανάτου**.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

* Σε αυτούς μπορούμε να συνυπολογίσουμε τον Σορέλ και τους «εθνικούς» αναρχοσυνδικαλιστές, τον σοσιαλιστή Μουσσολίνι της πρώτης περιόδου, τον Μπαρές, τους «εργατιστές» αδελφούς Γκρέγκορ και Όττο Στράσσερ στο NSDAP, και τους προερχόμενους από το κομμουνιστικό κόμμα Γάλλους φασίστες όπως ο Μαρσέλ Ντεά, καθώς τους διανοούμενους του, ανάμεσά τους τον Χαϊντεγκερ, τον Έζρα Πάουντ, ή ακόμα και τον Τ.Σ. Έλιοτ, για μια μικρή περίοδο.

** Μιλάμε για πραγματική υπαγωγή όταν οι καπιταλιστικές σχέσεις δεν επικρατούν «**τυπικά**», π.χ. το τραπεζιτικό κεφάλαιο σε μια χώρα μικροϊδιοκτητών, αλλά όταν έχουν εισχωρήσει και έχουν κυριαρχήσει οι καπιταλιστικές σχέσεις στην ίδια την παραγωγή. Όταν κατ' επέκταση μιλάμε για «πραγματική υπαγωγή του πλανήτη», εννοούμε μια πραγματικότητα όπου το κεφάλαιο έχει κυριαρχήσει στη σχέση άνθρωπος-φύση, στη σχέση χώρος και χρόνος, στις διανθρώπινες σχέσεις, τον πολιτισμό, διαδικασία που είναι σε εξέλιξη σήμερα, κ.λπ.

* Βλέπε Ελλοπία Νο 10 και Νο 13 το άρθρο μου, καθώς και στη ΡΗΕΗ Νο. 41, Κώστας Γεώργιος Άρδην.

«Έλληνες εἰσιν, Ἑπειῶται καλοῦμενοι, ἄχρις Ἐπιδάμνου πόλεως, ἥπερ ἐπιθαλασσία οἰκεῖται».

(ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ)

Βορειοπειρωτικόν

ΒΗΜΑ

«Ἡ σιωπή μας ἀποτελεῖ ἀμάρτημα ἀπέναντι τῶν σκλάβων Βορειοπειρωτῶν» +Ο.Δ.Σ

Α.Φ.: 30 ♦ ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝ. 1993

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ 18 - 118 30 ΑΘΗΝΑΙ 2 212 13 774

ΕΠΙΣΗΜΟ ΟΡΓΑΝΟ ΤΟΥ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΥ ΑΓΩΝΟΣ (Π.Σ.Υ.Β.Α.)

ΤΟΥΡΑΝΙΣΜΟΣ ΠΑΝΤΟΥΡΚΙΣΜΟΣ

Β' ΜΕΡΟΣ

του Δρ. Αχιλλέα Στ. Ανθεμίδη*

Τουράν

Εξετάζοντας τον όρο Τουράν και την έννοια που αποδίδεται στον όρο αυτό, βλέπουμε ότι αναφέρεται για πρώτη φορά στην Περσική Αβέστα, ως Τουρά ή Τούρα, σε αντιδιαστολή με τον όρο Άρια (Ιράν). Ο Τουρά ήταν ένας από τους τρεις αδελφούς από τους οποίους, κατά τις διατάξεις της Αβέστα, κατάνοταν οι φυλές της ανθρωπότητας. Οι άλλοι ήταν ο Άρια, που σαν μερίδιό του πήρε το Ιράν και ο Σάι-Ρίμα, στον οποίο παραχωρήθηκε η Δύση.

Οι λαοί της Τούρια ήταν πάντοτε θανάσιμοι εχθροί απέναντι στους λαούς του ΑΡΙΑ. Το Τουράν υπήρξε ακόμα, θανάσιμος εχθρός της Κίνας κι αυτό το βλέπουμε στα κείμενα των ετών 1400 π.Χ.-200 μ.Χ. που είναι γεμάτα από βαρβαρικές επιδρομές και εισβολές των Χιούγκ Νου ή Χσιούγκ Νου (Ούνων) παρακλάδι των οποίων ήταν και οι Του Κίου (Τούρκοι).

Είναι αλήθεια ότι ο όρος «Τουράν» δεν προσδιορίζει όλες τις χώρες όπου ζούν «Τουρανοί». Τα όρια του Τουράν περιγράφονται ως εξής:

Από την Κασπία Θάλασσα και το Ιρανικό οροπέδιο, ως τις πηγές των ποταμών Σιρ Ντάρια και Ιρτίς, στο οροπέδιο του Ακμολίνσα που αποτελείται από περιοχές απάτητων βουνών και απέραντες στέπες, λίμνες και μεγάλα ποτάμια.

Από αυτές τις πηγές ξεκίνησαν ο Απτίλας και οι Ούννοι του, ο Αρπάντι και οι Μαγυάροι του, ο Ασπαρούχ και οι Βούλγαροι του, ο Αλπ Αρσλάν και οι Σελτζούκοι του, ο Ερτογρούλ και οι Οθωμανοί του, ο Τσέγκις Χαν και ο Ταμερλάνος με τις ακάθεκτες μογολικές ορδές τους, ο Μπαμπέρ στην Ινδία και ο Κουμπλάι Χαν, καθώς και ο Νουρχατσού, που όλοι μαζί αποτελούν ένα και το αυτό πρόσωπο. Στους Τουρκοτατάρους το όνομα Τουράν δόθηκε μετά την κατάκτηση από αυτούς ολόκληρης της τουρανικής πατρίδας. Από τότε και εξής ο όρος «Τουρανός» έγινε συνώνυμος σχεδόν με τον όρο «Τουρκο-τάταρος».

Σχετικά με τους Οσμανίδες Τούρκους, κι αυτοί απέβαλαν το όνομα Οθωμανοί και έστρεψαν την προσοχή τους και τα ενδιαφέροντα τους με αποφασιστικότητα προς την Ανατολή. Έτσι το Τουράν έγινε το σύμβολο Ένωσης των λαών που εκτείνονται από τον Ειρηνικό, ως την Μεσόγειο και από την καρδιά της Κίνα μέχρι τον Αρκτικό Ωκεανό.

Ο Παντουρανισμός δεν γεννήθηκε μέσα στα όρια της Τουρκίας αλλά έξω από αυτήν. Συμπεριλαμβάνει όλες τις φυλές της μεγάλης ουραλοαλταϊκής οικογένειας, αν και θεωρητικά, αλλά και στην πράξη ταυτίζεται στην προσπάθεια απελευθέρωσης των τουρκοτα-

ταρικών λαών τους οποίους οι Τούρκοι αποκαλούν Τούρκους. Φυσικά οι έννοιες του Παντουρανισμού δεν είναι απαλλαγμένες σε καμία περίπτωση από πολιτικές επιδιώξεις και σκοπιμότητες, και βέβαια δεν είναι τυχαίο ότι η γειτονική μας Βουλγαρία παίρνει τόσο στον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο όσο και στον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο το μέρος των αντιρωσικών δυνάμεων και συμμαχεί με την Ουγγαρία και την Τουρκία στον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο. Κι ακόμα δεν είναι τυχαίο πως οι χώρες αυτές παίρνουν μέρος στο Παντουρικό Συνέδριο που συνέρχεται στην Κωνσταντινούπολη το 1913. «Πέστε μας Ούνους, πέστε μας Τούρκους, Τάταρους αλλά όχι Σλάβους» φώναξε με στεντορεία φωνή ένας βούλγαρος ηγέτης μετά την υπογραφή της Συνθήκης του Βουκουρεστίου.

Ο Παντουρανισμός λοιπόν γεννήθηκε ανάμεσα στους μουσουλμανικούς λαούς της Ρωσίας, τους Τατάρους, τους Κιργισίους και τους Μπασκίρους.

Τα περιοδικά Turk Yurdu (Τουρκική Πατρίδα) και Turk Ojahi (Τουρκική Εστία) ιδρύθηκαν στην Ούφα και το Καμάν και έφθασαν αργότερα με τους ιδρυτές τους αντάπη πρώτοι στην Κωνσταντινούπολη και ύστερα στην Άγκυρα όπου έγιναν τα κέντρα δραστηριότητας και τα θερμοκήπια για πολιτικές δραστηριότητες των νέων Τούρκων.

Ο Γιουσούφ Ακτσουρά αποτελεί για την κοσμοθεωρία του Τουρανισμού ότι και ο Μαρξ και ο Μαρξισμός για τον κομμουνισμό, ενώ το άρθρο του που δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα του Καΐρου «Turk» το έτος 1904, ορίζει τον παντουρανισμό σαν ένα ιδιαίτερο πολιτικό δόγμα και πρόγραμμα, που αποτελεί το Μανιφέστο των παντουρανιστών. Όμως το κέντρο της τουρκικής και φυλετικής αφύπνισης στον Καύκασο (Υπερκαυκασία) ήταν το Μπακού όπου υπήρχαν πολυάριθμες μάζες τουρκικών πληθυσμών. Εκεί εκδόθηκαν οι εφημερίδες Ekinzi και Kaspii (το έτος 1881) και υιοθετήθηκαν τα πρώτα συνθήματα του Παντουρανισμού. Εκεί φάνηκαν οι μορφές του Ζεινούλ Αμπιντίν Ταγίεφ και άλλων επιφανών Αζέρων, ο Αλή Μπέης, ο Αγόγλου (Αχμετ Μπέης) και ο Αλή Μαρτάν Μπέης που έθεσαν τα θεμέλια μιας οργάνωσης για την εκπόνηση σχεδίων εξόντωσης των Καυκασιανών Αρμενίων.

Οι Παντουρανιστές πλησιάζουν κυρίως τους μορφωμένους Τούρκους και αυτό κάνουν ακόμα και μέχρι σήμερα, έχοντας σαν οπαδούς τους φοιτητές και καθηγητές πανεπιστημίου, αξιωματικούς του Στρατού και Δημοσίους υπαλλήλους. Εξάλλου η ελίτ των πιο πάνω κατηγοριών αποτελούν μέχρι σήμερα την ηγετική τάξη της Τουρκίας.

Κήρυτταν την ιδέα της φυλετικής συγγένειας όλων των τουρανικών λαών (εννώντας των τουρκικών) της Ρωσίας, καθώς και την ιδέα της απελευθέρωσης και της ένωσης τους. Βέβαια υποκρίνονταν ότι ήταν νομιμόφρονες υπήκοοι της τότε εξουσίας, όμως οι ελπίδες τους επικεντρώνονταν κυρίως στην Τουρκία, όπου έστελναν συνεχώς πράκτορες για να πεισθούν οι Οθωμανοί να αναλάβουν την ηγεσία του κινήματος.

Όμως τα σχέδιά τους πρόσκρουαν στις ιδέες και τα σχέδια του Σουλτάνου Αβδούλ Χαμίτ που ήταν Πανισλαμιστής και τελικά στράφηκε προς την Δύση. Πίστευε πως με στήριξη στο Ισλάμ, θα είχε σπουδαία θέση στη διεθνή διπλωματία.

Στα σχέδια όμως και τις ιδέες του Σουλτάνου Χαμίτ, ήδη στα 1889 βρίσκουμε την Τριανδρία των Παντουρανιστών του Μπακού (Χουσεΐν Ζαντέ, Αγάογλου και Τασιμπασίεφ) σε πλήρη δράση. Ο πίο ηλικιωμένος από αυτούς Χουσεΐν Ζαντέ Αλή Μπέης πηγαίνει στην Κωνσταντινούπολη και κάτω από την ιδιότητα του φοιτητή στην Στρατιωτική Ιατρική Ακαδημία, εισάγει τον Παντουρανισμό στην Τουρκία. Στα χρόνια 1889-1903 εκπαιδεύεται η ομάδα των θεωρητικών του Παντουρανισμού, που γρήγορα γίνονται οι ηγέτες του Τουρκισμού και του Παντουρκισμού.

Το 1905 εξοντώνουν τους Αρμένιους της ανατολικής Αρμενίας (Νοτιοδυτικός Καύκασος) ή τουλάχιστον μειώνουν σημαντικά τον αριθμό τους, ενώ δέκα χρόνια αργότερα το έτος 1915 οι Οθωμανοί Τούρκοι δηλ. τ' αδέρφια τους εφαρμόζουν σατανικά σχέδια εξόντωσης των Αρμενίων της Ανατολικής Ανατολίας.

Και στις δύο περιπτώσεις ο στόχος τους ήταν να εκμηδενιστεί το ξένο φυλετικό στοιχείο μεταξύ των τουρκικών πληθυσμών του Αζερμπαϊτζάν και της Οθωμανικής Τουρκίας. Εντύπωση κάνει στον κάθε μελετητή το σύνθημα των νεοτούρκων «Η Τουρκία στους Τούρκους». Αλλά μεγαλύτερη εντύπωση κάνει ακόμη το γεγονός ότι η Τσαρική Ρωσία, αλλά αργότερα και η Σοβιετική Ένωση, έδειχναν ευχαριστημένοι από την σφαγή των Αρμενίων και δεν βρήκαν ούτε δύο λόγια να πουν για το διεθνές έγκλημα της γενοκτονίας κατά των Αρμενίων.

Ευτυχώς όμως για τους Αρμένιους της ανατολικής Αρμενίας και δυστυχώς για τους παντουρανιστές οι Αρμένιοι της Ανατολικής Αρμενίας είχαν υπηρετήσει στο Ρωσικό στρατό και είχαν διδαχθεί την τέχνη χρήσης των όπλων και την πολεμική στρατηγική και τακτική. Έτσι τα νέα παιδιά του αρμενικού λαού υπεράσπισαν τις οικογένειές τους, τις περιουσίες τους και τη γη τους με τέτοια γενναιότητα και ηρωισμό στα υψίπεδα του Καραμπάγ και ιδίως στα περάσματα του Ασκεράν που ονομάστηκε Κανλί (αιματηρό) ώστε ο απόηχος των γεγονότων έφθασε μέχρι την Τουρκία, όπου ακούγονταν οι συζητήσεις μεταξύ των Τούρκων. «Έμαθα ότι οι Αρμένιοι του Καυκάσου είναι τρομεροί (Jaman)».

Τον Αύγουστο του 1905 πάνω σε ένα ποταμόπλοιο εγκαινιάστηκε το πρώτο Συνέδριο των Μουσουλμάνων της Ρωσίας. Η κυριότερη απόφαση του Συνεδρίου ήταν «Η Ενοποίηση όλων των μουσουλμάνων υπηκόων της Ρωσίας για την επίτευξη ορισμένων πολιτικών οικονομικών και κοινωνικών μεταρρυθμίσεων». Άλλες μυστικές συναντήσεις έγιναν και σε άλλες περιοχές

της Ρωσίας. Όμως η επανάσταση του 1905 στη Ρωσία επιτάχυνε την αφύπνιση των μουσουλμανικών πληθυσμών της Ρωσίας και βοήθησε στην εξάπλωση του τουρκικού εθνικισμού.

Τις συνεδρίες της Ρωσικής Δούμας (Βουλής) ακολουθούσαν τα Μουσουλμανικά Συνέδρια που δεν ήταν τίποτ' άλλο παρά Παντουρανικά Κοινοβούλια. Στο συνέδριο του Νίζνι Ναβγκορότ του έτους 1906, ήτοι στο Τρίτο Μουσουλμανικό Συνέδριο μετείχαν 800 αντιπρόσωποι με πρόεδρο τον Αλή Μερτάν Μπέη.

Στο Συνέδριο αυτό καταστρώθηκαν τα σχέδια για υιοθέτηση της Οθωμανικής Τουρκικής Παιδείας σε όλες τις βαθμίδες και το πρόγραμμα «εθνικής απελευθέρωσης».

Οι Ρωσικές αρχές καταπολέμησαν όσο μπόρεσαν τις προσπάθειες αυτές όμως και η ωφέλεια των τουρκικών λαών από την επανάσταση του 1905 ήταν μεγάλη, π.χ. έγινε το Πανεπιστήμιο του Καζάν και εκδόθηκαν περί τις 50 εφημερίδες από τον Βόλγα, τα Ουράλια, την Κεντρική Ασία κ.λ.π.

Το Συνταγματικό καθεστώς που επιβλήθηκε στην Τουρκία στα 1908 άνοιγε για τους παντουρανιστές νέους ορίζοντες. Οι ηγέτες του κινήματος Γιουσούφ Ακτουρά, Αχμέτ Αγάεφ, ο Αλή Χουσεΐν Ζαντέ και ο Ισμαήλ Γκασπρίνσκυ, ένας ένας μπήκαν στην Κωνσταντινούπολη.

Το έργο τους βοηθήθηκε και από ορισμένες προσωπικότητες του εξωτερικού. Ο διαπρεπής Γερμανός στρατηγός Von Moltke, που υπηρετούσε και εκπαιδευτής στον Τουρκικό Στρατό, εισηγήθηκε το 1842 στους Τούρκους ηγέτες να ακολουθήσουν την πολιτική του Παντουρκισμού να μεταφέρουν τα ενδιαφέροντά τους στην Ασία, καθώς και την πρωτεύουσά τους στο Ικόνιο ή αλλού. Τα ίδια υπέδειξε στους Τούρκους και ο Ουγγροεβραίος Αρμένιος Βαμπέρυ το 1865, που ήταν ένας από τους ιδρυτές της Τουρκολογίας και οπαδός και φίλος των Τουρανών.

Σχεδόν την ίδια υπόδειξη είχαν οι Τούρκοι το 1904 και από έναν Άγγλο συγγραφέα τον Gibb.

Όμως στις υποδείξεις αυτές των Ευρωπαίων, οι Τούρκοι Οθωμανοί δεν έδειξαν ενδιαφέρον και μάλιστα μερικοί εξελεγμένοι εφέντηδες εθίγησαν.

Ο Σουλτάνος Χαμίτ κατεδίωξε κάθε φιλελεύθερη εθνικιστική κίνηση και οι δραστηριότητες των τουρανιστών περιορίστηκαν σε μικρές αιρέσεις και στενούς κύκλους ποιητών και καλλιτεχνών. Το κίνημα του κόμματος «Ένωση και Πρόοδος» που στηρίζονταν στο διπολικό άξονα του Οθωμανισμού και του Πανισλαμισμού έκανε την είσοδό του το 1908 στην Κωνσταντινούπολη. Και φυσικά Οθωμανισμός την εποχή εκείνη δεν σήμαινε παντουρανισμό και παντουρκισμό. Μέχρι το 1909 οι ηγέτες του Ιτιχάτ ταλαντεύονται, γιατί στις τάξεις του κράτους τους υπήρχαν μουσουλμάνοι αλλά μη Τούρκοι, όπως λ.χ. Έλληνες, Άραβες, Αλβανοί, Κούρδοι, Τσερκέζοι κ.α. που ήταν και αυτοί μέλη του κομμάτου. Οι μη Μουσουλμάνοι μέλη του Ιτιχάτ δήλωσαν πως σκοπός τους είναι το Kanun-ı-Essasi (δηλ. το Σύνταγμα) και ότι δεν έχουν άλλο σκοπό. Ως τόσο οι ηγέτες του Ιτιχάτ πίστευαν ότι θα αναπτύξουν μια Αυτοκρατορία τύπου Αμερικής και θα αφομοίωναν τις διάφορες μειονοτικές εθνότητες, χωρίς να εξετάσουν πως έγινε η αμερικανική Δημοκρατία με την Παν-

σπερμία των διαφόρων εθνοτήτων, ιδεολογιών και πολιτικών απόψεων. Οι Άραβες ήταν περισσότεροι από τους Τούρκους (11 εκατ. Άραβες έναντι 8 εκατ. Τούρκων) οι Κούρδοι 16% ενώ οι Αρμένιοι αποτελούσαν το 40% και όλοι μαζί ήταν αυτόχθονες και όχι μετανάστες στην Τουρκία.

Από την άλλη πλευρά, οι Τουραριστές με τις ηγετικές τους μορφές όπως του Ακτσουρά γνώριζαν καλά την εθνολογική σύνθεση των πληθυσμών και είχαν προβλέψει την αποτυχία του Οθωμανισμού και του Πανισλαμισμού. Κέρδισαν ένα μέρος των μελών του κομιτάτου Ιττιχάτ της Κωνσταντινούπολης προσπαθώντας να διεισδύσουν στην Κεντρική Επιτροπή που είχε την έδρα της τότε στην Θεσσαλονίκη. Το έδαφος ήταν κατάλληλο για τους τουραριστές. Η νέα τουρκική κοσμοθεωρία δεν ανεχόταν καμιά άλλη εθνότητα εκτός από την τουρκική. Έτσι το Ιττιχάτ έκανε ένα πρώτο βήμα με τον σχεδιασμό και εκτέλεση των σφαγών των Αρμενίων στην Κιλικία το 1909 (Μάρτιο) όπου 20.000 Αρμένιοι έχασαν την ζωή τους. Ότι έμεινε ημιτελές από τον φανατικό όχλο, αποτελειώθηκε από τους λεγόμενους «απελευθερωτές» των στρατιωτικών τμημάτων που στάλθηκαν από την Θεσσαλονίκη. Το έγκλημα αποδόθηκε στον Ερυθρό Σουλτάνο και στους αντιδραστικούς κύκλους που τον περιέβαλλαν (sic). Ασφαλώς και δεν υπήρξε καμιά εξέγερση των

Αρμενίων. Όπως βεβαιώνουν οι Γάλλοι και Αμερικάνοι Ιεραπόστολοι της Κιλικίας, οι Αρμένιοι αμύνθηκαν όσο καλύτερα ήταν δυνατόν. Την επόμενη των σφαγών, ο ηγέτης του Ιττιχάτ Ναζίμ Μπέης δήλωνε «Το κράτος πρέπει να είναι αποκλειστικά Τουρκικό. Τα στοιχεία αυτά (ξένα) πρέπει να εκτουρκιστούν βίαια».

Οι Οθωμανιστές νεότουρκοι πίστευαν ότι μπορούσαν με την τρομοκρατία να εκτουρκίσουν τους χριστιανικούς πληθυσμούς όπως βέβαια το πέτυχαν σε μεγάλο βαθμό. Αντίθετα οι τουραριστές δεν ενδιαφέρονταν να εξοντώσουν γυναίκες και παιδιά, αλλά να εκτουρκίσουν ολοκληρωτικά τους αρμενικούς πληθυσμούς που ήταν ανάμεσα στις δύο πλευρές των ρωσσοτουρκικών συνόρων, που είχαν συνάφεια μεταξύ συγγενικών λαών των Τούρκων και των Αζερμπαϊτζανών.

Την κρίσιμη αυτή εποχή φάνηκε στον ορίζοντα η μορφή του Ζιγιά Μπέη, του μελλοντικού Ζιγιά Gok Alp, αντιπροσώπου του Ντιαρπεκίρ.

Ο Γκιόκ Αλπ ανέλαβε επί κεφαλής της ομάδας νεαρών συγγραφέων (Genz Kalemler) και άρχισε συστηματική προπαγάνδα υπέρ του Τουρκισμού.

Αυτός είναι για την Τουρκία, ό,τι ο Λένιν για τους Μποσελβίκους.

ΣΤΟ Γ' ΜΕΡΟΣ: Οι στόχοι των διανοουμένων στην Θεσσαλονίκη.

Ετος 7ο, Φύλλο 41
Ιούλιος - Σεπτέμβριος 1993
Εκδότης: Γιάννης Μενουνός
Προσκόπιου 7-9 171 24
Ν. Σμύρνη Αθήνα
τηλ. 9731338

ΑΠ' ΟΛΑ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ - ΤΟΥΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ

ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΗ

Όργανο δημοσιογραφικής συντροφιάς

Dimosiografiki (journalism)
7th year, No 41
July - September 1993
Publisher: John Menounos
Procopiou 7-9 N. Smyrni
171 24 Athens Greece
Subscription abroad: \$10

Συνάντηση Ελληνισμού - Χριστιανισμού στην Ελληνική Ιωνία

του πρωτ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. ΜΕΤΑΛΛΗΝΟΥ,
Δρος Θ. - Dr. Phil
'Αναπλ. Καθηγητού Πανεπιστημίου 'Αθηνών

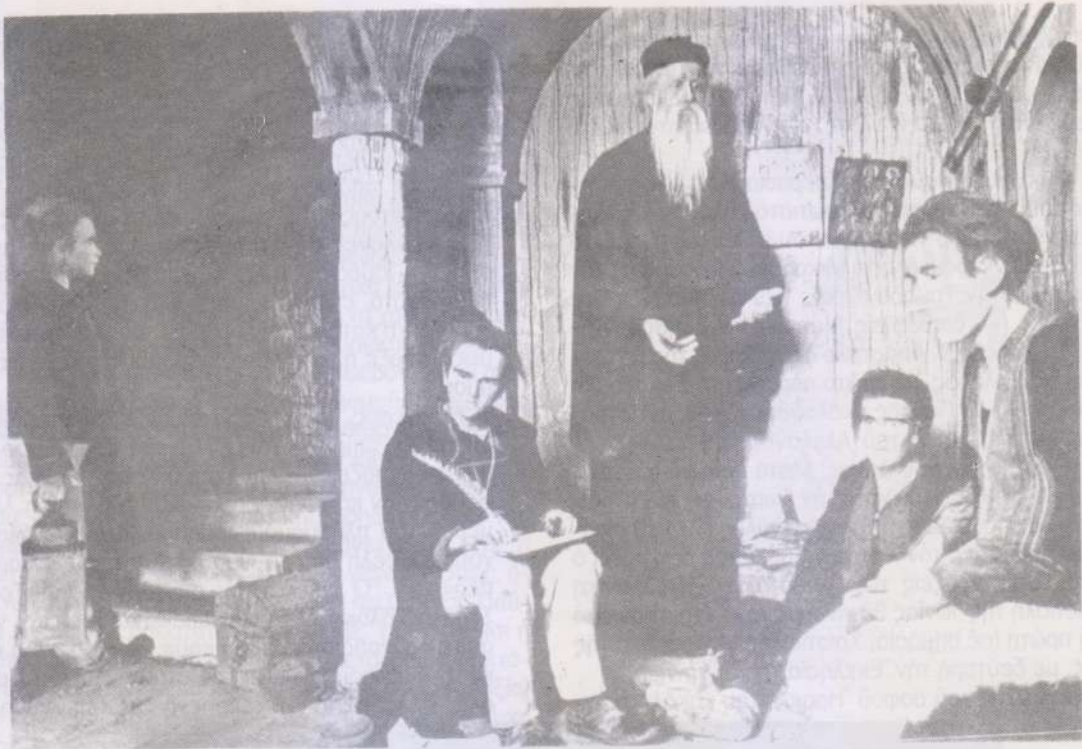
Η 'Ιωνία, ή άσιατική άκτή δηλαδή του Αιγαίου άπό τή Μίλητο ως τή Φώκαια, άποικίσθηκε άπό 'Ιωνες τής κυρίως 'Ελλάδος. Γρήγορα ή περιοχή έλαβε μεγάλη ανάπτυξη και διαμορφώθηκε ή 'Ιωνική Δωδεκάπολις, στην όποία θά προστεθεί στά τέλη του ή' π.Χ. αιώνα και ή αιολική άρχικά Σμύρνη. Αυτό πού έχει για τό θέμα μας σημασία, είναι ό τρόπος διατηρήσεως τής ενότητος μεταξύ τών πόλεων, πού εξασφάλιζε συγχρόνως τή συντήρηση τής μνήμης τής κοινής προελεύσεώς των. Δέν ήταν φυλετικός-ρατσιστικός ό δεσμός τους, αλλά πνευματικός. Διατηρώντας τήν άνεξαρτησία τους κάθε μία άπό τίς 'Ιωνικές πόλεις, συνδέονταν μεταξύ τους μέ δεσμό θρησκευτικό, πού συνιστούσε και τή βάση τής ενότητός τους. 'Εδρα τής ύπαρκτής ενότητός τους ήταν τό Κοινόν 'Ιερόν, τό Πανιώνιον, στό άκρωτήριο τής Μυκάλης. 'Ο πανενωτικός αυτός πνευματικός δεσμός διατηρούσε τήν ελληνικότητα τους μέσα άπό τή θρησκευτικότητα. 'Η κοινή θρησκευτική πίστη απέβαινε γι' αυτές δεσμός «έθνικός». 'Η 'Ιωνία έμεινε, έτσι, πιστή στην ελληνικότητα, πού δέν έγκλωβίστηκε ποτέ σέ δεσμούς αίματος, δημιουργώντας συνείδηση φυλετική, αλλά σέ δεσμούς πνευματικούς, και μάλιστα θρησκευτικούς, τήν ένιαία θρησκευτική (κατ' έξοχήν, δηλαδή, πνευματική) συνείδηση. 'Η κοινή καταγωγή και τά κοινά ήθη θά άποτελούν παραμέτρους αύτής τής συνείδησης, αλλά ποτέ τήν πεμπουσία της, τό επίκεντρό της. Αύτή ή κοινή θρησκευτική συνείδηση θά σωθεί άκέραια και μέσα στην χριστιανική παράδοση του 'Ελληνισμού γενικότερα, αλλά θά άποτελέσει, όπως θά δούμε, και τή μεγαλύτερη δυσκολία για τό πέραςμα άπό τήν ειδωλολατρία στην χριστιανική πίστη.

Οί μικρασιατικές ελληνικές άποικίες δημιούργησαν τίς πραγματικές προϋποθέσεις για τήν σπορά του Χριστιανισμού μέ τήν επέκταση τής ελληνικής έπιρροής τήν πνευματική δηλαδή ένοποίηση του άσιατικού χώρου, πού έσήμαινε όχι κατακτητική, αλλά πολιτιστική άφομοίωση, συντελέσθηκε μέσω του περαιτέρω άποικισμού άπό τήν άκτή του Αιγαίου, ως τόν Πόντο. Μέ τήν έκστρατεία δέ του Μ. 'Αλεξάνδρου ή πολιτιστική αύτή ένιαιοποίηση θά επέκταθεί και στα ένδότερα τής 'Ασίας, εξασφαλίζοντας δυνατότητες έλεύθερης κοινωνίας και κυκλοφορήσεως τών ιδεών. 'Όταν ό 'Ελληνισμός χαρακτηρίζεται «όργανον τής Χάριτος» για τήν έξάπλωση τής έν Χριστώ άληθείας, πρόκειται για ρεαλι-

στική εκτίμηση τής πορείας του κόσμου στό χώρο τής 'Ανατολής. 'Η διά του 'Ελληνισμού έπιτευχθείσα έκει πολιτιστική ένότητα, μαζί μέ τή διοικητική ένότητα, πού εξασφάλισε, κυρίως στην Δύση, ή Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία (*pax romana*) περιλαμβάνονται σ' αυτό πού στην Κ. Διαθήκη εκφράζεται διά του όρου «πλήρωμα του χρόνου» (Γαλ. 4,4).

'Η διάδοση του 'Ελληνισμού έπιτεύχθηκε μέ τή δημιουργία άστικών κέντρων (ό θεσμός τής πόλεως), μέ ελληνικά όνόματα. Τά άστικά αυτά κέντρα στό έσωτερικό τής 'Ασίας έγιναν άφετηρίες για τήν έκπολιτιστική (έπί)δραση του 'Ελληνισμού. 'Η δυναμική «μικρά ζύμη» ήρκεσε, για νά ζυμώσει «όλον τό φύραμα» (Α' Κορ. 5,6). Αυτό συνετελέσθη κυρίως στην Μικρασία, όπου υπήρχε πολυπληθέστερο και συμπαγέστερο ελληνικό στοιχείο και περισσότερες πόλεις. Βέβαια, οι 'Ελληνες δέν έπαυαν ποτέ νά είναι μικρές νησίδες μέσα στα άσιατικά φύλα (Λυδοί, Κάρες, Βιθυνοί, Παφλαγόνες, 'Ισαυροι κ.λπ.), αλλά ήταν μεγάλη ή διεισδυτική δύναμη του ελληνικού πνεύματος. Μέ τήν έξάπλωση του Χριστιανισμού, τής Θεανδρικής αύτής πραγματικότητας, ή πάντοτε ύφισταμένη καθ' οιοδήποτε τρόπο διάκριση μεταξύ 'Ελλήνων και «βαρβάρων» θά περιβληθεί σέ «έν Χριστώ» ένότητα, όπου «ούκ ένι 'Ελλην ή βάρβαρος», αλλά «τά πάντα και έν πασι Χριστός» (Κολοσσ. 3,11).

2. 'Η συνάντηση 'Ελληνισμού και Χριστιανισμού στό χώρο τής 'Ιωνίας έπετεύχθη στό Πρόσωπο του 'Απ. Παύλου και τών συνεργών του. 'Ο Παύλος εισάγει ήδη στον μικρασιατικό 'Ελληνισμό τόν «τύπο» του Ρωμηού, του 'Ελληνος τής αυτοκρατορίας τής Νέας Ρώμης (Βυζαντίου άπό τό 1562), δηλαδή τής ΡΩΜΑΝΙΑΣ. Διότι ένσάρκωνε τό τρίπτυχο τής Ρωμανίας: Ρωμαίος πολίτης και Χριστιανός μέ ελληνική παιδεία. 'Οχι άδिका δέ ονομάσθηκε ό Παύλος «'Απόστολος τών 'Εθνών», διότι ευαγγελίσθηκε τόν Χριστό στους πληθυσμούς εκείνους, πού μέσα στην Γραφή χαρακτηρίζονταν «'Εθνη». Τό άνοιγμα όμως τής 'Εκκλησίας προς τά 'Εθνη γίνεται ήδη στό κατά 'Ιωάννην και θεμελιώνεται άπό τόν ίδιο τόν 'Ιησού Χριστό. 'Ιωάν. 12, 20-24: «'Ήσαν δέ 'Ελληνες τινές εκ τών άναβαινόντων, ίνα προσκυνήσωσιν έν τή έορτή. Ούτοι ούν προσήλθον Φιλίππω τώ άπό Θηθσαιδα τής Γαλιλαίας και ήρώτων αυτόν λέγοντες: κύριε, θέλομεν τόν 'Ιησούν ιδείν. 'Ερχεται Φίλιππος και λέγει τώ 'Ανδρέα, έρχεται 'Ανδρέας και Φίλιππος και λέγουσι τώ 'Ιησού. 'Ο δέ 'Ιησούς άποκρίνεται αυτοίς λέγων: έλήλυθεν ή ώρα, ίνα δοξασθί ό υίός του άνθρώπου».

Μία σύντομη ερμηνευτική προσέγγιση του κειμένου αυτού κρίνεται αναγκαία, διότι κακοποιείται βάνουσα αυτό τό χωρίο μέσα σέ «έθνικιστικά» (όχι «πατριωτικά») —δηλαδή «ρατσιστικά»— πλαίσια έρμηνείας. «Έλληνες» έδω δέν σημαίνει αναγκαστικά τούς έκ καταγωγής Έλληνες, αλλά «έθνικούς» του έλληνιστικού περιβάλλοντος, ίσως και φυλετικά Έλληνες, πού ήσαν όμως προσήλυτοι του Ιουδαϊσμού, έτοιμοι να δεχθούν τήν ιουδαϊκή πίστη. «Έλήλυθεν ή ώρα» σημαίνει: για τήν έξοδο από τόν ιουδαϊκό-φαρισαϊκό έθνικισμό (φυλετισμό), κάτι πού φαίνεται και στόν διάλογο του Χριστού μέ τή Χαναναία (Μαθ.15, 21ε). Τό «έλήλυθεν ή ώρα» συνδέεται όμως μέ τήν «δόξαν» του Χριστού, πού είναι τό Πάθος Του, ό Σταυρός Του, ό οποίος αποκαλύπτει τήν Θεότητά Του (πρβλ. «Ουτως ήγάπησεν ό Θεός τόν κόσμον, ώστε τόν υιόν αυτού τόν μονογενή έδωκεν...» Ίωάν. 3, 16). Ότι δέ «δόξα» του Χριστού είναι έδω ή σταύρωσή Του, φαίνεται στή συνέχεια του κειμένου (Ίωάν. 12, 24): «Άμήν άμήν λέγω ύμίν, εάν μή ό κόκκος του σίτου, πεσών εις τήν γήν, άποθάνη, αυτός μόνος μένει: Έάν δέ άποθάνη, πολύν καρπόν φέρει». Είναι γεγονός, ότι ή έθνικιστική παρερμηνεία αυτού του χωρίου, άποκρούει τόν ιουδαϊκό φυλετισμό, για να οδηγήσει όμως σέ ένα έλληνικό φυλετισμό, όπως συμβαίνει και μέ τή συχνή κακοποίηση και ενός άλλου χωρίου: «άρθήσεται άφ' ύμών ή βασιλεία του Θεού και δοθήσεται εθνε ποιούντι τούς καρπούς αυτής» (Μαθ. 21, 43). Τό «έθνος» όμως αυτό δέν είναι τό (φυλετικά) έλληνικό, αλλά τό «γένος των Ρωμαίων» (πολιτών τής Νέας Ρώμης-Κωνσταντινουπόλεως), δηλαδή τό Όρθόδοξον Γένος, στό όποιο ανήκουν και οι φυλετικά Έλληνες. Μέ τή Σύνοδο στά Ίεροσόλυμα (Αποστολική Πράξ. 15,6 έ.έ.) γίνεται έπίσημα τό άνοιγμα στους Έθνικούς και ό Άπ. Παύλος θά αναδειχθεί σέ κατ' έξοχήν «άπόστολον των

έθνών» και εύαγγελιστή τής οικουμένης, όλης δηλαδή τής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας.

3. Ός «θαύμα» —μοναδικό και άνεπανάληπτο γεγονός— θεωρείται, ή συνάντηση Έλληνισμού και Χριστιανισμού μέσα στην ιστορία. Διότι μέ αυτήν συντελείται ή άποφασιστικότερη άλλαγή στην πορεία του κόσμου. Πρόκειται για καθολικό άναπροσανατολισμό τής Οικουμένης και είναι ή μόνη περίπτωση στην ιστορία, για τήν όποία μπορεί να χρησιμοποιηθεί άνεπιφύλακτα ό όρος «Νέα Έποχή», άφου μέ αυτόν χαρακτηρίζεται ό νέος κόσμος, πού γεννήθηκε, μέ τήν άκτιστη Χάρη του Άγίου Πνεύματος, τήν ήμέρα τής Πεντηκοστής. Είναι «τό σώμα του Χριστού» ή Έκκλησία. Και όλόκληρη ή έλληνορωμαϊκή Οικουμένη έξελικτικά θά μεταμορφωθεί σέ Έκκλησία, ως Χριστιανική Οικουμένη. Μέ τή συναδέλφωση και ένωση Έλληνισμού-Χριστιανισμού ανακαινίζεται ό κόσμος και ή ιστορία. Και τούτο πραγματοποιείται μέ διαδοχικές ύπερβάσεις. Πρώτα μέ τήν ύπερβαση του ιουδαϊκού έθνικισμού και τήν χριστιανική κατάφαση και του κόσμου των Έθνών, όλης τής Οικουμένης. Μέ τό μήνυμα του Εύαγγελίου καταξιώνεται ή παγκοσμιότητα του μηνύματος τής πατρότητος του Θεού («σωτήρ πάντων ανθρώπων, μάλιστα πιστών». Α' Τιμ. 4,10), ό όποιος «πάντας ανθρώπους θέλει σωθηναι και εις έπίγνωσιν αληθείας έλθειν» (Α' Τιμ. 2,4). Ένούμενος όμως μέ τόν Χριστιανισμό πραγματοποιεί και ό Έλληνισμός τήν μεγαλύτερη αύθυέρβασή του.

Η ουσία του Έλληνισμού (Κλήμης Άλεξανδρείας) είναι ή «ζήτησις τής αληθείας» (πρβλ. Α' Κορ. 1,22). Τής Άληθείας σέ όλες τής τής εκφάνσεις και πραγματώσεις, συνεπώς και στό χώρο τής θρησκείας. Ό λόγος του Άπ. Παύλου στόν Άρειο Πάγο των Άθηνών καταξιώνει χριστιανικά αυτή τή ζήτηση, ως αυθεντική και ειλικρινή, και πραγματοποιεί τή γεφύρωση ανάμε-

σα στη ζήτηση και την διά του Παύλου απάντηση του Θεού: «ὄν οὖν ἀγνοοῦντες εὐσεβεῖτε, τοῦτον ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν» (Πράξ. 17, 23). Αὐτοῦ τοῦ πνεύματος φορεὺς ἦταν ὁ Ἅπ. Παῦλος, ὅταν ἐπισκεπτόταν καὶ τὴν Ἰωνία.

4. Ὁ ἐκχριστιανισμὸς τῆς μικρασιατικῆς Ἰωνίας ἐγίνε διὰ τοῦ Ἅπ. Παύλου, τοῦ φωτιστοῦ ὅλου τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Κατὰ τὴν β' περιοδεία του ὁ Παῦλος (Πράξ. 16 ἐ.) πέρασε ἐγκάρσια ὅλη τὴ Μικρασία. Τὸ ὄραμα μὲ τὸν Μακεδόνα στὴν Τρωάδα (Πράξ. 16,9 ἐ.), πού καλοῦσε τὸν Παῦλο («... διαβάς εἰς Μακεδονίαν βοήθησον ἡμῖν»), θά φέρει τὸν Ἀπόστολο στό ἐδαφος τῆς μητροπολιτικῆς Ἑλλάδος, μὲ πρῶτο πέρασμα τῆ Σαμοθράκη (Πράξ. 16,11). Ὁ Παῦλος ἀκολούθησε, ἔτσι, ἀντίστροφη πορεία ἀπὸ ἐκείνη τοῦ Ἀλεξάνδρου, γιὰ τὴν πνευματικὴ κατάκτηση τῆς Δύσης. Μετὰ ἀπὸ μίαν σύντομη παραμονή στὴν Ἐφεσο κατὰ τὴν ἐπιστροφή του (Πράξ. 18, 19), θά ἐπανεέλθει σ' αὐτὴν ὁ Παῦλος (19,1 ἐ.) εἰσάγοντας αὐθεντικὰ τὸν Χριστιανισμό, ὅπως ἀφηγεῖται ὁ Λουκάς στὶς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων. Ἡ ἑλληνικὴ Μητρόπολη τῆς Ἰωνίας θά γίνε μὲ τὸν ἐκχριστιανισμό τῆς ἡ πρώτῃ (σὲ σημασία) Χριστιανικὴ Μητρόπολη τῆς Ἀσίας, μὲ δεύτερη τὴν Ἐκκλησία τῆς Σμύρνης.

Ἡ γενέτειρα τοῦ σοφοῦ Ἡρακλείτου καὶ ὅλη ἡ ἀν-

θυπατικὴ Ἀσία (19, 26) ἐγίνε πεδίο ἱεραποστολικῆς δραστηριότητος τοῦ Παύλου καὶ τῶν μαθητῶν του. Οἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων δίνουν μίαν ἐκτενὴ ἀναφορὰ στὴ δράση τοῦ Παύλου ἐκεῖ, μίαν δράση πού, ὅπως ἀναμενόταν, λειτούργησε προκλητικὰ καὶ στοὺς ἐξαρτημένους ἀπὸ τὸν φαρισαϊκὸ φανατισμὸ Ἰουδαίους, ἀλλὰ καὶ στοὺς συνδεομένους μὲ τὴ λατρεία τῆς Ἀρτέμιδος Ἑλληνες καὶ λοιποὺς ἐθνικοὺς. Ὁ «παλαιὸς κόσμος» —ἰουδαϊσμοῦ καὶ ἐθνισμοῦ— ἀντιστάθηκε μὲ πείσμα στό εὐαγγέλιο τῆς «καινῆς κτίσεως» (Γαλ. 6,15), διότι κατέλυε τὴν ἐξουσία του. Δυναμικότερη ὁμως ὑπῆρξε ἡ ἀντίδραση ἐκ μέρους τοῦ ἐθνικοῦ κόσμου.

Ἡ Ἐφεσος, λόγῳ τῆς λατρείας τῆς Ἀρτέμιδος (Diana τῶν Ῥωμαίων) ἦταν πόλη ἱερά, στό κέντρο τῆς ὁποίας δέσποζε μεγαλόπρεπα ὁ Ναός τῆς θεᾶς. Ἡ Ἐφεσος ἦταν κάτι σάν Ἱερουσαλήμ τῆς Ἀσίας. Μεγάλο μέρος τοῦ πληθυσμοῦ προσποριζόταν μεγάλα οἰκονομικὰ ὀφέλη ἀπὸ τὸ Ναό. Ἦταν τὸ «κεφάλαιο» τῆς περιοχῆς. Ὁ Ναός ἦταν συγχρόνως καὶ Τράπεζα. Στρατὸς ὀλόκληρος ἀπὸ ἱερεῖς καὶ ἱέρειες, νεωκόρους, τραγουδιστές, μουσικοὺς, μάγους, ἀλλὰ καὶ κακούργους, πού κατέφευγαν στό ἄσυλο τοῦ Ναοῦ, — ὅλα δηλαδὴ τὰ συνδεόμενα μὲ τὴ «θηρσκειά»

στοιχεία— είχαν κάθε λόγο νά δοῦν τόν Παῦλο ὡς κοινωνικό ἀνατροπέα καί ἀναιρέτη τῆς «καθεστηκυίας» κοινωνικῆς τάξεως. Γιά τίς ταραχές, πού προκάλεσε ὁ «ἀργυροχόος» Δημήτριος, γίνεται λόγος, πάλι, στίς Πράξεις (19,23 ἐ.). Ὁ Παῦλος, κηρύσσοντας τήν πνευματική λατρεία τοῦ Χριστιανισμοῦ (Ἰωάνν. 4,24), ἀπέρριπτε στήν πράξη τούς χειροποίητους «θεοῦς» τῶν εἰδώλων καί τίς εἰδωλολατρικές πρακτικές. Τό ἐπιχείρημα τοῦ Δημητρίου ἦταν: Δέν κινδυνεύουμε μόνο ἐπαγγελματικά, ἀλλά καί ἰδεολογικά (ὁ ναός χάνει τή σημασία του). «Ἡ θεά κινδυνεύει νά χάσει τό μεγαλεῖο της». Εἶναι ἡ πρώτη ἱστορικά οὐσιαστική προσπάθεια ὀργανωμένων οικονομικῶν συμφερόντων νά ἀνακόψουν τήν ἐξάπλωση τοῦ Χριστιανισμοῦ. Συγχρόνως ὁμως εἶναι καί μιά ἀπόδειξη τῆς ἀνθεκτικότητος τῆς παλαιᾶς τάξεως πραγμάτων — καί ἰδιαίτερα τοῦ θρησκευτικοῦ κατεστημένου τοῦ ἑλληνορωμαϊκοῦ κόσμου. Στό ἐπίπεδο τῆς κρατικῆς θρησκείας καί τῆς θρησκευούσας φιλοσοφίας θά διεξαχθεῖ ἀπό ἐξῆς ἡ πάλι Χριστιανισμοῦ-Ἑλληνισμοῦ. Τό γεγονός ὁμως, ὅτι «τινές τῶν Ἀσιαρχῶν» θά μείνουν «φίλοι» τοῦ Παύλου καί θά τόν προστατεύσουν (Πράξ. 19, 31), εἶναι ἡ προγραμματική ἐπιβεβαίωση μιᾶς ἀμετάτρεπτης ἐκτοτε πραγματικότητος: ὁ Χριστιανισμός (ὡς Ὁρθοδοξία) δέν θά λάβει στόν Ἑλληνισμό ποτέ ταξικό χαρακτήρα, ἀφοῦ ἄνθρωποι ἀπό ὅλα τά κοινωνικά στρώματα θά τόν δέχονται ἢ θά τόν ἀπορρίπτουν. Ἡ στάση τῆς κοινωνίας τῆς Ἐφέσου ἀπέναντι στό κήρυγμα τοῦ Παύλου ἀποκαλύπτει τή στάση τοῦ «παλαιοῦ κόσμου» ἀπέναντι στήν «καινότητα» τοῦ εὐαγγελικοῦ μηνύματος. Οἱ «Πρός Ἐφεσίους» ἐπιστολές τοῦ Παύλου καί τοῦ ἀγίου Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου (107 μ.Χ.), ἀπό τά σημαντικότερα κείμενα τῆς χριστιανικῆς γραμματείας, φανερώνουν τή σημασία τῆς ἑλληνικῆς Ἐφέσου ὡς χριστιανικοῦ κέντρου στήν ἀποστολική καί μεταποστολική ἐποχή.

Τό ἔργο τοῦ Παύλου θά συνεχίσει στήν Ἐφεσο ὁ εὐαγγελιστής Ἰωάννης, ὁ ὁποῖος στήν Ἀποκάλυψη (2, 1-7) θά ἀναφερθεῖ στόν «ἄγγελον» (ἐπίσκοπο) τῆς «ἐν Ἐφέσῳ Ἐκκλησίας». Γιά τή διαμονή καί δράση τοῦ Ἰωάννου στήν Ἐφεσο ἰσχυρότερη ὡς σήμερα μαρτυρία εἶναι τό ὄνομα τῆς περιοχῆς: AYASOLUK (σημαίνει: ἅγιος Θεολόγος). Ὁ μαθητής τοῦ Παύλου Τιμόθεος («υἱός γυναικός Ἰουδαίας πιστῆς, πατρός δέ Ἕλληνας», Πράξ. 16, 13) φέρεται ὡς πρῶτος Ἐπίσκοπος τῆς Ἐφέσου καί τῆς Ἰωνίας (ἀπό τήν ἀρχή τῆς δεκαετίας τοῦ 60 ὡς τό 97 περίπου, πού μαρτύρησε). Τόν β' αἰῶνα ἡ Ἐφεσσος θά εἶναι πολυάριθμη ἐκκλησία μέ καλή ὀργάνωση καί ἐντονη πνευματική ζωή. Στά τέλη τοῦ αἰῶνος αὐτοῦ θά εἶναι τό μητροπολιτικό κέντρο τῆς Ἀσίας, ὡς τόν 1α' αἰ. πού θά καταστραφεῖ ἀπό τούς Σελτζούκους ἡ πόλη. Ἡ σύγκληση στήν Ἐφεσο τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς (431) καί τῆς «Ληστρικῆς» Συνόδου (449) φανερώνουν τή σπουδαιότητά της τόν ε' αἰῶνα.

Τό δεύτερο σέ σημασία χριστιανικό κέντρο τῆς Ἰωνίας θά εἶναι ἀπό τούς ἀποστολικούς χρόνους ἡ Σμύρνη. Ἡ Ἐκκλησία της μαρτυρεῖται ἀμέσως μετὰ τήν Ἐκκλησία τῆς Ἐφέσου στήν Ἀποκάλυψη (2,8-10). Ἐκεῖ θά γράψει τίς ἐπιστολές του πρὸς τίς ἐκκλησίες Τράλλεων, Μαγνησίας, Ἐφέσου καί Ρώμης ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος (107). Ὁ ἐπίσκοπός της Πολύκαρπος ἀναδεικνύεται μεγαλειώδης μορφή τῆς ἀρχαί-

ΤΟΤΕ...

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ, ΚΑΛΟΝΗ ΜΟΝΟ

ΣΤΕΛΙΟΥ Γ. ΚΟΥΦΑΞΙΩΝ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΡΑΓΩΔΙΑ

ΤΑ ΚΑΛΟΝΗ ΜΟΝΟ

ας Έκκλησίας με τό μαρτύριό του στην πόλη της Σμύρνης (165 μ.Χ.). Η εκκλησία της Σμύρνης είχε ομαλότερη πορεία από εκείνη της Έφέσου, διότι τόν γ' αιώνα περιελήφθη στην αυτοκρατορία της Νικαίας και έζησε μιά νέα άκμή, για νά άποβεί τό σημαντικότερο κέντρο του Όρθοδόξου Έλληνισμού (της «ρωμηοσύνης») ώς τά 1922.

5. Είναι γεγονός, ότι και στην Ίωνία, όπως σέ κάθε περιοχή του ρωμαϊκού κόσμου, στην όποία ήκμαζε ό Έλληνισμός, ή είσοδος του Χριστιανισμού όδηγησε σέ ένα νέο ιστορικό μέγεθος, πού έκφραζόταν με ένα νέο τρόπο ύπάρξεως και μεταστοιχείωσε τελικά όλη τή ρωμαϊκή αυτοκρατορία. Τό νέο αυτό μέγεθος είναι ή Όρθοδοξία, πού δηλώνει τόν Χριστιανισμό στην αυθεντικότητα του, ένωμένο ασύγχυτα και άδιαίρετα με τή μεταμορφωμένη έν Χριστώ έλληνικότητα.

Η Όρθοδοξία θά άποβεί ό κυριότερος συνθετικός παράγων των άσιατικών πληθυσμών και τό μεγαλύτερο στήριγμά τους. Ο Ν. Γιόργκα έχει δίκιο, όταν βλέπει τήν Όρθοδοξία ως «μεγαν παράγοντα έξελληνισμού» των άσιατικών περιοχών, διότι πράγματι ό πλήρης έξελληνισμός της Μικρασίας και γενικά του «Βυζαντίου» / Ρωμανίας έπετεύχθη μέσω της Όρθοδοξίας. Διότι ό Χριστιανισμός ως Όρθοδοξία διέσωσε όλα τά αυθεντικά στοιχεία της Έλληνικότητας, ότι έκλεκτότερο είχε δημιουργήσει, κινούμενος από τή θεία χάρη, ό κόσμος πρό της Σαρκώσεως.

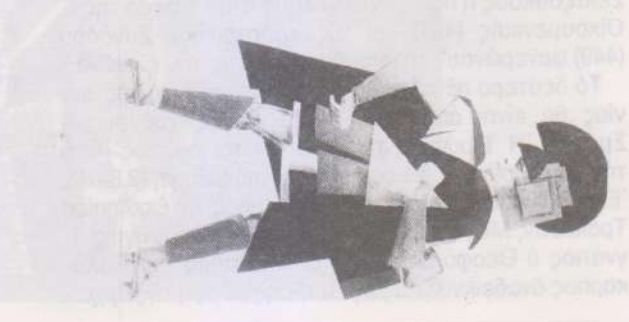
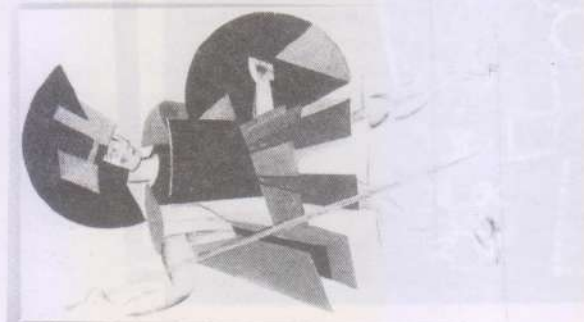
Τό περίεργο είναι, ότι ή σύγκρουση Έλληνισμού-Χριστιανισμού ήταν σφοδρότερη στό χώρο της λαϊκής θρησκείας (ας θυμηθούμε τά γεγονότα της Έφέσου), άπ' όσο στό χώρο του πνεύματος, όπου διαπιστωνόταν ή κατ' άρχήν σύμπτωση τους: οικουμενικότητα, υπερφυλετικότητα (άντιρατσισμός), επίγνωση των όρίων του λόγου, έσωτερικότητα αλλά και κοινωνικότητα. Η σύνδεση Χριστιανισμού-Έλληνισμού, θά διατηρήσει τήν ίσορροπία της στά πρόσωπα των Άγίων, των Πατέρων, διότι αυτοί σ' όλους τούς αιώνες θά ίεραρχούν όρθά τά δύο μεγέθη. Στην πατερική παράδοση Έλληνισμός και Χριστιανισμός δέν συνδέονται ως ίσοδύναμα μεγέθη. Γι' αυτούς ή Όρθοδοξία δέν είναι άπλή συνέχεια του Έλληνισμού, άλλ' υπέρβασή του. Ο Έλληνισμός πεθαίνει και άνασταίνεται, για νά ένωθεί με τόν Χριστιανισμό, ως ανθρώπινη φύση σέ μιά θεανθρώπινη ένότητα. Έτσι, δικαιώνεται μεταξύ άλλων ό άγιος Γρηγόριος ό Παλαμάς, όταν διακηρύσσει: «Κάν τις των Πατέρων τά αυτά τοίς έξω φθέγγηται, άλλ' επί των ρημάτων μόνον· επί δε των νοημάτων πολύ τό μεταξύ. Νοϋν γάρ οϋτοι (...) έχουσι Χριστού, εκείνοι δε, ει μή τι και χείρον, έξ ανθρώπινης διανοίας φθέγγονται». Ο Άγιος Γρηγόριος συνοψίζει εδώ τήν πατερική αϋτοσυνειδησία.

Ανισορροπία στή διασύνδεση Χριστιανισμού-Έλληνισμού ύπάρχει στην αίρεση. Στις αίρέσεις ό Έλληνισμός δέν υπερβαίνεται, αλλά παραλαμβάνεται αϋτούσιος. Γι' αυτό όρθά έχει λεχθεί (Α. Harnack), ότι στίς αίρέσεις συντελείται «έξελληνισμός του Χριστιανισμού». Τό «Συνοδικόν της Όρθοδοξίας» (843 μ.Χ.) έχει δώσει τήν τελεσιδική λύση στή σύνδεση Χριστιανισμού και Έλληνισμού ως θύραθεν σοφίας: «Τοίς τά έλληνικά διεξιούσι μαθήματα και μη διαπαίδευσιν μόνον ταϋτα παιδευομένοις, αλλά και ταίς ματαιώς αϋτών δόξαις έπομένοις και ως άληθέσι πιστεύουσιν (...), άνάθεμα».

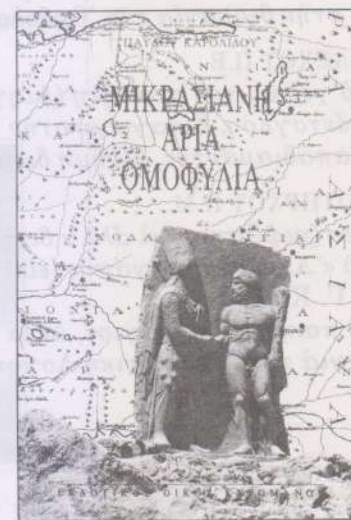
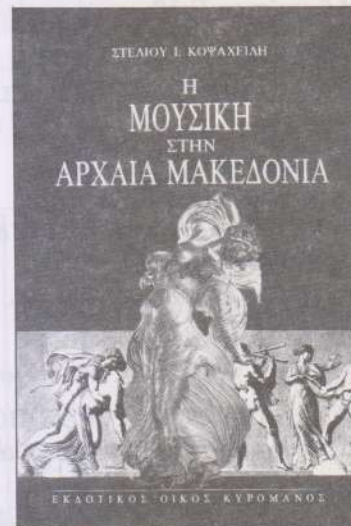
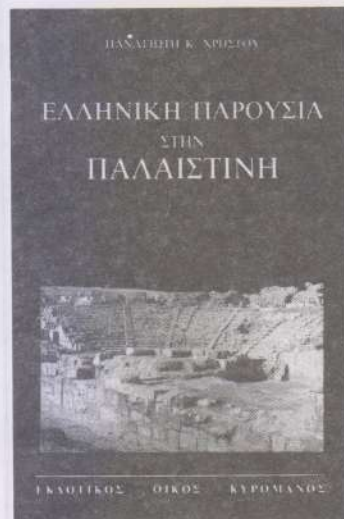
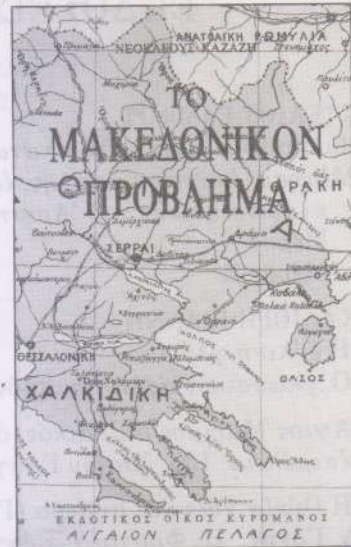
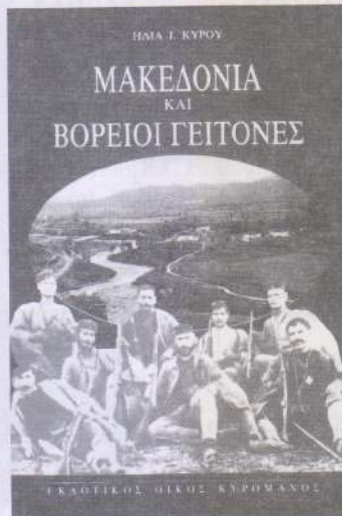
Η Χριστιανική Έλλάς δέν είναι όξύμωρον, αλλά «καινή κτίση», νέο ιστορικό μέγεθος ένωση θείας και ανθρωπίνης φύσεως, θεανθρωπισμός, ως Όρθοδοξία. Γι' αυτό και ή τυχόν έπιστροφή του σημερινού Έλληνισμού στην προχριστιανική άρχαιότητα θά είναι έγχείρημα άπονενομημένο. Διότι κάτι τέτοιο είναι πιά για τόν Έλληνισμό άδύνατο και ίσοδυναμεί με αϋτοκτονία.

Ο Έλληνισμός της μικρασιατικής Ίωνίας, γνήσιο τμήμα του καθόλου Έλληνισμού, διέγραψε και αϋτός τήν καθορισμένη από τή Θεία Χάρη πορεία του από τό Πανιώνιο στή Ρωμηοσύνη. Η άρχαία θρησκεία, πού άποτελοϋσε τό πνευματικό στοιχείο της ένότητάς του, υποχώρησε μπροστά στην Πίστη του Χριστού, πού θά τόν όδηγήσει σέ μιά καθολικότερη ένότητα στα όρια της Έλληνορθόδοξου Ρωμανίας, της Αϋτοκρατορίας της Νέας Ρώμης! Από τή λατρεία της Μεγάλης Θεάς, της Άρτέμιδος, θά αναχθεί στην τιμή της Ύπεραγίας Θεοτόκου, της Παναγίας. Στην Έφεσο, όπου έν όνόματι της Άρτέμιδος διώχθηκε ό Άπ. Παϋλος, θά κηρυχθεί συνοδικά (431) ή εκ Παρθένου Μαρίας σάρκωσις του Θεανθρώπου Σωτήρος και ή Παναγία θά όμολογηθεί «άληθώς Θεοτόκος». Η Έλληνική συνειδηση στρέφεται, έτσι, από τήν Άθήνα στην Πόλη του Γένους, με τήν όποία θά μείνει άδιάσπαστα ένωμένη ή Έλληνική Ίωνία. Ο Έλληνισμός της θά συνεχίσει νά δίνει διά μέσου των αιώνων τήν μαρτυρία του για τήν Άλήθεια, από τήν εποχή του Ήρακλείτου ως τήν εποχή μας. Διά τήν άλήθεια του Χριστού θά μαρτυρήσει ό άγιος Πολύκαρπος και για τήν Έλληνορθοδοξία θά θυσιαστεί ό Σμύρνης Χρυσόστομος, ό Έθνομάρτυς (1922). Πρόκειται για τήν ίδια μαρτυρική διάθεση και προσφορά διά μέσου των αιώνων, πού καταξιώνει τόν Έλληνισμό ως παγκόσμιο φωτοδότη.

Σημείωση: Τό κείμενο αυτό, πού άποτελεί άνακοίνωση στό Συνέδριο «Ίωνία: Μνήμες και προοπτικές» (Νοέμβ. 1992), προϋποθέτει τό βιβλίο του συγγραφέα «Όρθοδοξία και Έλληνικότητα» (Άθήνα 1992).

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΚΥΡΟΜΑΝΟΣ

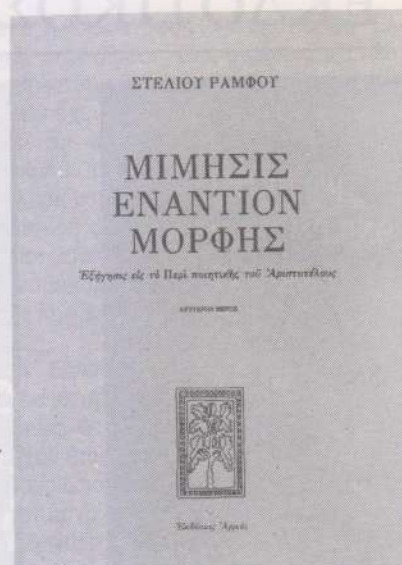

Κεντρική διάθεση: Έκδοτικός Οίκος Κυρομάνος
Προξένου Κορομηλά 42 - 546 22 Θεσσαλονίκη - τηλ.: 031/282.427

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΑΡΜΟΣ»

ΣΤΕΛΙΟΥ ΡΑΜΦΟΥ Φιλοσοφία Ποιητική, πλατωνικά ζητήματα Μίμησις έναντίον μορφῆς, ἐξήγησις εἰς τὸ περὶ ποιητικῆς τοῦ Ἀριστοτέλους Μέρος Α'	3300
Μέρος Β'	4000
ΚΑΛΙΟΡΗ ΓΙΑΝΝΗ Ἡ ξύλινη γλώσσα Ὁ γλωσσικὸς ἀφελληνισμὸς (γ' ἔκδοσις)	2000 1300
Ἅγιος Μάξιμος ὁ Γραικός, ὁ φωτιστὴς τῶν Ρώσων (ἐπιμέλεια Ἰ.Μ. Ὁσίου Γρηγορίου Ἀγίου Ὁρους)	1000
Ἡ Οὐνία χθὲς καὶ σήμερα (Γ. Μεταλληνός, Δ. Γουνης, Η. Φρατσεά, Εὐαγ. Μοράρου, Ἀθανάσιος Γιέβτιτς)	1500
ΚΟΡΑΚΙΔΗ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Θεολογία καὶ ζωή	1300
ΜΑΚΡΑΚΗ ΜΙΧΑΗΛ Ψυχολογία τῆς θρησκείας Ἡ ψυχολογία τοῦ Ἀσώτου Τὸ πρόβλημα τῆς ἀλήθειας στὴν φιλοσοφία τῆς θρησκείας	2200 1000 2500
π. ΜΕΤΑΛΛΗΝΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Λόγος ὡς ἀντίλογος Σύγχυσις πρόκλησις ἀφύπνισις	1200 1200
ΜΕΤΑΛΛΗΝΟΥ-ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ ΒΑΡΒΑΡΑΣ Ἡ γυναίκα στὴν καθ' ἡμᾶς ἀνατολή	1000
ΜΠΕΓΖΟΥ ΜΑΡΙΟΥ Τὸ μέλλον τοῦ παρελθόντος, Κριτικὴ εἰσαγωγή στὴν θεολογία τῆς Ὀρθοδοξίας	2000
ΠΑΣΧΟΥ Π.Β. Τὸ γεράκι τοῦ προφήτη (Διηγήματα) Κόντογλου, Εἰσαγωγή στὴν λογοτεχνία του Παπαδιαμάντης, Μνήμη δικαίου μετ' ἐγκωμίων	1200 1200 2300
ΣΩΤΗΡΧΟΥ Π.Μ. Χατζηφεέντης, καὶ ἄλλα διηγήματα Τὸ «Ἄλφα» τῆς ἀγάπης (εἰκονογράφηση Γ. Κόρδη)	1600 1350
Ὁ ποιητὴς καὶ ὁ ἅγιος, Δέκα μικρὰ δοκίμια γιὰ τὴν Χριστιανικὴ Λογοτεχνία	1300

Κεντρικὴ Διάθεσις: Βιβλιοπωλεῖο «ΠΑΡΟΥΣΙΑ»
ΑΘΗΝΑ: Σόλωνος 94, Τ.Κ. 10680, τηλ. 3615.147
ΠΕΙΡΑΙΑΣ: Ἀγίου Κωνσταντίνου 5, Τ.Κ. 18531, τηλ. 4223.389

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

- **ΑΘΗΝΑ:** Θεμιστοκλέους 37,
τηλ. 36.26.319, 36.02.644, fax 36.39.930
- **ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ:** Αρμενοπούλου 24, τηλ. (031) 20.23.49
- **ΛΕΥΚΩΣΙΑ:** Έκτορος 40, τηλ. 003572-43.32.97, 34.75.22
- **ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:**
Κοινοπρακτική Ε.Π.Ε., Ιπποκράτους 68,
τηλ. 36.20.647, 36.46.202

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΑΜΠΕΛΙΑΣ
Ελλάδα, μια χώρα των συνόρων

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΖΙΑΚΑΣ
Έθνος και παράδοση

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ
Η αποθέωση της ιστορίας

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ
Χέγκελ

ΑΝΤΡΕ ΓΚΟΡΖ
Καπιταλισμός, σοσιαλισμός,
οικολογία

ΠΙΕΡ ΣΑΜΟΥΕΛ
Το φαινόμενο του
θερμοκηπίου

Περιεχόμενα

- 1 Εισαγωγικό σημείωμα
4 Καφενείο «Ωραία Ελλοπία»

ΚΥΠΡΟΣ

- 6 Για τον εορτασμό της Κυπριακής «Ανεξαρτησίας» *Γιώργος Ζερβίδης*
8 Η αυτονομία της Νάξου *Κονδύλη Ιωάννα*
9 Περί τυποποιήσεως ονομάτων *Φίλιππος Κρητιώτης*
13 Μνήμη Χριστοδούλου Σώζου του Κύπριου *Πέτρος Παπαπολυβίου*

ΒΟΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΣ

- 16 Διαμόρφωση ενός νέου πλαισίου στις Ελληνο-Αλβανικές σχέσεις *Γιώργος Παπαγιαννόπουλος*
19 Η ορθόδοξη αυτοκέφαλη εκκλησία της Αλβανίας και ο Βορειοηπειρωτικός αγώνας σήμερα *Αναστάσιος Γκοτσόπουλος*

ΒΑΛΚΑΝΙΑ

- 22 Εμείς και οι Σέρβοι *Κωνσταντίνος Χολέβας*
24 Οι Γκαγκαούζοι, η Τουρκία και... εμείς *Νίκος Ταπούρης*
27 Το ζήτημα των περιουσιών των Μουσουλμάνων Τσάμηδων της Θεσπρωτίας *Κυριάκος Κεντρωτής*

ΘΡΑΚΗ

- 31 Σύλλογος Θρακιωτών φοιτητών
32 Η πρόταση της νέας γενιάς για τη Θράκη *Φάνης Μαλκίδης*

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

- 34 Η Συμφωνία παρα-Ευξείνιης Συνεργασίας β' μέρος (τελευταίο) *Ανάργυρος Ν. Παπαδόπουλος*

ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ πρ. Ε.Σ.Σ.Δ.

- 37 Οι νέοι Έλληνες πρόσφυγες από την Αμπχαζία του Καυκάσου *Βλάσης Αγτζίδης*
42 Η φυγή των Ελλήνων της πρ. Ε.Σ.Σ.Δ. στην Ελλάδα. Αίτια και προσδοκίες, δ' μέρος (τελευταίο) *Βλάσης Αγτζίδης*
44 Η κατάρρευση της Ε.Σ.Σ.Δ. και η κατάσταση των Ελληνοποντίων *Θεοχάρης Κεσσιδής*

ΕΘΝΙΚΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ

- 47 Το ελληνικό «Οικοσύστημα» *Γιάννης Σχιζας*

ΕΘΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

- 49 Τηλεπικοινωνίες και Ιδιωτικοποιήσεις: Στρατηγικές επιλογές για την Ελληνική Οικονομία *Κωστής Βαϊτσος*

ΠΑΙΔΕΙΑ - ΓΛΩΣΣΑ

- 52 Ο γλωσσικός εξανδραποδισμός στην Κύπρο. β' μέρος (τελευταίο) *Ανδρέας Μακρίδης*

ΘΕΩΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΘΝΟΣ

- 55 Είμαστε έθνος ανάδελφο; α' μέρος *Θεόδωρος Ζιάκας*
57 Διασυνδέοντας τα επίπεδα *Γιώργος Καραμπελιάς*

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

- 63 Τουρανισμός - Παντουρκισμός, β' μέρος *Αχιλλέας Ανθεμίδης*
66 Συνάντηση Ελληνισμού - Χριστιανισμού στην Ελληνική Ιωνία *Γεώργιος Δ. Μεταλληνός*